UNIVERSAL
LIBRARY

మధుర

శ్రీ వేంకట కాళిదాసకవులు
(ఆంధ్రగీర్వాణ సాహిత్య సమ్మేళనము)
విజయనగరము.

పబ్లిషర్సు
కొండుపల్లి వీరవెంకయ్య అండ్ సన్సు,
శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో,
రాజమండ్రి.
1948

 [వెల రు ౧—౮—౦

Dedicated to

Mr V. V Sangameswara Rao B A B Ed

As a Token of

Respect and Love

By

The Authors

ఉపక్రమణిక

అది పూర్ణిమా నిశీథము. చంద్రుఁడు నడియాకసమున బూర్ణముగ వెలుఁగొందుచుండెను. చుక్కలు తమ మనోహరునకు మెల్లఁగ కనుసైగలఁజేయుచుండెను. నిర్మలాకాశంబున నొకమబ్బుతునకయైనఁ గానరాలేదు. మందమారుత కిశోరములు చల్లఁగ నెల్లెడ వీవఁదొడఁగెను. ప్రకృతికాంతాతిలకంబు నాఁడు తన వైభవం బంతయుఁగనఁబఱచుచున్నట్టు లావెన్నెలరాత్రి చెన్నుమీఱెను.

అట్టియెడ గోపాలపురమునుండి యానందపురమునకుఁ బోవు రాచబాట ననుసరించి యొక యువకుఁడు పోవుచుండెను. అతఁడు మెల్ల మెల్లన నడుగులు వైచుచు, నడుమ నడుమ నేమెండుటాకు పాటునకో కలిగిన చిన్నకలకల మనుశబ్దంబున కించుక త్రుళ్ళిపడి చూచుచు నంతలో ధైర్య మవలంబించుచు, నేఁగుచుండెను. అల్లతఁడు కొంతదూర మరుగుసరికి క్రైస్తవప్రార్థనా మందిరమున(Church) గంటలు కొట్టిన చప్పుడు వినఁబడియె. అతఁడు కొంచెపువఱకు నిలువబడి గంటల లెక్కించి పండ్రెండని తెలిసికొనియెను. అట్లు నాతఁడు త్వరగా నడుగులు వైవ మొదలిడియెను. రమారమి నూఱుగజముల దూర మరిగిన పై నతడు తన యెడమచేతివైపుగా మరలవలసివచ్చినది. అచ్చట దారి కిరువంకల దట్టముగఁ బెరిగినవృక్షములు కలవు. అట్టిచోట నెట్టివానికైనను బెదరు పుట్టకమానదు. మన బాటసారి గుండెనిబ్బరము గల్గినవాఁడు కావున—మఱియు నాతఁడేదియో కార్యమును నిర్విఘ్నముగఁ గొనసాగింపఁ బోవుచున్న వానివలె నుండెను కావున నెటులైన [redacted] పదములను సాహసముతో ముందు

నకు వైచుచుండెగాని యంతలోనసే యాతఁడు త్రుళ్ళిపడుచుండెను. దేహమున గగుర్పాటు స్పష్టముగ గానవచ్చుచుండెను.

యువకునకు రమారమి యిర్వది గజములదూరములో నొక శుద్ధశ్వేతవస్త్ర సమాచ్ఛాదితవ్యక్తి గోచరించెను. ఆవ్యక్తియు నీత నివైపునకే వచ్చుచున్నట్లుండెను. నిమిషమాత్రము నిస్తబ్ధుడై యువకుఁడు నిలిచిపోయెను, కాని మరల నడుగుల నాగింప మొదలిడెను. అంతకంతకు నావ్యక్తియు నీతఁడు నొకరినొకరు సమీపించిరి. ఒకరినొకరు కన్నెత్తి చూచుటయైన జరుగలేదు. యువకుఁడు బిక్కుబిక్కులాడుచున్న ప్రాణముల బిగఁబట్టినవాడువోలె నిశ్శబ్దముగ నడచుచుండెను. అతనినీడనే యాతఁడు చూచి రెండుమూఁడులు భయపడెను. మరల నెక్కడలేని ధైర్యమును దెచ్చిపెట్టుకొని, తనవలెనే యెవరో మార్గస్థులకునై వెఱచితినని గాబోలు సిగ్గుపడినవాడువోలె, తలవంచి నడువ మొదలిడియెను.

యువకుఁడు వెనుక కొకపరియైనఁ దలత్రిప్పుటకునై సాహసింపలేదు. తలఁపుదొంతరలు తరంగములవలె వానిపై గుంపుగుంపులై చనుదెంచుచుండ నతఁ డూహాప్రపంచమున హాయిగ గంతులువైచుచు బూర్వపుసంగతి నంతయు మఱచియుండెను. ఒక్కనిముసములో నాతఁడు యథాస్థితిలోనుండెను పదినిమేషములు మెల్లగఁ గడచిపోయినవి. అంతలో నాతని భుజముపై మృదువగునొకకరముంచబడెనని యాతఁడు తెలిసికొనియెను. యువకుఁడు నిలువున నీరయి పోయినట్లుండెను. మొండిధైర్యములో నాతఁడు వెనుదిరిగి చూచెను.

తన కొకపావుగంట ముం దెదురైన యాశ్వేతవస్త్ర సమాచ్ఛాదితవ్యక్తి నాత డెట్టయెదుట గాంచెను.

ఆవ్యక్తి పూర్ణముగా ముసుగు వైచికొని యున్నది. పైకి గనఁబడుచునున్న కరపల్లవ మవలోకించిన నామె బంగారుబొమ్మ

యని యంగీకరింపక తప్పదు. ఆమెముఖ మించుకయో కనఁబడునట్టు లామెముసుఁగు చేతఁ బట్టికొని యుండెను. కొంతవఱకు భయముచేఁ గొట్టుకొనుచున్నట్టుల స్పష్టముగాఁ గనిపించుచు నడచెను.

"అయ్యా! నేనొకయనాథను. నన్నుఁ గొందఱు దుర్మార్గులు బాధింపఁ బ్రయత్నించుచుండిరి. నేను వారిచేఁ జిక్కకుండ నీయర్ధరాత్రంబునం బాఱివచ్చితిని. నన్నెట్లైన వారినుండి రక్షించి పుణ్యముఁ గట్టుకొను"డని యామె దీనముగా నతనిపై శోకదీర్ఘదృష్టి నొకింత విసరి పల్కెను.

ఇప్పటికి యువకునకుభారము తీరినట్లైనది. ఎట్లైన నామెను దొంగలబారినుండి రక్షింప నాతని కొకవిధమగు నాసక్తి కల్గెను.

"నేనేమి చేయవలయును?"

"ఏమియు నక్కఱలేదు? గోపాలపురమునకుఁ బోవు రాచబాటలో విడిచినఁ జాలును. అక్కడనుండి నాస్నేహితులగృహమునకేఁగెదను'

"ఎవరు వారు?"

"క్షమింపవలయును. చెప్పవీలు లేదు—మనము త్వరగాఁ బోవలయును. లేకున్న నాప్రాణములు సున్న."

ఆక్షణము యువకుఁడు ముందునకు నడువఁబూనెను. ఆయువతియు వాని ననుసరించి, మాటిమాటికి వెనుదిరిగిచూచుచు, నేదైన శబ్దమైన దిక్కులఁ గలయఁబరికించుచు, యువకుని మరలమరల హెచ్చరించుచు నడచుచుండెను. యువకుఁడు నామెకు ధైర్యముఁ జెప్పుచు, తనప్రాణ మొసఁగియైన నామెప్రాణములఁ గాపాడుదు ననియు నామెకుఁ జెప్పుచుఁ బోవుచుండెను.

వారుదారి మరలుసరికి వారియదృష్టవశమున నాదారి నొక బండి పోవుచుండెను. తత్క్షణము యువకుఁడు బండి నాపుమని యామె నందుఁ దొలుత నెక్కించి తా నెక్కి రాచబాటకుఁ దోలుకొని పొమ్మ

నిచెను. క్షణములో బండి శరవేగమున దొరలి పోవుచుండెను. అప్పటి కాయువతికిఁ బ్రాణములు కుదుట బడియెను. పదినిముసములలో బండి రాదారినడుమ నాఁగెను. ఇద్దఱును క్రైకి దిగిపోయిరి బండివానిచేతిలో టంగున రూపాయి పడెను. వాఁడు సంతసము వెలిఁబుచ్చుచు దండ మొకటిపెట్టి మరలెను.

“మీామే లెన్నటికిని మఱవజాలను. నే నిఁకఁ ద్వరగాఁ బోవలయును.” అనుచు నామె యువకునిపై శోకదృష్టి నిగుడ్చి మరలెను. అతఁడట నొక్కనిముస మాఁగి యామె యొకసందులోనికిఁ బోవుట గాంచి తనదారిఁబట్టి పోయెను.

అతఁ డిదివఱ కా శ్వేతవస్త్రధారిణిని గాంచినచోటున కేతెంచుసరి కొంటిగంట యైనది. ఇంకను వానిమనస్సున నాయువతి యెవ్వతెయో కనుఁగొనఁదలంపు లెక్కువ యగుచుండెను. అట్టిచో వాని కెదురుగ నల్గురుభీకరాకారు లగుపురుషులు పరుగు లిడుచు వచ్చుచుండిరి. వారతనిని సమీపించి యాఁగి “మీకెవ్వరైన యువతి, తెల్లనిబట్టలఁ గట్టుకొన్నది యెదురైనదా?” యని ప్రశ్నించిరి. అతఁడు లేదనినంతనె వారు “తమరెక్కడనుండి వచ్చుచుంటిరి.” యనిరి. “గోపాలపురమునుండి” యని యాతఁడు జవాబిడియె. తోడనే వారు పరుగుపరుగున బోయి రామచంద్రపురమునకుఁ బోవు మార్గమునఁ బడిరి.

యువకుఁడు విజయసూచకముగఁ జిఱునవ్వు నవ్వి మరలఁ దనమార్గము ననుసరించెను.

మధుర

ప్రథమ ఖండము

[ధవళాంబరి]

౧

వినయుఁడు బాలుఁడై యున్నప్పుడే జనకునిఁ గోల్పోయెను. సతీశునిమరణానంతరమున వారికుటుంబము జరిపించుట చాలవఱకుఁ గష్టముగానే యుండెను. కుటుంబ మంతయు ముగ్గురు, సతీశునిభార్య సుగుణ, కొమరుఁడు వినయుఁడు, కూఁతురు ప్రమద. ఇంటఁ బంటి వెంట లేనందున నెట్లో కాలక్షేపము జరుగుచుండెను.

ఐదుసంవత్సరము లెట్లో గడచినవి. ఇప్పుడు వినయున కిరువది సంవత్సరములు నిండినవి. జననీసోదరీసంరక్షణాభార మంతయు నాతనినెత్తిపైఁ బడినది. అతఁడు చిత్రలేఖనమందుఁ దక్క మరిదేని యందును కృషి సల్పుటలేదు. వానివలె గోపాలపురమున మరెవ్వరును చిత్రముల వ్రాయలేరు. నానాఁటికి వానియాసక్తితోఁ గూడ రచనాకౌశలము హెచ్చుచుండెను. కావున నాతనికి సాధారణముగా నిల్లు విడిచి పోవునలవాటు లేకుండెను. కాని యిప్పుడు సంసారచక్ర మెట్లు త్రిప్పవలయునో వానికిఁ దెలియదయ్యెను. ఉద్యోగమునకై యందునందుఁ బ్రయత్నముల నప్పుడప్పుడు చేయుచుండెఁ గాని విఫలమనోరథుఁ డగుచుండెను.

అన్నిప్రయత్నములు వ్యర్థమగుచుండుటఁ జూచి వినయుఁడు విసిఁగిపోవుచుండెను. ఎట్టకేల కాయూరిజమీందారగు నాగేంద్రుని

సమాజమున కితఁడు పోషమకట్టెను, జమీందారు మంచివాఁడు కాఁడనియుఁ గ్రూరుఁ డనియు నతఁడు దొలుదొల్త మనసున జంకెఁగాని పోక తప్పినది కాదు. నాఁడు వినయుని యదృష్టవశమున జమీందారుఁడు మందిరముననే యుండెను. మందిరద్వారపాలకుఁడు కొంత లంచము పుచ్చుకొననిది విడువఁడని వానిని సంతోషపెట్టి మరి వినయుఁడు లోనికేఁగెను. జమీందారుఁ డున్నగదిఁ బ్రవేశించి, యాతఁ డన్యాలోచనాపరుఁడై యుండు టెఱిఁగి ప్రక్కగా నిలువఁబడియుండెను. అంతలో నాగేంద్రుఁ డితనివైపు తనకర్కశతీక్ష్ణదృష్టిఁ బరపి యితఁడిచ్చు నమస్కారమునైనఁ దిన్నగ నందికొనకయే వినయుని నఖశిఖపర్యంతముఁ దిలకింప మొదలిడెను. వినయుఁడును నట్లె ఱెప్ప వాల్చక వానినిఁ జూచుచుఁ బెద్దవారికడఁ దిరిగియుండనివాఁ డగుటచే దానేమి మాటలాడవలయునో యని యాలోచించుచు విగ్రహము పోల్కె నుండెను.

నాగేంద్రుఁడు చామనచాయవాఁడు. కోరమీసములు వాని ముఖమును మరింత భయంకరముగఁ జేయుచున్నట్లున్నవి. కన్నులెఱుపు. దృష్టి నిశితము. ఆతఁడు పొట్టిగ నుండును. వయ సిరువది యైదుసంవత్సరములకు మించి యుండదు. మొత్తముపై నతఁ డంత సుందరుఁడు కాఁడని వినయుఁడు గ్రహింపఁగలిగెను.

నాలుగైదునిమిషములవఱ కెవ్వరును మాటలాడుట లేదు. వినయుఁ డేదియో చెప్పుటకు ధైర్యము చిక్కఁబట్టుసరికి జమీందారుఁడే సంభాషణ మారంభించెను.

"నీవేనా ఉద్యోగమునకై ప్రయత్నించుచుంటివి?"

"చిత్తము! నేనే"

"నీపే రేమి?"

"వినయుఁడు"

"సరే! నీదస్తూరీ యెటులుండునో చూడనిమ్ము!"

వినయుఁడు వెంటనే యొక కాగితముపై వ్రాసి వానిచేతి కందిచ్చెను. ఒకనిమేష మూరకుండి జమీందారుడు "ఆఁ! బాగుగనే యున్నది. నీవు మాయుత్తరముల వ్రాయుచుండవలయును. మధ్యాహ్నసమయములఁ బుస్తకపఠన మొనర్పవలెను. నెలకుఁ బాతిక రూప్యము లొసంగెదము" అని యిష్టమేనా యనుప్రశ్నాసూచకముగ వినయునివైపు దృష్టి నారించెను.

"చిత్తము" అని వినయుఁడు నమస్కార మొనర్చెను.

"రేపు ప్రొద్దుటినుండి పనిలోఁ బ్రవేశింపు" మని నాగేంద్రుఁడు వల్కినంతనే వినయుఁడు గృహోన్ముఖుఁ డయ్యెను.

వినయుని హృదయము సంతోషాతిశయమునఁ డక్కుటక్కు మని కొట్టుకొనుచుండెను. ఎంత వేగముగ నింటికిఁ జేరి యీశుభవర్తమానము జనని కెఱిఁగింతునా యను యాతఁడు తొందరతొందరగా నడుగులు వేయుచుండెను. ఎండ తీక్ష్ణముగఁ గాయుచుండెను. ఇంటికింకను దాను చాలదూరమున నుంటచే గమనము నెక్కువచేయుచుండెను. అతఁ డొకకోనేటిగట్టున నడచుచుండ నక్కడ చల్లనిగాలి వీచుచుటచేఁ గొంతవడి తగ్గించి యాకోనేటినీరుఁ గాంచుచుఁ జిత్రకారుఁ డగుటచే నది చిత్రించిన బాగుగ నుండునని కాఁబోలు మనమున నూహఁ జేయుచుండెను. కాని యంతలోనే వానిదృష్టుల కెవ్వరో యౌవనుఁడగు నొకపురుషుఁడు మునుఁగుచుఁ దేలుచున్నట్లు కన్పించెను. వాఁడు మధ్యమధ్యఁ గొట్టుకొనుచుండెను.

పాప మాయువకుఁడు నీటఁబడి మరణించుచుండె నని వానినెట్లయిన రక్షింపవలయు నని వినయుఁడు తలంచెను. దారివెంబడి నెవ్వరు నప్పటికిఁ బోలేదు. అన్యసహాయము దొరకుట దుర్లభ మని వెంటనే వినయుఁడు నీటఁబడి యీఁదుకొనుచు నాయువకునికడకుఁ

పోయెను. తత్క్షణము వానిచేయి నొకటి తనచేతఁ బట్టుకొని యొడ్డునకుఁ లాగ మొదలిడెఁ గాని రెండుమూఁడుసారు లాతఁడు వీనిఁ బట్టుకొనఁ బ్రయత్నించుటచేఁ జేయి జారవిడిచి నడుముపై గాలువైచి యొడ్డునకు నెట్టివైచెను. ఎట్టులైన నేమి యువకుని నొడ్డునకుఁ దోడ్తెచ్చెను. కొంతవఱకు నాయువకుఁ డట్లు యుండి కొంతసేపునకుఁ దెప్పిరిలి లేచెను. ఇద్దఱును దడిబట్టలఁ దీసివైచి పిడిచికొనిరి. ఆయువకుని బలవంతపఱచి వినయుఁడు వానిని దనగృహమునకుఁ దీసికొని పోయెను.

దారిలో, నాయువకుని నామధేయము విజయుఁ డని మన వినయుం డెఱిఁగెను. విజయునిగృహ మావీథిమొదటనే యుండెఁ గావునఁ దొలుత నాతఁడు వినయునిఁ దనగృహమునకుఁ దీసికొనిపోయి పొడిబట్టఁ గట్టించెను. విజయుఁడు జననీజనకవిహీనుఁడు, కాని వానికి మంచి యాస్తికలదు. వానిసంరక్షణకుఁ బినతల్లి—భర్తృహీన—యుండెను. ఆమె విజయునివలన సంగతి నంతయుఁ దెలిసికొని వినయుని గౌరవించెను. అటుపై నాస్నేహితు లిద్దఱు వినయుని గృహమునకై చనిరి.

ఈక్రొత్తమిత్రునిఁ గూర్చి తనసోదరికి, జననికిఁ దెలియఁబఱచి నంతనే వారు విజయుని సగౌరవముగా నాసీనుఁ గావించిరి. తనయుఁడు దెచ్చినశుభవర్తమానము వినినంతనె సుగుణాప్రమదలసంతసమునకు మేర లేదు. ఆరోజున నానూత్నమిత్రు లిద్దఱుఁ గలిసి ఫలహారముఁ జేసిరి. అబలాసహజప్రశ్నల నెన్నియో సుగుణ తనయు నడిగినది. వాఁడును విసుఁగుఁ జెందక నన్నిటికిని జవాబిడి జననిని సంతోషపరచెను.

ప్రతిదినమున వినయవిజయులు ప్రకృతివైచిత్ర్య మరయ సాయంతనసమయములు నూరివెలుపలకుఁ బోవుచుండెడివారు. విన

యుఁడు ప్రొద్దుట ఎనిమిదిగంటలయపుడు జమీందారునిసముఖము నకుఁ బోయి మరలఁ బదిగంటలు కాకుండఁ దిరిగి వచ్చును. మధ్యా హ్నా సమయమునమాత్రము మూఁడుగంటలకుఁ బోయి నైదు వేయు టకు మున్నే తిరిగి వచ్చును. వినయునకు పటములు వ్రాయుటకుఁ గూడఁ జాలవఱకవకాశముండెడిది.

మూఁడు వారములు గడచినవి. నాఁటిమధ్యాహ్నము వినయుఁడు కొంతవఱ కాలస్యము చేసియుంటచేఁ బదముల వడివడి వైచుచుఁ బోవుచుండెను. అతడు జమీందారునిమందిరముఁ బ్రవే శించెను. నాల్గుగంటలు వినఁబడియెను. నాగేంద్రుఁ డేమనునో యని వినయుఁడు జంకుచుండెను. జమీందారుఁ డేమియుఁ గోపపడలేదు.

"నాకీరోజునఁ గొంచెము చికాకుగా నున్నది. మరియేమి యుఁ జదువవలదు. రాత్రికి నాటుత్రు లొకరు విందునకురమ్మని కబు రంపిరి. నీవును నేనునుఁ బోవుదము. సరిగా నేడునరయగునరికి రమ్ము" అని జమీందారుఁడు వినయు నవలోకించి సహజకర్కశ స్వరమునఁ బల్కెను.

"చిత్తము, అలాగుననే"

అని వినయుఁడు వినయపూర్వకముగ నమస్కార మిడి గృహాభిముఖుఁ డయ్యె. దారిలో విజయుఁ డెదురుపడెను. సంగతి దెలిసికొనిన తరువాత వినయునిఁగూడఁ దనతో రమ్మని విజయుఁడు బజారునకుఁ దిరిగెను. ఏవియో వింతవింతవస్తువుల నన్నిటిని విజ యుఁడు కొనినపైనవారు మరల నింటివైపు దిరిగిరి. విజయుఁడు విన యుని గృహమున కంపకముబెట్టి పోయెను. వినయుఁడు తనజననితో దానారాత్రి యింటికడ భోజనము చేయనని చెప్పి, యింటికివచ్చు నరికి రాత్రియగుననియు జెప్పెను. సుగుణమాత్రము వానినిరాత్రి

కింటికి రావలదనియు జమీందారుని మందిరముననే పండుకొనుమని యు జాగ్రత్త చెప్పెను.

ఏడునరగంట లగుసరికి వినయుడు నాగేంద్రుని మందిరములోనికి బోయెను. పావుగంటవఱకు కచ్చటనే యతడు కూరుచుండియుండెను. అంతలో నాగేంద్రుడు వస్త్రధారణమొనర్చి ప్రవేశించెను. ఇద్దఱును గలిసి బండిపై నెక్కి విందునకు బోయిరి.

మరల వారు తిరిగి వచ్చుసరికి బదిగంటలైపోయినది జమీందారునిగదివఱకు దిగబెట్టుటకై వినయుడు కూడ వెనుకనేపోయెను. ఇంతలో నొకసేవకు డేతెంచి యొకకవరు జమీందారున కర్పించెను.

"ఇక నీవు పోవచ్చు" నని జమీందారుడు పలుకుచు దన గదిలోనికి బోయెను.

రాత్రిచీకటి జగతినిండ గ్రమ్ముకొని యుండెను. అట్టిచో నీక తము గృహమునకు బోగూడదని వినయుడు భావించి నాటికక్కడ నే పండుకొనుట మంచిదని, యింతలో జననిమాటలు జ్ఞాపకము రా దప్పకుండ నచ్చటనే పండుకొన నిశ్చయించుకొనెను. వెంటనే యా తడు పోయి పుస్తకపఠనాగారము తెఱచియుంట గనుగొని యచ్చట గోడవారనున్న యొకబెంచిపై శయనించెను. ఏవియో ఆలోచన లపై నాలోచనలు వానిని గలతపెట్టుచుండ నాత డచ్చోట నేమాత్రము నిద్రబొందజాలకుండెను. పదునొకండునరగంటలు దాటిపోయి నవి. వినయు డింకను నావులించుచుండెను. అట్టియెడ నాగదిలో నెవ్వరో తెఱచినట్లయ్యెను. వినయునిగుండె గతుక్కుమనియెను.

నాగేంద్రుడు తొలుత నాగది ప్రవేశించెను. ఆతనివెనుకనే మరియొక స్త్రీ యేతెంచెను. వినయున కంతయునగమ్యగోచరముగ నుండెను. అంతకుముందొక క్రొవ్వవత్తి దీప మచట వెల్గుచుండెడిది,

కాని వీరు తలుపు తెఱచి లోనఁ బ్రవేశించినంతనే యది యునారిపో యె. అంతయు గాఢాంధకారమయము. వినయుఁడు కన్నుకిన్ను మ నకుండ నూపిరి నైన విడుచుటకు జంకుచుఁ జెవుల రిక్కించుకొని విను చుండె. కొంతసేపటికి వారాసీనులయిరని యాతఁడు ధ్వనిఁ బట్టి తెలి సికొనియెను, వినయుఁడు కుతూహలముతో నింకను వినుచుండఁగ దొలుత నాగేంద్రుని కర్కశస్వరము వినఁబడినది.

"ఏమలా! ఇంత రాత్రి వేళఁగాని నీకు రాఁ దీఱిక లేదా? అంత యవసర మేమి కలిగినది?"

"నీయన్యాయప్రవర్తనముఁ దెలియఁ బఱచుటకు! నీదుర్నీతి కా ర్యముల నిఁకనైన మానుమని చెప్పుటకు! నీదురాగ్రహపుఁ బనుల కొక యంతము నిఁకనైన బెట్టవా యని యడుగుటకు!"

అనుసన్ననికరినస్వరము వినయుని చెవులఁ బడియెను. అతని కేమియుఁ దెలిసినది కాదు. ఆయాగ్యుఁడుది ఎవస్తు? ఆమెకు నాగేంద్రు నకుఁ గల సంబంధ మేమి? ఇప్పటియీరాత్రి సంభాషణలో గలయర్థ మే మియని వినయుఁడు దనలోఁ దాఁ దర్కించుచుండ మరల సంభాషణ మారంభమైనది.

"నేను నీ కేమి హాని యొనర్చితిని?"

"ఏమియా? ఏమియా? మరల సిగ్గులేక యడుగుచుంటివి. నాకుమాత్రము నిష్కారణముగ నేడిపించుచుంటివి. ఆపెను పెండ్లి యాడి యిప్పుడిట్లు చేయుదువా? పోనిమ్ము! నాక ది యవసరము లేదు. కాని యామె నిపుడు చిక్కులు పెట్టు టేమిటికి? నీరహస్య మామెకు గూడ నేనెఱుకపఱచితి నని నీకుఁ దెలియదు కాఁబోలు!——"

"ఆఁ! నినుఁ గూడ హతమార్చెదను, మీరిద్దఱు నాకు గర్భ శత్రువులు," అనుచు జమీందారుఁడు గప్పున లేచెను దీని నంతయు వినయుఁడు కనుఁగొనుచునే యుండెను, నాగేంద్రుఁ డేమి యొనర్చునో

యని యాతఁ డా కారుచీకటిలోఁ గన్నులు కుట్టుకొని కనిపెట్టుచుండె, తనయెదుటి వారియాకారములు వానికి నీడలపోలిక కానుపించుచు నుండెను.

అతుల జమిందారుఁడు లేచి దేనినో వెదకుచున్నట్లు లుండి యుండి యామెమీఁదికి బోవుట వినయుఁడు కన్గొనెను, అంతలో నా స్త్రీనోటినుండి యొక చిన్న కేక వెల్వడుటయు వినయుఁడు మెఱపు వోలెపోయి తనయజమానుని రెండుచేతులఁ బట్టుకొనియె. అతఁడు నొక నిముసము తెల్లపోయిచూచి,

“ఎవరది?” యని గద్దించెను.

“నేను వినయుఁడ!” అనుజవాబు విని నంతనే నాగేంద్రుఁడు స్తంభాకృతిని నిలిచిపోయెను. వినయుఁ డాక్షణము దీపము వెలిగించెను. ఆ స్త్రీ యక్కడ లేదు.

నాగేంద్రుఁడు తనగదిలోనికిఁ బోయి తలుపు గడివేసికొనెను. మరల వినయుడు తన స్థానమునకు బోయెను. యజమానిప్రవర్తన మతని కింతయును గోచరము కాకుండెను, రాత్రి మెల్లగ గడచి పోయెను.

తెల్లవారుసరికి వినయుడు లేచి గృహమునకు బోనెంచెను. దారిలో జమీందారు గదిదగ్గఱ నిలువబడి వినయుని బిలిచి

“నీవిక నాయొద్ద బనిచేయ నక్కఱలేదు.”

అనుచు వినయుని చేతి కిర్వదియైదురూప్యముల నందిచ్చి

“ఇదిగో! నీకు నెలజీత మిచ్చుచుంటిని” అని తన గదితలుపు మూసివైచెను.

వినయుడు నిశ్చలుడై యొక్కింతసేపుండి తనవల్ల నేరము లేదని భావమున దలఁచుచు నింటికిఁ బోఁదొడగెను.

జగతి యంతయు గలకలారావములతో నిండియుండెను ఇంకను బూర్తిగాఁ దెల్లవారలేదు, పురవీథులలో నందఱు దిరుగులాడుచుండిరి.

వినయుఁడట్లు యజమానియగు నాగేంద్రునిచే బంపివేయబడి, స్వానుభవార్తిఁ దల్లి కెల్లఁజెప్పినయెడల యని మనంబునఁ గలతఁ జెందుచు గోప్యము నెవు రాత్రి జరిగిన సంగతి జననికి దెల్పవలయునా? లేక యూరకుండవలయునా? యని యనేక పరిపరివిధములఁ దలపోయఁదొడఁగె. కాని వాని కనుమానించనా నాగరికమున హృద్య, అంతము గానరాదాయె ఏమిచేయుటకు వానికిఁ దోచలేదు. ఏదియెట్లున్నను విజయుని యభిప్రాయము దెలిసికొని దానికి నిశ్చయించికొని యాతనిగృహమునకుఁ బోయెను.

విజయుఁడు నప్పుడే నిద్రలేచెను. ఇట్టియెడ వినయుఁడే వచ్చుట కాతఁడు కారణ మూహింపలేక యేదియో చింత యుండవలయునని తలఁచెను.

"ఏమి? ఇంతప్రొద్దుననే వచ్చితివి!" అని సాశ్చర్యముగఁ బ్రశ్నించెను.

"ఒక విశేషము దెలియఁబఱచుటకు."

"అది నేను దెలిసినదే యనుకొంటిని. లేకున్న నీవింతప్రొద్దుననే వచ్చుటకుఁ గారణమేమి యుండును? సరే! ఆవిశేష మేదియో నాకుఁగూడ దెలియబఱపుము. ఆనందించెదను"

"అది యేకాంతమునఁ జెప్పవలయును. పైవారికిఁ దెలియఁజేయుట నాకెంతమాత్ర మిష్టము లేదు"

వినయుని విజయుఁడు తనగదిలోనికిఁ దీసికొనిపోయి కూర్చున్న జేసి తానుకూడ వానిప్రక్కనే కూరుచుండెను.

"చెప్పుము" అనియెను.

"నన్నుద్యోగమునుండి నాగేంద్రుఁడు తొలఁగఁజేసెను" అని వినయుఁడు చెప్పిన విజయుఁడు విశ్రాంతపడి,

"ఇదియా రహస్యము. ఓ యెందులకుఁ దొలఁగించెను?"

ఇట్టి ప్రశ్న వచ్చునని వినయుఁడు తలచుచునే యుండెను. కొంత వఱకు రూపించుకొని, రాత్రి జరిగిన దంతయుఁ బూసగ్రుచ్చినట్టులు వినయుఁడు మిత్రునకుఁ దెలియఁబఱచెను. విజయున కేమియునుగూడ నర్థము కాలేదు

"మీ జనకునితోఁ జెప్పితివా యేమి?"

"ఏదీ! నే నిప్పుడే మందిరమునుండి మరలి వచ్చుచుంటిని. నీయభిప్రాయముఁ దీసికొని యేమి చేయుటయో యాలోచింప నీకడకుఁ దొలుత వచ్చితిని కాని నన్నుద్యోగమునుండి యాతఁ డేటికిఁ దప్పించెనో నాకింతయుఁ దెలియలేదు."

"నీవిఁకను నుద్యోగమున నున్నయెడల నీవాతనిరహస్యము నాయము నెట్లైనను దెలిసికొనుటకుఁ బ్రయత్నింతువు ఇఁక నీమాటలంత ముంతయు నుండదుగదా! వాని యిచ్చానుసారముగ నతఁ డిట్లుపైఁ బ్రవర్తించును. కాని పరులకంటెఁ బెడఁదు—దానికేమిగాని యాస్త్రీ యెవ్వతె?"

"అది యేమో నీ కెంత తెలియునో నాకును నంతియే. ఆమెను నేఁ డిన్నాళ్ళఁ జూడనైన లేదు. ఇంతలో నామె పాఱిపోయినది"

"హుఁ! ఐపోయిన దేదో యైపోయినది దీనిని మఱెవ్వరికిఁ దెలియఁబఱుపకుము సంగతి మనమే కనుఁగొనుటకుఁ బ్రయత్నములఁ గావింతము మీ జనకునితో మఱి వానికి నాయవసరము లేదఁట. నాకు పూర్తిగా సెలవిచ్చి పంపినాఁడని చెప్పుము. చాలును—అన్నట్టుల మఱచితిని. ఈరోజున నామిత్రుల కందఱకు విందొసఁగు చుంటిని. నీవుకూడ రావలయునుసుమా!"

"అలాగుననే వచ్చెదనులే! నే నిఁక గృహమునకుఁ బోయెదను. పిలుచున నొకపరి మాయింటికి రమ్ము."

"నాకు మఱివచ్చుట కవకాశముండదు. నేను కొందఱుస్నేహితులకడకుఁబోయి యింకను పిలువవలయును. నీవుమాత్రము సాయంతనము మూఁడుగంటలకు మాయింటికి రమ్ము."

సరే యని వినయుఁడు త్వరితగమనుఁడై తన గృహంబునకుఁ బోయెను. వినయుని నాయనమ్మ, తల్లి, చెల్లెలు నెదురుచూచుచుండిరి.

"వినయా! ఇంత యాలస్యమేల చేసితివి? రాత్రి తిన్నగ నిద్ర పట్టినదా?" యను ప్రేమసూచకప్రశ్నములను వినఁగా, వినయుఁడే నవ్వుచుట కనుఁగొని. యెదురేగెను

"ఏమియు లేదు! నాస్నేహితుఁడు విజయుని యింటికిఁ బోయి మాటలాడుచుంటిని. ఆలస్యమైనది."

అని తనకు దగ్గఱబడి వచ్చిన యామె చేతికి, జమీందారు లొసఁగిన పత్రము నందిచ్చెను.

"ఈసొమ్మెక్కడిది?"

"నాజీతపుసొమ్ము!"

"అప్పుడే జీతమేమి? ఇంకను నెల నిండలేదే? ఇంతవేగ మిచ్చినారేమి. నీ వడిగితివా యేమి?"

"లేదు! కాని, యాతనికి మఱినాయవసరము లేదఁట! జీత మిచ్చినది పొమ్మనిగాదు."

"మఱి యవసరమే లేదా!" యని పాప మాజనని నిరాశాపూరితయై వచించుచు గృహకృత్యములఁ దీర్చుటకై లోనికి నడచెను. ఆ వెంటఁ బ్రమదకూడ చిన్నఁబుచ్చుకొన్న మొగముతో బోయెను.

వినయునకు మరలఁ బెద్ద భారము నెత్తిపైఁ బడినట్లయ్యెను

గాలి స్వాని మనస్సులో నెవ్వరో గూఢముగ "నీవలన నేరము లేదు. అధైర్య మూనకుము" అని చెప్పిన ట్లయ్యెను.

వినయున కేమియుఁ బాలుపోక యుండెను. ఇక ముందు తానేమి చేయుట ? యని మాటిమాటికిఁ దన్నుఁ దానే ప్రశ్నించు కొనుచుండెను. చిన్ననాఁడే తన కింతటి చిక్కులు వచ్చిపడినవి కదా యని యతఁ డరక యెదలోఁ జింతింపఁ దొడఁగెను. కాని యేమి చేయఁగలఁడు? మరలఁ బనికై ప్రయత్నము లొనర్పవలయునుగదా ! ఇదివఱకు విశ్వప్రయత్నముఁ జేయఁగా దొరకిన యుద్యోగ మీరీతిగాఁ బరిణమించినది. ఛీ! యని యతఁడు విసుగుకొనఁ బల్కెను.

దివాకరుఁడు మెల్లమెల్లఁగఁ దన వేఁడిమి నంతయుఁ దగ్గించు కొనుచుండెను. అప్పుడే మూఁడుగంటలు కొట్టిరి. వినయుఁడు విజయు నింటికిఁ బో బయలుదేఱెను. దారిలోఁ గల జనులను, వారి యానం దాతిరేకమును గనుఁగొనిన యంత వినయునకు నూతనప్రపంచమునఁ బడినట్లుగ కనఁబడినది. క్షణములో వానిచింత తగ్గినది. మొగము కలకలలాడ మొదలిడెను.

వినయుఁడు విజయునిగృహమునకుఁ బోవుసరి కింకను నెవ్వరును రాలేదు. అప్పటికి సర్వప్రయత్నములు [illegible] విజయుఁడు మిత్రుల నాహ్వానింప సిద్ధముగఁ గూర్చుండెను. విజయుఁడు చూపిన యాసనముపై నాసీనుఁడై వినయుఁడు,

"ఏమి యింకను దక్కుంగలవారు రాలేదా ? వారి నెప్పటికి రమ్మని చెప్పితివి?" యని ప్రశ్నించెను.

"వారును మూఁడున్నర యగుసరికి వచ్చెదరు. ఏదీ యందఱు నింతమంది! మతీము రేకా..."

"ఎవ రెవ్వరు?"

"హుఁ, నాకును బాగుగఁ దెలియదు. అందులో కొందఱు మాత్రమే తెలియును. అతఁడొక్కఁడు మాత్రమే దానికేను,"

"ఆఁ, అపరాధపరిశోధకుఁడా! వానిపేరేమి?" యని వినయుఁ డాశ్చర్యసూచకస్వరమున నడిగెను.

"వానిపేరా? శచీంద్రుఁడు. ఆపేరుగలిగినవా రెవ్వరును నా స్నేహితు లని నే ననుకొనుచుంటిని. వాని నామము నీకు దెలియును."

"అయిన నీకును శచీంద్రునకును మైత్రి యెట్లు సంభవించినది? ఆతనిగృహ మెక్కడ?"

"నా మైత్రికి ముఖ్యకారణ మున్నది. అక్క యొకతెయుఁ జాల పెద్దది. టూకీగాఁ జెప్పెదను. నాజనకునకు శచీంద్రునకుఁ జిన్నప్పుడు విద్యఁ గఱపుచుండెడివాఁడట. అప్పుడు నాతండ్రి ప్రొద్దుటిమంతుఁడై పత్తేదారుగాఁ బేరు సంపాదించుచు జరిగెను. నాజనని నా చిన్నతనమందే గతించినది. జనకునకు మరణకాలము సమీపించునప్పుడు నన్ను శచీంద్రునకు మాపితృదేవుఁ డప్పగించి జాగ్రత్తగఁ జూడుమని కోరెను. అది మొదలు నన్నతఁడు సోదరునివలె నరయుచుండెను."

"సరేకాని యింతకుముం దీతనిగుఱించి నాకెప్పుడును నీవు చెప్పలేదేమి?"

"అతఁ డిన్నిదినములనుండి యూరిలో లేఁడు. వినుము నేను నీ స్నేహమైన నాటనుండియు వానిమాటయే మఱచితిని. నిన్ననే కనబడినాఁడు, విందునకు బిలిచితిని."

ఇట్లు వారు మాటలాడుకొనుచుండఁగ మెట్లపై నడుగులచప్పుడు వినబడియెను. తమమిత్రులే వచ్చుచుండిరని ప్రాంగణమునందే గ్రహించి స్వాగతం బిడ నిలువబడి యెదురుగ బోయి ముగ్గురు మిత్రులను గలిసికొనిరి. విజయుఁడు వారిని సగౌరవముగ లోనికి రావించి యాసీనుల గావించెను. అంత వారిలో మొదటివానిఁ జూపుచు విజయుఁడు,

"ఇతఁడే శచీంద్రుఁడు" అని వినయునికిఁ జూపెను.

ఈశచంద్రుఁడు గంభీరవర్చస్సు గలిగినవాఁడు మీసచాయ బంగరురంగు. గడ్డము మీసమును తీయించివేసెను. సుందరమైన ముఖము కన్నులకాంతి చక్కనిది అతఁడొకచేత బెత్తమును మఱొక చేత నానాటివార్తాపత్రికను ధరించియుండెను.

వినయునకుఁ దన్ను విజయుఁడు చూపఁగ ఈశచంద్రుఁడు

"ఇతడేనా వినయుఁడు" అని యడిగెను.

విజయ వినయు లిద్దఱు నాశ్చర్యముఁ జూచిరి. ఈశచంద్రునకు వినయుం డీతఁడని యెట్లాగు తెలిసినది? యని వారిలో వారనుకొనిరి అంత విజయుఁడు,

"మీకెట్లు తెలియును?" అని ప్రశ్నించెను

"ఆహా! నీ వావేళ బజారులో గనఁబడినప్పుడు నీ జేబులో నేదియో పుస్తకమున్నది దానిమీఁద నక్కడక్కడ వినయుఁడు అని వ్రాసియున్నట్లు కనబడినది నీపుస్తకముపై నట్లు వ్రాయువారు నీమిత్రు లెవ్వరో యైయుందురని నేఁ దలచితిని నే ననుకొన్నది నిజమే" యని ఈశచంద్రుఁడు జవాబిచ్చి విజయుని యాశ్చర్యము బోఁగొట్టెను.

"ఓహో! యిక్కడకుఁగూడ మాపరిశోధకాగ్రేసరులు మఱియు గనబడుచుండిరి కాబోలు." అని విజయుఁడు పక్కున జేరుండి పకపక నవ్వ మొదలిడెను.

మిత్రులందఱు గొల్లుమని నవ్వుకొనిరి.

తరువాత మిత్రులందఱు విందు లారగింప దరికొనిరి. ఒక యరగంటలో భోజనము పూర్తయినది మఱియొక పావుగంటవఱకు వారేదియో మాటలాడుకొనిరి. ఈశచంద్రుఁ డింతలో నాసనము నుండి లేచి,

"మరల రేపు వచ్చెదములే" యని చెప్పి, వినయునివైపు చూచి యొక చిఱునవ్వు నవ్వి వీధిలోనికిఁ బోయెను. వాని వెంటఁ

దక్కంగలవారుకూడ బోయిరి. మఱికొంతవఱ కచ్చట నేపియో ముచ్చటలాడికొనిరి.

మరల వినయుడు విజయుడు సిద్ధులు నింటిలోనికి బోయి కూర్చున్నారై, శచీంద్రుడు వార్తాపత్రిక నచ్చట మఱచిపోయెనని తెలిసికొనిరి.

“పాపము. నేను వానిని పిలిచి యిచ్చివేయుదు” నని విజయుడు ప్రత్రిక దీసెను.

“ఉండుముండుము నాకు కొంచెము పనియున్న” దని వినయుడద్దాని నందుకొని పుటలు తిరుగవేయుట పూనెను. ఒకనిముసములో నాతడు చిఱునవ్వు నవ్వుచు విజయున కొకటి చూపించెను. అది యిట్లుండెను.

“ఒక మంచి చిత్రకారుడు (ఇరువది యువకులకు చిత్రరచనాభిజ్ఞానము నేర్పుటకు) కావలయును. ఇదివఱ కెవ్వరి వద్దనైన బని చేసియుండిన, వారివద్దనుండి వాని మంచి నడవడినిగూర్చి యొకపత్రము దేవలయును.”

సురేంద్రనాథుడు. (ఆనందపురము)

“ఓహో! ఇందులకా పత్రికనుంచుమంటివి. సరే! బాగుగనే యున్నది.” అని విజయుడు పల్కెను.

“ఔను కాని పత్రము నెట్లుల తేగలను.”

“గట్టిచిక్కే” యని విజయుడు కుర్చీలో జేరబడి యేదియో యాలోచించుచున్నట్లుండెను.

ఇంతలో శచీంద్రుడు ప్రవేశించి,

“వార్తాపత్రిక మఱచితిని. అందులకై తిరిగిరావలసివచ్చినది” యనుచు బత్రిక తీసుకొని మరల వినయవిజయు లాలోచనా సాగరమున గొట్టుకొన బడిపోయెను. కొంతవఱ కెవ్వరును మాటలాడుట లేదు. అంత విజయుడు,

"అట్టి నేను చెప్పినది అక్షరపాయము? ఈ భయంకరుడు లేకుండపోవు నాగేంద్రుని యడుగుము." అనియెను.

"అతని జాడ తెలియునా?"

"ఈయనకున్న నేరేదినము ఇప్పుడే పారిపోయినట్లు సుసమిద్ధలము వాని మందిరమునకు బోదముపద. వాని రహస్యమును వెలడిచేసెదనని తెలిసినవాడైన నాతడు భయపడి తప్పక యిచ్చును" అని విజయుడు నవ్వుచు లేచెను. వినయుడుకూడ లేచి.

"అతడెవ్వడనిన పలికెన?" యని

"సరే యిప్పటిమాట యాలోచింతము లే! తరువాతకథ నడిపించు పూచీనాది. తొందర పడకు" యని విజయుడు వినయుని హెచ్చరించెను.

వారిద్దరు యాయుద్ధము ననుసరించి బయలుదేరిపోవుచుండిరి. ఇర్వదినిమేషములలో వారు నాగేంద్రుని మందిరద్వారముకడ నిలువబడి యాతని మంచి తెలిసికొని లోనబ్రవేశించుచుండిరి.

13

తొలినాటి సశేషమున జరిగిన సంగతుల నన్నిటిని దలచుకొనుచు నాగేంద్రుడు కుర్చీలో జేరగిలబడియుండెను. వాని ముఖము కళావిహీనమై యుండెను. వాని కన్నులలో గలిగిన యెర్రని రక్తకాంతియే వాని కానాటిరాత్రి నిద్రయన్నమాటయైనను లేదని చాటి చెప్పుచున్నది. అట్టి దేకాంతపు టాలోచనలలో నుండగా వినయ విజయులు గదిలో బ్రవేశించిరి.

నాగేంద్రుడు నిమిషమాత్రమున తెల్లబోయి, నోటమాట లేక నిశ్చబ్ధుడై యుండిపోయెను. వాని కాలుసేతులు దల్లడిల్లెను,

వారి [illegible] సూర్యకాంతికి స్పష్టంబుగ [illegible]
బడుచుండెను [illegible] యొంటరిగా [illegible] గా నేరదు.
వినయుడు మరల "రా గారణమేమి?" "ఈ రెండు [illegible]? పిల్లలు
గలిసి [illegible] అను ప్రశ్నాపరంపరలను లోకు
మ్మరచి నా [illegible] బడెను [illegible]
దేమిటయా [illegible] తన [illegible]
[illegible] తన [illegible]
మనసు [illegible] సుప్రయత్నముగ [illegible] నవ్వు [illegible]
వారి [illegible] పెరు.

[illegible] కార్యము చేయలేదు. నాగేంద్రుడు
చేమియు నచ్చక [illegible] చింతించు [illegible]
డెను. ఎట్లు సంభాషణ నారంభింపవలెనో వానికి దోచుట లేదు.
ఎట్టకేలకు [illegible] ధైర్యము జేసి, [illegible] మర్యాదగా
ప్రశ్నించెను.

"మీ రాకకు గారణ మరయవచ్చునా?"

"తమతో గొంచెము పనియున్నది." యని వినయుడు [illegible]
[illegible] తమతో, వాని కేమి, పనియున్నదో యేమి?
[illegible] యడిగెను. అప్పుడు, వినయుడు [illegible]
నన్నుద్యోగమునుండి తప్పించి వేయుటకు నేను మరియొకనికి [illegible]
[illegible] చేయవలసివచ్చినది. కాన నా [illegible] నా
[illegible] దయచేయవలెను." అనియెను.

[illegible] లేదు [illegible]
[illegible]
బడెను [illegible]

విజయుని [illegible]

గ్రహింపఁగన్, "ఇప్పుడేయ వీలులేదు! నేడే యాతఁడు దానిని దీసి కొని పోవలయును. కావున నిప్పుడేయది దయచేసిన జాల సంతోషింతుము" అని నిర్ణయముగ బల్కెను

వారిస్థితి నవమానితముగ నున్నపాటున మ్రింగివేయవలెనన్నంత కోపము రాజేంద్రునకు వచ్చెనుగాని నేమిచేయఁగలఁడు? ఒక్క నిముసమువఱకు నేమియు మాటలాడక యూరకుండెను. ఇంక నేమియు లాభము లేదని యతఁడెదలో భావించి మాతృకామున నేరొక కాగితముపై వినయుని బాగుకుచు నాల్గుముక్కలు—తన కిష్టము లేకపోయినను, తప్పదు కావున—వ్రాసి యాతని కిచ్చెను. మరియొక నిముసములో నా మిత్రు లిద్దరును దమలోదాము తమ విజయమునకై వారు సూచకముగ చిఱునవ్వులొలయించుచు నడువసాగిరి.

"కాంచితివా! తొలుత నెట్లైనను దప్పించుకొనుటకుఁ బ్రయత్నములఁ జేసినాఁడు. వానికి నీయందు చాల కోపము. లేకున్న నట్లనఁడు. పోనిమ్ము! మన యవసరము తీఱిపోయినది కదా" యనుచు వినయుఁడు బిగ్గరగా నవ్వఁదొడఁగెను.

తరువాత వారిద్దరు షికారుగఁ దిరుగుటకునై యూరివెలుపలకుఁ బోయిరి. ఆమరునాఁడే యానందపురమునకు తానుత్తరము వ్రాయ వినయుఁడు నిశ్చయించుకొనెను

ఇంటికి మరలివచ్చినపై వినయుఁడు జనని కీసంగతి నేదియు నెఱుకపఱుప నిష్టపడలేదు. ఆమె మరియొక్కడనైన నుద్యోగమునకుఁ బ్రయత్నించుచుంటివా యన నింకను లేదని పలుకుచుండెను. తన ప్రయత్నము సఫలమగునో కాదో యని వానిభయము. ఇంతకు ముం దెన్నఁడతఁ డిట్టియుత్తరములు వ్రాయలేదు. ఎందఱు తన కవసరము లేదని తిరిగి వ్రాయలేదు! అని యాతఁ డేదియు నట్లు యగు

నేమోయని యనుమానించుచుండెను. నాలుగు దినము లావిధముగ నే గడచిపోయినవి.

వినయుఁడు నిరాశాపూరితుఁడైనట్లుల వాడినవాని ముఖమే దానిని చెప్పుచుండెను ఇల్లుండ నాతనికి జవాబొసఁగఁబడెను. సంశయముతో నాతఁ డాయుత్తరముఁ బంప నారంభించెను. వాని హృదయము కుదుటఁబడెను. ఇంతలో జననిగాండ నక్కడ కేతెంచెను.

"అమ్మా! ఉద్యోగము దొరకినది."

"ఎవరి దగ్గఱ?"

"మానవయాగారునఁ గారు ఆనందపురమున"

"అబ్బ! పదిక్రోసులదూరమున నున్నదే! వినయా! వారు జీత మెంత యొసఁగెదరు?"

"ముప్పదిరూప్యములు!"

జనని కొంత యుత్సాహపూరితయైనట్లు వినయుఁడు తెలిసికొనఁగలిగెను.

"ఎప్పుడు ప్రవేశింపవలయును?"

"పదిరోజులలో నెప్పుడైనను సరే, ముందు వారికిఁ దెలియఁజేసి ప్రవేశింపవలెనఁట."

"సరే! ఈపదిరోజులు నింటివద్దనే యుండుము. ఆతరువాత ప్రవేశింతువుగాని లెమ్ము" అనుచు నివాఁర్చి లోనున్న ప్రమిద కెటిఁగింప నామె లోనికిఁ బోయెను.

వినయుఁడు తక్షణము పోయి విజయున కదియంతయుఁ దెలియఁ బఱచెను. మిత్రుని కుద్యోగము వచ్చెనని సూరిబాబు సంతసించెఁ గాని వానిని విడువవలయుఁగదా యని విచారించెను.

ఎనిమిదిరోజులును ద్వరలోఁ బోయినవి. తొమ్మిదవనాఁడు వినయుఁడు ప్రయాణము చేయవలసినదినము. వెన్నెలవున్నపూవువలె

గాయురాత్రులు కావున నాటి జాగారటిరాత్రి బయల్వెడల నిశ్చయించెను. జనని రాత్రి పయనమగుట మంచిదికాదని బోధించెను గాని వాడు వినలేదు. ఎట్టకేల కామెయు నంగీకరింపవలసివచ్చినది.

పదిగంటలు లాలించి వినయుడు జననితోడను, సోదరితోడను "పోయివచ్చెద"నని చెప్పి బయలుదేరెను. జనని జాగ్రత్తగా నెడలుమనియు నుత్తరములు వ్రాయుచుండు మనియు పదిసారులు చెప్పి మరిపంపినది. అతనప్పుడు విజయునితోగూడ చెప్పుటకు బోయెను.

పదునొకండుగంటలుకూడ కొట్టెరె నెంటనే వినయుడు బయలుదేరెను. విజయుడు మిత్రుని సాగనంపుటకై కొంతదూరము వఱకు బోయెను. కొంతదూరముపోయినపిమ్మట వారిద్దఱు సాగిమాటలాడుకొని యింక నాలస్యమగుచున్నదని యనితలచి ఎవరిదారిని వారు పోదమనుకొనిరి.

"అప్పుడప్పుడు ఉత్తరములు వ్రాయుచుండవలయునుసుమీ! మఱవవద్దు" అని విజయుడు వినయునకు దసకరమందించెను. వినయుడద్దానిని నందికొని తనరెండుచేతులతో దానిబట్టి "తప్పకుండ వ్రాయుచుండెదను మాసోదరీ జననులయోగక్షేమ మరయుచుండుము. హు. నేను నాదారినిపోయెదను" అనియెను.

౪

అది సముద్రతీరము. శీతకాంతులతో నింగినుండి చుక్కలు తెచ్చి తారంగపంక్తులు, ప్రేమనిర్భరముగా యనుగ్రహణయినిని యువకుడు తననిద్దుర జుంబించి విడిచినట్లు, దీపములు నాని ముద్దులల గురియుంచుచుండెను, పురల పెన్మళ్ళు పెన్మళ్ళకు నగలుచు నేయురిపాటున నుండగ

నేతెంచిపోవుచుండెను. ఆనందమున ప్రణయప్రపంచమున నిలువెల్ల గరగినదై యనంతకల్లోలములతో నంతరించి మరికనబడక యుండెను. ఒక్కనిమిషమునకు [illegible] [illegible] హాళిగ నుండెను. గిలియ్యా బుగ నిద్రించుచున్నట్లుండెను.

ఆ సముద్రతీరమునందే మాధవపురమను చిన్న పట్టణము సర్వజనానందదాయకమై యెంతయు నొప్పుచుండెను. ఆపట్టణము చాల చిన్నది వీధులు చాల విశాలముగ నుండును. అందు మేడ లన్నియును సముద్రతీరము నానుకొనియే యున్నవి. ఆమందిరము లన్నిటిలోను సురేంద్రనాథుని భవనము సుప్రసిద్ధమై మిన్నయై చూచుట కెంతయు సొగసుగ నుండెను. ఆభవనమునకు ముందుగ కొంత ఖాళీప్రదేశము కలదు. దానికి మధ్యమున నొకచక్కని యరుగు కట్టబడి యున్నది. ఆప్రదేశమునందు నక్కడక్కడ చాల మొక్కలు, పరులతో కలువారుచుండును. ముందు మన మాప్రదేశము దాటి లోన ప్రవేశింతము. ఆమందిరమున రెండుమేడలు కలవు. ముందున నున్న మేడకు రెండుగదులు, ఆ రెండుగదులకు నడుమ నొక పెద్దహాలును కలవు. దిగువభాగమున కూడ నాలుగైదే గదులు కట్టబడినవి. రెండవమేడ దీనికి వెనుక గలదు. ఆమేడయును దాలిమేడవలెనే యున్నదని చూచినంతనే పోల్చుకొనవచ్చును. ఆరెండుమేడల చుట్టు నొక పెద్దప్రహరీ నిర్మింపబడి యుండెను. ఆ మందిరములు చాలకాలముక్రిందటనే నిర్మింపబడినవి. సముద్రపు జల్లగాలి ఆమందిరములో నివసించువారికి సంతతానందము మొసగుచుండును. పూర్వనిర్మితము బగు నాభవనము దృఢమై రాతిమేడవలెనే నుండెను. ఆమందిరమునకు ప్రతివత్సరము వెల్లగొట్టించుచుండుటచే నది యెల్లప్పుడును స్ఫటికాకారంబున నుండి యెంతయు బాగుగనుండెను. ఆభవనమున గల గదులకు కిటికీలు విశాలమైనవి యమర్పబడి

యుండెను. సౌధములోనుండి భవనములోనికిఁ బోవుటకు ముందుగా బది మెట్లెక్కి మరిపోవలయును ఆభవనముచుట్టు గట్టబడిన ప్రహరీ గోడయొక్క చోటనే సుదృఢమైన విశాలమైన ద్వార మొండుకలదు. ఆ ద్వారమునకొక్క తలుపు, ఇనుపకమ్ములతో జేయఁబడినదిట్టి దైనదియు సమర్పబడి యున్నది

ఆ భవనమునకు ప్రస్తుతాధికారి సురేంద్రనాథుడు కాని తత్పూర్వాధికారి యమరేంద్రనాథుడు. అమరేంద్రనాథుడు మరణించి పదిసంవత్సరములు పైగా దాటినది. అతనికిని వాని సహోదరి యగు లీలయు ప్రతిపత్తిగలవారు మొదట్ దేశ దేశముల నెఱిగి సుప్రసిద్ధ ఖ్యాతిని వడసి తమ నామమును శాశ్వతముగ నెలకొల్పిరి. అమరేంద్రుడు మరణించిన మరియొక సంవత్సరమునకు గతించి లీలయు బహు చరణకమలములు దర్శింప బోయినది అతనిపాలనలో కాలుపడిన నయొక ముసలిసేవకు డిప్పటికిని సురేంద్రనాథుని సేవించుచు కాలము పుచ్చుచుండెను.

లీలామరేంద్రులు తమ నామముతోపాటు, ఈ యుగళమున, స్మృతిచిహ్నముగ విడిచిన, తమపుత్రికయగు మధురనో మధుర యనుకను ఏడెన్మిదేండ్ల ప్రాయమునందు నున్న యప్పుడే జననీజనకుల గోల్పోయెను. అదిమొదలామె తనపినతండ్రి యగు సురేంద్రనాథుని యొద్దనే వసించుచుండెను.

సురేంద్రనాథునకు భ్రమర యను నొక్కకూతురు తక్క మరి బిడ్డలు లేరు. భ్రమర శిశువై యున్నప్పుడే జననిని గోలుపోవుటచే జనకుడే జనని యయ్యెను. మధురాభ్రమర లిద్దఱు నేకప్రాయ లగుటచే జోడు కుదిరి శైశవమునుండియు నక్క చెల్లెండ్రరీతి నాడుకొనుచు సురేంద్రునకు ముదము గూర్చుచుండిరి. మధురయు జననీ జనక మరణానంతరమున గొన్ని దినములవఱకు నది యొక విధముగ

నుండెగాని క్రమక్రమముగ భ్రమరితో నామెకు మైత్రి కుదురఁ బూర్వదుఃఖము నంతయును మఱచి నూతనోత్సాహప్రపూరితాంతఃకరణయై హాయిగ నుండెను. భ్రమరి సామాన్య స్త్రీ వంటిది కాదు. నాకే మోటు బెదిరియున్న వారికుండు వాడుక వారికి స్త్రీలతో బరి విడిచి వారొకరి కొకరు స్నేహితులు సాధారణముగ నుండిరి. సురేంద్రనాథుఁడీయాడుపిల్లలె తన సర్వస్వమని నమ్ముకొని కాలక్షేపము జేయుచుండెను. వారు హాయిగ నుండినచో యతనికి హాయియుండునటు లని యాతఁడు తలచుచుండెను.

ఇట్లు సురేంద్రనాథుఁడు చాలసౌఖ్యము సంపాదించి తన కొమార్తె యనుభవించుటకు విడిచెను. ఇప్పు డాయాస్తియంతయు సురేంద్రనాథుఁడే సరిగా నుంచుకొనుచుండెను. అతనికి కూడ ధనము నుండెను. కాని యన్నదమ్ముల యాస్తియను నతని సంపాదన మింతకాలమునుండెను. సురేంద్రనాథుఁడిప్పుడు పక్షవాతముచే చాల బాధ ననుభవించుచుండెను. అతఁడిప్పుడు కదలుటకు కూడ నవకాశము లేకుండెను. అతని దేహము స్వాధీనత దప్పిపోయినది. పండుకొనవలెను, కదలలేఁడు. వానిని సేవించుచున్న ముసలిసేవకుఁడే యాతనికి గావలసిన పనులన్నియు చేయును నన్ని వేళల నాతనినే కనిపెట్టుకొని యుండెను.

సురేంద్రనాథుఁడు తన రోగము సంభవించినది మొదలొక్కని యా వెనుక మేడలోనే నివసించుచుండెను. ఆగదులలో మరియితరు లెవ్వరు నుండుటకు వీలులేదు. సేవకుఁడగు రామ్‌తప్ప దానిలో నెవ్వరు ప్రవేశింపరు. దినమున కొక్కమారు మాత్రము మధురా భ్రమరులు పోయి సురేంద్రనాథునికడ నొక్కయరగంట వఱకు మాటలాడి తిరిగివత్తురు. ముందున్న మేడగదులలో నొక దానిలో భ్రమరయు, మరియొక దానిలో మధురయు నివసించుచుందురు. వారు సాధారణముగ నామధ్యనున్న హాలులోఁ గూర్చుండి

కాలక్షేపము సేయుచుందురు. రాత్రులు బందుకొనునప్పు డెవరిగదికి వారు పోదురు.

మధుర మధురస్వరూపిణి, ఉన్నత రసతరంగదివ్య మాధురీ మూర్తి, నవీనసూనదళ రమణీయకోమల విలాసమూర్తి, చంద్ర చంద్రికా మనోహరమూర్తి, ఆమె లేజెక్కిళ్ల యందలి చక్కని గులాబీరంగు నవ నవారుణ సంధ్యాయుక్తమై, సుధాకాంతులఁ జిల్కు చున్నట్టు లుండును. ఆమెయుంగరాల ముంగురు లామెయాస్యసీమ నృత్యము జేయుచుండగ నొకవింతయంద మా ముఖమునఁ జూపట్టు చుండును. తదీయ ముఖచంద్రబింబ సమాగత విమల సౌందర్య లహరీ తరంగ మాలికలయందు దేలియాడగ నేయువకునకు మనసు పుట్టకుండును? తన్మంజులను స్నిగ్ధ విమలదేహకాంచన దీప్తుల దేలి యాడుట కెవ్వడిచ్ఛగింపడు? ఆమె కోమల కరుణాగసార్ద్ర హృదయ వినిర్మల రమణీయభావ స్వచ్ఛతర మహానురాగ ప్రపూరితచిత్త.

మధురకును భ్రమరకును రూపమునం దప్పు మరియొంచును వ్యత్యాస మిసుమంతయు లేదు. భ్రమర దేహమురంగు కొంతవఱకు నల్లగా నుండును. కాని యది వినీలాకాశమువలె నిర్మలము. నిరుప మానము, అనిర్వచనీయము అందు దళతళలనీను నొకచక్కని వన్నె మిసమిసయుంటచే నామె కారంగు మరియొకవింత యందము గొనంగు చుండెను. అప్పుడఁతి దేహమందు సౌందర్యలత యల్లిబిల్లిగ నల్లుకొని నామెకొక నూతన వికాసంబు నొసంగెను. ఆమె నయనంబుల నుండి వెలువడు తళతళవినూత్న కాంతులయం దాకసంపు నీలంపునీటు [illegible] నామెముఖాంభోజము వింతవింత యందంపు సరసి జమాయనఁ [illegible]చుండెను. ఆచక్కదనంబునంగు, చంద్రసందర్శ [illegible]న నుప్పొంగి పొరలుసముద్రంపు జెలువము పూర్తిగ లీనమై యుండెను. అందమ్మృతశీకరముల వెదచల్లు చక్కని కాంతులు ప్రజ్వ

రిల్లుచుండును. మొత్తముపై భ్రమర మధురయంతటి సుందరిమణి కాదని చెప్పవచ్చును. ఇద్దరును సుకుమారహృదయులే, యిద్దరును కరుణారసప్రపూరిత చిత్తలే, యిద్దరును సకలసుగుణఖనులే, యిద్దరును మహోన్నత భావతరంగ సంక్షుభిత భావలే. వారిద్దఱికిని సోదరీ సహజమగు ప్రేమకలదు. ఇద్దరు నొకరి నొకరు విడిచియుండక నంత సమున జరింతురు.

మధురాభ్రమరలు ప్రొద్దున లేచినదాది మరల బండుకొనుటకు బోవుదాక నొక్కచోటుననే యుందురు. సాయంతనసమయము లందు సముద్రతీరమునకు బోయి కడలితరగల దొప్పదోగి వీచుచు దుదాంకురంబుల బీల్చుచు హాయిగ దిరుగుచుందురు. వారప్పు డప్పుడు దూరము వెడల నిచ్చకలిగిన దమగుఱ్ఱపుబండిపై [illegible]వుదురు. వారు సాధారణముగ బైకి వెడలు నలవాటు లేకుండుటచే నాగుఱ్ఱపు బండి తోలువాడే పైపని చేయుచుండును వంట మొదలగునవి యొనర్చుటకు మరియొకసేవకుడు కలడు. వారిద్దరు దిగువనున్న రెం[illegible]గదుల లోను బండుకొనుదురు.

వీరెవ్వరును వెనుకమేడలోనికి బోవ ననుజ్ఞ లేదు. దీనికి గారణము కలదు. సురేంద్రనాథు డేమాత్రముధ్వని యాలకించినను వాని చెవులు తాళములువైచిపోయి మరియొకగంట[illegible] కాతడు మాట లాడ శక్తి లేక పడిపోవును. ఒకమారొకసేవకుడు ప్రమాదవశమున, నాతని గదిలో దుడుచుచుండగ వానిచేయి తగిలి [illegible]పై నున్నగాజు పాత్రము దిగువ బడియెను. తో[illegible]యది [illegible]బ్దము జేయుట యును దానితోడ సురేంద్రనాథునికి జెవులు [illegible] పోయి [illegible] మరియేపాటి శబ్దము వినబడినను ప్రమాదము [illegible]యును [illegible] భవించుచుండెను. నాటినుండియు నాముగలిసేవకు డగురాము [illegible] నిలయ లందు ప్రవేశించుటకు వీలులేదు. తక్కినయిద్ద[illegible]

ముందున్న మేడను దాటి,—పిలువబడిన దప్ప, అప్పుడైనను జాల జాగరూకత వహించి కాని పోవుటకు వీలులేను,—ఎంతమాత్రమును బోవరు.

సురేంద్రనాథుడు కదలుటకైన నవకాశము లేకయుండుటచే నాముసలిసేవకుని ముసలికబురుల నేవియో యాలకించుచు దినముల బుచ్చుచుండెను అంతియ కాని యాత డెప్పుడును దనసుతల రావించునలవాటుపడలేదు, వారెప్పుడో కాని రారు కూడను. వచ్చినయెడ ప్రమాద మేమి వాటిల్లునో, తనకు జాలవఱకును సహాయమొనర్పకుండినను, పెద్ద యగుటచే గౌరవనీయుండగువానికెట్టియాపద సంభవించునో, దానివలన నింట గలపరిస్థితులలో నెట్టివింతమార్పులు కల్గునో, వారికి ముఖ్యాధారంబుగ నున్నయామగపురు షేమి యగునో, యని వారు సురేంద్రనాథునికడకు దఱచుగ బోవుట కనుమానింతురు.

౫

బాలభానుని కరుణాకిరణంబులు తారుణ్యమున దాండవించుచు ననంతవర్ణంబుల తరంగమధ్యమునందుయ్యెల లూగుచునుండెను. నిశాసమయంబున విద్యుల్లతచే వినీలాంబరము తళుక్కుమని బెళుకుల బొప్పునట్లు కాశ్మీరరాగార్ద్రమై కడలి యనంతభంగమాలికాచిత్రనృత్యసంపదల బొదలుచు గడుంగడు సొంపువింపుచుండెను. తీరంబున నురుగు రంగులనీనుచు వెన్నవలె గరగిపోవుచుండె.

సురేంద్రనాథునిభవన మట్టిమెడనవీనవర్ణసమన్వితంబై తరంగములబోలె రంగులు మాటిమాటికి జక్కగ మారుచు నుండును గాన రమణీయముగ నుండెను. ముందున్న కాళీప్రదేశమున గలపూల

మొక్కలు నాటియుదయమున జాల నందముగ నుండెను. పుష్పదళ మధ్యమున గలమంచుచుక్కలు తళతళమని మెఱయుచు వాని కొక వింతసౌందర్య మొసంగుచుండెను. అపుష్పలమొక్కల నన్నింటిని పరిచూచుచు, నందునందు గలయెండుటాకుల దీసివేయుచు మధుర నిలువఁబడి యుండెను. ఆప్రదేశమునఁ గలయరుఁగుపై భ్రమర కూరు చుండి యుండెను. ఇంతలో మధుర బాగుగ విరిసినపుష్పములఁ గొన్ని కోసి తెచ్చి యందుఁ గొన్ని భ్రమర కందిచ్చి యామెప్రక్కనే తానును గూరుచుండెను. వారిద్దఱును నప్పుడే కోయఁబడినవికసితపు ష్పములవలె నుండిరి.

మధుర తనచేతినున్న పుష్పముల వాసనఁ జూచుచు వానినే యేకాగ్రదృష్టితోఁ దిలకించుచు నేదియో జ్ఞాపకము వచ్చినదాని వలె తల యెత్తి, దిగ్గున భ్రమరహస్తమును దనకరంబునందుఁ బట్టి కొని యిట్లుపలికెను.

"భ్రమరా! నిన్న నేను సుమను జూచితిని సుమీ!"

'ఆఁ' యని మహదాశ్చర్యంబున భ్రమర చకితయైనట్లు మధుర ముఖమును సాభిలాషముగ జూచెను

"నిజమేనా మధురా ? ఆనా డామె యెవరికి దెలియకుండనే యంతరించి పోవుట యేమి, మరల నిపుడు కన్పించుట యేమి ? నాకు చాల వింతగా నున్నది."

"లేదు ! నేను కనులార జూచి యుంటిని. ఆమెయే యని నేను నిశ్చయముగ జెప్పగలను. చూచినంతనే నిమేషములో నామెయే సుమ యని నేను గ్రహింపగల్గితిని."

"ఎప్పుడు చూచితివి?"

"నిన్నసాయంతనమున!"

"ఆహా!"

"నేను నీవు సాయాహ్నమున నిక్కడ కూర్చుండగా నీవెందు లకో లోనికి బోయితివి. అప్పుడు నేని పువ్వులమొక్కలను చూచుచు దిరుగుచుంటిని. ఇంతలో నేనా గోడయొద్దనకు బోయి చూచుచుం డగా నల్లంతదూరమున నామెను కనుగొంటిని. ఆమె త్వరితగమనయై యిటు [illegible]వెలుపలకు బోవుచుండెను. నేనొక్కపరి యిక్కడ నుండి నీకొఱకు లోనికి వచ్చితిని. నీవు నాకు గానరానందున మఱచిపోయి తిని. లేకున్న చెప్పియే యుందును."

ఒక్కనిముస మంతటను మౌనమే!

"కాని యామె యిక్కడికి వచ్చుటకు గారణ మేమియై యుండునో, నాకామె యగునో కాదో యనుమానమే. ఏమో! నే చెప్ప లేను కాని—" యని భ్రమర కొంతవఱ కనుమానసూచక మగు స్వరమున బల్కి యూగిపోయెను.

"నాకది తెలియదు. కాని నేనామెను నిన్న చూచితి నని నిశ్చయముగా జెప్పగలను. అందు నాకు సందేహము లేదు." అని మధురయు దీర్ఘాలోచనానిమగ్నమానసయై యుండెను.

వారిర్వురొక యరగంటవఱకు మాటలాడకుండ గూర్చుండి యుండిరి. వారి నప్పు డెవ్వరైన గాంచిన వో వారెందును గుఱించియో తెలిసికొనుటకు జాల ప్రయత్నము చేయుచు నాలోచన మొనర్చు చుండిరని సులువుగ గ్రహింపగల్గుదురు.

మధుర మరల లేచి పూవులమొక్కలయొద్దకు బోయి తిరుగుట మొదలిడియెను. ఆముగ్ధ మంత్రముచే గట్టువడినదానివోలె తదేక ధ్యానపరవశయై తదీయరామణీయకభావమును గ్రహింప నూహించు చున్నదానివలె గన్పట్టుచుండెను.

భ్రమర యింకను ముందు జరిగిన సంభాషణమునుగూర్చి పగ పలువిధముల దలపోయుచుండెను. ఆమె యాలోచనాంబర మధ్యభాగ

మందు విహంగము విధమున సంచరించుచు, మరల లిప్పున దన ప్రపంచమున కేతెంచుచు నుండెను.

"ఆమె మనల వీడి యెన్ని సంవత్సరము లైనదో నీకు జ్ఞాపక మున్నదా?" యని మరల నామె ప్రశ్నించెను. కాని మధుర దూరం బుగ నుండుటచే నామె తిన్నగ నీమె మాటలను వినజాలక "ఆ! ఏమంటివి?" యనియెను. భ్రమర మరల దన ప్రశ్న నామె కెఱుక పఱచెను.

"ఐదుసంవత్సరములు దాటిపోయినది." అని ముభావంబుగ మధుర జవాబొసగి యెప్పటియట్టులు పూవుల మొక్కలతో జిన్న పిల్లపోలిక నాడుచు దనలో దానే యమితానంద మొందుచు మధ్య మధ్య చిరున వ్వొలయించుచు నుండెను.

"ఆమె యదియేమో కాని నాకు జాల వింతగా గనబడుచు నుండునుసుమీ! ఆ చిన్న తనపు చేష్టలు, ఆ యేకాంతభావము అవి యన్నియు సాధారణముగా నెవ్వరియొద్దను జూడలేము. అనుచు భ్రమర సోదరీ యేమి యనునో యని యామెవైపు కన్నుల మరల్చెను.

మధుర తనపనిని విడువకుండనే "ఔనౌను! నాకు బాగుగ జ్ఞాపకమున్నది ఆమె యెప్పుడును ఎవ్వరితోడను మాటలాడుటకైన నిచ్చగించెడిది కాదు. తనలోకమేమో తనది. పరులయెడ సక్కఱ లేదు. ఒకానొకప్పు డెవ్వరైన నామెగదికి బోయిన తిన్నగ గౌరవ మైన జేసి యెఱుగదు. అదేమోకాని యామెదంతయు నదియొక విధ మగు ప్రకృతి. కాని పాపము! చాలమంచిది. ఏమిబుద్ధిపుట్టినదో యెందుచేతనో కాని మనతో జెప్పనైన జెప్పకుండ పోయినది. అనుచు మధుర మరల నరుగుచెంత కేతెంచి భ్రమర ప్రక్కనే యాసీన యయ్యెను.

"హూ! పోనిమ్ము. మన కెందుల కా మెయుఃబుసు. ఆమె కేదియో బుద్ధిపుట్టి యిట్లుచేసినది. పాప, మా మె పేటిక యింకను మన గృహమందే యుండిపోయినది. దానిని దీసికొని పోవుటకైన నా మె యేటికో గాని మరి మన గృహమునకు రాలేదు. అని భ్రమర యీ సంభాషణ మంతటితో ముగించి యేవియో స్వవిషయములు నవియు మాటలాడ మొదలిడెను. మధురయు నుల్లాసముతో గూర్చుండి మాటలాడ ప్రారంభించెను. అట్లు మరియొక యరగంట దాటిపోయినది.

"మధూ! ఏడున్నర కావచ్చినది కాదూ?"

"ఊఁ ఇప్పుడే మేడమీద గడియారము గంటకొట్టినది. అది ఏడున్నరయే యైయుండును."

ఐనచో నీపాటికి రావలసినదే, ఇక మరి పది పదునేను నిముసములలో నే తెంచు ననుకొందును.

స్వల్పాహారమునకుఁ బ్రయత్నములు చేయబడినవికదూ, అవి సిద్ధమై యుండునో లేదో అప్పటికి.

అఁహా! అప్పుడే తయారై యుండు నంకొందును. ఏడున్నరకే సిద్ధము చేయవలెనని చెప్పితిని.

సరే! ఐన మరి బాధలేదు.

వారట్లు మాటలాడుకొనుచుండఁగ నెండ వేడిమి హెచ్చగుచుండెను. "అబ్బా! చీడీలోనికి బోయి కూరుచుందము రమ్ము ఇచట సూర్యుని వేడి జాస్తీగానున్నది." యనుచు మధుర లేచెను. భ్రమర కూడ లేచి నిలువబడెను. ఇద్దరును లేచి మేడదిగువ చీడిలోనున్న యొక బెంచీపై నాసీనలైరి.

"ఏమిచెవుమా! ఇంకను రాలేదు. ఆటంక మేమియైన గలిగి యుండెడుకదా. అట్లైనచో నుత్తరమైన రావలయునే ఎనిమిదిగంటల

వఱకుఁ జూచుచుందము.'' అని భ్రమరవీధివైపు దృష్టిసాగించి పల్కెను. వీధికన్న భవనమెత్తుగా నుండుటచే నందున్న వారికి వీధి లోని వారందఱు గన్పడుచుందురు.

ఐదు నిముసములవఱకు మధుర యచ్చోట గూర్చుండి దిగ్గున లేచి లోనికిఁ బోవుచుండెను.

''మధూ! ఎక్కడకు బోవుచుంటివి? ఒక్క నిముసముమాత్ర మాగుము. ఎనిమిది దగ్గర కానున్నదిలే. అంత తొందర యెందులకు ఒక్కపరి యోర్చుకొనుము.''

''లేదు. లోనికిబోయి వంటకములు చల్లారకుండ జాగ్రత్తగా నుంచుమని చెప్పిరావలయు. నీవిక్కడనే కూరుచుండుము. నేను వంట వానితో జెప్పి తిరిగి వచ్చెదనులే!'' అనుచు బాలికవలె మధురభ్రమర నొకతె నక్కడ విడిచి, రివ్వున లోనికి బరుగిడుచుఁబోయెను.

భ్రమర యేదియో యాలోచించుచుండగనే మధురలోనుండి మరలివచ్చి, ''బజారునుండి సామాను లిప్పుడే వచ్చినవి. వంటను నిప్పుడే యారంభించినాడు.'' అని చిఱునవ్వు నవ్వుచు బల్కెను.

''ఏమి! వానికి బుద్ధిలేనట్లున్నదే నేను మరిమరి చెప్పి తప్పక యేడున్నర యెన్మిదిగంటల కన్నియు సిద్ధము కావలెనని చెప్పితినే. పోనిమ్ము తర్వలో సిద్ధముచేయుమని చెప్పుము మధూ! ఆలస్యము చేయవలదని చెప్పుమీ'' అని భ్రమరనోటినుండి మాటలు వెల్వడు టయే తడవుగా మరల మధుర బాలికవోలె లోనికిఁ బోయెను.

భ్రమర మాటిమాటికి వీధిలోనికి దన వినీలదృష్టి కాంతులఁ బ్రసరింపఁజేయుచుండెను. వారెవరికో ఆమె నిరీక్షించుచున్నట్లుండెను. ఇంతలో టంగుటంగున నెనిమిదిగంటలు వినఁబడియెను. ఆమె లేచి నిలువఁబడి యొక్కనిమిషమువఱ కచ్చటనేయుండి లోనికిఁ బోదొడ గెను. ఇంతలో మధుర యామె కెదురుగ నేతెంచి భ్రమరా! తిరిగి

వచ్చుచుంటివేమి! ఉత్తరమేదైన దపాలాబంట్రోతు తెచ్చియిచ్చెనా యేమి!" యడిగెను.

"అహా! ఏమియును రాలేదు. రేపటివఱకు ఉత్తరముకూడ రాదనుకొందును. ఏదియో యాటంకము కలుగుటచే రాకపోయి యుండునని నేననుకొందును."

వారంత లోనికి బోయిరి. భ్రమర మేడపైకి బోవుటకు మెట్లెక్కుచుండెను.

"రమ్ము! మనము పోయి స్వల్పాహారము దీసికొనుటకుఁ బోదము. ఇప్పుడు మేడపై కెందులకు? భోజనానంతరమునఁ బోవచ్చునులే. రమ్ము!" అని మధుర పల్కెను.

సగము మెట్లెక్కుచున్న భ్రమర యాఁగి వెనుదిరిగి మధురను వీక్షించుచు, మెల్లగా "మధూ! అలాగున గాదు, మన యింటిలో దొందర నెందులకుఁ జెందవలయును! ఏమో మరల వచ్చునేమో. అందువలనఁ దొమ్మిదిగంటలవఱకు నాఁగియుందము. అప్పటికిఁగూడ రాకయుండిన యెడ మనము లేతము." అని పల్కి మరల తిరిగిపోయి మేడమీదికి బరబర బోదొడగెను.

"సరే! అలాగేచేయుదము."

అని మధుర పల్కుచు నామెవెంటనే తానుకూడ మేడపైకెక్కిపోయెను. మధుర మేడపైకెక్కుసరికి భ్రమర మధ్యహాలులో లేదు. మధుర. భ్రమరగదిలోనికి బోయి,

"ఏమిటి చూచుచుంటివి?" యని, యామె యేదియోయొక కాగితమును జదువుచుండుటఁ జూచి ప్రశ్నించెను.

"అహా! ఏమియులేదు. మన కానాఁడతడు వ్రాసినయుత్తరము బరీక్షించుచుంటిని. ఈరోజువనే యాతఁడు వచ్చెదననియో, లేక రేపువచ్చెదననియో వ్రాసియుండునని చూచుచుంటిని."

"ఏమని వ్రాసియున్నది."

"ఈరోజుననే యేడున్నరకుఁ దప్పకుండ వచ్చెదనని యతఁడు వ్రాసినాడు. ఇదిగో! చూడుము?"

మధురయు నాయుత్తర మందికొని చదివి మరల నది భ్రమర కొసంగెను. వారిద్దఱు నంత నా పెద్దహాలులోఁగల కుర్చీలలోఁ గూర్చుండి మాటాడుకొనఁ దొడఁగిరి.

"అతఁ డీరోజున రాఁడనుకొందును" అనిమధుర పల్కెను.

"ఏమియోయింకను జెప్పఁజాలను. బహుశః ఈరోజుననే తప్పకుండ వచ్చును. లేకున్న నటులవ్రాయునా?" యని భ్రమర పల్కుచుండఁగ గడియారమారుగంటలు కొట్టెను. భ్రమర మేడచీడీ పైకిఁ బోయి విధిపరీక్షించుచునుండెను. ఒకరెండునిమిషములలో నామె గబగబమని తిరిగివచ్చి

"అదిగో వచ్చుచుండెను. రమ్ము పోదము" అని పల్కెను. మధుర కుర్చీనుండి దిగ్గున లేచి భ్రమరను వెన్నంటెను. వారు మేడ మెట్లుదిగిపోయిరి.

"మధురా! వంటవానిఁ ద్వరపెట్టు" మని భ్రమర వచించి తానుత్వరగాఁ బోయెను. మధుర లోనికిఁ బోయెను.

భ్రమర ద్వారము దాటునంతనే యువకుం డెదురుగనే వచ్చుచుండెను. అతఁ డామెను గాంచినంతనే గమనవేగమును దగ్గించి "క్షమింపవలయును. ఆలస్య మైనదనుకొందును" అని యువనతానన్మై మెల్లఁగా బల్కెను.

"దానికేమి—లోనికిఁ బోదము" అనుచు భ్రమర యాయువకుని మేడమీఁదికి దీసికొనిపోయెను.

వినయుఁడు భ్రమరి వెనుకనే మేడమెట్లెక్కెను. అవి కఱ్ఱచేఁ జేయఁబడినవి. అందుచే నామేడమీఁదికి వచ్చుటకు మరియొక చోఁగూడ మెట్లు కట్టఁబడి యుండునని యతఁ డూహించెను.

గదిలో వారిరువురు నాసీనులైరి. ఆగదిలో నైదారుకుర్చీలును, మధ్య నొక టేబిలును ఉన్నవి. గోడలకు నల్వంకలఁ జక్కనివి రవివర్మపటములు అమర్పఁబడి యున్నవి. అందు రెండుమూఁడు వ్రాసినచిత్రములు కావచ్చునని వినయుఁ డనుకొనెను. అవియుఁ జక్కగనే యున్నవి అందుచేఁ దనశిష్యురాండ్రు కొంతవఱకుఁ గళా ప్రవీణ లని యాతఁడు సంతసించెను. ఇదివఱకు వారి కెవ్వరు విద్యనేర్పిరో కనుఁగొనవలె ననియాతనియుద్దేశము. కాని సాహసించి యడుగలేకపోయెను.

వినయుఁడు గదినిమాత్రము పరిశీలించుచుండెను. అందనవసరమగు వస్తువొక్కటియు గోచరింపలేదు. ఉన్నవన్నియు నాకర్షణకరములు. పరిశుభ్రములు. ప్రతిదినము నవి యెవ్వరో దులుపుచు నుందురని యాతఁడు గ్రహింపఁగలిగెను. గదిలో గోడకు సగమువఱకు నీలివర్ణము వేయఁబడియెను. అది గదికి మరింతయందము నిచ్చుచుండెను. నేలపై నొకచాప యున్నది. దానిమీఁదకూడ ధూళి యేమాత్రమును లేదు.

విశాలవాతాయనములనుండి సముద్రమందమరుదంకురంబులు వీచి యాయువకున కమందానందంబు సంఘటించెను. సేవకుఁడు పంకా లాగుచునే యుండెను కాని యాగాలికన్న నిది మంచిది కదా! వారు గౌరవమగు కుటుంబమునకు చెందియుందురని యతఁడు మనమ్మున జాల సంతసించెను.

అతడు ధైర్యముచేసి మాటలాడబూనెను.
'నాయుత్తరము నిన్న నందియుండె ననుకొందును.'

'ఔను. సరిగ నిన్ననే యందినది. మీరాకకు మేమిప్పు డందు లకే వేచియుంటిమి.'

'కాని యాలస్యమైనది.'

'ఐన నేమి'యని యామె కించిల్లజ్జతో డగు నతని ననునయింప బ్రయత్నించెను.

వినయుడు రెండవయామె యెక్కడనున్నదో యెఱుగలేక పోయెను. ఆమె మఱియొకరి బిడ్డయై యుండనోపుననికూడ నాత డను మానించెను. ఆమెయు వచ్చుననుకొనెను.

ఇంతలో నెవ్వరో వచ్చుచున్నట్లయ్యెను. మధుర మెల్లన నవ నతాననయై గదిలో బ్రవేశించి యాసీన యయ్యెను.

అప్పుడు భ్రమర యిట్లని వచించెను.

'ఈమెను మధుర యందురు ఈమె నాజనకుని సహోదరుని పుత్త్రిక. నాపేరు భ్రమర'

మధుర!—ఎంతటి మధురమైన నామము. ఆనామమే తదీయ సౌందర్యసంప్రత్ప్రభావమెల్ల వెలువరించుచున్నదే!—అని వినయుడు తన యంతరంగాంతరాళంబున ననుకొనియెను. ముగ్ధుడైపోయినవాడు వలె అతడు తదేక ధ్యానపరవశుడై, యామె ముఖాబ్జమునుండి తన కన్నుదేటుల మరల్పలేకుండెను.

అట్లు మఱికొన్ని నిమిషములు దాటిపోయినవి. భ్రమర సంభాషణమునకు ద్రోవతీసెను.

"ఇంతకుముం దెవరెవ్వరియొద్ద బనిచేసి యుంటిరి?"

"ఒక్క గోపాలపురపు జమీందారుని యొద్దనే."

"అంతకుముందు మరియెవ్వరియొద్దను పనిచేయలేదా?"

"ఊహు! లేదు. ప్రప్రథమ మదియే. అది మైపోయిన పది దినములలోనే యిచ్చటకు వచ్చుట."

"మీయూరు జమీందారుడు సుస్వభావుడేనా? వానికేపాటి ధనము వత్సరమునకు రాబడియో?"

"సుమారైదారువేలకు మించియుండు ననుకొందును."

"అతడు వివాహితుడా?"

"కాడనుకొందు"నని వినయుడు విసుగుదలతో ప్రత్యుత్తరం బొసగెను.

భ్రమర యింకను మరేమియో ప్రశ్నింపబోవుచుండగ నొక సేవకుడు స్వల్పాహారముల దీసికొనివచ్చెను.

స్వల్పాహారము లారగించుచుండగ మరి సంభాషణ మేమియు గాలేదు. అప్పుడప్పు డొకరిని కన్నెత్తి మరొకరు చూచుచుండు టయు మరల ముఖము వాల్చుచుంటయు జరుగుచుండెను. తదనంత రము సేవకుండు గది నంతను శుభ్రపఱచి దిగువకు బోయెను.

"ఈయూరున జమీందారు డున్నాడా?"యని వినయుడు మెల్లగా బ్రశ్నించెను.

"అహా! లేదు! ఈసముద్రతీరమున వరుసదీర్చియున్న మేడ లలో మాత్రము గొప్పవారు వసించుచున్నారు. అంతియకాని జమీం దారు డని యెవ్వడును లేదు"అని భ్రమర జవా బొసగెను.

వినయు డపుడు తనకెదుట నున్న వారి ప్రకృతి యంతయు దెలిసికొనగలెను.

భ్రమర మర్యాద తెలిసినది. మధురకన్న స్థూలదృష్టి కల్గినది మధుర యింతవఱకు మాటాడనైన మాటాడలేదు. రెండు మూడు మాటలు మాటలాడుటకునైన ప్రయత్నించినట్లు వినయుడు గ్రహింప గల్గెను. కాని మోమోటమిచే మిన్నకుండెను. భ్రమరయో! అట్లు

గాదు. వినయునితో మాటలాడుటకు సంశయింప లేదు.

వినయుడే యింకను భ్రమరతో మాటలాడుటకునై సంశయ మూనుచుండె ననుట యాతఁడు ముఖము వాల్చి జవాబులిడుచుండు టయే చెప్పుచున్నది.

ఈతీరున వినయు డేమేమో యాలోచించుకొనుచుండెను. మధ్యమధ్య భ్రమర ప్రశ్నించుట, యాతఁడు జవాబొసఁగుట, యగు చుండెగాని మధుర స్వర మిదివఱ కాతఁడాలించియుండ లేదు. స్వల్పా హారానంతరమున సేవకుఁడు బల్లను శుభ్రపఱచి పోయెను. అప్పుగే వేడిటీ త్రాగుటచే వారికి జల్లగానుండెను.

భ్రమరా మధురలు వినయునకు గదిని చూపుటకు లేచిరి వినయుఁడును వారివెన్కనే లేచెను. మధుర నివసించుచున్న గదిలోనికి వారలు ముస్ముందు పోయిరి.

ఆగది స్వచ్ఛముగను, నిర్మలముగను, ప్రశాంతముగను చక్కగనున్నది. గోడలపై తైలవర్ణచిత్రములు కొన్నియుఁ, బెన్సిలు చిత్రములు కొన్నియు వ్రేలాడదీయబడి యున్నవి. అందు గొన్ని రవి వర్మ చిత్రపటముల జూచి వ్రాయబడినవి, కొన్ని ఫోటోలను చూచి వ్రాయబడినవి, కొన్ని ప్రకృతిచిత్రములు.

'ఇది నాజనకుఁడగు సురేంద్రనాధుని పటము. ఈతడిప్పుడు పక్షవాతముచే బాధపడుచున్నాడు. ఆతని నొకపరి మధ్యాహ్నము చూచుటకుఁ బోదము. ఆ వెనుక నున్న మందిరములో నాతడు నివ సించుచుండును' అని భ్రమర మెల్లన వచించెను.

''ఇది నాజనకుని చిత్రపటము. అని మధురికూడ వినయుని దెసచూడ్కి నిల్పివచించెను.

''ఆపటముక్రింద నమరేంద్రనాథుఁడని యుంటచే నాతనిపేరు వినయుడు గ్రహించెను.

"ఈతఁడు మరణించి పది సంవత్సరములు కావచ్చినది. ఇతడు మరణించుసరికి మేము చిన్నవారము. అనగా నేడెన్మిది వత్సరములుండును." అని భ్రమర వివరపఱచినది.

వినయుడు మధురపై పోకమారు, చిత్రపటముపై పోకమారు తీక్ష్ణముగ బరిశీలించి,

"మధుర జనకునివలెనే యుండును." అని పరిశీలనాదృష్టితోఁ బల్కెను.

మధుర ముఖము వాంచి యూరకుండెను.

"ఇది మధురజనని పటము, ఇది నాజనని పటము. వీరును మరణించి చాలదినములైనది."

అంతటను నిశ్శబ్ద మావరించినది. ఆరెండు నిముసములు సముద్రఘోషముకూడ విన్పింపలేదు. అనంతలోకమునకుఁ బోయియున్న వారిపటములపై వారి కన్నులు నిశ్చలములై నిలిచిపోయినవి. అప్పుడే సూర్యుని మేఘ మొండు కప్పుటచే నెండపోయినది. ఆగదియు నప్పుడు కాంతిమంతముగ లేకుండెను.

ఆపవిత్ర సమయమున వారొక్కమారుగఁ దమహృదయాంతరాళముల భగవన్నామస్మరణ మొనరించిరి.

"ఇవి యెవ్వరు వ్రాసిరి?"

'ఇవన్నియు మామధురయే వ్రాసినది—నాకు బొమ్మలు గీయుటయం దాసక్తి యున్నది కాని నాకావిద్య యలవడలేదు. నాప్రయత్నములతో నేనే విసిఁగిపోయితిని. కాని మామధుర చక్కగా వ్రాయఁగలదు.'

'ఇది మధుర వ్రాసినపటమేనా' యని వినయుఁ డొకపటము జూపించెను.

అది యొక త్రివర్ణచిత్రము. ఒక స్త్రీ ప్రకృతిసౌందర్యము ముగ్ధయై పరిశీలించుచున్నట్లు చిత్రింపఁబడి యున్నది.

'ఆఁ! అది నేవ్రాసినదే కాని యందలిభావము నాదికాదు. ఒకప్పు డొకపత్రికలోఁ బెన్సిలుచిత్ర మిట్టిదే చిత్రింపఁబడి యుంట చూచితిని, దానిని మనసునం దుంచుకొని వ్రాసితిని. దాని కేదో ప్రదర్శనములో బహుమానము దొరకినదని ప్రకటింపఁబడినది. నాక దియున్న సరదా యయి త్రివర్ణచిత్రముగఁ జిత్రించితిని . . కాని . . . . . యది యెవరు వ్రాసిరో యని నేనిప్పుడు కనుఁగొనవలెనని ప్రయత్నించుచుంటిని. నాకాపత్రిక యిప్పుడు లభింపలేదు. వినయ బాబూ! నీవెఱుఁగుదువా!'

'ఎఱుఁగకేమి! తెలియును.'

'ఎవరు?'

'అది నేనే వ్రాసితి' నని వినయుఁడు మధురవైపు దృష్టిమరల్చిమందహాస మొనరించెను.

'ఏమి? నీవేనా?' యని మధుర యాశ్చర్యసూచకస్వరముతోఁ బల్కెను.

౨

వినయుఁడు భోజనానంతరమున మూఁడుగంటలవఱకు నిద్రించుచునే యుండెను. అతనికి మధ్యాహ్నముల నిద్రపోవుట యనునది యలవాటు కాదు, కాని నేఁడు ప్రయాణపుబడలికచే నాతఁడు గాఢనిద్రకు లోనయ్యెను. నాఁడాతఁడు కన్నులు విచ్చుటకుఁ బూర్వము మధురమగుకంఠస్వర మొండాలకించెను. మధుర చక్కనిగీతము నొండుసన్ననికంఠమునఁ బాడుకొనుచుండెను. వినయుండప్పుడే మేల్కాం

చెనని యామె యెఱుఁగదు. వినయుఁడు మెల్లనఁ గన్నులు విప్పియా మెవంకఁ గనుగొనియెను. ఆమె యొకకిటికీపై హస్తము నానుకొని వీథిలోనికిఁ దిలకించుచు నవ్యక్తమధురస్వరంబునఁ బాడుకొనుచుండెను, వినయుఁడు చిఱునవ్వు నవ్వుచు నామెను తదేకదీక్షతోఁ జూచుచుఁ బాట వినుచుండెను,

మధుర వెనుకకుఁ దిరిగి వినయుఁడు మేల్కొనెనని యెఱిఁగి చప్పునఁ బాట నాపి, యాతఁడు తనపాట నాలించి యుండునని, వివర్ణయయ్యెను వినయుఁడు చిఱునవ్వాఁపుకొనలేకపోయెను. మధుర ముఖము వాంచి చిఱునవ్వు నవ్వుకొనెను.

'వినయబాబూ! మాచిన్నన్నగారిని చూచుటకు వేళ కావచ్చినది. త్వరలో లెండు. ఇంతలో భ్రమరకూడ నేతెంచును. ఆమె యిప్పుడే దిగువ కేదియో పనిమీఁదఁ బోయినది.' అని మధుర వినయుని హెచ్చరించినది.

వినయుఁడు గబ్బున ప్రక్కనుండి లేచెను. త్వరలో నాతఁడు కంఠస్నాన మాచరించి దుస్తుల ధరించి సురేంద్రనాథునికడకు బోవుటకు సిద్ధమై యుండెను.

ఇంతలో మధురాభ్రమరలుకూడ వస్త్రధారణ మొనరించి వచ్చిరి. వారిర్వురు రెండురకముల పక్షులవలె నుండిరి. మధుర నీలాంబరమొండు ధరించినది. గుత్తులు గుత్తులుగ నామె భుజముపై పినీలకుంతల సముదాయము విడివడి యుండెను. సన్నని సిల్కుబట్టతో నవి వెనుకకు బంధింపబడి యున్నవి. ఆమె భ్రూమధ్యంబున నెఱ్ఱనగు బొట్టు మిలమిల మెరయుచుండెను. కనుగొలుకుల నల్లని కాటుక దిద్దబడి యున్నది. ఆమె పైటపై నొక చక్కని గిల్టుపిన్ను తగిలింపబడియున్నది. ఆమె హస్తయుగంబును సన్నని బంగరుగాజులుమాత్ర మలంకరించి యున్నవి. చరణంబులవఱకు జీరాడుకుచ్చెళ్ళప్రక్కనే

కాళ్ళ నొక విధమగు పట్టీ లుండెను. మెడలో నొక్క సన్ననిగొలుసే యుండెను. భ్రమరకూడ మధురవలెనే యలంకరించుకొనెను. కాని యామె పరిశుభ్రమగు తెల్లనివస్త్రము ధరించియుండెను. ఆమె హస్తమున మరిరెండు రకముల యాభరణములుకూడ గలవు అవి క్రొత్తగా దయారుచేయబడిన వన్నవి యని వినయుడు గ్రహింపగలైను.

భ్రమర—వినయ బాబూ! సిద్ధముగ నుంటివా? కంఠస్నానము చేయబోయితివని మధుర యిప్పుడే చెప్పినదే!

మధుర—నేనట్లు లే యనుకొంటిని.

వినయుడు—మధుర చూచునప్పటికి కంఠస్నాన మొనర్పబోయితిని. ఆలస్య మగునని యన్నియు ద్వారములోనే ముగించుకొని వస్త్రధారణ మొనర్చితిని.

భ్రమ—కాని, నీవొక్క పెట్టెయైన దెచ్చుకొని రాలేదేమి?

విన—అన్నియు నిచ్చటనే కొనవలెనని నాయూహ. అందుచే నేమియు దేలేదు. ఒక్క చిత్రలేఖ నాపరికరములమాత్రము తోలు సంచిలో వేసి తెచ్చితిని.

అంతట వారు ముగ్గురు మేడ దిగిపోయిరి. ముసలిసేవకుడు రామ్ వారికి దారి చూపుచు ముందు నడచెను. వారు వెనుక మేడ కడకు బోయిరి.

"నేను తొలుత పోయి యంతయు జెప్పివత్తును. మీరిచ్చట నే నిల్చి యుండుడు' అని చెప్పుచు భ్రమర మెల్లగ నకుగులిడుచు మేడమెట్లెక్కెను. రామ్ ముందు నడచుచునే యుండెను. మధుర, వినయులుమాత్ర మచ్చట నిల్వబడి యుండిరి.

'అంత మెల్లగా బోవుచున్నదేమి భ్రమర?'

"ఔను. మాచిన్ననాన్నగారి కింతయైన శబ్దము వినబడరాదు. ప్రమాదముచే నట్టిది జరిగినయెడల నాతనికి చాల బాధగానుండును. చెవులు తాళములు వేయును. మరి నాలుగైదు దినములవఱకు లేవన శక్తియే యుండును.

'అతనికి పక్షవాత మంకురించి యెన్నిదినము లైనది?'

'నాల్గుసంవత్సరములు దాటినది.'

'నాటినుండియు నిట్లే యుండెనా?'

'లేదు. రెండవమారు మరల నారోగము పొడచూపినది. నాటినుండియు నాతడిట్లే యున్నాడు.'

'రెండవమారు మరల పొడచూపినదా?'

"ఔను రెండుసంవత్సరములకు పూర్వము నాటినుండియు నాతడు లేవనైన లేవలేడు. రామ్ ఆతని కన్నివిధములను సంరక్షణము చేయుచుండును."

ఇంతలో భ్రమర దిగి పోయినది.

"వినయ బాబూ! నీవు త్వరగా బొమ్ము అప్పుడే నాల్గుగంటలు నర కావచ్చినది. ఐదు దాటిన నాతడు మరెవ్వరితోడను మాట లాడడు" అని భ్రమర పల్కుటయు వినయుడు మేడమీదికి మెల్లన బోయెను.

సురేంద్రనాథు డొకమంచముపై బరుండియుండెను. ఆమంచమున రెండు పరుపులు పరుపఁబడినవి. తెల్లనిదుప్పటియొకటి బరుపబడినది. ఆమంచమున కిరుగెలంకుల ముక్కాలిపీటలు కొన్ని యమర్పబడి యున్నవి. వానిపై బువ్వులగుత్తులు, ద్రాక్షఫలములు, మంచినీరము లున్నవి. రెండుమూడు కుర్చీలుమాత్రము గదిలోనున్నవి. గోడల కనేక చిత్రవర్ణపటము లమర్పఁబడియున్నవి. అందుగొన్ని వ్రాయబడినవే. కొన్నిమాత్ర మచ్చువి.

వినయుఁడు, సేవకునిచే జూపఁబడిన కుర్చీలో నాసీనుడయ్యెను. సేవకుఁడు పైకి వెడలెను.

తొలుత సురేంద్రనాథుడే సంభాషణ ప్రారంభించెను. అతని గొంతు సన్నముగ నున్నది. అతఁ డాయాసముతో మాటలాడుచున్నట్లు వినయుడు గ్రహింపగలైను.

"చిత్రలేఖనమున నీకెన్ని దినములనుండి ప్రవేశ మున్నది?"

"నా చిన్నతనమునుండియు."

"ఏవైన పరీక్షలకు పోయితిరా?'

"లేదు. కాని చిత్రప్రదర్శనములలో గొన్ని బహుమానముల బడసితిని."

"నీజనకుఁడు .

"అతనిని నా చిన్నతనమందే కోల్పోతిని."

"పాపము . . . . . అప్పటినుండి తల్లియేనా పోషించుచున్నది."

"ఔను."

"మీరెందఱు పుత్రులు?"

"నేనొక్కడనే . నాకొక్కసోదరి కలదు."

"సరే! .. ..ఈతైలచిత్రములు కొన్ని పాతైనవి కదా వానిని మరల బాగుచేయు వీలున్నదా?"

"ఆఁ! సులువుగ బాగుచేయవచ్చును. నేను వీని నన్నిటిని బాగుచేసెదను. కొలదిదినములలో బని పూర్తియగును."

"ఐన నేనవి యన్నియు నావకాశముగఁ బంపించెదను. రెండు మూడు రోజులలోనే పంపెదను. వానినెప్పుడైన చేయవచ్చును. విద్య నెప్పటినుండి నేర్పుటకు నిశ్చయించితిరి?"

"రేపటినుండియు మొదలిడెదను."

"ఏమి! రెండుమూడుదినములవఱకు ప్రయాణపు బడలికఁ దీర్చుకొనరాదా?"

"ఎందులకు అవసరము లేదు."

ఒక యరగంట దాటినది. సురేంద్రనాథుడు మెల్లన వినయు నిచేతి కొకపువ్వులగుత్తి యందించెను. వినయుడది యందుకొని యెను. ఇంతలో సురేంద్రనాథుడు గంట వాయించుటయు సేవకుడు ప్రవేశించెను. వినయుడంతయు నాశ్చర్యములో దిలకించుచుండెను.

"సరేమరొకమారు వత్తుగాని" యని సురేంద్రనాథుడు పల్కెను. వినయుడు మేడదిగెను.

మధురాభ్రమరలుకూడ నదేసమయమున కేతెంచిరి.

"వినయ బాబూ!—చెప్పమఱచితిని. మీకీ పువ్వులగుత్తి నెందు కొసఁగెనో తెలియునా?"

'లేదు'

భ్రమర నవ్వుచు "అతడు మరి మాటలాడలేనప్పుడు పువ్వుల గుత్తి నొసగును. అప్పుడు మనము రావలయును."

"ఓహో! అందులకా? నేనింకను కూరుచుండియే యుండగా నాయనయే మగిరొకమారు రండనిరి. నాకు తెలిసినది" అని వినయుడు నవ్వెను.

మధురాభ్రమరలుకూడ బకపకమని నవ్విరి.

'షికారుపోదము' అని మధుర పల్కుటయు వారు బయలుదేఱి సముద్రతీరమునకు బోయిరి.

౮

ఇరువది దినములు కాలప్రవాహములో గొట్టుకొని పోయినవి. వినయుడు ప్రతిదినము మధురాభ్రమరులకు చిత్రలేఖనము నేర్పు

చుండెను. భ్రమరకు చిత్రలేఖనముపై నాసక్తి కలదు కాని యామె చక్కగా బొమ్మలు గీయజాలకుండెను. మధురమాత్ర మట్లుకాదు. ఆమె బొమ్మలు వ్రాయుటలో నారితేరినదని చెప్పవచ్చును. ఆమె వ్రాయుచుండ వినయుడు పరిశీలించి రంగులు కలుపుట మొదలగునవి సరిగ నున్నవో లేవో చూచుచుదప్పుల దిద్దుచునుండెను. ఒకొక్కప్పు డాతడు బొమ్మ కొంత వ్రాసి యామెచే దక్కినది పూర్తి చేయించుచుండెడివాడు. మధుర కిప్పుడు నదేలోకము. తెల్లవారినది మొదలు బొమ్మలు వ్రాయుటయే పని. రంగులారువర కామె యోర్వలేక రోజున కొకబొమ్మ మొదలిడెడిది. ఒకటి వ్రాసి మరి యొక యారినదానిని వ్రాయునచ్చునని వినయు డట్లు మొదలిడుమని నాడు.

అప్పటికి మూడువర్ణ చిత్రములు పూర్తియైనవి. మరి రెండు కానున్నవి. అందొకటి ప్రకృతిచిత్రము. మేఘసమన్వితంబగు నంబరము, మెరుపులు నందు చిత్రింపబడినవి. అది కొంత వినయుడే వ్రాసినాడు. నేడామె యాబొమ్మను జాగ్రత్తగా వ్రాయవలయునని తలచి యదేపనిగా గూర్చుండి యున్నది. వినయు డామె ప్రక్కనే కూర్చుండెను. భ్రమర యచ్చట లేదు. ఏదోపనిమీద దగుచనున్నది. ఆమె సాధారణముగా గృహకృత్యములలోనే మునిగి తేలుచుండెను. మధుర కాయబునే యక్కర లేదు.

మధుర నిర్మలప్రేమస్వరూపిణి యగుమధుర ప్రక్కనెన్నో మారులు కూరుచుండియున్న వినయుని భావములు నేటిరీతి నెప్పుడును చలింపలేదు. అతడేయేకాంతభావమార్గములనో విహరించుచున్న తనహృదయవిహంగమును పట్టి యాపలేకపోయెను. జాలు యూగుచున్న యామెనీలాలకములలో గట్టబడిన పువ్వులవాసన వానిహృదయ కుహరములోనికి పోయి పరిమళించినది. అతనికొక్క

మారుగ దలతిరిగినట్లైనది. బాహ్యప్రపంచమునంతను నాత డొక నిముసమువఱకు మాత్రము మఱచిపోయినాడు, ఆపవిత్రనిముషమున నత డతినిర్మల ప్రణయలోకవిలీనమానసు డైపోయినాడు. వేయి రేకులతో వాని హృదయము విరిసిపోయినది. నిగనిగలాడునామె చెక్కుటద్దములకాంతులు వానిమోముపై బడుచున్నట్లైనది. ఆమె యప్పుడప్పుడు వినయునిచూచి చిఱునవ్వు నవ్వుచుండ నాచిఱునవ్వులోనే యాతడు మనసు మఱచుచుండెను.

నిర్మలాకాశమున దళుక్కుమని బంగరుకాంతులు మెఱసిపోవునట్లు వానియెదలో బ్రణయప్రభావము మాటిమాటికి మెఱయుచుండెను. తెలియరాని భావమార్గములలో నాతడు పరుగులిడ మొదలిడెను. కవితారసముచే వెల్లివిరియు కవిహృదయమువలె వానిమనను ఊహామాత్రమున విరిసినది. దానికి శాంతిలేదు.

అతిలోకసుందరమగు నాముఖము, నిగనిగలాడు నీలాలక గుచ్ఛములు. పీనోన్నత సుస్నిగ్ధవిశాలవక్షఃప్రదేశము. మెఱుపుతీగవలె నిలువున బులకింపజేయు మేనిబంగరుకాంతులు,— ఇవన్నియు నేకమై యొక్కుమ్మడి — తదీయహృదయాంతర్భాగమున శాశ్వతస్థాన మేర్పరచుకొనియెను. మధుగ తనకొఱకే సృజింపబడినదని యాతనిభావము.

వినయునిభావము లనేకవిధముల గొట్టుకొనుచుండెను. వానికి తుది మొదలులేదు. అత డేమిచేయుచుండెనో వానికే తెలియదు. స్వప్నమునుండి మేల్కనినట్లాతఁ డొక్కొక్కమాఱు బాహ్యజ్ఞానము కలిగియుండెను. అట్టిసమయములందైనను మధురదెస నాతఁడు తదేకదృష్టితోఁ జూచుచుండెను.

మధుర తనదీక్ష విడువలేదు. ఏకాగ్రచిత్తముతోఁ జిత్తరువు లిఖించుచు సరిచేయుచుండెను. అంతయుఁ బూర్తియైనది. అచ్చట

చ్చుటమాత్రము కొన్నిదిద్దుబాటులున్నవి. అవియే యామెజాగ్రత్త జేయుచుండెను. ఐదునిమేషములు దాటిపోయినవి.

"వినయుబాబూ! బొమ్మ సరిగా నున్నదా?"

"ఆఁ! బాగుగనే యున్నది."

"తొలుత నీవు చిత్రించితివనియా యేమి యట్లు చెప్పుచున్నావు? మరి యేమియు సరిచేయవలసినయవసరము లేదా ఏమి?"

"లేకేమి?"

"ఇప్పు డంతయు బాగుగనే యున్నదంటివి?"

"ఎప్పుడు?"

"ఇప్పుడే!"

"లేదు. బాగుగనే యున్నదనిన దిద్ద నవసరము లేదా?"

"ఐనఁ ద్వరలోఁ గానిండు!"

"ఇప్పు డాపని కాదు..."

"మరెప్పుడు?"

"అంతతొందర యేమిటికి? బొమ్మ యారనిమ్ము. రేపటిదినమున నంతయు నేను సరిచూచెదనులే!"

"సరే కాని మరి యిఁక నిప్పు డేమిచేయుదము? షైరుపోవుటకింకను వేళ కాలేదు."

"ఎన్నిగంటలైనది?",

"అదిగో వాచీ......రెండుగంటల పదినిముసము లైనది. అబ్బ! ఇంక మూడుగంటలు వెళ్ళ బుచ్చవలయును."

'ఈదినమున నాల్గుగంటలకే షైరుపోదము.'

'ఐన నీరెండుగంటలు నెట్లు గడుపుట.'

'నీవే చెప్పుము!'

'చతురంగ మాడుకొందము.'

'ఆ! ఔను బాగున్నది.'

'అలాగుననే' యని మధుర చతురంగపుబరిణ తెచ్చుటకు పోయినది. వినయుడు యథారీతిని ఆలోచనావిలీనుడయ్యెను.

వినయుడు చతురంగమాడుట క్రొత్తగా నేర్చుకొనినాడు. మధురయే యందాతనికి గురువైనది. మధురాభ్రమరలు చతురంగము బాగుగ నాడగలరు. అందు భ్రమర చేయి గట్టిది. సంసారచక్రమామె యెంతనేర్పుగా త్రిప్పునో అట్లే చతురంగమున జంతువుల గూడ త్రిప్పగలదు. ఇప్పుడామెకు చతురంగమనిన విసువెత్తిపోయినది. మధురావినయులుమాత్ర మప్పుడప్పు డాడుకొనుచుందురు. లేఖనములేదా చతురంగము. అంతకుమించి వారేమియుఁజేయరు.

'వినయబాబూ! ఇదిగో చతురంగముబల్లబరిణ' యను మధుర కోయిలపలుకులు వినయునికి తెలివి తెప్పించెను. ఇరువురును కూర్చుండి యాట ప్రారంభించిరి. ఆటలో సాధారణముగా వినయ ఓడిపోవుచుంట కలదు. అట్టిసమయములలో నామె వానిని హాస్యము చేయుచుండును. అతని కట్లామె యనుట యొకసరదా!

అరగంట దాఁటిపోయినది. కాని యీమా రాట తెగుట లేదు. ఇరువురును సమముగనే యాడుచుండిరి. వినయుడాట నోడియైనను గెల్వవలయునని యుద్రేకముతో నాడ మొదలిడెను. కొంతవఱకు నాడిరి. ఆట సమమైపోయినది. వినయున కదియే మహావిజయమై నట్లుండెను.

మరియొక యెత్తు వేసిరి. ఈ మా రోడిపోదునని వినయుఁడు మధురతో బలికెను.

'ఓడుదువని నిశ్చయమేమి!

'నేను నీయంత బాగుగ నాడలేదు.'

'భయములేదు.' అని మధుర యెత్తు వేయుచుండెను.

ఇంతలో ఎవరికి యను భ్రమరకంఠస్వరము వినవచ్చినది. ఆమెయు నిముసములో నాటలో ప్రవేశించెను. భ్రమర వినయుని కెత్తులు చెప్పుచుండెను.

'ఏమియోకాని నేడు వినయుడు సరిగ నెత్తువేయుటలేదు' అని భ్రమరమందహాస మొనర్చెను.

'అని నీకెవరు చెప్పిరి. ఇదివఱ కాట సమమైనది.' అని వినయుఁడు విజయసూచక స్వరమునఁ బల్కెను.

మరల నాటలో వారు నిమగ్నులైరి. నాలుగైదు ఎత్తులు వేసినతర్వాత, భ్రమర లేచి 'వినయబాబూ! ఆటకట్టు చెప్పుము' అనుచు దిగువకు వెడలిపోయినది.

వినయుఁ డొక్కపరి యాలోచించి 'వేసిరాజు ఆటకట్టు.' అనియెను.

'నీవాట గెల్చితివి. త్వరలో నీకు బాగుగ రాఁగలదు.' అని మధుర పల్కెను.

'భ్రమర సహాయమున గెల్చితిని. అంతియకాని నిన్ను గెల్చుట నాసాధ్య మెన్నటికిని కానేరదని నేశంకించుచుంటిని.'

మధుర యందములకు మందహాస మొనర్చినది. అతని పెదవులపై నొక చిఱునవ్వదే సమయమున దాండవించినది. ఆమందహాసకాంతు లొక్కమారుగ ప్రణయలోకమున నేకమై యొకదానిలో మరి యొకటి లీనమైపోయినది.

'మధురా! ఇక నాడవలదు.'

'ఏమి?'

'అబ్బ! నాకు చీకాకు వేయుచున్నది.'

'పోనిమ్ము. మరియొక్కయాట.'

'అబ్బ! మరి వలదు. నాకు తలనొప్పిగా నున్నది.'

'అమృతాంజనము రుద్దనా?'

'అవసరము లేదు' అనుచున్నను మధుర యామాట విన్పించు కొనక అమృతాంజనము దెచ్చి యాతనికి వ్రాయ మొదలిడెను. వినయునకు నిజముగ దలనొప్పి లేదు. కాని యాటమానుట కట్లని నాడు. మధుర యది నిజమే యనుకొనినది.

మధుర తన మృదులహస్తమును మెల్లన వానిఫాలభాగమున నైచి మందు రుద్దుచుండెను. అందాతఁ డమందానంద మనుభవించు చుండెను. అతఁడు మఱి వలదని చెప్పుటమని మఱచిపోవుచుండెను. అతఁ డామె హస్తము బట్టుకొని ఈగాజు లెచట జేయించితి వని ప్రశ్నించెను.

'ఈయూర నే'

'చాల బాగుగ నున్నవి' అనుచు నతఁ డామె హస్తమును తన రెండుచేతులను బట్టుకొనియెను. ఆమెయు నిశ్చలయై యుండెను. ఇరువురు నేమిచేయుచున్నది మఱచియేయుందురు.

'మధురా! నీరవర్ణము లున్నవా?'

'ఓ! ఉన్నవి.'

'నీవు వానితో నెప్పుడైన వ్రాసితివా?'

'మున్ను వ్రాసియుంటిని. ఇప్పుడు మానివైచితిని.'

'ఏవీ యొకమారు తెమ్ము.'

మధుర రంగులు తెచ్చియిచ్చెను. అతఁ డొక చిన్నకాగితము దీసెను.

'అన్నత చిన్నకాగిత మెందులకు?' అని ఆశ్చర్యముతో మధుర ప్రశ్నవైచెను.

'బొమ్మ వ్రాయుటకు.'

'ఏమి వ్రాసెదవు.'

'నీవేది చెప్పిన నది.'

'బాగుగనే యున్నది. సముద్రము వ్రాయుము.'

'నీరవర్ణములనియా?'

'కాదు! నాకట్టుల బుద్ధి పుట్టినది.'

'సరే యట్లే వ్రాయుదును.'

అని వినయుడు మెల్లన సముద్రచిత్రము వేయుచుండెను. మధుర యాతనిప్రక్కనే కూరుచుండి యంతయు దిలకించుచుండెను. ఆమె చూచుచు నప్రయత్నముగ వినయుని భుజముపై జేయివైచెను. ఆమె యెంతమాత్రము దానట్లు చేసిన ట్లెఱుగదు. వినయుడు మధుర చేయివైచినంతనే నిలువున గగుర్పొడిచెను. అతడు బాహ్యజ్ఞానశూన్యుడై పోయెను. అత డేమిచేయుచుండెనో మఱచెను. ఏయేవర్ణముల గలుపుచుండెనో మఱచెను. అంతయు నాతనికి స్వప్నావస్థవలె గడచెను. అట్లా యొక యరగంట—మధురము లగు ముప్పదినిముసములు—ఎవ్వరికిని తెలియకుండ మెఱుపువలె గతించినవి.

ఒక్కమారుగ మధుర పకపక నవ్వుచు—

'ఏమి వినయా! మతి పోయిన దేమి?' అనియెను.

'ఏమి?'

'నీవేమి చేయుచుంటివో తెలియునా?'

వినయుడు బాహ్యజ్ఞానశూన్యుడై యొకరంగునకు మరియొక రంగు కాగితముపై బులుముచుండెను.

'నేనేమి చేసితిని?'

మధుర మరియు గట్టిగా నవ్వుచు—

'సముద్ర మెట్టుగా నుండునా?' అనియెను.

'అది యూ' అని వినయుడు మందహాసము నొనర్చుచు పొరపాటుగ్రహించుకొనినాడు. మధుర యింకను నవ్వుచునే యున్నది. వినయుడుకూడ గట్టిగా నవ్వ మొదలిడినాడు. ఇంతలో [illegible] య నచ్చట కరుదెంచి నవ్వుకొనుచు 'ఎందు కానవ్వు' అని ప్రశ్నించెను.

మధుర లేచి 'వినయబాబు సముద్రపుబొమ్మ వ్రాసినాడు చూచితివా?' అనెను.

'లేదు. ఏదీ?'

'దానితో నేమి! అన్నియు నబద్ధములే' యని వినయుడు మోము చిన్నబుచ్చుకొన్నాడు.

కాదు. ఇదిగో చూడుము' అనుచు భ్రమరచేతికి మధుర చిత్రము నందించెను.

భ్రమరకూడ 'ఇందులకా' యని తానుకూడ వినయుని చూచినవ్వ మొదలిడెను. వినయుడు డాక్టరు పిల్లల హేళనమునకు నోచ్చుకొనక తానుకూడ నవ్వివేసినాడు.

అప్పుడే టంగుటంగున నైదుగంటలు కొట్టెరి.

'ఇక నేను పోదను' అని వినయుడు లేచెను.

వారుకూడ వాని ననుసరించిరి. వారు సాధారణముగ బండిపై బోయెడివారు. కాని నేడు నడచియే వెడలిరి. మార్గమధ్యమున వారు ప్రకృతివైచిత్ర్యముం గూర్చి యనేకవిధములం జర్చించిరి. నాడు వారు చాలదూరము నడచి పోయిరి. అంతదూరము వారిదివఱకు పోయి యుండలేదు. వారు సముద్రతీరమునం గూరుచుండి వాయు సేవన మొనర్చుచుండంగనే సంధ్యాగోచులు నేలకు జారిపోయినవి. అయ్యరుణారుణాంధకారచిన్నెలలో సముద్రము చక్కగాం జూచుటకు వింతైనది.

వారు గృహాభిముఖు లగుచుండంగ గ్రుడ్డివెన్నెల యచ్చటచ్చట పడుచుండెను. వారు క్రైస్తవశ్మశానవాటిక దాటుచుండంగ వినయుడు నీరవుండై నిశ్చలుండై నిల్చిపోయెను. అప్రక్కసందులోనికి మరలిపోవుచున్నయొకవ్యక్తిపై నాతనిదృష్టి పడి యాతడట్లైనాడు. 'చకితుండై యాతం డొక్క క్షణమాసమమాత్రే మాంగినాడు. మధుర భ్రమరలు గ్రహించియుండరని యాతడు భావించుకొనుచు నావ్యక్తినే తలచుకొనుచు వ్యస్తభావమునం బోయెను.

మధుర

ద్వితీయ ఖండము

(ప్రణయాంజలి)

౧

షైరు పోయి తిరిగి వచ్చుచుండఁ గాంచినవ్యక్తిని గూర్చియే వినయుని భావము నాఁటిరాత్రి పరిపరివిధములఁ బరుగులిడ మొదలిడినది. అతని మనసు మనసువలె లేదు. రాత్రి కలలోఁగూడ నావ్యక్తియే కన్నులఁ గట్టుచుండెను. మధురాభ్రమరలతో నాఁటిరాత్రి భోజనానంతరమున నాతఁడు యథారీతిని సంభాషించెనే కాని యతఁడు మునుపటిరీతిగ లేఁడని భ్రమర సులువుగ గ్రహించినది.

ఆమరునాఁడు మధురావినయులు చిత్రలేఖనమునకు కూర్చుండిరి. మధురతోకూడ నాతఁడు సరిగ మాటలాడుట లేదు. ఆమెతో మాటలాడుట యనిన వాని కిదివఱ కొకయానందముగ నుండెడిది. అట్టిది నాఁడాతఁడు శ్రోత్రివానివలె నయ్యెను. మధుర కిది యిసుమంతయుఁ దెలియదు. ఆమె యథాప్రకారంబుగఁ దనబొమ్మల దీసికొనుచుండెను. వినయుఁడు దిద్దుట మానినాఁడనికూడ నామె కనుఁగొనలేదు. అతఁ డాలోచనాపరంపరలలో నంతరించి యుండెనే కాని మఱి యేమియు నెఱుఁగఁడు. అట్టిసమయంబున నచ్చటికి భ్రమర యేతెంచి 'వినయబాబూ!' అని పల్కరించెను. కాని యాతఁ డట తిన్నఁగ వినిపించుకొనలేదు.

భ్రమర నవ్వుచు మరల 'వినయబాబూ!' అనెను. 'ఆఁ' అని వినయుఁడు త్రుళ్ళిపడెను. 'వినయబాబూ! నీతోఁ గొలఁదిగ

మాటలాడవలయు నొక్కపరి యిటువచ్చెదవా? అని భ్రమర ముందు నడచెను.

వినయున కిది యేమియు నర్థము కాలేదు. తనతో నామె యేమి మాటలాడునో యని యాతఁ డూహించుటకైన నవకాశము లేకపోయినది. అతఁడు మారుమాటాడకుండ మెల్లన లేచి భ్రమర వెనుక నే యామెగదిలోనికిఁ బోయినాఁడు. ఆమె వాని నొకకుర్చీ కూర్చుండుటకుఁ జూపి తానాప్రక్కనున్న కుర్చీపై నాసీనయయ్యెను. వినయుని గుండెలు దడదడ కొట్టుకొనియెను.

భ్రమర యాతనితో మెల్లన నిట్లనియెను. 'వినయబాబూ! నినొక్క రహస్యవిషయముఁ గూర్చి యడుగవలయును. నీవు నాకడ దాఁపక నీవెఱింగినంతవఱకుఁ దెలియఁజేయుదువని నమ్మెదను. నేను దేనిగూర్చి యడిగెదనో నీకీసరి కవగతమై యుండుననుకొందును.''

వినయున కంతయు నగమ్యగోచరంబుగ నుండెను. ఆమె వాక్యంబు లొక్కటియు నాతనికి సరిగ నర్థము కాలేదు. ''అంతటి రహస్యవిషయ మేది? తనకుఁ దెలియునని యామె యెట్లెఱిగినది? తనకే యెఱుకరానిరహస్య మెద్ది!'' యని యాతఁ డూహామాత్రము లో హృదయంబునఁ దలఁచుకొనెను. అతని కేమిచెప్పుటకును తోఁచి నది కాదు.

'ఊఁ' యని 1 యెట్టకేల కాతఁడు వెఱ్ఱివానివలె, తానేమి యనెనో తానె యెఱుఁగక యనియెను.

'ఏవిషయముఁ గూర్చి యనుకొంటివి?'

'నాకేమియు బోధపడుట లేదు. నీయభిప్రాయ మేమో స్పష్టీకరించినచోఁ జెప్పెదను.'

'అది నీకు తెలిసినవిషయమే'

'ఏది!'

'నేనిప్పుడు నిన్ను ప్రశ్నింపఁబోవునది ?'

వినయుఁడోర్చుకొనలేకపోయినాడు. 'ఏవిషయము? నీమాటలు నాకేమియు నర్థము కాలేదు. నీవేదియో చెప్పినచోఁగాని నాకు తెలియదు.' అనియెను.

భ్రమర గట్టిగా నవ్వుచు 'నీవు గ్రహింపలేవా?' యని ప్రశ్నించెను.

'అదేమో నాకు తెలియదు'

'తెలియదా!'

'ఊహూఁ! తెలియదు'

'అదే యిప్పుడు నీహృదయములోఁ గొట్లాడుచున్నది.'

'ఏది?'

'నే నిప్పుడడుగఁబోవునది.'

'ఏదో త్వరగా జెప్పుము?'

'చెప్పుమనెదవా?'

'ఆఁ'

'నీకు తెలిసిన దంతయు నీవు చెప్పెదవా?'

'ఆలాగే'

'అట్లైనఁ జెప్పెదను.'

'అబ్బ! చెప్పుము.'

'ఆ పరిశుభ్రధవళ వస్త్రసమాచ్ఛాదిత వ్యక్తి .....'

వినయుడు త్రుళ్ళిపడెను. ఆమె తన హృదయభావంబుల నెట్లు గ్రహించెనా యని యతఁడు విస్మయావిష్టుఁ డయ్యెను. కాని నిముసములో నాతఁడు ప్రకృతస్థితుఁ డయ్యెను.

భ్రమర మందహాస మొనర్చుచు 'వినయబాబూ! ఆవ్యక్తి నీకు పరిచితయా?' యనెను.

'ఏవ్యక్తి?'

'నిన్న సాయాహ్నమున మనము పైరునుండి తిరిగి వచ్చుచుం డఁగ నాప్రక్కసందులోనికి పోయిన యాశుద్ధధవళాంబరాచ్ఛాదిత వ్యక్తి. ఇంకనైనఁ దెలిసినదా దానికి?'

'ఆ! తెలిసినది. ఆమె నాకపరిచిత?'

'ఏమి! నిజమేనా?'

'ఔను.'

'అట్లయిన నిన్న నీవామెను చూచి యట్లాలే యచట నొక్క నిముస మాగిపోయితి వేటికి?'

'ఆమెను నేనొక్కపరి చూచితిని.'

'ఎప్పుడు?'

'ఇర్వదిదినములక్రిందట.'

'ఎచ్చట?'

'గోపాలపురమునుండి యానందపురమునకు పోవుబాటలో. నేనప్పు డాదారిని పోవుచుంటిని.' అనగా నీయూరు వచ్చుచుంటిని. అప్పుడామె నా కెదురైనది.'

'ఐన మామధుర కానా డీమె యగపడుట నిశ్చయమే యన్న మాట! కాని ఎట్టిసమయమున నెదురైనది. రాత్రియా?'

'ఔను. పదునొకండు గంటలకు.'

భ్రమరావినయు లొక్కనిముసము దీర్ఘాలోచనానిమగ్నులైరి. 'ఆనాడు మామధుర కామె సాయాహ్నమునఁ గానవచ్చినదఁట. మొట్టమొదట నేనామాట నమ్మలేదు. కాని యిపుడు నీమాటలఁ బట్టి యామె యప్పుడే యీయూరు విడిచిపోవుచుండె ననుకొందును' అని భ్రమర పలికెను.

మధురా భ్రమరలా ధవళాంబరి నెఱుఁగుదురని వినయుఁడు తెలిసికొనియెను. కాని వారెట్లామె నెఱుఁగుదురో తెలిసికొనుటకాతఁడు కుతూహలుఁడయ్యెను. ఆమెకు వీరికి నేమి సంబంధమో యాతఁ డూహింపలేకపోయెను.

భ్రమర—వినయబాబూ! ఆమె తొందరతోఁ బోవుచుం డెనా యేమి?

వినయుఁడు—ఆ! ఆమె వేగముగనే నడచుచున్నట్లు నేను గ్రహించితిని.

భ్రమర—ఆమెను నీవు నాఁడు పరిశీలించితివా?

వినయుఁడు—లేదు. ఐనను ఆమె యెప్పుడు ధవళవస్త్రములే ధరించుచుండు నని నిన్ననే గ్రహించితిని.

భ్రమర—ఔను. ఆమె యెప్పుడు నట్టిబట్టలే కట్టుకొనును. కాని నిన్నామెచూచినదో లేదో తెలియదు.

వినయుఁడు—తొలుతఁ జూడలేదు కాని తరువాత జూచినది.

భ్రమర—నీవామెకు మరలఁ గనఁబడిన నిన్నామె గుర్తింపఁ గలదా!

వినయుఁడు—గుర్తించు ననుకొందును.

భ్రమర—అట్లైన నామె నీతో మాటలాడినదా!

వినయుఁడు—ఆ! మాటలాడినది.

భ్రమర—ఏమిమాట లాడినది?

వినయుఁడు—తన్ను రక్షింపుమనినది.

భ్రమర నీరస మైనది. రెండునిముసములు దాఁటినతర్వాత, అప్పుడు నీ వేమి చేసితివి?' అని ప్రశ్నించెను.

"ఆమె నానందపురమునుండి యెవ్వరో వెన్నాడుచున్నట్లుగా నామె యనినది......నేనామెను గోపాలపురరాజమార్గమున విడిచి

తిని, అందుచేత నేనాగాఁడీయూరువచ్చుట కాలస్య మైనది. ఆమె కెవ్వరో మిత్రులటఁ గలరని యామె చెప్పినది!''

'వారెవ్వరు?'

'ఆమె చెప్పినదికాదు'

'నీవడిగితివా?'

'ఆ! కాని చెప్పలేదు'

'ఆమె యేవీధిలోనికి పోయినదో చూచితివా?'

'చూచితిని. అటుతర్వాతఁ దిరిగి వచ్చితిని.'

'ఆమెంగూర్చి మరేమియు నీవెఱుఁగవా?'

'ఎఱుఁగను. కాని యెవ్వరో కొందఱు దుర్మార్గు లామెను వెన్నాడుచున్నారు. వారుకూడ నాకెదురైరి. నన్నామెనుగూర్చి వారు ప్రశ్నించిరి. కాని యామె నాకగపడలేదని నేనసత్యమాడితిని. వారంతట మరియొక మార్గము వెంబడి పోయిరి' అంతకుమించి నాకు తెలియదు.

భ్రమర ఆశ్చర్యచకితయై యంతయు నాలించుచుండెను.

౨

మధుర యొక్కతెయుఁ గూర్చుండలేక భ్రమరగదిలోఁ జొరఁబడెను. భ్రమరావినయులు మధుర వచ్చినదని సంభాషణమాపలేదు. దానఁబట్టి మధురయు వారిసంభాషణ మేకాగ్రచిత్తయై యాలింప మొదలిడెను.

'ఏన భ్రమరా! అధవళాంబరి మీకు బాగుగ దెలియునన్న మాట?'

'తెలియు నన్నమాట యేమి. ఆమె మాకుఁ జిరపరిచిత.'

'ఆమె నామధేయ మెఱుఁగుదురా?'

'ఆమె పేరు సుమ.'

'సుమ '

'ఔను. పేరు వినినట్లు జ్ఞాపక మున్నదా యేమి?'

'లేదు . . . . కాని యామెకు మీకు నెట్లు పరిచయము కల్గినది, ఎప్పుడు కల్గినది?'

'ఆమె మాయింట నైదువత్సరము లున్నది.'

'ఏమి?—మీగృహముననా?'

'ఔను మాయింటనే . . . . ఈప్రక్క గదిలోనే!'

'మిమ్ము విడిచి యామె యెప్పుడు పోయినది?'

'ఐదుసంవత్సరములు కావచ్చినది. కాని యామె మాతో నెవ్వరితోడను చెప్పకుండనే నాఁడు పోయినది. ఎందులకు పోయినదో, ఎట్లు పోయినదో మాకు తెలియదు.'

'రాత్రిసమయమునఁ బోయినదా.'

'నాయూహ్నమున నట్లు పోయినది. మరి గృహమునకుఁ దిరిగి రాలేదు. అందుచేతనే యామె వస్తువులుకూడ నిచ్చటనే యుండి పోయినవి.'

'మరి వాని నామె తీసికొనిపోలేదా?'

'లేదు.'

'ఇప్పటికిని అవి యిచ్చటనే యున్నవా?'

'ఆఁ! ఉన్నవి.'

'అవి యేవి?'

'ఒక్క పేటికమాత్రమే. అది తరువాత నీకు చూపెదను.'

మధుర కీసంభాషణ మంతయుఁ జాల చీకాకుగా నుండెను. ఆమెయొక్క నిమునర్మైన దాని నిఁక నాలింపలేక లేచెను. 'అబ్బా!

ఎందుల కీయక్కఱలేని గోల యిప్పుడు. ఆమెసంగతి మన కెందుకు? చాలును. వినయా! నాబొమ్మ యెట్లున్నదో చూతువురమ్ము! అది పూర్తియైనది.' అనియెను.

'అలాగుననే' అని వినయుఁడు చెప్పి 'మధూ! బాగుగనే యున్నది. ఆమె విషయమై యెట్టియున నాకు కనుఁగొనఁ గుతూహల మగుచున్నది' అనియెను.

'ఉహూ!—అట్లైన నేఁబోయెదను. నాకెందుల కీయక్కఱలేని గోల. నాబొమ్మ నింకను అలంకరింతును—వినయబాబూ! నీకన్న బొమ్మ చక్కఁగా వ్రాయుదునులే. చూడుము' అని నవ్వుకొనుచు మధుర వెడలిపోయినది. పాప మామెకు పరులఁగూర్చి మాటలాడుటే చేతకాదు. ఆమె అమాయిక ముగ్ధ. ఎప్పుడును తనబొమ్మలు తప్ప మరేమియు నామె కక్కఱలేదు.

ఆయమృతహాసినిని చూచుచుఁ బాపము వినయుఁడు భ్రమర ప్రక్కనేయున్నదనుమాటయె మఱచెను. భ్రమర మరల మాటలాడి నంతనే యాతఁడు ప్రస్తుతవిషయముఁగూర్చి యామెను ప్రశ్నింప మొదలిడెను.

'మొదటినుండియు నాకామెఁగూర్చి తెలిసికొనవలయుననియే యున్నది. కాని నాకప్పుడవకాశము లభింపలేదు. నేఁడు నీవలనఁ గల్గినది. ఆమె కేదియో సహాయము చేయుతలంపులో నెవ్వరో యున్నారని యానాఁడు జరిగిన సంగతులఁబట్టి గ్రహింపవచ్చును. ఆమె తలిదండ్రులవిషయమై కూడ మనము ముఖ్యముగాఁ బరిశీలింప వలయును. ఆమె కెట్టియాపదయు రానీయకుండ మనము కనిపెట్ట నగును.' అని వినయుఁ డుద్రేకపూరితుఁడై పల్కెను. భ్రమరయు సద్భావమునే కలిగి వానికి తోడ్పడ నిశ్చయించి 'వినయబాబూ! నేను నదియే యోచించుచుంటిని. ఎట్లైనఁగాని యామె "పుట్టు పూర్వోత్తరములు" మనము తెలిసికొనవలయును.

'కాని యామెగూర్చి నీకు తెలిసినవిషయములు మాత్రము నీవు నాకెఱుకపఱుపవలెను.'

'నాకేమి తెలియును.'

'నీకేమియుఁ దెలియదా?'

'లేదు. నేనెంత యెఱుఁగుదునో అది నీకుగూడ తెలియును. ఇందు నీకడ నేనేమియు నిగూఢ మొనరింపలేదు.'

'నీవు నిగూఢ మొనర్చుచుంటివని కాదు. మరేమైన నీకుఁ దెలియు నేమో యని యడిగితిని. ఇది యొకపరిశోధనము వంటిది, అందుచే నట్టివిషయంబైన నుపయోగించును. నేను కొన్నిపరిశోధ కాఖ్యాయికలఁ బఠించితిని. కావున నట్లనుచుంటిని. నేనుకూడ నిందు బరిశోధన మొనరించి పర్యవసాన ముపలక్షింతును ఇది యంతయు నాయనాథస్త్రీని రక్షించుటకు నేనెందునకు నెనుదీయును. నీవు నాకు సహాయభూతివు కావలయును.'

'నేనందులకు సంసిద్ధురాలను.'

'సరే! కాని మనము ముందామెపెట్టె పరిశీలింపవలయును!

'అందువలన మన కామెసంగతి యేమి తెలియును?'

'లేదు. మన కిప్పు డదియే ముఖ్యాధారము. ఆమె దైనిక చరిత్ర వ్రాయునలవాటు కల్గియున్నదా?!

'ఆఁ! ఆమె కది యలవాటే!'

'ఐన గెల్చితిమి. నిముసములో నంతయు గ్రహింతము.'

'వినయబాబూ! లాభము లేదు. అవత్సరమే—అనగానామె యెప్పుడు మమ్ము వీడినదో—యపుడే వ్రాయుచుండెడిది. అంతమాత్రమున మనకు లాభము లేదు.'

'ఏదియైనను చాలును!'

'అట్లైన సరే!'

'ఆపెట్టె నెపుడు తెరవనగును?'

'రేపు తీయుదము. ఇంతలో నేమి?'

'ఏమియు లేదు.'

వినయుడు లేచి మధురగదిలోనికి పోయెను. అతఁ డేదియో యాలోచింపుచు మెల్లన నడుగు లిడుచుఁ బోవుచుండెను. అన్యమనస్కుడై యున్న మధుర యీతనిరాక కనిపెట్టలేకపోయెను. ఆమె దేనినో యేకాగ్రమతియై తిలకించుచున్న ట్లతఁడు గ్రహించి ఆమె వెనుకకుఁ బోయి మెల్లనఁ జూచెను. అతనిహృదయము జల్లనఁ బులకరించెను. ఆమెహస్తమునం దున్న దేమి? అతనిఛాయాచిత్రము. అతఁడు చకితుఁ డయ్యెను. మధుర వెనుదిరిగి సిగ్గుచే మోమువాంచెను.

'అది నీ వెట్లు సంపాదించితివి?' అని వినయుఁడు మందహాసమొనరింపుచుఁ బ్రశ్నించెను.

'నేనే తీసితిని'

'ఆఛాయాపటమా?'

'ఔను!'

'ఎట్లు' అని వినయుఁ డత్యాశ్చర్యమును సూచించెను,

'నాయొద్ద నొకచేతికేమెరా యున్నది. దానితో నాల్గుదినములక్రిందట నాకస్మికచ్ఛాయాచిత్రముఁ దీసితిని.

వినయుఁడు మందహాసముఁ జేసెను. మధుర చిఱునవ్వునవ్వెను. ఆహాసప్రపంచమున వారు లీనమై పోయిరి.

3

స్వర్గధామంబున స్వర్ణారుణవర్ణంబులు [illegible]లదరించి పోవుచున్నవి. నీలాంబరము వివిధవర్ణ తేజస్సమన్వితంబై పోవుచుండెను. కాని దిగంతములఁ గలయరుణారుణాంధతమస్సులు మెల్లమెల్లనభూమి

నంతయుఁగూడ నాక్రమింపఁదలఁచుచున్నట్లు మెల్లన ముందుకు సాగి వచ్చుచున్నవి.

సృష్టిసౌందర్యము నవలోకించుచు వినయుఁ డొక్కఁడును సముద్రతీరమునఁ బచారు చేయుచుండెను. అనేకాలోచనలతో నాతని యాత్మ కలఁతపడి యున్నది. తనకు భ్రమరకు జరిగినసంభాషణ మంతయు నాతఁ డాత్మవీధిని మరల నిర్మించుకొనుచుండెను. ఆ నిర్మాణములో మరల మధుర మధురస్వరూపము తేజోమయమై తటిల్లతవలె వానియెదుట మెఱసి పోవుచుండెను. ఆయనంతాలోచనాతరంగరంగంబులలో వానిహృదయకమలము నృత్యమాడ మొదలిడెను.

ప్రశాంతసంధ్యాకాలమున నాతని కేటికో చిత్తశాంతి లేకున్నది. 'ఆధవళాంబరి యెవ్వరు? ఆమెకు మధురాభ్రమరలతో నేమి సంబంధమున్నది? ఆమె యేటికి నాఁడకస్మాత్తుగా నిల్లు వీడి పాఱిపోయినది? ఇందేదియో పెద్దరహస్యము గుప్తమై యున్నది' అని యతఁడు భావింప మొదలిడెను. కాని యామెవిషయమై యాతఁ డెందుల కట్లు ప్రయత్నించుచుండెనో వానికే తెలియలేదు. అందాతని కేదియో యున్నట్లు గోచరించినది. ఆనాఁటిరాత్రి యామె యాఱాట మేయంతయుఁ దెలియఁబఱచుచున్నది. ఆమె కేదియేని విపత్తురానున్నది. ఆమె నెట్లయిన రక్షింపవలెనని యాతఁడు బద్ధకంకణుఁ డయ్యెను.

నేఁడుకూడ నాధవళాంబరి యాదెస వచ్చునేమోయని యాతఁ డూహించెను. అట్టిది సంభవించిన నామెంగూర్చి తెలిసికొన నవకాశములున్నవని యాతని యభిప్రాయము. తమోరేఖ లావరించుచున్నవని యాతఁడు గృహాభిముఖుఁడై నడచుచుండెను. దూరదూరముల నున్న దీపస్తంభములకాంతి యంత బాగుగ లేనందున నాతనికి

రోడ్డుపై నడచుచున్న వారెవ్వరును కాన్పించుటలేదు. నిరాశాపూరితుడై యాతడు నడవ మొదలిడెను. క్రిందటిదినమున నా ధవళాంబరి కాన్పించినకడ కత డేగెంచి యచ్చటనే యిటునటుఁ దిరుగుచు నుండెను. ఆమె వచ్చుననిమాత్ర మాతనికి నమ్మక మెంతమాత్రమును లేదు.

ఒకపక్షి పార్శ్వవృక్షాగ్రమునుండి కూసి పాఱిపోయెను. అప్పుడే వానికి పదధ్వని వెనుక వినఁబడెను. ఒక భయంకరాకారుఁడగు పురుషుఁడు వానిని దాఁటిపోయినట్లాతఁ డెఱిఁగెను. అతనిఁ జూచినంతనే వానికనుమాన మంకురించినది. ఆనాఁ డాధవళాంబరిని వెన్నాడుచుఁ దనకు గన్పడినవారిలో నీతఁడొకఁడు కాఁడాయని యాతఁ డనుమానించెను. అతనికది యనుమాన మాత్రమే స్ఫురించినను, వాని కానాటిసంగతి యంతయు నొకమారుగ దలఁపునకువచ్చెను. అతఁడు నిర్విణ్ణుఁడై యచ్చటనే నిల్వఁబడెను.

ఆభీకర స్వరూపము వినయునిదృష్టిపథము దాటునంతవఱకు వానికన్యాలోచన మేమియుఁబోలేదు. రెండు నిమేషములు దాటినవి. ధవళాంబరి తప్పక యీయూరనే యున్నదని యాతఁడు నిశ్చయించుకొనియెను. ఆమె నన్వేషింప నాతడు నిశ్చితాత్ముఁ డయ్యెను. అతఁడేదియో యనుకొనుచు ముందునకు దృష్టిసారించెను.

ఊహామాత్రములో నాతఁడు చకితుడయ్యెను. తన కన్నులనే యాతఁడు నమ్మలేకపోయెను. క్రైస్తవశ్మశానవాటి కాబహిర్ద్వారము నుండి యామెయో—తానెవ్వరికొఱకై యింత ప్రయాసపడుచుండెనో ఆధవళాంబరియే—త్వరితగమనయై యావెలుతురుఁజీకటిలో బోవుచు విలీనమైపోయినది. అతఁడామె ముఖావలోకనము నొనర్పలేదు కాని యామె వస్త్రములే యాతనికి గుర్తుగా నున్నవి. అతఁ డామెను

వెన్నాడుటకైన నవకాశము లేకపోయినది. ఏనను వెన్నాడుదమని యైన నాతఁడు తలఁచుకొనలేదు. అట్టిబుద్ధియే వానికి పుట్టలేదు.

ఎట్టకేల కాతడు శ్మశానవాటికలోనికి తడబడుచు నడుగు లిడుచు జనెను. ద్వారముఖమునమాత్రము రెండులాంతరులు కాంతి హీనములై వెలుగుచున్నవి లోపలఁ జాలవఱకు నంధకారమే యున్నది. పంచమీ చంద్రుని పైఁ జిన్నమేఘము మఱుఁగుపడుటచే నాకాశ మంధకారావృతం బాయెను.

ఆ పవిత్రస్థలమున బురాతనములు ప్రస్తుతములు నైనగోరీ లెన్ని యోయున్నవి. ఆ నిర్జనప్రదేశమున స్థాపితమైన శరీరము లపవిత్ర తాప విత్రతలు మాత్రము లోకమునఁ జిరస్థాపితములై యున్నవి. కాని గోరీ ముఖంబునఁ దదీయనామము, చరిత్రము, మొదలగునవి రచింపఁబడియున్నవి. అందు స్వల్పజీవితమే రచింపఁబడి యుండును. అవి వారి యాత్మలకు శాంతి కారకము లెంతమాత్రము గానేరవు. అందు శాంతి స్థాయీ భూతమైన ట్లుండెను. ఆస్థలమున నడుగిడుట తోడనే వినయుని యాత్మ యుత్తేజితన రాని యావేగంబునఁ గొట్టు కొనుచుండెను

ఇంతలో నొకసేవకుఁ డచ్చటికే తెంచెను. అతనిని వినయుడు ఇచ్చటికొక యువతి ఇప్పుడె వచ్చి పోయినది కాదా?' యని ప్రశ్నించెను.

'ఔను'

'ఆమె యేమి చేసినది?'

సేవకుఁడు సంకోచించుచు నూరకుండెను.

'నీకేమియు భయము లేదు.' అనుచు నాతఁ డొకనాల్గణాల నాణె మాతని కిచ్చెను. సేవకుఁడు సంతుష్టుఁ డయ్యెను.

'అదిగో యామె యచ్చటఁ గూర్చుండి పూజ నొనరించినది.'

వినయుఁ డటకు పోయెను. ఆగోరీ రమారమి పదిసంవత్సరము లక్రిందట నిర్మింపఁబడినది కాని యది చాల క్రొత్తగా నుండుట వాని కధికాశ్చర్యముఁ గల్గించెను.

'ఆమె యీగోరీ కెమరుగ నిల్వఁబడి పూజ కొనరించినదా?'

'ఔను'

'ఒకదీపముఁ దెచ్చెదవా?'

'అలాగే!' అని యాతఁడు వెడలిపోయెను. అదియే సమయ మని వినయుఁ డాశ్చర్యపడుచు నల కరించియున్న యొకపుష్పమాలను తీసి తనవస్త్రాభ్యంతరమునఁ దాఁచిపెట్టెను. ఆసేవకుఁ డది యెఱుఁగ రాదని యాతని యభిప్రాయము.

సేవకుఁడు దీపికతో నింతలోఁ దిరిగివచ్చెను.

ఆకాంతిదీపికతో వినయుఁ డందున్నవిషయముల జదివెను. అది యంతయుఁ జదువుసరికి వాని కాశ్చర్యమైనది. తక్షణమ యాతడు తన జేబులో నున్న కాగితము కలముఁ దీసి యాగోరిపై నున్నదంతయు వ్రాసికొనెను. సేవకున కిదియంతయు నగమ్యగోచరముగ నుండెను. వినయుడు పరిశీలనము జాలించి లేచెను. అతడు కొంతదూర మరి గెను. మరల నేదియో జ్ఞప్తికి వచ్చి 'ఓయ్' అని పిలిచెను.

'ఏమి బాబూ!'

'ఈలాగున రమ్ము నీ పే రేమి?'

'నాపేరు గోపాల్' అని యతడు బదులిడెను.

'సరే' యని వినయుడు గృహాభిముఖుడై పదముల వడివడి వేయుచు బోయెను. సేవకుడు గోపాల్ ఏమియు దెలియక యట్లె యొక్కనిముస మూగి తనదారిని పోయెను.

౪

'వినయబాబూ! నేడింత యాలస్యమైన దేమి?'

అచేతనుడగు వినయుడొక్కమారుగా గగనపార్శ్వమున గోకిలాప్రణయహాసకంఠము నాలించి విచలితుడయ్యెను.

'ఏమియు లేదు' అని యాతడు నైజముగ ప్రత్యుత్తర మొసంగెను.

'ఏమియును లేదా? అదా కారణము.' అని మధుర వినయుని జూచుచు హాసోన్మాదిని యైపోయెను.

వినయుడుకూడ మందహాసంబు నొసర్చుచు నామెకడకు బోయి యామెపార్శ్వముననే యాసీనుడయ్యెను. భ్రమర యచ్చోట లేనట్లాతడు, నలువంకల బరిశీలించి, గ్రహింపగల్గెను. ఆమెకు తా నెఱిగినవిశేషము తెలిగింపవలయునని యాతని యభిప్రాయము. ఒక నిముసము దాటిన తరువాత వినయుడు గదిలోనికి పోయి తాను పరిగ్రహించిన పుష్పమాలికను దాచి వచ్చెను.

మధుర నవ్వుచు 'భ్రమర నెచ్చట దాచితివి' అని ప్రశ్నించెను.

వినయుడు నిర్విణ్ణుడును, నీరవుడును ఐపోయెను. ఆమె ప్రశ్న నాతడు గుర్తింపలేకపోయెను.

'భ్రమర యేదీ?'

'నాకేమి తెలియును'

'నీతో రాలేదా?'

'లేదు!'

'[illegible]?'

'అమెయు నీతోడనే వచ్చినదని నేను భావించుచుంటిని.... ఏమి, ఆమెను వీధిలో నుంచితివా?'

'అయ్యో! లేదనిన నమ్మవుకద.'

'ఉండుము! పిల్చి చూచెదను.' అని మధుర నాలుగైదడుగులు ముందునకు వైచి గట్టిగా 'భ్రమరా!' యని పిల్చెను.

'ఓయి!!!'

వినయు డాశ్చర్యచకితు డయ్యెను.

'ఏమి! వినయబాబూ! అదిగో!'

'ఏమో! నాకు తెలియదు.'

ఇంతలో మధురయు నేతెంచి యచ్చో నాసీన యయ్యెను. భ్రమరకూడ నచ్చటనే యధివసించెను.

'భ్రమరా! నీవు వినయునితో బోలేదా?' అని మధుర యడిగెను.'

'లేదు.' అని భ్రమర చెప్పెను.

మధుర యప్పుడు వినయుడు చెప్పినది సత్యమే యని తెలిసికొని తానట్లు వానిని ప్రశ్నించుట తప్పని యెంచెను. వినయుడు మాత్ర మదియొకతప్పుగా దలపలేదు. ఆమె పాప మమాయిక! లోకమునైన నెఱుగదు. వినను ఆమె యది హాస్యపూర్వకముగా నన్నది. అంతియకాని మరియొక భావముతో గాదు.

భ్రమరాముఖావలోకనము జేసి యామెయు నేదియో సంగతి కనిపెట్టి యుండునని యాత డూహించెను. ఆతని యూహా సరియైనది కాకపోలే[illegible].

'తె [illegible] భోజ[illegible] [illegible] ఎన్మిదిగంటలు కావచ్చినది. ప్రతిది[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] రము తరువాత [illegible]ముండెడిది. వేగ[illegible] [illegible].'

అను మధుర హెచ్చరింపులు విని వారు సత్వరము భోజనమునకేగిరి. భోజనానంతరమున వారు మరల వచ్చి కూర్చుండిరి.

'వినయబాబూ! పని సానుకూలమైనదా?' అని భ్రమర ప్రశ్నించెను.

'ఆ! ఐనది.'

'ఆమె మరల కన్పించిన దనుకొందును.'

'అంతియ కాదు.'

'మరి యింకేమి కన్గొంటివి.'

'ఆమెచర్యలు.'

'అవి యేమి.'

'ఆమె నేడు క్రైస్తవశ్మశానవాటిక వెల్పడుచుండ కనుగొంటిని. అందామె యేమి చేయుచున్నదో పరిశీలింప నేనందులోనికి జనినాడను. అందున్న గోపాల్ అనుసేవకునితో బరిచయము కలుగఁజేసికొంటిని. ఆమె యందుగల యొకానొకగోరిని పూజించి వెడలి నట్లు లెఱింగితిని.'

'అది యెవరిగోరి?'

'ఇదిగో! అందున్నది లిఖించితిని చూడుము.' అని వినయుఁడు భ్రమరచేతి కొక కాగితము నందిచ్చెను. అందిట్లు లిఖింపఁబడినది.

అమరేంద్రనాథుని సతీమణియగు

లీల

స్మారకచిహ్నము.

(..................)

'ఈమె మా మధురజనని.' అని భ్రమర ఆశ్చర్యముతో బలికెను.

'ఔను. నేనట్లే భావించితిని. ఆమెగోరీ నాధవశాంబరీ యేల పూజించుచుండెనో తెలిసికొనవలయును . .. కాని మఱచితిని. ఆమెచే నందుంపఁబడిన పుష్పమాలకూడ దెచ్చితిని.' అని వినయుడు దానిని తెచ్చి భ్రమరచేతి కందించెను దాని నామె యందుకొని వినయబాబూ! ఇది యేమి?' అని యాశ్చర్య సూచకస్వరమునఁ బల్కెను.

ఆ పుష్పమాలికలో నొక కాగితము—అందుపై నేదో లిఖింపఁబడియున్నది—వ్రేలాడుచుండుట వినయుఁడు సాశ్చర్యముగా దిలకించెను.

౫

ఆశ్చర్య సంభ్రమంబులు పెనుఁగొనుచుండ వారా పుష్ప మాలలో గ్రుచ్చబడియున్న యింత కాగితము బరిశీలించిరి. అందిట్లు లిఖింపఁబడి యున్నది—

జననీ!

అమృతమయంబులైన నీమధుర వాక్యంబుల వినుట కాని, నీ చూపునీడల నిల్చుట కాని, ఇంక నీజీవికి దుర్లభంబులు. హా! ఇంత లోనే యీపాపికి నీపవిత్రస్మరణకుఁ జోటైన లేకుండ పైతలపులీ కలుషహృదయమునఁ బ్రవేశించుచున్నవి. నీని కింక నంతము లేదా!— తల్లీ!—నీదివ్యసమాధినైన నాకప్పుడప్పుడు చూచుటకొకింత బల మిమ్ము. నీచరణదాసి.

వారొక్కమారు చకితులైరి. ఆవిచిత్ర లేఖఁ గనుఁగొన వారి కేమియుఁ దోఁచుటలేదు. వినయునకు మతిపోయినది.

'మీజననిలీలకు నీమెకు నేమి సంబంధము?'

'ఏమియు లేదు.'

'ఏమియు లేదా? అట్లయిన సుమయింటికి రాకపోవుటకు గారణ మేమైయుండును?'

'లీల కరుణార్ద్రహృదయ! ఆమె హృదయముబోలునది మరెవ్వరికి లేదని నే భావింతును. సుమకు జననీజనకులు లేరని నే నూహింతును. సుమను లీల దయతో జూచుచుండెడిది. కాని మాతో నామె కెక్కువ పరిచయములేదు. ఐనను సుమ నెల్వరితో మాటలాడుస్వభావముకలది కాదు.'

'ఇందేదో రహస్యము లీనమైయున్నదని నాకేటికో పెద్ద యనుమానముగా నున్నది.'

'ఇందు రహస్యమున కేమున్నది?'

'అది సుమకు సంబంధించి యుండుననుకొందును. ఈమె నెవ్వరో వెన్నాడుచున్నారు కదా! అం దేదో రహస్య ముండిలీరును అన్నట్లు చెప్పమరచితిని. నేనుగూడ నొకపురుషుని ఆనాడు నా కగ పడిన నల్వురిలో నొకని—ఈనాడు నా కన్నులతో నేను చూచితి నని చెప్పగలను.'

'ఐన నేడామె కేదో క్రొత్తవిపత్తు సంభవించునన్నమాట!'

'ఏమో? ఎవ్వరేమి చెప్పగలరు. నాటినుండి నేటివరకామె వారిచేత బడలేదు. నేడేమగునో?'

భ్రమర రెండుమూడు నిముసము లూరకుండి

'వినయా! నేడామె నెట్లయిన నీవు రక్షింపవలయును.' అనియెను.

'ఎట్లు?'

'——'

'ఆమెను నే నెట్లు రక్షింతును? ఆమె యెచ్చో నున్నదో తెలియదుకదా! నే నామె కెట్లు సహాయము జేయగలను!'

'నాకది తెలియును.'

'ఆఁ' అని వినయు డాశ్చర్యాన్వితుఁడయ్యెను.

'ని వాశ్చర్య మందఁ బనిలేదు. నీవలెనే నేనును సుమ నన్వే షించుచుండఁగా నామె శ్మశానవాటినుండి తిరిగి వచ్చుటకు కనుఁగొంటిని. నే నామెను వెన్నాడితిని. కాని యామె యది యెరుఁగదు. కళాశాలలో బూర్వ ముపాధ్యాయుడుగా నున్నసుధాకరుని యింటిలోని కామె పోయినది. ఆమె యచ్చోటనే యీరాత్రికి నిలచి యుండుననని యూహించెను . మరియొకవిశేషము, ఆమెవెన్వెంట నొకభీకరాకారుడగు పురుషుడొకడుకూడ నాగృహముకడకు బోయి మరలివచ్చెను. అత డాగృహము గుర్తుగా జూచుకొని పోయినా డని నానిశ్చయము. తప్పక వారామె నీరాత్రి యేమైన జేతురు. కావున నీవామెను రక్షింప బ్రయత్నింపుము.''

'ఆమెతో నీకంగలియుంతయు దెలిపిన—'

'వలదు. దుర్మార్గుల బట్టుకొనవలెను.'

'నాకు సహాయము?'

'తుపాకిని తీసికొనిపోవుటకు సమకడలేదు. ఒకకత్తి మాత్ర మున్నది. అది ధరించిపొమ్ము.'

'పదిగంటలకు పోయెదను.'

'సుధాకరునింటి కెదురుగ నొకపాడుగృహ మున్నది. ఉత్తర ముగా నూరుకొన నతనిగృహ మున్నది అగృహమునకు దారి తరు వాత జెప్పెదను...నీ వాపాడుగృహములో గూర్చుండి పేరియిల్లు చూడ నవకాశము కలదు. అగృహంబున నీవు రెండుగంటలు వినువరకు నుండుము, అటుతరువాత గృహమునకు రావచ్చును. ఏమి జరుగునో చూతము. ఆమె నెట్లయిన రక్షింపుము.'

భోజనానంతరమున వినయుడు రాత్రి జరుగబోవు సంగతుల నిర్మింప మొదలిడినాడు. ఆభీకరస్వరూపులు వానినేత్రములముందు నాట్యమొనర్చుచున్నట్లతడు భావించి తృప్తిపడుచుండి మరల చిరునవ్వు నవ్వుకొనుచు మరలమరల నూహాపథంబులలో నాగులాడి పోవుచుండెను.

భ్రమర వానికడ కేతెంచి పదిగంటలవరకు మాటలాడెను. అంత నాతడు ఖడ్గధారియై బయల్వెడలెను. వినయుడు తనగదిలోనికి బోయి నల్లనివస్త్రమొండు తెచ్చుకొనుచుండ ద్వారముఖంబున మధుర వాని కెదురైనది.

'వినయబాబూ! . . . '

'ఏమి?'

'ప్రాణములపై నాశ లేదా?'

'మధురా! భయములేదు' అని ఉత్సాహముతో నతడుపల్కి నడువసాగెను. తనరెండుచేతుల వినయునిహస్తము బట్టి మధుర—

'వినయా! వలదు సాహసింప' కనియెను.

వినయునిచేతిపై వెచ్చని కన్నీటిబొట్లు రెండు పడినవి.

అతి డెట్టకేల కామెను సమాధానపరచి బయలువెడలినాడు.

సుధాకరునిగృహమున కెదురుగనున్నగృహములో నాతడు కూర్చుండునరికి పదునొకండుగంటలు కొట్టిరి.

అంతటను చీకటి. ఆచీకటిలో నింకను అగంటలశబ్ద మంతరింపలేదు.

ఎవ్వరో ఆసాహుగృహము ప్రవేశించిరి.

అత డెవరో ? అని చిన్నగుడి సన్వేరపడెను.

నీనీలాంబరమునుండి యశనిపాతము పడినట్లుల వినయుఁడు భావించెను. ఆవచ్చినవాఁ డెవ్వఁడు? అతఁ డేటి కచ్చోటి కేగు దెంచెను? ఈ రహస్యమునం దావచ్చినవారికి గూడ నేదైనఁ బ్రవేశ మున్నదా? అను ప్రశ్నాపరంపర వినయుని హృదయాంతరాళమున నొక్కపరి మెరసిపోయినది. అతఁ డూపిరినైన విడుచుటకు సాహసింపఁజాలకపోయెను. పిడికిటఁ బ్రాణముల బిగబట్టి యాతఁడు నిముసమొక యుగముగ గడపెను. కాని తన హృదయాందోళన మణచుకొని యెదినైన గానిమ్మని యాతఁడు వేగమే స్వస్థుఁ డయ్యెను.

అత్యావేశపూరితుఁడై యాతఁ డట్లే కూర్చుండియుండెను. ఆరెండవవాఁ డెవ్వఁడో అడుగుదమా యని యాతఁ డనుకొనియెను. కాని యుల్లాచరింప సాహసింపలేకపోయినాఁడు. ఆవ్యక్తియు నీతని జూచినట్లు లేదు కావున భయములేదని యాతఁ డూరకుండెను.

వినయుఁ డాలోచనాయాత్రారతి నుండగనే టంగున నొంటి గంట కొట్టిరి. అతఁడు మరియు సావధానుఁడై సుధాకరుని గృహము వంకనే చూచుచుండెను.

రెండుగంటలు కొట్టిరి. ఇంకను ప్రతిధ్వని యాఁగనేలేదు. పదధ్వని యైనది. ప్రియుసిగుండె లొక్కమా రాగిపోయిన ట్లయినవి. అతఁడు నిశ్చలుఁడై శూన్యతామసలోకమున దృష్టులఁబరచెను. ఒక విగ్రహము నిడవలె సుధాకరుని గృహద్వారముకడ వేచియుండెను. పదినిముసములలో మరియొక్కఁ డాద్వారను దెరచెను. వాఁడు గోడపై నుండి లోనికి దుమికి యాతలుపు తీసియుండునని యతఁడు తలఁచెను.

ఇంతలో నీపాడు గృహమునను నాగిన వ్యక్తి లేచి నడచి పోయెను. అతఁడును నిశ్శబ్దముగా నతఁడు భయముంబునఁ జూచుచుండెను. అంతయు నగమ్యగోచరముగా నుండెను. కాని యెవ్వరు

దొంగలే కానవచ్చుచున్నారు పాడింటినుండి పోయినవాఁడు కన్పడ లేదు. వినయుని కంతయు చిత్రముగానే యున్నది. ఏమి యగునో చూతమని యాతఁడచ్చట కనిపెట్టుకొని యుండెను. కనుతెప్ప వేయుట కూడ నాతఁడు మానినాఁడు. తమోవకుంఠనముఁ జీల్చుకొని యతని నిశితదృష్టులు నిరాటంకముగ నల్దెసలఁ దిలకించుచుండెను. చీఁకటిలోఁ గూరుచుండుటచేఁ జీఁకటిలోఁ జూచుట కాతనికి దుస్సాధ్యము కాలేదు. కాని మనుజులు నీడలవలె వానికిఁ గన్పించుచుండిరి. ఇంతలో నొకఁ డాయింటిలోనికిఁ జల్లగాఁ బోయెను.

మూఁడునిమిషములలో నాతఁడు భుజముపై నేదియో వేసికొని వచ్చెను. అది యొక యచేతనవిగ్రహము, అని వినయుఁడు గ్రహించెను. ఆమె తెల్లనిబట్టలు చీఁకటిలోఁ గనఁబడుచుండెను. అతఁ డాయచేతనవ్యక్తిని మోసికొని బయల్వెడలుటయు, రెండవవాఁడు లోనికేగి తలుపువేయుటయు నొక్కమారు జరిగినవి. ఆదేసమయ మున వినయుఁడు తనస్థలము విడచి వానివెన్కఁ బోయెను.

ఒక పెద్దయార్తనాద మింతలో వినఁబడినది. ఆదేసమయ మున నెవ్వరో పరుగిడుచున్న యడుగుచప్పుడు వినవచ్చినది. అక్షణమె వినయుఁడు తనముందున్న చోరునిపై లంఘించెను. నిమిషమాత్ర మునఁ జోరుఁ డాయచేతనవ్యక్తిని నేలఁబడవైచి వినయునిపైఁ దల పడెను. వినయుఁడు యువకుఁడు, ఉత్సాహపూరితుఁడు, అంతియ కాని సత్తువకలవాఁడు కాఁడు అట్లయ్యు నాతఁడు ధైర్యసాహసములతో దన శక్తి నిడుక ప్రతిపక్షి నెదుర్కొనుచుండెను. భయంకరరాక్షసుని వలె నాతఁడు వినయునిపై నొకపెద్దఖడ్గము విసరివేసెను. గట్టిగాఁ బట్టుకొని [illegible] డెను. వినయుఁడు నిమిషములో నొకవైపునకు నెగసి [illegible] సమయమున నొకతీక్ష్ణ కరవాలము చోరుని దూసికొనిపోయెను.

ఇద్దరు నాతని పైఁ దలపడిరి. వాఁడు పలాయనమంత్రమతన మొనర్చెను.

వినయుని ప్రాణములు కుదుటఁబడినవి. తనకు సహాయమొనర్చినయాతఁ డెవ్వఁడో కనుగొన నతఁ డిచ్ఛగించెను.

'అయ్యా! తమ రెవరు? ఈనిశీథమున నాకు తోడ్పడి నన్నా నృశంసుని కరకుకరవాలమునుండి రక్షించితిరి.'

'నాపేరు ప్రేమచంద్రుఁడు? తమనామధేయమేమో నేనె రుంగనగునా?'

'నాపేరు వినయుఁడు?.. .....కాని ఆరెండవదొంగ యేమైనాఁడు?'

'వాఁడును పారిపోయినాఁడు. వాఁడు లోన గడియవైచి గోడ దిగుచుండఁగ వానికి శిక్షఁ జేసితిని కాని పాపమామె యెట్లున్నదో?'

వినయుఁ డాశ్చర్యచకితుఁ డయ్యెను.

'ఆమెను మీ రెఱుఁగుదురా?'

'చిత్తము తర్వాత చెప్పెదను.'

వా రాయచేతనస్త్రీకడకుఁ బోయి యామె కింకను తెలివి రాలేదని తెలిసికొనిరి. ప్రేమచంద్రుఁడు జేబునుండి అగ్గిపెట్టెఁ దీసి వెలిగించెను.

'ఈమె యెవరు?' అను నాశ్చర్యసూచకవాక్యములే యిద్దరు నుడివిరి ఆమె ఇర్వదిరెండు వత్సరములయీడుగలది. అంతచక్కనిది కాకున్నను కురూపికాదు. శ్యామలవర్ణమయం బగు నామె దేహమునఁ దెల్లని బట్టలు శోభింపఁజేయుచుండెను. ఆయింటివారిబిడ్డయైయుండునని వారు [illegible]యించుకొనిరి. వెంటనే వా రాతలుపు[illegible] వారిని లేపి [illegible] చూపిరి. వృద్ధుఁడగు సూ[illegible]రుఁడు, [illegible]భార్య, మరియొకయువకుఁడు గోలుగోలుమనిరి కాని వారి నూరడించి

యామెకు వారు పరిచర్య లొనర్చిరి. ఆమెకు కొంచెము తెల్వివచ్చి నది. క్లోరోఫారముచే నట్లయినదని వారు స్థిరపరచుకొనిరి. తమ బిడ్డను రక్షించినందుల కావృద్ధదంపతులు ప్రేమచంద్రవినయుల వేనోళ్ళఁ బొగడిరి. కాని వారేటి కష్టతలస్థపడిరో యెవ్వరు నడుగ లేదు.

ఐదుగంట లైనది. ప్రేమచంద్రవినయులు వారికడ సెలవుఁ దీసికొని గృహాభిముఖులైరి. వారప్పు డిట్లు సంభాషించిరి.

వినయుఁడు—మీ రాపాడుగృహమున దాఁగితిరా?

ప్రేమ—ఔను. మీరు నచ్చటనే దాఁగితిరా యేమి?

విన—నేను మీకన్నముందు వచ్చిదాఁగితిని. మీరు దాగుట చూచితిని. కాని మీరు ముందుగ లేచిపోయి గోడవారనుండి రెం డవవానిని శిక్షించినారు. కాని మీకాసంగతి యెట్లు తెలిసినదో యడుగవచ్చునా?

ప్రేమ—వినయా! మీరెట్లు తెలిసికొనిరోగాని— నేనుమాత్ర మనుమానమువలన వచ్చితిని.

విన—నేనును అనుమానించియే వచ్చితిని. కాని మీరెట్లను మానించితిరి?

ప్రేమ—నేను సుమకు పరిచితుఁడను.

వినయుఁ డాశ్చర్యముఁ జూపుచు, 'అట్లయిన మీసహాయ మామె కోరినదా' యనెను.

'లేదు. దుర్మార్గులుకొందరామెను వెన్నాడుచుంట నేను కనుగొంటిని. నేడీయింట నామె యున్నదని వారు తెలిసికొన్నారు. అది నే కనిపెట్టితిని అందుచే నిట్లు వచ్చితిని.'

వినయు డాత్రముతో—

'ఐన సుమ యేమైనది?' అని ప్రశ్నించెను.

'బహుశః ఆమె రాత్రి పదెన్మిదిగంటలకే యిల్లు విడచిపోయి యుండవచ్చును.'

'ఆమె మీ కెట్లు పరిచిత.'

'క్షమించవలెను.'

'సుధాకరు డామెకు బంధువా?'

'కాడు. కాని, మిత్రుడు.'

'సుమవిషయమై మీ కేమైన దెలియునా?'

'అది నాకును తెలియదు. ఆవిషయమై మిమ్ముడుగుటకు నే నూహించుచుండ మీ రే యది అడిగినారు. కాని మీకు సుమ యెట్లు పరిచిత?'

'నా కామె పరిచితయైనను. నే నామె కపరిచితుడను.'

'అ దెట్లు?'

'మరియొకరివలన నే నామెగూర్చి తెలిసికొంటిని.'

'ఆమె నిప్పుడు కొందరు పాపచిత్తులు వెన్నాడుచున్న ట్లు మీరు తెలిసికొంటిరా?'

'అగును.'

'మరల మన మెప్పుడైన గలసికొని మాట్లాడుకొందము' అనుచు ప్రేమచంద్రుడు ప్రక్కసందులోనికి మరలిపోయెను.

ఆసమయమునకు భ్రమర వినయుని కెదురుగా వచ్చుచు నతని గాంచి మందహాసము జేసెను.

౭

వినయబాబూ! ని న్నిట్లు చూతునని నే ననుకొనలేదు సుమా' యని వచించుచు భ్రమర వినయునితో నడువ మొదలిడి యెను.

'ఏమి, ఎందుల కనుగొంటివి?'

'నీ విప్పటివఱకు రాకుండుటచేత నే! కాని నేమైనది? సత్వరము చెప్పుము. నా కాందోళనముగా నున్నది.'

'ఏమియును లేదు. వృథాయాస మైనది.'

'ఆనుష్టులు రాలేదా?'

'వచ్చిరి. కాని మమ ఆగ్రహామునుండి మోడెస్సిదిగంటలకే దాటిపోయినది.'

'వారి కది తెలియదుకదా?'

'ఔను. తెలియదు. కాని సుధాకరుని పుత్రికను వారు దొంగిలించుకొనిపోవఁ బ్రయత్నించిరి. వారి కది తెలియదు.'

'వా రెంతమంది?'

'ఇద్దరు. కావుననే బ్రతికితిని.' అని వినయుఁడు రాత్రి జరిగిన సంగతులన్నియు నామె కెఱుకపరచెను. భ్రమర నివ్వెరగంది 'అట్లయిన ప్రేమచంద్రుని మూలమున నేమైన లాభ ముండునా?

'అతఁడేమియు జెప్పకుండెను. మరల నెప్పుడైన నాతనితో మాటలాడిన దెలియవచ్చును.'

'అతని గృహ మెక్కడ?'

'అయ్యో! అతఁడు మాటలాడుటకే సంశయించుచుండెడివాఁడు. మరలఁ గలయుదమని యీసందులోనుండి పోయినాడు.'

భ్రమర కేమియు దోఁచలేదు. మరియొకమా రెట్లైన నాతనితో మాటలాడుటకుఁ బ్రయత్నింపుమని యామె వినయున కుపదేశించెను.

'మీ రూదొంగలఁ బట్టుకొనవలసినది.'

'వారు పారిపోయిన మరి యెట్లుపట్టుకొందుము? మేము వారిని వెన్నంటినఁ దొలుత పారిపోయినవాడు వచ్చి యాస్త్రీ నేమిచేయునో యని మాభయము.'

'ఔనది నిజమే. కాని యీసంగతి పోలీసువారికి తెలియఁ బరచినారా?'

'లేదు. ప్రేమచంద్రునకుకూడ నందుల కిచ్చఁ జూపలేదు. ఏమనిన మాసాక్ష్య మవసరమగును. దానివలన మాకు చిక్కులు కలుగవచ్చును'

'ఔను. అది నిజమే. పోలీసుగోల యెందుకు, కాని శాంతగా నైనది. అదృష్టులకన్నులంగొ దుమ్ముజిమ్మి యామె పోయినది. కాని యెప్పటికైన వారామెను విడువరు. అది నిశ్చయము.'

ఇట్లు సంభాషించుకొనుచుండఁగా వారిభవనము సమీపించిరి భ్రమర, వినయుని మెల్లగా నడువుమనినది. అతఁడట్లు చేసెను. వినయు నొకప్రక్కగదిలో దాచి యామె గట్టిగా మధురా! మధురా!' యని పిలచెను.

తత్తరముతో మధుర ప్రవేశించి 'ఏమి!—ఏమైనది?' అని రుద్ధకంఠస్వరంబున వచించెను.

వచ్చుచున్న నవ్వును బలవంతముగా నామె యాపుకొని భీతిల్లి నదానివలె నటించుచు 'వినయు డెక్కడను లేడు' అనియెను.

'నీ నతనిఁగూర్చి కనుఁగొనవలె' నని యామె మేడమీఁదికి చరచర బోయెను.

మధుర కనుఁగొలుకుల నుండి బాష్పములు కారదొడంగెను. ఒక పెద్దనిట్టూర్పు విడచెను. ఆమె యిక నిల్వలేకుండెను. వినయుఁ డొక్కయుదుటున వచ్చి యామెను పట్టుకొనియెను. సంభ్రమాశ్చర్యంబు లామె హృదయంబునఁ బెనఁగొనెను.

'ఆమెవాక్కు లెట్లు నమ్మితివి!' అనుచు నాతఁడామె కన్నీరు చేడుమాలుతో నొత్తెను.

మధురావినయులు మేడపైకేఁగుసరికి భ్రమర హాసతరంగములలో నూఁగులాడిపోవుచుండెను. ఆనందతరళోత్ఫుల్ల నయనయై మధుర యామెను జూచుచు మందహాసిని యయ్యెను. వినయుఁడు కూడ నొక యమృతహాస మొసర్చెను. ఆసుస్మేరశీకరంబులలోఁ బ్రణయార్ద్రప్రభావము ప్రస్ఫుటంబుగఁ బ్రస్ఫురించుచుండెను. అందు బ్రణయానంద మందహాసములు, సౌందర్యానందచకితలోచనంబులు పులకించుచుండెను.

ఉదయమంతయు వా రేవో కబురులఁ జెప్పుకొనుచు గడిపిరి. రాత్రి జరిగినసంగతు లాలించి మధుర చాల భీతచిత్త యయ్యెను. ఆమె వినయునికూడ నిక నిట్లు రాత్రివేళ నొంటిగ బోవలదని హెచ్చరించెను. భ్రమరమాత్ర మామె వాక్కుల సరకుసేయలేదు.

"మధురా! నీవింకను లోకము నెఱుఁగవు. సుమనుగూర్చిన రహస్యము—అందేదియో గుప్తమైయున్నదని నాయనుమానము—మనము ముఖ్యముగా నెఱుఁగవలయును' అని భ్రమర యామెను మందలించెను మధుర మ రేమియు మాటలాడలేదు.

నాఁడు మధ్యాహ్నసమయంబున భ్రమరావినయులు క్రిందటి దినమున గనుకొనినట్టి సుమ పేటికఁ దెరువఁ బ్రయత్నించిరి. అది తెరచుట కొంతవరకు దుస్సాధ్యంబుగా నుండెను. కాని యెట్టులైన నది తీయవలెనని ప్రయత్నించుటచే నది వారు తెరువఁగలిగిరి.

అం దేమి యున్నవి?

పెట్టెనిండ నగలుండునని పాఠకు లూహింతురు. కాని యొకటి రెండు గుడ్డలుతప్ప మరేమియు నందు లేవు. ఒక గానుపంటెకూడ నందు కలదు.

వారిద్దరుఁ దెల్లపోయిరి. తప్పకుండ సందేహమైన నుత్తరము లుండునని వారు ఆశతో నాగుడ్డలఁ దీసికొనివచ్చి చూచిరి అందు రెండు కవరులు దొరికినవి కాని యవి చింపఁబడలేదు. వారు దాని కింతకన్నను చకితులైరి. ఆకవరులు రెంటిపై విలాసముజూడ నొకటి మధురకు నొకటి భ్రమరకు వ్రాయఁబడి యున్నవి.

భ్రమర దానినిఁ జూచి 'ఇది ఏమి?' అని ప్రశ్నించెను.

'ఏమి తెలియలేదా? ఆమె వెడలిపోవునప్పుడు మీకీ యుత్తరములు వ్రాసి పడవైచినది. మీరీ పెట్టె విరుగగొట్టి తీతురని యామె యభిప్రాయము.'

''అట్లు కాదు ఆమె పెట్టెతాళము నూతా మరునాడే దొరకినదికాని మేమది పారవేసితిమి .. ..దాని కేమి పోని మిత్రుప్పుడైన నియుత్తరములయందైన మనకుఁ గావలసిన విశేషలు దొరకునేమో చూతము ''

తత్క్షణము వారా యుత్తరములఁ దీసి చూచిరి. ఆరెండును ఒకేవిధమున లిఖింపఁబడి యున్నవి. అం దొకటి చదివిన రెండవది చదువ నవసరము లేదు. అం దిట్లు లిఖింపఁబడియున్నది.

ప్రియసోదరీ !

ఇన్ని దినములనుండి మీయన్నముఁ దిని మీయింట నుండి కడకు మీతోఁ జెప్పకుండ వెడలితినని తలంపకుఁడు. అది తెల్పుటకే యిది లిఖింపఁబడినది. కారణాంతరములచే నేను మిమ్ము విడువవలసివచ్చినందుల కెంతయుఁ జింతిల్లుచున్నాను. నన్నుఁ గూర్చి వివరలు తెలిసికొనుటకుఁ బ్రయత్నించెదరేమో ! కాని నేనిక మీకు గనపడనని నా యూహ. ఒకచో మీరా కేవ్యక్తియైన సన్నిహితులగా గనిపించినను మీరు తెలిసికొనుటకు ప్రయత్నింపవలదు. మీరు నిష్కారణముగా నింత సన్నిహితురాలుగ చూచినదాన నైతిని — సుధ.

మరలమరల వారాలేఖ బఠించిరి. వినయుడు చీకాకుతో 'ఈలేఖ మరింత చిక్కుపెట్టుచున్నది. దీనివలన నేమియు లాభము లేదు' అని గద్గదస్వరంబున వచించెను.

'దీనివలన నేమియు లాభము లేదా?' అని భ్రమరపల్కెను.

'ఏమున్నది?'

'ఉన్నది. ఇం దేదియో గూఢరహస్య మున్నది. 'నన్ను గూర్చి మీరలు తెలిసికొనుటకు ప్రయత్నించెదరేమో!' అనికదా వ్రాసినది. దానివలన నామెగూర్చినరహస్య మున్నదని తెలియదా?'

'మన మది ఇదివఱ కనుకొన్నదేకదా!'

'ఇప్పు డది స్పష్టమైనది.'

'ఔను.'

భ్రమర 'మధురా!' యని పిల్చినది. మధుర యాత్రముతో నేతెంచి 'ఏమి' అని ప్రశ్నించెను.

'నీకుత్తరము వచ్చినది.'

'ఎక్కడనుండి?'

'సుమ వ్రాసినది.'

'బాగుగనే యున్నది!'

'లేదు నిజమే' యని యాలేఖ నామె మధురకిచ్చెను. మధుర దానిని పఠించి,

'దీనియర్థ మేమి? నీ కిది యెచ్చట వచ్చినది?' అని ఆశ్చర్య స్వరంబున నడిగెను.

'ఆమె పెట్టెలో బడవైచినది. అది యిప్పుడు మనము చూడ గలిగితిమి!'

'అదియా!'

మధుర మరల దనగదిలోనికి బోయెను.

'భ్రమరా! ఈసుమ మీయింట నేటికుండెడిదో నీకు కొంత యైన దెలిసికొనవలెనని యప్పు డభిలాష లేకపోయినదా?'

'లేదు. మాకావిషయ మేమియు లేదు. కాని లీల మరణించుటకు బూర్వము ప్రత్యేకముగ నామెను పిల్చి యేమియో మాటలాడినది. మాతోగూడ మాటలాడినది. ఆమె మాతో చెప్పిన దేమనిన, ముఖ్యముగ సుమ విషయమే!......

'ఏమి వచించినది?'

'సుమను సోదరివలె జూచుకొండని. ఆమె గృహమందుండు నన్నిదినములు నాటంకము జేయవద్దని. అంతకుదప్ప మరేమియు లేదు'

'భ్రమరా! నినొక్క-ప్రశ్న మడుగవలెను.'

'నా కది తెలియును. లీల పరమపతివ్రతాశిరోమణి. ఆమె నొక్క-పరి తలచిన పుణ్యమబ్బును. ఆమె అమరేంద్రనాథవిరహాగ్నిననే కృశించి స్వర్గము జేరినది. ఆమెవంటివారు లోకమందుండుటరిది.'

'ఐన నాకు మరేమియు దోచుట లేదు. ఎట్టులైన మున్ముందా మెగూర్చి తెలియగలదు.'

'అది మనప్రయత్నములో నుండును.'

'తప్పక ప్రయత్నింతును.'

'ఆ ప్రేమచంద్రు నెట్లయిన బట్టుకొనుటకు బ్రయత్నింపుము. అతనివలన మనకు కొన్ని విశేషములు తెలియవచ్చు ననుకొందును.'

'అది నిజమే. ఈమారెప్పుడైనఁ గన్పడిన నతనికి తెలిసిన సంగతులన్నియు గ్రహింతును......ఊఁ ఇఁక నవి పెట్టెలోఁ బడ వేయు'మని వినయుఁడు లేచెను.

భ్రమరి యవి తీసి గట్టిగాఁ దులుపుటయు నందుండి యొక కాగితము పడియెను.

అని చెప్పిన భ్రమర యందికొని లోనఁ దిలకించెను.

అందున్న అక్షరము లెవ్వరివి?

స్వర్గధామంబున నిజనాథునితోఁ బసిఁడి తూగుటుయ్యేలల నూగుచున్న లీలవి.

౯

భ్రమర చదువుచున్న లేఖయం దేమి యున్నదో, అది యెవరు వ్రాసిరో, తెలిసికొనుటకు వినయుఁడు చేసినయూహాలు సరియైనవి కాకపోయినవి. అయక్షరములు లీలవని గ్రహించినంతనే భ్రమర యదిచదివి ముగించినది. వినయు డాసక్తితో సాభిప్రాయముగ నామెను జూచి, 'అందేమి యున్నది? అది ఎవరు వ్రాసినది?' అని ప్రశ్నించినాఁడు.

'ఇది లీల వ్రాసినది.'

'లీలయా?'

'ఔను.'

'ఎవరికి?'

'మరి యెవరికి! సుమకు.'

'అందేమి యున్నది.'

భ్రమర తెల్పుటకు సందేహించెను. కాని వినయుడంతటితో నూరకుండక యదేప్రశ్న వేసినాడు. కాని యామె మిన్నకుండెను.

'నే నది చూడరాదా?'

'లేదు. దానిని నీ విప్పుడే పరిశీలింపుము.' అని భ్రమర వినయునిచేతి కాలేఖ నందించెను.

దాని నాతడిట్లు పఠించెను.

ప్రియకుమారీ! సుమా!

నాకు దైవసముఁ డగు శ్రీనానాథుఁ డీలోకమును వీడి యనంతాలయము నెప్పుడు చేరెనో అప్పటినుండి నారుగ్మత దిన దినవర్ధమాన మగుచున్నది. నా ప్రాణవాయువు లెప్పు డాయానందమూర్తి పరిశుభ్రజీవవాసనలలోఁ గలయునో! — దైవాధీనము. నా ప్రస్తుతస్థితి బట్టి నే నింక నెన్నియో దినములు జీవింపనని తోఁచుచున్నది. నా ప్రేమకు సమపాత్రులగు నిన్ను మధురాభ్రమరలను నేను చూతునో లేదో? నేను త్వరలో నచ్చటికి వచ్చెదను. అట్లు గాకున్నను, నీవు సర్వకాలము నచ్చటనే యుండవచ్చును. ఆవిషయమై నిన్ను ప్రశ్నించువా రుండరు.

ఈ నా అంత్యవాయువులు మీదీవెనలతోడను, ఈ నా అంత్యదృష్టులు మీరూపములతోడను నిండునని ఆశింతును.

నేను ముఖ్యముగ వ్రాయవలసినది ప్రమాదవశమునఁ గాని మరియెట్లయినఁ గాని నీ కెఱుకయైనవిషయములు లోకమున కెఱుకపఱచవలదు. ఇది నా అంత్యసమయమున నీకు నే నిడెడి అనుల్లంఘనీయమగు నాజ్ఞ. నీ కింతకుమించి వ్రాయనవసరము లేదు. గ్రహింపుము.

నీప్రియకాంక్షి, లీల.

వినయుఁడు పదేపదే యాలేఖను మనసులోఁ బదిమాఱులైన జదివినాఁడు. అవన్నియు ప్రేమమయవాక్కులు, నిర్మలతాస్వరూపములు, స్వచ్ఛతాసంపూరితములు.

వాని కేమియుఁ దోఁచినదికాదు. అతఁ డేదియో యనుకొనినాఁడు. దానిని ఖండించినాఁడు. మరల మరియొకటి. దానికి ఖండనము. ఇట్లే యనేకాపూర్వాలోచనములు. అతనిని వింతగా భ్రమర చూడ మొదలిడినది.

'వినయబాబూ! ఏమి అంతతీక్ష్ణముగా నాలోచించుచున్న వాఁడవు. నీ కేమి తోఁచినది.'

'ఏమియు లేదు.'

'ఏమియును లేదా?'

'ఆ! ఏమియును లేదు సర్వశూన్యము. అంతకంత కీరహస్యం బతిగంభీర మగుచున్నదియే కాని మరేమియు లేదు. ఈరహస్య సము ద్రమున నా కేదియుం దటము కానరాకున్నది '

పాపము భ్రమరకుఁగూడ నంశయ మగమ్యగోచరమే యై యున్నది. ఆమె కేమియుఁ బాలుపోకుండెను.

'కాని వినయబాబూ! ఈలేఖఁ జూచిన నెన్నియో అనుమా నములకుఁ గారణమగును.

'అది నిజమే'

'కాని నాకెంతమాత్ర మది లేదు. నీకుఁగూడ నట్టి దుండరా దని నేను మరియొకమారు నొక్కి చెప్పుచున్నాను. మామధురజననీ జనకులయందు మన కెట్టియనుమాన ముండరాదని నాయభిప్రాయ ము. అది ముమ్మాటికి నిశ్చయము. అట్టిసచ్చరితుల నే ననుమానింప జాలను. నామన సందుల కొప్పదు.'

అట్లు భ్రమర వచించుటయు వినయుఁడు మాటలాడఁజాలక పోయెను. అతఁడు నీరవుఁడై యుండెను. గంభీరాంధకార మందున్న వాఁ డెట్లుండునో యాతఁడు నట్లె యుండెను. అతఁడొక్కమారు జరి గినసంగతుల జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనెను సుమ లీలను జననీయని సంబో ధించుట,—లీల సుమకు వ్రాసిన యుత్తరమందు గలుగు వింతసంగ తులు,—ఆమెకు తెలిసినవిషయముల దాచియుంచుమని యామె వ్రాయుట—ఇవన్నియు బ్రబలనిదర్శనములు కావా! అట్లనుమా నింపవచ్చునా?—కాని యెవ్వరికి దెలియకుండ సుమ గృహామువీడి

యేగుట యేమి!—ఆమె యెల్లప్పుడు సంపూర్ణ ధవళవస్త్రంబులు ధవళా వకుంఠనము ధరించుట యేమి!—ఆమెను వెన్నాడుచు నెవ్వరో తిరుగుటేమి? — ఇదియంతయు నొకకాని కింకొకటి పొందకున్నదే. ఇందుగల సంగతు లేమియు గ్రాహ్యంబులు కాకున్నవే! అని యాతడు తలపోయఁజొచ్చెను.

భ్రమరయు నాతనివలెనే యేవేవో యూహావీథులలో దిరుగాడుచు గడ కేమియు దెలియక యారికి నలుదెసల దిలకించుచు గూరుచుండెను.

వినయుడు కడకు దలయెత్తి 'యొకలా' గొనగించిన వో, నసెను.

'ఎట్లు?'

'ఇప్పుడు సుధాకరునియింటి కేగి యామెవిషయమై కన్గొందును.'

'అది నిజమే.'

'అట్లయిన నిప్పుడే పోయెద'నని వినయుడు లేచి వస్త్రధారణం బొనర్చి యాతుణము సుధాకరునింటి కేఁగెను.

వినయుఁ డేఁగుసరికి సుధాకరుఁడు వాకిటఁ గూరుచుండెను. వినయుని జూచినంతనే యతఁడు లేచి 'దయచేయవలెను.' తమ కృపచే నాకూఁతుప్రాణములు నిల్వఁబడినవి. మీరు మాపాల దైవములు. మీఋణ మెన్నటికిఁ దీరదు.'అని యతని నాసీనుఁజేసెను.

వినయుఁడు కొంతవరకు మాటలాడి తన కార్యము సాధింప నెంచి యిట్లు ప్రస్తావించెను.

'మి మ్మొకవిషయ మడుగవలయును.'

'ఏవిషయము? అభ్యంతర మేమియు లేదు. అడుగుడు.'

'సుమను గూర్చి'

సుధాకరు డదరిపడెను.

'మీ రేమియు నదరిపడ నవసరము లేదు. కాని నే చెప్పవలసిన సంగతి యొకటి. ఆమెకొరకే నిన్న రాత్రి చోరులు మీయింటి కేతెంచిరి. ఆమె లేదని వారెఱుగరు. అందుచే నెఱుగక మీ కూతు దీసికొనిపోవుట తటస్థించినది. నే నామె శ్రేయ స్సభిలషించువాడను. ఆమెగూర్చి మీ కేమి తెలియునో చెప్పుడు.'

'నాయనా! నా కేమియు తెలియదు. మాయింటి కామె వచ్చి యప్పుడప్పుడు తలదాచుకొనును. తన్ను గూర్చి యెవ్వ రడిగినను చెప్పవలదని యామె చెప్పినది. తమరు కావున జెప్పితిని. నా కేమియు దెలియదు.'

'పోనిండు. ఆమె కీసంగతి తమరుగూడ దెలియనీయకుడని నా ప్రార్థనము. కాని యామె నెవ్వరో దురాత్ములు వధింపనున్నారని మాత్రము చెప్పుడు' అని వినయుడు గృహోన్ముఖు డయ్యెను.

వినయు డిల్లు వెడలిపోవుచుండగా నాప్రక్క నే యొకపూరుషుడు రహస్యముగ నిల్వబడియుంట చూచెను.

'అత డెవ్వడు!'

ఆచోరులలో నొకడు కాడుకద యని యత డనుకొనుచు మెల్లన బోయెను.

౧౦

ప్రశాంతయామినీరమణీమణి శుభ్రజ్యోత్స్నల వెల్వరించుచుండెను. ఆర్ద్రములగు సైకతస్థలంబులలో నా వెన్నెల వెలుగు లనంతకల్యాణరాగంబుల గురియించుచున్న ట్లుండెను. సెలయేటి యలలయూయెలలో నూగులాడుచు జంద్రిక సుధాహాసిని ద్యుపో

వుచు నానందంబున దాండవించుచుండెను. నునుమబ్బుతునక లో కొన్ని కొట్టి పక్షులవలె నాకాశయూన మొనర్చుచుండెను. ఆకసం దులనుండి సుధామధురమూర్తి క్రొవ్వ శేసికొని నేలను చుంబించు చుండెను అనంతాకాశయానమున గలసి యవి యొక్క మారుగ నేమబ్బుకొననో జలుగురంగుల నీనుచుండెను. గలగలని చెట్లయా కులు గాలివీచినపుడెల్ల శబ్దమొనర్చుచు దమలో నన్యశబ్దంబుల నైక్యము జేసికొనుచుండెను.

తీవగమిచే నల్లబడిన యొకతూగుటుయ్యెలలో నానందహాసి నియై యొకమధురస్వరూపిణి యూగులాడుచుండెను. ఆమె లేతయధ రమునుండి విరహగీతము లెన్నియో వెల్వడుచున్నవి. ఆగీతానినాద ములో బ్రకృతియే చెవివిచ్చి తలయూపుచు నైక్యమైపోయినది.

ఆమె ఎవ్వరు?

అది యతనికి తెలియదు. ఆమె కెటుకలేకుండ నాత డాహరి ణీవిలోచన నేకాగ్రదృష్టితో దిలకించుచుండెను. ఆతనినేత్రములు సహజలజ్జాంకితంబులయ్యె నాత డవి మాయజాలనియట్టు లామెను నిశ్చలములై తమలో గలిపివేయ బ్రయత్నించుచుండెను. తటిల్లత వలె నామె యాతూగుటూయెలలో మెలగుచుండెను.

ఆమె యెవ్వరు? అని యతడు తన్నుదా బ్రశ్నించుకొన్నాడు. అతనికి సమాధానము లేకపోయినది. తన్నుతానే మఱచినప్పు డితని కన్య మెట్లు తెలియగలదు?

తః విత్తర నాత డామెను కన్నులపండువుగ జూడనారంభిం చెను. ఆనయనసౌందర్యము వాని నాకర్షించినది. ఆచెక్కుటద్దము ముల గంభీరంగు వాని నున్మాదు జేసినది. ఆహాసోత్ఫుల్లముఖార విందము వానికానందదాయకమయ్యెను. ఆమెయుపుకదలిక లతని భ్రమపుచ్చినవి. నీరవుడై యాత డమ్మనోజ్ఞమాధురీమూర్తి సౌం

దర్యరసము గన్నుదోయితో గ్రోలుచుండెను. అత డిక నచ్చో నిల్వ లేకపోయినాడు. మెల్లమెల్లన దప్పటడుగులిడుచు నాత డాకుసుమకోమ లిని జేరుటకై వెడలెను.

హాసోత్ఫుల్లనయనములతో నాతని నామెచూచి చకితదృక్కు లతో నాతనికి స్వాగతంబొసగెను. ఈయద్భుతప్రణాళిక దిలకించు చున్న యొకకోకిల మదోన్మత్తయై కూయన నారంభించెను.

అత డల్లంతెంచినంతనే యామె చప్పున దూగుటుయ్యెలడిగ్గి మెల్లన నతని దగ్గఱి—

'ఓఆనందమూర్తీ! నీవెవరు? ఇచ్చటి కెట్లువచ్చితివి?

అతడు మాటలాడ లేకపోయెను.

'ఏమి? మాటలాడుము.'

అత డూరకుండెను.

'న న్నప్పుడే మఱచితివా?'

అతడు విస్మితుడై,

'లేదు. మరువలేదు' అనియెను.

ఆమె వానిచేతి నవలంబముగఁ జేసికొని నడువనారంభించెను; ఆచేతినుఁడై ఆమె సేమిచేయుచుండినఁ దాను నట్లే కావింపుచు నామె యడుగులలో నడుగులు వేయుచు నాతఁ డామె వెన్నంటెను.

ఆ దేసమయమునఁ గోయిల యొకచక్కనిపాట పాడినది. దానిభావ మాలించి వారు సిగ్గుజెందిరి.

'పువ్వమా! లతామండపమునఁ గూరుచుండి సుఖమనుభ వించు నీకు ప్రణయపరిమళ మెట్లలవడినది? దానిచే జగత్తునంతయు వశీకరించుకొనుచుంటివి. తుమ్మెదభ్రమ్మరినితోఁగూడి లోకము నే మఱతువా?'

వా రాపాట ప్రతిధ్వనించుచుండఁగ నచ్చోనిల్చి యాలించి నారు. ఆమెబుగ్గలకు రోజారంగు లెక్కెను.

'ఆపాట లెవరు దానికి నేర్పిరి?'

'స్వతస్సిద్ధము.'

'కాదు. మదము. ఎంతకొంటెపక్షి.'

ఆమె మరియేమియు ననలేదు.

'అబ్బ. ఏమి యీప్రకృతిమాధుర్యము.

'చిత్రకారుఁడగునీవు కుంచెపట్టుకొని యంతకుమించిన చిత్రములు వేయలేవా?'

'ఎన్నఁడు నే నట్లుచేయఁజాలను. నాకు ప్రకృతియనినఁ బ్రేమ. నేనం దానందతన్మయుఁడ నయ్యెదను.'

ఏమి నన్ను ప్రేమింపవా?

'హృదయపూర్వకముగఁ బ్రేమింతును.'

'ప్రకృతికన్నా?'

అతఁడు మరి మాటలాడలేకపోయెను.

'ఏమి, చెప్పవా?'

'నేను చెప్పలేను.'

'చెప్పవలెను?'

'వచస్సామర్థ్యము నాకు చాలదు. నేను నిన్ను ప్రేమింతును. అందఱికన్న మించి—ప్రకృతికన్న—ప్రేమింతును. నీలో నంతకన్న నందము గ్రహింతును. ఆసౌందర్యమువలె నీసౌందర్యమును నాలో నొకనూతనోత్సాహము పుట్టించుచున్నది.'

అతఁడామెముఖముపై నవాజప్రేమావలోకనములఁ బఱపి, ల్యూనెటో లెక్కల గీయుచు హాస్యతన్మయుఁడయ్యెను. మేనఁ బూఁక లెత్త నామె వానిసముస్నతవక్షఃప్రదేశంబున దనశిర మానుకొనియెను.

కోకిల మరియొకగీత మాలపించెను.

"ఆషట్పదుని కౌఁగిట నున్నంత నే యంతముదమందఁ బని లేదు ఒకపెనుగాలి వీచి నితావిని, నీతేనను దొంగిలించినంత నాతఁ డెట కోపోవును. పుష్పమా! గర్వింపకు."

భీతినయనంబులతో నామె సల్వంకలఁ బరికించెను.

పాట యాఁగిపోయినది.

ఆమెగుండెదడ వానికి, వానిగుండెదడ యామెకు విస్పష్టముగా వినఁబడుచుండెను.

అంతయు నొక్క-మా రంధకారబంధుర మయ్యెను. గట్టిగా నొకరినొకరుపట్టుకొని వారట్లే నిల్వఁబడిరి. చంద్రుని పైఁ బెద్దమేఘ మొండు యానమొనర్చుచుండెను.

దూరమున వారికి పదశబ్దము వినవయ్యెను. ఒకభీకరమూర్తి యావంకకు వచ్చుచున్నట్లుండెను.

'అతఁ డెవ్వడు.'

'నాకు భయము వేయుచున్నది. నన్నాభీకర రాక్షసునినుండి రక్షింపుము. హృదయాధినాథా! అతఁడు నన్ను గొనిపోవుట కట్లే తెంచుచున్నాడు. నీవే నాకు సర్వము. రక్షకుఁడవు' అనుచు నామె వానికంఠమునఁ దనచేతులు పెనవైచి యాక్రోశించెను.

కన్నీటివరద లామెనమున్నతవక్షమునుండి పాఱుచుండెను. అతఁ డామెకటిప్రదేశముపైఁ జేయివైచి యామెను పట్టుకొనెను. వివశమైయున్న పుష్పమువలె నామెముఖ మంతలోనే వాడి కళాహీనమై పోయినది. అందాయమృతమాధుర్యము మరి గోచరింపకుండ మలినీకృతమై యామెముఖముండెను.

అంతకంత కాభయంకరస్వరూపము వారిం జేరుచుండెను. వారి భయము నంతకంత కధికముకాఁజొచ్చెను.

ప్రణయాధినాథా! ఇఁక నాకు దిక్కెవ్వరు? అకర్కశహస్త

మున నేఁ బడవలసినదేనా . . హా! దైవమా! నీవైన నన్ను రక్షింపవా!' అని యామె యెలుఁగెత్తి యేడ్చుచుండెను.

అతఁ డామె నూరడించుచుండెనేగాని యాతనిహృదయం బధి కాందోళన కావాలంబయ్యెను.

'ఈపుష్ప మాయినుపచేతులలో నలగవలయునా! ఇక నెన్న టికైన దానికి విముక్తి యుండునా, జీవితమంతయు నష్టి యంతమ గునా! హృదయాధినాథా! ఇదే నన్ను మీకప్పగించివేయుచుంటిని. నా కిఁక నేమికోఁరిక? ఈహృదయ మెప్పటికైన మీదే.' అని యా మె విలాపించుచు నాతనికాళ్ళకడ వివశయై పడిపోయెను.

అతఁ డేమియుఁ జేయఁజాలక యట్లె తిలకించుచుండఁగా నామె గట్టిగాఁ వినయా! వినయా! యనిపిలిచెను.

వినయుఁడు త్రుళ్ళిపడిలేచెను. ఇంతవఱ కాతఁడు స్వప్నముఁ గాంచుచుండెను. అతఁడు కళ్ళువిప్పుసరికి కట్టెదుట మధుర నిల్వఁబడి యుండెను. ఆమె యాస్వప్నసుందరియే. మధురయే తన్ను నిద్రనుండి లేపినదని యాతఁడు తలఁచెను.

చంద్రుఁడు వెన్నెల వెల్లివిరియుచుండెను.

'వినయబాబూ! ఇంకను నిచ్చటనే కూరుచుంటివేమి? నిద్ర పోవుచుంటివా?'

'నిద్రవచ్చినది. లోనికి పోదమనుకొంటినిగాని మరి కదలలేదు. కాని యిపు డెన్నిగంటలైనది?'

'పండ్రెండు దాఁటినది.'

వినయుఁ డేమియు మాటలాడలేదు. స్వప్నవృత్తాంతంబుల నాతఁ డాలోచింపఁదొడఁగెను.

'ఏమి యాలోచించుచుంటివి?'

'ఏమియు లే' దని యాతఁ డూరకుండెను.

'మధురా!'

మధుర యాతనిప్రక్కనే దగ్గరగా నిల్వఁబడియెను.

ఆమె హస్తము నాతఁడు మెల్లన దనచేతఁ బట్టెను. ఆమె ముఖము వంచి యూరకుండెను.

ఆమె కరము నెత్తి యాతఁడు ముద్దిడుకొనెను. ఆప్రణయ ప్రపంచములో వారు లోకమే మఱచిరి.

——

౧౧

నెలదినములు కాలప్రవాహములోఁ గలసిపోయినవి. కాని భ్రమరావినయు లెంతప్రయత్నించినను సుమనుగూర్చిన సంగతు లేమియుఁ దెలియరాలేదు. ఒక్కపరిమాత్రము వినయుఁడు ప్రేమ చంద్రుని గలసికొని యాతనితో మాటలాడెను. అప్పుడు సముద్ర తీరమున నాతఁడు త్వరితగమనుఁడై పోవుచుండెను. గప్పున వినయుఁ డతనికడకుఁ బోయి యాతనిఁ బల్కరించెను. ప్రేమచంద్రుఁడు వినయుని తీక్ష్ణముగఁ జూచి మఱియేమియుఁ బల్కలేదు. వినయుఁడు రిచ్చవడెను. అతఁడు తన్నెందు కట్లు చూచెనో యాతఁడు తెలిసికొన లేక పోయినాఁడు. కాని యాతని దృష్టులఁబట్టి యాతఁడు తనతో మాటలాడుట కిచ్చగింపన ట్లతఁడు గ్రహింపఁగలిగెను. ఎట్లయినను వానితో మాటలాడుటకు వినయుఁ డూహించినాఁడు.

"ప్రేమచంద్రా! మీతో మాటలాడుదమని చాలదినముల నుండి యూహించుచుంటిని. కాని సమయము దొరకలేదు. నేఁడు భవద్దర్శనలాభ మగుటఁజేసి యడుగసాహసింతును."

'ఏమి యడుగుదురు' అని ప్రేమచంద్రుఁ డించుక కఠినస్వరం

బున బల్కెను అతఁ డేటికో కోపముతో నున్నట్లు వినయుఁడు సులువుగ గ్రహింపఁ గల్గెనుకాని మాటలాడక తప్పినది కాదు.

'అధవళాంబరిని గూర్చి . . . . సుమనుగూర్చి'

'మీ రన్నియు నెఱిఁగి నాకడకు రావలసిన ప్రయోజనం బేమి యున్నదో యెరుఁగకున్నాఁడను.'

'నా కేమి తెలియును.'

'నిజముగఁ దెలియరాదా?'

'నిశ్చయముగఁ జెప్పుచుంటిని. నా కామె గూర్చి యేమియుఁ దెలియదు. నామాట నమ్ముఁడు'

'అలాగునా! . . మీరానాఁడు సుధాకరుని యింటికి పోవు చుంట నేను తిలకించితిని. అతనితో నేమి మాటలాడిరి.'

'ఏమియు లేదు. సుమనుగూర్చియే. కాని యతఁ డేమియుఁ జెప్పలేకపోయినాఁడు.'

"నాకుఁగూడ నేమియుఁ దెలియదు. కాని నేను మీపై నను మానించితిని. ఆమె యిప్పు డీయూరు రామానినది. ఆదురాత్ము లేమైన నామెకు హానిఁ జేసియుందురు. మీరును నేనునుకూడ నామెను రక్షింపలేకపోయితిమి."

"నే నామె నెట్లయిన రక్షించెదను. కాని మీ కామెవిష యమై యేమి తెలియునో నాతో వచింపుఁడు. నేను కేవలము నామెను రక్షింపవలయునను నూహతో నీమాట లడుగుచుంటిని."

ప్రేమచంద్రుఁ డున్మాదుడువోలె నేమియు వచింపక యటు నిటు తిరుగులాడ మొదలిడెను.

'మీ రనుమానింపఁ బనిలేదు' అని వినయుఁ డాతనిని కూర్చుండ బెట్టి తానును కూర్చుండెను.

ప్రేమచంద్రుఁడు నల్వంకలఁ దిలకించి మెల్లన వినయునితో

నిట్లు చెప్పసాగెను. వినయుఁడు సర్వము జాగ్రత్తగా నాలించు చుండెను.

"నేనియూరి విద్యాభ్యాస మొనర్చుచున్నప్పుడు నాకు సుమతోఁ బ్రథమపరిచయము కల్గినది. ఆమెయు నేను నొకేతరగతిలోఁ జదువుచుండెడివారము. కాని రెండుసంవత్సరములుమాత్రమే యామె బడిలో జదివినది. అటుపై నామె సుధాకరునిగృహమునకు బోయి చదువుచుండెడిది. ఆమె సాధారణముగ నెరితోడను మాటాడు స్వభావముకలదికాదు. కాని నాతోడ నప్పుడప్పుడు మాటలాడెడిది. ఆమె సుధాకరునింటికి పోవునప్పుడు నే నామెకొరకెదురుచూచి యామెతో మాటలాడెడివాడను. ఇట్లుండగా నామె యొకనాడు నా కగపడలేదు. ఆమరునాడే నాకొకయుత్తర మందినది. అది యామె వ్రాసినలేఖయే. అం దేమియు లేదుకాని తన్నిక నేనెప్పుడు జూడలేనని మాత్రము వ్రాసినది. నాకది పిడుగువోలె నైనది.'

ప్రేమచంద్రుడు పాప మొకవేడినిట్టూర్పు విడిచినాడు. ఒక నిముస మాగి యాతడు మరల నిట్లు చెప్పబూనినాడు.

'నే న నాటినుండియు నామెకడనుండి లేఖ చూచుటలేదు. ఇట్లే రెండున్నరసంవత్సరములు దాటిపోయినవి. మరల నొకనాటి సాయాహ్నమున చీకటివేళ నామె నా కగపడినది. ఆమెతో నెట్లయిన మాటలాడ బ్రయత్నించితిని, కాని యామె నన్ను చూచి ప్రేమచంద్రా! ఈయభాగినితో నీవిక మాటలాడరాదు. నేను నీ పవిత్రసన్నిధిని నిల్వదగను' అని చెప్పుచు బోయినది. ఆమెమాటలకు నాకింకను అర్థము తెలియకున్నది. అటుపై మరల నొకవత్సర మామెను చూడలేకుంటిని. మరఁ నాలు నెలలనుండి యామెను చూచుచుంటిని. కాని నేనామెతో మాటలాడ సాహసింపలేకపోతిని.'

మరియొకదినమున మాగి ప్రేమచంద్రుడు తనకథ వినయున కిట్లు విన్పించినాడు.

'వినయబాబూ! మొన్న నామెను రక్షించుటకు నేచేసిన ప్రయత్నము మీ రెరుగరు. నే నొకతుపాకికూడ దెచ్చితిని. ఎందరినైన గాల్చివేసి చంపివేయ నెంచితిని. కాని నాడామెయే వారినుండితప్పించుకొని పారిపోయినది. ఆమెకూడ వారిసంగతి యెరిగియుండునను కొందును. అయ్యయ్యో! ఇక నీజన్మములో నామెతో మాటలాడ జాలననుకొందును.'

అని యాత శోకదీర్ఘనిశ్వాసము విడచి శీతలసముద్రవాయువులలోకూడ వేడిమి గల్పించినాడు.

వినయుడు సులువుగా నాతనిహృదయవేదన గ్రహించినాడు. ప్రేమచంద్రుడు పాపము! సుమను ప్రేమించుచున్నాడ యాతడు తెలిసికొనినాడు. ఆహా! ప్రణయమహిమ మెట్టిది! పాప మాత డామెకొర కెంత వేగురుచున్నాడో! ఆతేతహృదయములో నెంతటి భావసంకుల మొదవినదో! వినయుడు కథనంతయు నాలించి ప్రేమ చంద్రు డేటికి సుమను రక్షించుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడో, తొలుత దన్నే యాతి డెందులకనుమానించెనో యెరిగెను. అంతయు కూడ బాప మొకవిషాదగాథవలె వానికి గన్పట్టినది. ఆవిషాదల హరిలో ప్రేమచంద్రు డిట్లు కొట్టుకొనుచున్నాడో కదా!

'వినయబాబూ! ఆమెకూడ నన్ను హృదయపూర్వకముగ బ్రేమించెడిది. కాని యిప్పు డామెయ ట్లుండుటకు గారణము నాకు తెలియదు.'

అని ప్రేమచంద్రుడు తనగృహమునకు బోదునని లేచినాడు. వినయుడుకూడ లేచెను. అంత ప్రేమచంద్రుడు 'వినయబాబూ! నీవామెను రక్షింపబూనినాడవు కావున నీ కీసంగతుల జెప్పినాడను.

నీవుమాత్ర మీవిషయ మెవరికి దెలియజేయరాదు' అని త్వరిత గమనుడయ్యెను.

'పాపము! ఎంతటియున్మాదమునకు లోనైనాడు' అని వినయుడు హృదయాంతరాళమున శోకవియోగ బాష్పము విడచినాడు.

అంతకుమించి సుమనుగూర్చి తెలియరాలేదు. అదియైన భ్రమరామధురలకు వినయుడు తాను, ప్రేమచంద్రున కొసగినవాగ్దత్తముప్రకారము తెలియఁజేయలేదు. వారంతటితో నావిషయమె తలఁపమానిరి. అట్లు దినములు గడచినవి.

ఒకనాఁడు వినయుఁ డేకతమ కూర్చుండియుండగా భ్రమర యతనికడ కేతెంచి "వినయబాబూ! నాయంతన మగుచున్నది షికారుపోదమురమ్ము" అని పిలచెను.

"మధురను పిలువుము " అని యేదోవినయుఁ డనుచుండ భ్రమర "వలదు! నీతో మాటలాడవలయును." అని చెప్పెను.

వారిద్ద ఱొకచోటునకేఁగి కూరుచుండిరి. భ్రమర తొలుత సంభాషింపనారంభించెను.

"వినయబాబూ! నేఁడు నేను నీతో నిట్లు మాటలాడుచుంటినని నీ వేమియు నాపైఁ గినియకుము. నీ వట్టివాడవుకూడ కావని నేనెరుఁగుదును. నివు రెండునెలలనుండి యిచ్చట నుంటివి. నీసౌజన్యమును, సౌశీల్యమును మరియొకరి కుండవని నేను దృఢముగాఁ జెప్పగలను. నీభావిభాగ్యోదయమునకు నీసుగుణములే నీకుఁ దోడ్పడును."

అట్లు భ్రమర పల్కుట వినయుఁ డెప్పుడును వినలేదు. తను తన్నిట్లు స్తుతించుటచే వానిముఖము క్రిందికి వాలినది. అతనిబుగ్గలు జాజువారినవి. అతఁ డేమియు ననలేకపోయినాఁడు.

"వినయా! నేనిట్లు వింతగా నేఁ డనుచుంటినని నీవు వింత పడుచుంటివని నే నెఱుఁగుదును. దాని కేమిగాని నేను నీతో నిప్పు డొకముఖ్యవిషయమై చెప్పఁబోవుచుంటిని. అది నీవు విని యందుఁ గల నిజము గ్రహింపుము. నీవంటిసుగుణఖనికి నేను చెప్పనక్కఱలేదుగాని చెప్పుచుంటిని."

వినయుఁ డేమియు తెలిసికొనలేదు. ఆమె యేటి కట్లు చెప్పుచున్నదో యతఁడు కనిపెట్టలేక పోయినాఁడు. అతఁ డాందోళనముపడినాఁడు. అతనిహృదయము కొట్టుకొనినది.

"వినయబాబూ! మధురకు వివాహము నిశ్చయమైన దను సంగతి నీ కింకను తెలియదు. నీవుకూడ నామెవివాహమునకు రాఁగలవు కాని యిప్పటినుండి నేఁ జెప్పునది వినుము. నీవు మధురను ప్రేమించుచుంటివని నే ననుమానించుచుంటిని. నీవిఁక నాభావము వినుము. మఱిపదిరోజులలో నీవు వచ్చి మూఁడునెల లగును. అప్పుడు నీసదుపాయముఁ జూచుకొని నీవు మీగృహమున కేఁగఁదగును. నేనిట్లు చెప్పితినని మఱియొకరీతి భావింపవలదు."

భ్రమర యిట్లు వచించినంత వినయున కమాంతముగాఁ బిడుగుపడినట్లయ్యెను.

అటుపై వారు గృహాభిముఖులై పోవుచుండఁగ మధుర వారి కెదురుగా వచ్చినది. మామూలుగ నామె మందహాసమొనర్చుచుండెను. వినయుఁడు చిఱునవ్వు నవ్వెనే కాని యది విషాదరేఖాంకితమై యుండెను.

౧౨

నాఁ డా వినయుఁడు తనగృహమునకుఁ బోవ నిశ్చయించుకొని నాఁడు. అనాఁడు భ్రమర చెప్పినవిషయము యాతఁడు [illegible] దనని వారితోఁ జెప్పివేసెను. రఘు[illegible]ఁడు పలుకునని తెలియు-

గనే చింతాక్రాంతమైనట్లు స్పష్టముగ భ్రమర గ్రహించెను. వినయుఁడు మధురతో సాధారణముగ మాటలాడకుండుటకే ప్రయత్నంబులు చేసెడివాఁడు. భ్రమరి మాత్ర మన్యయత్నములలో మునిగితేలుచున్నదని వినయుఁ డూహించెను. బహుశః అవి మధురవివాహ ప్రయత్నములని యతఁ డనుకొనెను.

మధ్యాహ్నమే తాను వెడలుటకు సమయమని తలఁచుకొనునప్పుడెల్ల వినయుఁడు తెలియరాని వేదనకు లోనగుచుండెను, అతని హృదయము దడదడలాడదొడఁగెను, అతనికరము లల్లాడజొచ్చెను. తా నెందుల కట్టివిషాదమునకు లోనయ్యెనో యాతఁ డెరుఁగఁడు. అతఁ డట్లు కుర్చీపై జేరగిలబడి యాలోచింపఁబోడగెను.

భ్రమర యేటికోగాని యొకయుత్తరము వచ్చినంతనే యానాఁడు తొందరగా దాను పండ్రెండుగంటలవరకు గృహమునకు రానని వెడలిపోయినది. మధుర తనగదిలోఁ గూర్చుండియుండెను. ఇంతకు ముందామె రెండుబొమ్మల వ్రాసెగాని యవి వినయునకు జూపింపనామె యిచ్చగింపలేదు. అతడు నూరకుండెను.

పదిగంటలు టంగుటంగున గొట్టెరి. వినయు మూహాపరికల్పితలోకములో విషాదవిహార మొనర్చుచుండెను. మధుర దివ్యస్వరూపమే యందు వానికి గోచరించుచుండెను. మధుర తనగదిలో నెద్దియో సరదుచుండెను. ఆమెతో మాటలాడిన! . . . . అతనికి ధైర్యము లేకపోయినది. ఆమె యిక పరాధీన కానున్నది. . . అబ్బ! . . . . ఆ తలఁపే వానికి హృదయదళనముగ నుండెను. ఇఁక నామెతో మాటలాడరాదా? . . . . .అతని కేమియుఁ దోఁచుటలేదు. తా నిఁక మధ్యాహ్నమే బయల్వెడలును కదా! అప్పు డామెతోఁ దాను వెడలుచుంటినని చెప్పఁబోవుదునుకదా!—అనిముసమున నామెను మనసార జూడవచ్చును. ఇంకను ఏమేమో భావము లాతనిహృదయ

రంగంబునఁ బ్రళయనర్తన మొనర్చినవి. అతఁ డొకదీర్ఘనిశ్వాసము విడచినాఁడు. ఆనిశ్వాసమందే వానివల పిమిడిపోయిన ట్లయినది. అట్లాకుర్చీలోఁ గూరుచుండుటయే వానికిఁ గష్టమయ్యెను. పూర్వపుదినము లన్నియు వానితలఁపునకు వచ్చెను . . . . ఎంతమధురములగు దినములు—మధురతో సంభాషించినదినములు—ఆమెదరినే కూర్చున్న దినములు. అన్నియు స్వప్నప్రాయములేనా? అన్నియు మెరపువలె చంచలములేనా! ఆభావమైన నిఁక వానిలో నిలువఁబడియుండదా! అంతయుఁగూడ శూన్యంబును, తెలియరానిది యగు నొక యంధకార పరివృతమందిరమా!

అతఁ డట్లు భావమయహర్మ్యముల విహరించుచుండ నచ్చటకు మెల్లన మధుర యేతెంచెను. అతఁ డామెతో నాలుగైదు దినములనుండి కేవలము మాటలాడుట లేదని చెప్పవచ్చును. మధుర దరికి వచ్చినంతనే యతఁ డామెముఖము చూడలేకపోయినాడు. ఆమె వానిప్రక్కనున్న కుర్చీలోఁ గూరుచుండి తదేకధ్యానతత్పరయై వానినుపలక్షింపుచుండెను. ఆమెముఖము వాడిపోయియుండెను, పూర్వపు మందహాసచిహ్న మందు లేదు, ఆమెకన్నులు బాష్పములచే నార్ద్రంబులైన ట్లుండెను.

'వినయా! నేఁడే నీవు వెడలెదవా?' యని గద్గదస్వరంబున నామె ప్రశ్నించెను. వినయుఁడు కరఁగిపోయినాఁడు. అతని నొక విషాదరేఖ యావరించినది.

"ఔను! నేఁడే వెడలుటకు నిశ్చయించితిని. మాజనని కుత్తరము వ్రాసితిని. సోదరియు జననియు నాకొఱ కెదురు చూచుచుందురు."

'వినయా! మీజనని నీకోర్కె లన్నియుఁ దీర్చునా!"

"నాజనని పరమపవిత్రురాలు. నా కేమియు లోటు రానీయదు. ఆమె యాశీర్వాదము ఫలించునుగాక!"

మధుర మరి మాటలాడలేకుండెను. అయ్యో! తన జనని! స్వర్గమున నున్న తన జనని ! బ్రతికియున్నఁ దన కోర్కెలు ఫలించి యుండెడివే. ఆమె కనులనుండి వర్షబిందువులవలె రెండు కన్నీటిబొట్లు రాలినవి.

"మధురా!—ఏమది?" అని వినయుఁడు చకితుఁడై గద్గద స్వరంబునఁ దత్తరముతో నామె నడిగెను.

'నాజనని.... ఆమెయే యుండిన!' మరి యామె చెప్పలేక పోయెను.

"నిన్నామె స్వర్గమునుండి యాశీర్వదించు చుండును. నీ కోర్కెలు ఫలింపఁజేయ నామె నీ కాశీస్సులిడును.

నిరవృతై వారట్లే యూరకుండిరి. కాని మధుర చప్పున నేదియో జ్ఞప్తికివచ్చినదానివోలె—

'వినయా ! నన్ను నీవు మరచెదవా?'

'నేను నిన్ను మరువఁజాలను.'

మధుర తనగదిలోనికిఁ బోయినది. పదినిముసములలో నామె తిరిగివచ్చినది. ఆమె హస్తమున కొక పొత్తమును రెండుమూడు త్రివర్ణచిత్రములు నున్నవి. కాని యాచిత్రములు కానరాకుండ నామె కాకితములఁ జుట్టిటెచినది. అయ్యవి వినయునిచేతఁ బెట్టి మధుర యిట్లనెను.

"వినయబాబూ! నే నొసఁగు నీవస్తువులు నీవు నాకొరకు పుచ్చుకొనుము. నే నెన్నఁడైన నీకు మరపువచ్చిన నియ్యవియైన నన్ను నీకు జ్ఞప్తికి తెచ్చుచుండును."

అతఁ డయ్యవి యందుకొనెను. మధుర వానిహస్తముఁ బట్టి "వినయా! పదిదినములవరకు నివి నీవు చూడరాదు. అటుపైఁ జూడుము. నన్ను మరువకుము." అనుచు నామె రుద్ధస్వరయయ్యెను.

ఆమె కన్నుగొలకులనుండి బొటబొట కన్నీరు కారఁదొడఁగెను. ఆమె యిఁక నట నిల్వలేక తనగదిలోనికిఁ బోయెను. వినయుఁ డామె వెనుకనే పటములఁ దాఁచుటకై పోయెను. మధుర చేలాంచలము చాటుజేసికొని వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచుండెను.

"మధురా! మధురా! నన్ను నిల్వనీయవా! నాకు దుఃఖము కల్పింతువా?" యనుచు నాతఁ డామెకడ కేఁగి బాష్పముల నొత్తుచు 'నీవు దుఃఖించి నన్ను వెఱ్ఱివానిని జేయకుము' అనియెను. మధుర దుఃఖము ద్విగుణీకృత మగుచుండెను.

'వినయా! ఈజన్మమున సౌఖ్యము నానుదుట వ్రాసిలేదా?'

'అన్నిటికిని దేవుఁ డున్నాఁడు'

వారిలు దుఃఖముచే మాటలాడలేకపోయిరి.

పండ్రెండుగంటలకు భ్రమర యేతెంచినది. ఆమె చాల సామానులు కొనితెచ్చినది. అవి యన్నియు గదులలోఁ జేర్పించి యామె వినయునితోఁ మాటలాడుచుఁ గూర్చుండెను. వినయుఁడు మూడుగంట లైనంతనే బయల్వెడలుటకు నిశ్చయించినాడు. అట్లయిన రాత్రిపదిగంటలకే గృహమునకు బోవచ్చును. కాని యాతడు నడచి వెడలక బండిపై బోవుటకు నిశ్చయించినాడు. తనపెట్టె మొదలగునవి తీసికొనిపోవుట కది వీలుగ నుండును. ఇట్టి యైన త్వరగా బోవుననియు, సుఖముగ నుండుననియు నద్దె యెక్కువయైనను దానినే కుదిర్చికొనినాడు. సాయాహ్నమున ఫలాహారము చేయవచ్చునని యాతడు ఫలముల గొన్ని తెప్పించి జాగ్రత్తపరచినాడు.

మూడుగంటలు కొట్టినంతనే యాతడు బండివాడు వచ్చునని యనుకొనుచు సన్నాహమొనర్చుకొని కూర్చుండియుండెను. బండివాడు వచ్చినంతనే యాతడు సామానంతయు బండిలో బెట్టించి వచ్చును భ్రమరతో నాతడు వెడలెదనని చెప్పెను.

'మధుర నీకు గురుదక్షిణ యొసంగునట. ఆమె నీకొఱకే వేచి యున్నది.' అని భ్రమర వల్కుటయు నతడు మధుర గదిలోనికి బోయెను. మధుర యన్యాలోచనలలో మునిగియుంటచే నాతని రాక తొలుత ఎఱుగలేకపోయెను. కాని త్వరలోనే వాని జూచి లేచెను.

'వినయబాబూ! నీ కింతకన్న మించినకట్న మిచ్చినను నీ ఋణము తీరదు' అనుచు నామె యాతనిచేతి కొకబంగారుపతక మందించెను. అత డది యందుకొనుచుండగా నామె—'ఇంతకు మించిన కట్నము నే నీయజాలనైతిని. వినయా! అది పునర్జన్మమున నిత్తును. ఇప్పుడైనను ఈ నాహృదయమునీది. మున్ముటకినినీయది.' అని పల్కి యామె వానిహస్తమును తీసి తనకన్నుల దరి జేర్చి ప్రక్కనేయున్న కుర్చీపై జేరగిలబడెను. ఇక నత డచ్చో నిల్వలేక పోయెను. సాభిలాషముగ నామెను చూచుచు నాతడు దిగువకు వెడలిపోయెను. భ్రమర యాతడు మేడదిగినంతనే మేడమీాదికి వెడలనుంకించెను. కాని యెవ్వరో యాభవనద్వారమునుండి వచ్చుట చూచెను. వినయుండును తనకెదురైనవానిని గోపాలపురపు జమీాందారునిగా గ్రహించెను . ఏమి! మధురను వీనికా పెండ్లి చేతురు. అనుకొనుచు నాతడు బండిలో నెక్కిపోయెను. బండి వెడలు చుండగా నామేడపై వానిదృష్టిపడినది. మధుర నిశ్చలనయనంబుల తో నతనివంకనే తిలకింపుచుండెను.

మధుర

తృతీయ ఖండము

(ప్రవాసి)

౧

నాగేంద్రనాథుడు మధురను వివాహమాడుటకు నిశ్చయించుకొనినాడు. వారివివాహము కొలదిరోజులకు బూర్వమే నిశ్చితమైనది. అదియంతయు నుత్తరములమూలముననే జరిగినది. మధురవివాహము తాను గతించులోపల జేయవలెనని సురేంద్రనాథుని యూహా. నాగేంద్రనాథుడు జమీందారు డగుటచే నాతని కిచ్చిన మధుర కేంయయు లో టుండదనియు, నామెతండ్రియాస్తి కూడ నామెకు సుఖదాయక మగుననియు, నాత డూహించెను. నాగేంద్రనాథునిగూర్చి యెవ్వరికి నేమియు దెలియదు. నాగేంద్రునిజనకు డగు గిరీంద్రనాథుడు పాపము! చిన్నతనముననే భార్యను గోల్పోయెను. అప్పటి కాతనికి కొడుకొక్కడుమాత్ర ముండెడివాడు. అతనిని పెంచి పెద్దవానిని జేయుచు నాతడు గోపాలపురము వీడి కలకత్తా నగరమునకు బోయెను. పదునైదువత్సరము లాత డక్కడే యుండెను. ఇంతలో నాతడు మృతు డగుటయు నాతనిపుత్త్రు డగు నాగేంద్రనాథుడు గోపాలపురమునకు వచ్చి తండ్రియాస్తి తనవశమునకు దెచ్చుకొని యుండెను. అది యంతయు జరిగి యిప్పటికి నాలుగైదు సంవత్సరంబులు దాటినది. కాని నాగేంద్రుడు క్రూరస్వభావము కలవాడని యనుకొనుచుండిరి. అగ్నిసంగము వీడియు క్షమరామధురలకు తెలియులయ కాని, యుతని జూచినంత యుతె దుష్టవాడన

మెల్లరు సుఖముగ గ్రహింతురు. భ్రమర నాగేంద్రుని తొలుత నదియే చూచుట — సగౌరవముగ నతని నామె లోనికి దీసికొని పోయెను. మధుర తనగదిలోనికి బోయి వారు మేడమీదికి రాక మున్నే, కూర్చుండి యుండెను. ఆమెభావము లనేకవిధముల బరుగు లిడుచుండెను. వాని నాపుటకేని యామెకు శక్తి లేకుండెను. ఆమె య ట్లాలోచనా నిమగ్నయై యుండగా హాలులో భ్రమరానాగేంద్రు లాసీనులైరి, యది యామె గ్రహించెను. కాని యచటనుండి యామె కదలుటకైన నిచ్చగింపలేదు ఆమె వారిసంభాషణము మాత్ర మాలించుచుండెను.

భ్రమర సగౌరవముగా నాగేంద్రు నాసీనుఁ జేసి తా నాతని కెదురుగ నున్నయొకయాసనమందుఁ గూర్చుండెను. మధుర యపు డచ్చోటికి రావలయునని యామెయభిలాషము, కాని యిప్పు డామె వచ్చిన, దుఃఖపూర్ణ మగునామెముఖముఁ జూచి నాగేంద్రుఁ డేమి యైన ననుమానించునేమో యని యామె యత్యంతము జింతించెను. మధురమాత్ర మచ్చోటకు రాలేదు. నాగేంద్రనాథునిదృష్టుల బట్టి యాతడు మధురను చూచుట కిచ్చగించుచుండెనని యామె యెఱుగ జాలెనేకాని, యామెను పిల్చుటకుమాత్రము సాహసింపలేకపోయెను.

భ్రమర వానితో సంభాషణమొనర్చి కాలము గడపనెంచె ను కాని యామె యేమి మాటలాడుటో యెఱుగలేకుండెను. కాని తొలుత నాగేంద్రనాథుడే మాటలాడుటకు బ్రారంభించెను.

'ఇక్కడ చల్లగనే గాలివేయుచున్నది...'

'ఔను. సముద్రపుటొడ్డునగల భవనములకే కాకుండ గ్రామక మున్న గృహములకును గాలి తగులును. ఎసగియైనను ఇచ్చట చాల జల్లగా నుండును. గోపాలపురమున నెట్లుండును?'

'అచ్చటను బాగుగనే యుండును. మాభవనము చాల నెత్తుగా నున్నది. అందువలన నెల్లప్పుడును గాలివేయుచుండును.'

'కాని యింత సౌఖ్యకరముగ నుండదనుకొనెదను.'

'ఎట్లుండును?'

అని మాటలను కర్ణపుటములు జేరగిలంబడి యున్నటు చూడ దొడంగెను. అతని భావమును భ్రమర గ్రహింపగల్గెను.

'మధురా!'యని యామె పిల్చెను. మధుర 'ఆఁ'యని పల్కెనే కాని వెంటనే యచ్చటికి రాకుండెను. భ్రమర నిశ్చయముగా నాందో ళనము చూపెను. మరల నామె మధురా! యని పిల్చుటయు, మధుర యింక వెడలక విధిలేదని లేచి యచ్చటి కేతెంచెను.

విషాదరేఖాంకిత మయ్యు నామె సహజసుందరస్వరూప మతి లోకమోహనంబుగా నుండెను. ఆకన్నుదమ్ముల్లలో తళుకులు తరళ ములై యొప్పని నాక్రమించినవి. కాని యామె చూపులలో దుఃఖ రేఖలు లీనమై యున్నవి.

నిశ్చలంబుగ్గా తన్ను చూచుచున్న నాగేంద్రనాథునివంక మధుర యొక్క సూక్ష్మమాత్రము తన దృష్టులఁ ద్రిప్పెను. ఆపాట్టిరూపము, ఆకన్నులలోని క్రౌర్యము, ఆ బొద్దుమీసములు, ఆ ముఖమునందుఁ దాండవమాడు భయంకరమైనకళ, అవన్నియు నామెకు భయో త్పాదకము లయ్యెను. ఆమె వువ్వెడదలో నాభయంకరభావము లుదయించినంతనే యామె మరి మాటలాడనేరక కూరుచుండెను. ఆమె యొకపరిచితుడైన వానిని కన్నులెత్తి చూడలేకపోయెను.

భ్రమర యిదియంతయుఁ గనిపెట్టెను. ఆమె కండ్లలో మార్పు ఆమె భావప్రకటన మొనరింపుచుండెను. ఆకంపితాధర మే యామె హృదయవ్యాకులత తెలియఁబరచుచుండెను. కాని భ్రమర యేమియుఁ జేయఁజాలకపోయినది. నాగేంద్రనాథుఁ డేమి యను

కొనునో యని యామె భయమందెను. కాని యాతఁ డామనోహర రూపముఁ జూచి ముగ్ధుఁడైనవాఁడువోలె నిశ్చలుఁడై యుండెను. అది మాత్ర మామె యెఱుఁగఁగల్గెను. ఆమె యేవేవో మాటలనాడెను. కాని నాగేంద్రుఁడు ప్రత్యుత్తరములఁ దిన్నగ నీయనైన నీయలేదు.

ఆమెను జూచుటయందే యాతఁడు సర్వంబునుగూడ మఱచి పోయినాఁడు.

అప్పుడు సేవకుఁడు తెచ్చిన స్వల్పాహారంబుల వారు భుజించిరి. అంతేయు జరుగుసరికి రెండుగంటలు కావచ్చెను.

'పైరు పోదమా?' యని భ్రమర పల్కెను.

'ఇప్పు డవసరము లేదు. ఈగోజునఁ బ్రయాణ మొనర్చుటచే నాకు చీకాకుగా నున్నది.'

భ్రమర యేదియో పనిమీఁద దిగువకు పోయెను. మధుర యచ్చో నిల్వఁబడక యామె వెనుకనే తానును పోయెను. ఇది చూచి భ్రమర యాశ్చర్యచకిత యయ్యెను.

'మధురా! ఏమిది?'

'ఏమి?'

భ్రమర కేమియుఁ దోఁచుట లేదు. ఇది యెట్లు పరిణమించునో యని యామె యప్పుడే శంకించెను.

'అతనిని వీడి వచ్చితివేమి?'

'నే నక్కడ కూర్చుండలేను.'

ఏమియు నిఁక భ్రమర పల్కుటకు నోరు రాలేదు.

'ఇఁకనైన నక్కడకుఁ బోయి కూర్చుండుము.'

'నే నచ్చట నొక్కనిమిసమైన నిల్వలేను.'

'మధురా! దీనివలన మున్ముం దెట్టి సంఘటనములు కలుగ నున్నవో యెఱుఁగకుంటివి. నే చెప్పినదానికర్థము నీకు తెలియు చున్నదా?'

"నాకు తెలియనవసరము లేదు."

అట్టిసమయమున మెల్లన సడుగులిడుచు నాగేంద్రనాథుఁడు మేడదిగుచుండుట వారుచూచిరి. అతనిచెవిని వీరిమాటలలో గొన్ని కాని పడియుండవుగదా? . . .

"ఏమి దిగిపోవుచుంటిరి"

"ఏమియు లేదు. నేనును షైరు వచ్చెదను."

అతఁడు నడచుచుండ భ్రమర వానిప్రక్కనుండి పోవఁదొడఁగెను. కాని మధుర——

"నాకు తలనొప్పిగా నున్నది. నేను రాఁజాలను." అని పల్కుచుఁ దనగదిలోనికి పోయెను.

భ్రమర యామెమాటల నాలించి హృదయంబునఁ జాల నాందోళనముపడెను.

౨

మధురయభిప్రాయముల సులువుగ భ్రమర గ్రహింపఁ గలిగెను. నాగేంద్రనాథునియెడ నెంతమాత్రము నామె గౌరవము కనఁబరచుటలేదు. అతనితో మాటలాడుటచే మధుర కసహ్యముగ నుండెనని భ్రమర గ్రహింపకపోలేదు. కాని యామె యేమి చేయఁగలదు? అతనితోఁ బరిచయము బాగుగఁ గల్గినంత మధుర పూర్వాపు భావములన్నియు విడుచునని యామె యూహించెను. ప్రథమమున నాలుగైదు దినములవరకు షైరు వెడలుటకైన మధుర రామానినది కాని భ్రమర బలవంతమును నట్లామెకు చేయవీలైనది. ఎట్లైన నేమి యప్పుడప్పు డాతనితో మాటలాడుట షైరువెడలుట మధురకు తప్పినది కాదు. భ్రమర దానికే ముదమందుచుండెను.

ఒకనాడు మువ్వురు నైదుగంటలకుపూర్వమే షికారుపోవుటకు బయలుదేరిరి. కొంతదూరము పోయినపిదప శ్యామల భ్రమర వెనుకనే నిలిచిపోయి,

"నాకుఁ గొలదిగ పనియున్నది. మీరు నడచుచుండుఁడు. నేను మరల వచ్చెదను." అనియెను. నిజముగ నామె కేమియుఁ బని లేదు. కాని వారిరువుర నేకతము విడుచుటే యామెయభిలాష. అందువలన మధురహృదయంబునఁ గూర్మి కలుగవచ్చునని యామెయూహ.

మధుర పాపము! కళవళపడసాగెను. ఆమె కేమియుఁ దోఁచదాయెను. అతనితో నుండుట యామె కిష్టము లేదు, కాని యామె యేమియుఁ బల్కలేకపోయెను. భ్రమర గృహాభిముఖయై వెడలిపోయెను. మధుర యొకయగాధసముద్రమునఁ బడిపోయినట్లు తలచుకొనెను.

నాగేంద్రనాథుఁడుకూడ మధురతో నేదియో సంభాషింప నూహించెను. భ్రమర యుండగా నాఁడు ధైర్యముఁ జిక్కఁబట్ట లేకపోయెను. మధుర తన్నసహ్యించుకొనుచున్నదని యాతఁ డెఱుఁగును. అయినను తద్భావప్రకటనము నింతమాత్ర మాతఁడు గావింపలేదు. మధురతో సంభాషింప నవకాశము చిక్కినందుల కాతఁడు సంతసించెను.

"మధురా!" యని యాతఁడు సంభాషణమున కుపక్రమించెను. "ఆపిలుపులో నెంతటికర్కశస్వభావ మిమిడియున్నది!" అని మధుర భావించెను. కాని యామె వానికి జవా బిడలేదు.

"నీ వెన్నియో చక్కనిబొమ్మలు వ్రాసితివని భ్రమర చెప్పినది. నా కవి చూపింపలేదేమి?"

మధుర జవా బిడుట కనుమానించెను. కాని యేదియేని పల్కకున్న బాగుగనుండదని తలఁచెను.

"అగోడలపై నమర్చఁబడి యున్నవే!.. .. భ్రమర యువి యన్నియు నిదివరకే చూపినది కదా!"

"క్రొత్తగా వ్రాసిన వింకను చాల కలవఁట."

"మరి లేవు. ఒకటిరెండుమాత్ర మున్నవి."

వారు మ రేమియు సంభాషింపలేదు. మధుర మాటిమాటికి భ్రమర వచ్చుచుండెనేమోయని వెనుదిరిగి చూచుచుండెడిది కాని భ్రమర తిరిగి రానిశ్చయించుకొనలేదని యామె యెఱుఁగదు.

సంధ్యారోచిస్సులు సముద్రమధ్యమునఁ దూఁగుటుయ్యేల లూఁగుచుండెను. మధుర యూసాయూహ్నసౌందర్య మరయునుఁ దా నట్టి వేళల వినయునితోఁ గడపుట జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనుచుండెను ఆ రెఁడుమూఁడు నిముసములైన నామె భావనాప్రపంచమున వినయుని కడ నుండకుండ నాగేంద్రనాధుని కర్కశస్వర మామెను కలంచెను.

"మధురా! చిత్రరచనము నీ వెవ్వరికడ నభ్యసించితివి."

"నాకు చిన్నతనమునుండియుఁ జిత్రరచనమం దభిలాష మెండు. నాయంతట నేనే నేర్చితిని."

"నీ వెవ్వరికడ నభ్యసింపనే లేదా?"

వినయునిగూర్చి వానితో మాటలాడుట కామె కిష్టము లేకు న్నను చెప్పక విధిలేకపోయినది.

"మూఁడు నెలలనుండి యొకరికడ నేర్చుచుంటిని. ఇప్పు డది కూడ మానివైచితిని."

"ఎవ్వరివద్ద నేర్చుచుండెడిదానవు."

"అతఁ డీయూరివాఁడు కాఁడు."

"మరి యేయూరు."

"గోపాలపురము."

"ఆఁ! మాయూరేనా! అతఁ డెవ్వఁడు."

"అతడు మీకడ బనికూడ జేసియున్నాడు."

"ఏమో! నాకు బాగుగ జ్ఞాపకము లేకపోయియుండవచ్చును. వానినామధేయ మేమి?"

"నిన్న మీరు వచ్చుచుండఁగా వెడలిపోవుచున్నాడే! యొక యువకుఁడు. అతడే!"

"ఔను. అతనిని జూచినట్లు జ్ఞాపక మున్నది. అతని నామధేయము . "

"వినయుఁడు" అని మధుర పూరించెను కాని నాగేంద్రుడు వినయు నెఱుఁగకపోలేదు. అతనినిగూర్చి మధుర నేమనునో విన వలయునని యతఁ డట్లనెను. మధుర మేడపై నిల్చఁబడి వెడలిపోవు చున్న వినయుని తదేకదృష్టితోఁ జూచుచుండుటకూడ నాతఁడు కని పెట్టెను. వినయుని నసూయాభావమున నాతఁ డప్పుడే హృదయాంత రాళమునఁ దిట్టుకొనెను. కాని యిది యేమియు నాతఁడు పైకి తెలియనీయ లేదు.

నాగేంద్రనాథుఁడు సంభాషణము విడలేదు.

'ఔను! వినయుఁడు. ఇప్పుడు బాగుగ జ్ఞప్తికి వచ్చినది. అతఁడు నాకడ నెలదినములుమాత్రమే పనిచేసినాఁడు. . కాని . .'

'ఏమి? మంచివాఁడు కాఁడా?'

'నెలదినములు పనిచేసినను వానిగుణము కన్పెట్టితిని. అతఁడు చాల మంచివాఁడు. అట్టి నడవడి నే నెక్కడను జూడలేదు.'

'ఔను. అంత మంచివాఁడు మరి యుండఁడు' అని మధుర తన యుద్వేగముకొలఁది పల్కెను. ఆమె పల్కులలో నున్న భావము నాగేంద్రుఁడు గ్రహింపకపోలేదు.

'అతఁడు నాఁడే వెడలిపోవుచుండె నేమి?'

'ఏమో! తెలియదు.'

'మీా కుందు మన లేదా!'

'మే మెంత చెప్పినను వాఁడు విన లేదు.'

'నేనా నాఁడు వచ్చెదనని యాతఁ డెరుఁగునా?'

'తెలియ దనుకొందును.'

నాగేంద్రనాథుఁడు కావలసినసంగతు లేమియు మరి యామె వలన నెరుఁగలేకపోయినను మధురా వినయులు పరస్పరము ప్రేమించుకొనియుందురేమో యని యనుమానించెను.

సంధ్యావసానమున నరుణారుణాంధరాగంబు లుర్వీవలయంబు నాక్రమించుకొనుచుండఁ బక్షులు కలకలారావంబు లొనర్చుచుఁ దమ కులాయంబులఁ జేరుటకై మింట నెగురుచుండెను. వాయుసేవన మొనర్చుటకై వచ్చినవారందరు గృహాభిముఖు లగుచుండిరి.

'మనముకూడఁ బోదము' అని మధుర లేవఁబోయెను.

'మధురా! ఇట్టి సమయంబున నిచ్చో విహరించుట యెంత ప్రమోదదాయకము మరి రెండు నిమిషము లుందుము.'

'వలదు. చీఁకటి పడును' అనుచు మధుర యాతని వాక్యముల లక్ష్యమునఁ దుంచక లేచిపోయెను. అతఁడును ఆమె ననుసరించి వెడలెను. మధ్య నాతఁ డేవియో ప్రశ్నముల నడిగెనే కాని వానికి సరియైన జవాబులు పడయ లేకపోయెను

వారు గృహములకు వెడలుసరికి భ్రమర వారికి గృహద్వారముకడఁ గన్పట్టెను. మధుర యామెను తీక్ష్ణముగఁ జూచి కొలఁదిగ కోపముతో నిట్లనియెను. 'భ్రమరా! ఇప్పుడే వచ్చెదనని చెప్పిపోయితివి. ఇదియేనా వచ్చుట. రానని చెప్పిన నేమాయె.' అని యామె చెప్పుచు త్వరగ నడుగులిడుచు మేడమీాఁదికి పోయెను.

భ్రమర నాగేంద్రనాథునితో మాటలాడుచుండఁగ మరల వినయుని యుబుసు వచ్చినది.

'వినయుని మించినవారు చిత్రరచనానిపుణు లుండఁగా నాత నినే మీర లెన్నుకొన నేల?'

'అతఁ డందరిని మించి వ్రాయునని మధుర చెప్పుచుండును. అతఁడు బహుమానములఁ గూడఁ బొందినాఁడు. అయినను మరియొక కారణ మున్నది . . . '

'ఏమది?' అని నాగేంద్రనాథుఁ డాత్రమునఁ బ్రశ్నించెను.

'యోగ్యతాపత్ర మాతఁడు మీకడనుండి తెచ్చినాడు కావున'

'అది మరియు బాగున్నది. అట్టివారి కెందరికో మావంటివారు యోగ్యతాపత్రము లిడుచుందురు దానికేమిగాని నన్ను గూర్చి యాత డేమైన జెప్పెడివాడా!'

'లేదు. నేనొకమా రాతని నడిగితిని గాని యాతడు తాను మిమ్ము బాగుగా నెరుగనని చెప్పినాడు.'

'సరే!'

'మీకడ నాత డెన్నిదినములు పనిచేసినాడు?'

'నెలదినములు చేసినాడు. కాని యతడు చాకచక్యముగల వాడు కాడని మాన్పించితిని.'

ఈసంభాషణమంతయు మధుర యాలించినది. తనతో జెప్పినదానికి విరుద్ధముగా జెప్పనేల? '

భ్రమర కీసంభాషణ మెంతమాత్రము నిష్టము లేకుండెను. ఎట్టులో యామె మరియొకవిషయమునకు సంభాషణము మార్చివైచెను.

3

మధుర యొంటిగా దనగదిలో గూర్చుండి యాలోచనా పరంపరలలో దేలిపోవుచుండ నాగేంద్రనాథు డందుప్రవేశించెను. భ్రమర గృహమున లేదు. బజారునకు పనిమీద బోయియుండెను.

అత డడే మధురతో మాటలాడుటకు తగినసమయమని యట్లామె గదిలోని కేగెను. మధుర యాతనిజూచి మోము వాంచి యూర కుండెను. అత డామెప్రక్కనే యాసీను డయ్యెను. ఆమె కందు కెంతమాత్రము నిచ్ఛ లేకుండెను.

'మధురా!' యనుచు నాత డామెహస్తము బట్టుకొనబోయె ను. కాని యామె తనహస్తము వెనుకకు దీసెను.

'నే వేమి చేయుచుంటివో యెఱుగుదువా?' యని యించుక కఠినస్వరంబున నత డనియెను.

'నేనేమి చేయుచుంటిని.'

'నన్ను నీ వేవగించుకొనుచుంటివి, న న్నసహ్యించుకొనుచుం టివి, హృదయములో నిందించుచుంటివి.'

మధుర మాటలాడ లేకపోయెను. ఆతఁడు తన్నేమిచేయునో యని యామె భయంబుగూడ జెందెను.

'మధురా! నేను నిన్ను మనసార ప్రేమించుచుంటిని, కాని దానికి ప్రతిఫలము లేకున్నది.'

మధుర నీరవస్థయై యుండెను.

'నేను నిన్నెంత ప్రేమించుచుంటినో నీ వెరుగవు. కాని నేనన్న నీ కంతటియసహ్య మెందులకు?'

మధుర జవాబీయ లేదు.

''మనవివాహ మైనతరువాతగూడ మన మిట్లు యుండవల యునా? నీ వేమిచేయుచుంటివో తెలియునా?''

అత డేమి చెప్పినను మధుర పెడచెవిని పెట్టెను. అట్టిమాట లాడుటను మఱింత దుఃఖభాజని నొనర్చెను.

''నీహృదయమం దెంత సంతోష ముండవలసినది. అట్లుది నేటి వరకు నీవు దుఃఖసమన్వితవయి యుంటివి. అందువలన నీభవిష్య

జ్జీవనమున నెట్టిసంఘటనములు కలుగునో తెలియునా! నాకు ప్రతి ద్వంద్విగా నిలుచువా డెవ్వడు?''

మధుర రోషకంపిత యయ్యెను ఆమెకంఠము రుద్ధమైపోయె ను. ఆమెకు మాటలాడుటకైన శక్తి లేకపోయెను. కాని తీక్ష్ణదృష్టు లేయవి చెప్పక చెప్పుచుండెను.

''మధురా! నే చెప్పినవన్నియు వింటివా?''

''వింటిని——''

''నీయభిప్రాయముల నికనైన మార్చుకొనెదవా?''

''నాహృదయము మరియొకవిధమున నడువదు.''

''నిశ్చయమేనా!''

''ఔను''

నాగేంద్రనాధుడు నిశ్చేష్టుడాయెను. తనయెదుట నామె యట్లు ధైర్యముగ వచించునని యాతడు కలనైన దలపలేదు.

''మున్ముందెన్ని చిక్కులు కలుగునో తెలియునా''

''కలిగిన గలుగును గాక''

''మధురా! నేను నిన్ను ప్రేమించుచుంటిని. నీవు నాదాన వగుదు వనుకొనుటలోనే నేను సంతోషము పొందుచుంటిని.'' అనుచు నాత డామెదరికి బోయెను. తత్ క్షణము యామె భీతహరిణి రీతి గది వీడి వెడలిపోయెను. క్రుద్ధవ్యాఘ్రమువలె నాగేంద్రనాధు డచ్చటనే నిల్చిపోయెను.

నాటిసాయాహ్నమున వారు మరి పికారైన బోలేదు. ఆరు గంటలు కాకమున్నే భ్రమర యిల్లు సేరుకొనెను. నాగేంద్రసాధు డొంటిగా నుంట యామె చూచెను.

''భ్రమరా! నే నీయూరు వచ్చి యెన్నిదినములైనది.''

''పదునైదు దినములైనది.''

"అట్లయిన నిక మనమందరము గోపాలపురము రేపే వెడల వలయును."

"ఒక నాల్గుదినములు కానిండు."

"మరి వీలులేదు. చాలవ్యవహారములు సరిచేసికొనవలెను. తప్పక రేపే పోవలయును."

"అట్లయిన మీయిష్టమే."

"రేపు ప్రయాణము నిశ్చయము."

"మాజనకునిసంరక్షణకు నే నింటికడనే యుండవలయును."

"వలదు. నేను వారి నడిగి నిన్ను పంపుట కంగీకారము వడ యుదును. నీవు తప్పక రావలయును ఇప్పుడే యచటికి బో దును" అని యాతడు చరచర సురేంద్రనాథునికడకు పోయెను. భ్రమర మేడమీాదకు పోయెను. మధుర యచ్చో నొకకుర్చీపై గూరు చుండుటనామె తిలకించెను. ఆమెకన్నులార్ద్రములై యుండుట భ్రమర కనిపెట్టెను. ఆమె యేదియో దీర్ఘాలోచన జేయుచు భ్రమర వచ్చి నదని తెలిసికొనలేకపోయెను.

"మధురా!"

'ఆమె త్రుళ్ళిపడి లేచెను.'

'ఏమి చేయుచుంటివి?'

'ఏమియు లేదు.'

'మధురా! నీలో నేదియో మార్పు కన్పట్టుచున్నది.... నేను చెప్పునది వినుము. వినయుని మరచిపొమ్ము...'

'భ్రమరా!' యని యేదియో పల్కనెంచి మధుర మరియే మియు జెప్పనేరకపోయెను. ఆమెకంఠము గద్గదికవోయెను. ఆమె నయనయుగళము లశ్రుపూర్ణము లయ్యెను.

ఇంతలో మేడమీాదికి నాగేంద్రుడు డేతెంచెను.

'భ్రమరా! మీనాయనగారి యనుమతి వడసితిని. నీవులేనిది మధుర యుండలేదనికూడ నాయన చెప్పినారు. కావున మనము మువ్వురము పోవలయును '

అమరునాడు నాయింట్లున్న వారువుమువ్వురు గోపాలపురము నకు బండిపై వెడలిరి.

౪

విజయుడు ప్రతిదినము వినయునిగృహంబునకు వెడలి సుగు ణాప్రమదలక్షేమ మరయుచుండెను వినయుడు పైయూర నివసించు చుండుటచే, వారిరువురు విజయుని ప్రేమతో జూచుచుండెడివారు. అప్పుడప్పుడు బజారుపనికి విజయుడుపోయి వారికి వలయువస్తువుల దెచ్చుచుండెడివాడు. అందుచే వినయుడు లేకున్నను వారి కంతకష్ట ముగ నుండెడిది కాదు.

వినయుడు వెడలిన మూడునాళ్లలకే యాతనిక్షేమసమా చారము లేఖమూలమున విజయుని కందెను. అత డాలేఖాంశముల నప్పుడె సుగుణ కెరుకపరచెను ప్రమద యాత్రముతో 'ఏదీ యుత్త రము' అని ప్రశ్నించెను. అత డామెచేతి కది యందించెను. ఆమె రెండునిముసములలో లేఖ పఠించి యాతనికి తిరిగి యొసంగెను. ఆమె చదువనేర్చినదని విజయు డెరుగడు.

'నీవు చదువగలవా?'

ప్రమద సిగ్గుచే ముఖము వాంచి యూరకుండెను. ప్రమదె పంద్రెండేండ్ల యీడుగలచక్కని బాలిక. ఆమెకన్నులు విశాలము లును తరళములునై సమ్మోహనాస్త్రంబులనలె నుండును. ఆమె లేతబుగ్గలమీద సిగ్గుచే గులాబిరంగు లప్పుడప్పుడు చిందువారుచుం

డును. సూర్యోదయావనవికాస మా మెమోమున బరిస్ఫుటముగ మంద హాసలీల నప్పుడప్పుడు వెల్లివిరియుచుండును. అప్రయత్నముగ నామె కన్ను లప్పుడప్పుడు నిమీలితమ్ములై నూత్న రేఖలతో జెలువము నింపుచుండును.

విజయుని ప్రశ్నమునకు తల్లియో జవాబిచ్చెను.

'అప్పుడప్పుడు వినయుడు చదువు నేర్పెడివాడు. తాను వెడలి పోవునప్పుడు, చదువుకొనుచుండుమని చెప్పి మరి పోయినాడు.'

అది విని విజయుడు చాల సంతోషముతో నామెవంక చూచెను. ఆమె వాల్చినముఖ మెత్తలేదు. మరి నాల్గురోజులలో మరియొక లేఖ వినయునికడనుండి వచ్చెను. అందులో ప్రమదకు వీలగు నపుడు చదువు చెప్పుచుండుమని విజయుని కోరినాడు. దానితోడనే సోదరికికూడ విజయునికడ జదువుకొనుచుండుమని వ్రాసి పంపినాడు. విజయు డాలేఖ పట్టుకొని ప్రమదకడకు బోయి దానిని చూపినాడు. ప్రమద హర్ష పులకిత యయ్యెను

'అట్లయిన నాకు చదువు చెప్పెదవా?' అని యామె విజయుని మెల్లగ బ్రశ్నించెను.

'నీవు చదువుకొనెదవా?'

'ఆలాగుననే. నాకడ నెన్నియో పొత్తము లున్నవి. అవి యన్నియు నిదివరకే చదివితిని. మరల నవియే చదువుమని అన్న చెప్పినాడు.'

విజయు డామరుచటిదినమునుండియు బ్రమదకు చదువుచెప్పు నిమిత్తము వారియింటికి పోవుచుండెను. ఒకనాడు విజయుడు వారి గృహమున కేగుసరికి ప్రమద యొక కాగితముపై నేదియోకాని వ్రాయుచుండెను. విజయు డామెకు తెలియకుండనే యావంక చూచెను. తన పేరే యామె వ్రాయుచుండుట నాతడు చూచెను.

'ప్రమదా! నేమి వ్రాయుచుంటివి?' యని యాతడు వచ్చుచున్న నవ్వు దొంతరలను పి పల్కెను.

'ఏమియు లేదు' అనుచు నామె యాకాగితము మడతలుగా మడిచి పట్టుకొనెను.

'నేను చూడరానిదా యేమి?'

'ఏదయో యుబుసుపోక వ్రాయుచుంటిని.'

'ఏమో చెప్పరాదా!'

'ఏమియును లేదు.' అని యామె చిరునవ్వు నవ్వుచు నించుక ముఖము వాంచి 'అన్న త్వరలో వచ్చెదనని వ్రాసినాడు కదా! ఎపుడు వచ్చును!' అని ప్రశ్నించెను.

వినయుడు నాడే వచ్చెదనని లేఖ వ్రాసినాడు. అది తెలియ జేయుటకే విజయుడు వారి గృహమునకే తెంచెను. కాని మాటలలో నది మఱచెను. అతని ప్రేమమయభావంబులు ప్రమద సహజ లావణ్యాతిరేకనయనచకచ్చకలలో లీనమై యంతరించిపోయెను. ముగ్ధయగు ప్రమదకూడ విజయుని హృదయాంతరాళమున లిఖించుకొనుచుండును. ఆమె మాటలలోనొక ఎంత తీయదనము, ఆమె చూపులలోనొక సహజమాధుర్యము, ఆమె సౌందర్యములోనొక యమృత స్వచ్ఛభావము, ఆమె లక్షణములలోనొక యానందోత్సవము, పొంగిపొరలి వాని కపూర్వామోదము కల్గించుచుండెను. అట్టిచో నాతడు తన్ను దానే మరచినా డనిన నతిశయోక్తి యేమి?

ప్రమదప్రశ్నమున నాతడు తా నెందులకు వచ్చినది యెరిగినాడు. తన మరపునకు తానే నవ్వుకొనినాడు. కాని యాతె దది పైకి తెలియనీయకుండ మాటలు ప్రారంభించినాడు.

'ఏమో! ఎప్పుడు వచ్చునో నా కేమి తెలియును?' అని యామె ప్రశ్నమునకు జవాబిడెను.

'తిరిగి యుత్తరము వ్రాయుదునని ఇదివరకు వ్రాసినాడే. ఈ నాటి కాలేఖకూడ నీకందునని యడిగితిని.'

'అట్లయిన నేడే వచ్చును.'

కాని యామె వానిమాటలు నమ్మలేదు. తనతో నతడు హాస్యము బల్కుచుండెనని యామె తలచెను.

'ఇదిగో యుత్తరము' అని యామెచేతికి వినయుడు వ్రాసిన లేఖ నందించెను. అది పఠించి ప్రమద హర్షాతిరేకమున వేగమున జనని కప్పగ్గ నెరిగించెను.

వినయుడు నాడే గృహమునకు వచ్చునని వినినంతనే జనని సంతోషమునకు మేర లేకపోయెను. పుత్రుని డనిన నామె కమితమగు ప్రేమ. విజయుని సుగుణ యెన్నోప్రశ్నముల నడిగినది. వానికన్నిటి కాతడు జవాబులిడి మరలవచ్చెదనని వెడల నుద్యుక్తుడయ్యెను. ప్రమద యాతని చెంతకు వచ్చి,

'మరల ద్వరలో వస్తువా?' యనెను.

'రాత్రి యెన్మిదిగంటలకు వచ్చెదను. అప్పుడే వినయుడు రాగలడు. మరి యీదినము చదువవలదు' అని చెప్పి యతడు వెడలిపోయెను. ప్రమద ప్రేమావలోకనముల వానివంకకు మరల్చి తదేకదృష్టితో నాతడు దృష్టిపథము దాటువరకు చూచుచుండెను.

ప్రమదతో చెప్పినట్లు రాత్రి యెనిమిదిగంటలకే విజయుడు వారిగృహమున కేతెంచెను. సుగుణాప్రమద లతనికొఱకే యెదురు చూచుచునుండిరి. అతనిని చూచినంతనే ప్రమద లేచి వానికి తన యాసన మొసగి తాను మరియొకచో గూర్చుండెను.

'విజయా! వినయు డెప్పటికివచ్చును.' అని సుగుణయడిగెను.'

'మరియొకగంటలో దప్పక రాగలడు. అచ్చట నాల్గుగంట లకు ముందు బయల్వెడలెదనని వ్రాసినాడు.'

'ఇప్పు డెన్నిది కొట్టిరా?'

'ఆ! ఇప్పుడే కొట్టినారు.'

అంతటితో సంభాషణ మాగినది. బండి చప్పు డేదియైనను వినయు డే తెంచుచున్నాడేమో యని వారు చూచుచుండిరి.

'ప్రమదా! భోజన మైనదా?'

'లేదు.'

'ఎందులకు మానినావు?'

'అన్నతో భోజనము చేయుదును ... నీవు భోజనము చేసి నాడవా యేమి?' అని తిరిగి వాసనే ప్రశ్నించెను.

'ఏమి!'

'ఏమియును లేదు. చేసితివా లేదా?'

'చేసిన?'

ప్రమద మరి పల్కలేదు

'చేయకున్న?'

'నీవు భోజనము చేయలేదా?'

'లేదు.'

'అట్లులయిన .... '

'చెప్పుడు.'

'మాయింట భోజన మొనర్పుము.'

'అంగులకా! అట్లయిన భోజనము చేసితిని.'

ప్రమద కుపితయైన ట్లతనిపై పాకనిశితకటాక్షము బరపెను. విజయుడు నవ్వుచు, 'ప్రమదా! మీయింటనే భోజనమొనర్చి తిన్నను. మరియొకమారు చేయరాదా యేమి?'

ప్రమదకోప మంతలోనే తీరిపోయినది. విజయు డనినమాట కామె కఠికానందము కల్గినది.

'మరి తప్పరాదు.'

'అట్లే తప్పను.'

'నాచేతిలో జేయివేసి చెప్పినకాని నేను నమ్మను.'

'అట్లు' యని యాత డామెచేతిలో జేయివైచి చెప్పెను. ఆహస్తస్పర్శమున నాతనియొడలు పులకించెను. ఇదివర కెన్నిమారు లాత డామెతో మాటలాడలేదు! మసలలేదు! కాని నేడుమాత్ర మందు నూతనత్వము వానికి పొడకట్టినది. అతడు దక్షిణహస్తముతో నామె హస్తమును స్పృశించినప్పుడే వారు భవిష్యద్దంపతులు కాగలరని యతడూహించెను. ఇంకను వేనవేలుభావములు వానిలో బొడసూపినవి. అట్లత డూహాపరంపరలలో నూగిపోవుచుండగా వినయుడు బండి దిగి లోన బ్రవేశించెను.

వినయుని జూచి యందఱు హాసనయనములతో నాతని నుపలక్షించి క్షేమసమాచారము దెలిసికొనిరి. అప్పుడది యొకయానందరంగమైనది. ఆనాలుగైదు నిమిషములమాత్రము వినయుడు సర్వము—తనమధురనుకూడ— మరచినాడు. అతనికన్నులలో నానందము, చిరునవ్వులలో నానందము, వెల్లివిరిసిపోవుచుండెను. అతడు శకటముపై నున్నంతసేపును మధురయెడనే దృష్టి. అతడు దూరమగుచుండినకొలది ప్రేమానుబంధము దగ్గరపడినది. అతడు గృహమున బ్రవేశించువరకు ప్రియమిత్రుని, జననిని, సోదరిని చూచునంతవరకు నాతనిహృదయమున మధురనిర్మలస్వరూపమే కలదు, ఆమె తీయనివాక్యములే యాతనిచెవులలో గలవు, ఆమెమనోజ్ఞకటాక్షములే వానిచూపులలో గలవు. జననిని చూచినంతనే యతడు భక్తిభావమున బలికినాడు. సోదరిని ప్రేమతో దగ్గరచీరినాడు. మిత్రుని హస్తములలో తనహస్త మిడి సంపూర్ణప్రేమతో వానికుశలసమాచార మడిగినాడు. పరస్పరక్షేమవార్తలు తెల్పుకొనుట యైనంతనే వారు భోజనాదికముల నిర్వర్తించుకొనిరి.

వినయు డానాడు ప్రక్కపై బ్రాలినాడే కాని యతనికన్నులకు నిద్దుర రాకుండెను. వానికన్నులయెదుట మధుర నిర్మలమనోహారస్వరూపమే మాటిమాటికి కనబడుచుండెను. ఆమెవాక్యములు వానిహృదయకుహరాంతరమున బ్రతిధ్వనించుచుండెను. అతడు మరచిపోదమని యెన్నిమాఱులు ప్రయత్నించినను అట్లు చేయలేకపోయెను. కన్నులు మూసినను దన్నొద్దమందహాసనమంచిత ముఖారవిందము. కన్నులు తెరచినను తదీయమధురస్వరూపవిభ్రమము. అతడెంత ప్రయత్నించినను నిద్దుర రాదాయెను. అట్లులే యాతడాలోచనా పరంపరలలో మూగుచు నామెనే తలచుకొనుచు బండుకొనెను. అతడునిద్రించెను. కాని యానిద్రలోగూడ నామె చక్కని ప్రతిబింబమె స్వప్నవీధులలో వానికి దోచుచుండెను.

మఱునాడు తొమ్మిదిగంటలకే విజయుడు వినయునిగృహంబున కేతెంచెను. సాధారణముగ బ్రమదకు చదువుచెప్పుట కతడట్లు ప్రతిదినము వచ్చుచుండెడివాడు. అందుచే బ్రమద పొత్తముదీసికొని వినయునితో మాటలాడుచున్న విజయునికడ కేతెంచెను.

'ప్రమదా! నేటినుండి మీయన్నయే చెప్పును.'

'ఏమిా? నీవెందులకు చెప్పవు'

'మీయన్న యుండగ నే నేటికి?'

'వలదు! నీవె చెప్పుము.'

'దాని కేమికాని, నే నొకటి యడిగెదను చెప్పెదవా?'

'చెప్పెదను.'

'నేను బాగుగఁ జెప్పెదనా? లేక వినయుఁడా?'

ప్రమద యూరకుండెను.

'చెప్పుము.'

ఆమె మోముపాంచి యూరకుండెను.

'ప్రమదా! చెప్పుము?' అని వినయుఁడు హెచ్చరించెను.

ప్రమద యొక్కొక్క యక్షరమే మెల్లన నుచ్చరింపుచు 'విజయుఁడే' యని వచించెను.

'వినయుఁడు బాగుగఁ జెప్పలేఁడా?'

'చెప్పును. కాని నీ వంతకన్న బాగుగఁ జెప్పెదవు.'

అమాయిక యగు ప్రమదమాటల కిద్దరును నవ్వుకొనిరి. ప్రమద తన ముఖము వాంచి విజయునిఁ జూచెను.

'ప్రమదా! రేపటినుండి చెప్పెదను లెమ్ము. నేఁటికి మరి వలదు.'

'రేపటినుండి తప్పక చెప్పవలయునుసుమా?' యని పలుకుచుఁ బ్రమద గృహములోనికి పోయెను.

మిత్రు లిద్దరును హాయిగ మాటలాడుకొనుచుండిరి. అప్పుడు విజయుఁ డొక గ్రంథము దీసి వినయున కిచ్చెను. అది యొక చక్కని నవల. సాంఘికమని మీఁద నే ముద్రింపఁబడి యుండెను. దాని నెవరు వ్రాసిరో యని వినయుఁడు పరీక్షించెను. గ్రంథకర్త విజయుఁడు. వినయుఁ డాశ్చర్యభరితుఁ డాయెను. విజయుఁడు కవి యని యాతఁ డిదివర కెఱుఁగఁడు. అతని ప్రథమచరణ మిదియే యని వినయుఁడు తెలిసికొనెను.

విజయుఁడు వాఙ్మయపరిశీలన జేసినాఁడు. ఆంగ్లాంధ్రములలో నాతనికి ప్రవేశము కలదుగాని యాతఁ డట్టివా డని యిదివర కెవ్వరు నెఱుఁగరు. సాంఘికపరిణామములలో నాతని కాసక్తి మెండు. అట్టికథ నొండత డిప్పుడు నవలారూపమున బ్రచురించినాఁడు, అదియైన నిదివర కెవ్వరికి దెలియఁజేయలేదు. ప్రప్రథమమున నది వినయుని చేతికే యిచ్చెను. వినయుఁడు కూడ నవలలఁ జదువుటయం దాసక్తి కలవాఁడు. అతడు సాధారణముగ నవల దొరకిన విడుచువాఁడు కాఁడు.

అందునను మిత్రుఁడగు విజయుడు వ్రాసినది చదువుట కాతడు ప్రమోదభరితుఁ డాయెను.

పుట త్రిప్పి వినయు డాగ్రంథము తనకే యంకిత మీయ బడుట చూచెను. సంతోషాతిరేకమున నత డేమియు జెప్ప లేదు

పదిదినములు దాటినవి. వినయు డిపు డొక చిత్రరచనమందు కాలము బుచ్చుచుండెను అది యొక చిత్రకళాప్రదర్శనమున కంపుటకు రచింపబడుచుండెను.

పది దినములు దాటుటచే మధుర యొసగిన చిత్రపటము లతడు విలోకింపనెంచెను. అతడు కంపితహస్తములతో వానిని తీసెను. హస్తముపై ననేకములగు చిత్రము లుండెను. అవి త్రివర్ణచిత్రములు కావు. అప్పుడతడు త్రివర్ణచిత్రముల దీసెను.

అం దొకటి యానాటి స్వప్నచిత్రమువలె నుండెను. అందు ప్రకృతిరామణీయకము గుంభితమై యుండెను. పరస్పరముగ్ధావలోకనముల యువతీయువకు లిర్వురు చిత్రిత మై యుండిరి. దూరమునుండి యొక భయంకరస్వరూప మది విలోకించుచుండెను

రెండవది యొక స్త్రీపటము. ఆమె సాశ్రునయనంబుల శోకము లుమోడ్చి యుండెను.

ఆరెండిటిమీదను ప్రేమపూర్వకముగా మధుర యని లిఖింపబడియుండెను. ఆచిత్రముల జూచుచు నాతడు కనులవెంబడి దుఃఖాశ్రుకణముల జార్చినాడు.

౫

రాత్రి పదిగంటలు కొట్టెరి. ఊరంతయు మాటుమణగియున్నది. ఏదివాంధమో కర్ణములు భీతితో వినునట్లు గట్టిగా నరచుచుండెను. అయుటూకధ్వానము ప్రశాంతశర్వరీతమోవిలీననిశ్చలతా

భావమును గలంచి వేయుచుండెను. మిన్నున గ్రమ్మిన కారుమబ్బుల వెనుకనుండి లేనెల మందహాసమొనర్చుచుండెనేకాని యామినసక వెన్నెల విషాదరేఖాంకితమై యుండెను అప్పుడప్పుడు మొగిళుల కదలికచే చంద్రరేఖ కప్పబడి మరి వెన్నెల లేకుండెను. అప్పటికి బాగుగ జనసంచారము తగ్గెను. చోరులో జారులో తప్ప నితరులు వీథులలో దిరుగాడువారెవ్వరు? అందు ముఖ్యముగా నాకాళరాత్రి యందరకు భయానకముగా నుండితీరును.

అట్టిరాత్రి గోపాలపురవీథుల వెంబడి నొకవ్యక్తి గబగబ పరుగులిడి పోవుచుండెను. ఆవ్యక్తి యాచీకటిలో నెవ్వరికిని కానరాదు. ఎవ్వరైన దన్ను గన్పెట్టుచున్నారేమోయని భయమభినయించుచు నావ్యక్తి రాజవీథిలో బోవుచుండెను. ఆదేసమయమున జగచగి నొకగుఱ్ఱపుబండి యాదారిని వెడలిపోవుచుండెను.

ఆగుఱ్ఱపుబండిలోనున్నవారు నాగేంద్రుడు భ్రమర, మధుర. ఊరువీథు లెట్లున్నవియోయని మధురాభ్రమరలు క్రొత్తవారగుటవలన బైకి చూచుచుండిరి నాగేంద్రనాథుడు నూరక చూచుచుండెను. బండికి దగిలింపబడియున్న దీపపుకాంతి మిణుకుమిణుకు మనుచు బైబడుచుండెను. ఆగోడప్రక్కనె వెడలుచున్నవ్యక్తి వారికన్నులయెదుటనుండి యాగకుండపోయి ప్రక్క సందులోనికి మరలెను. ముగ్గురు చకితు లైరి. నాగేంద్రనాథుడు విస్తబ్ధుడై యావెడలుచున్న ధవళాంబరినే చూచుచు బెదవివిరిచెను. భ్రమర యిదియంతయు గనిపెట్టెను. ఆత డెందులకామెను చూచి చకితుడయ్యెనో యామె యెరుగ లేకపోయెను. ఆమె యెందుల కాయర్ధరాత్రమున బరుగిడిపోవుచుండవలయును? అతనికి ఆమెకు గలసంబంధమేమి? ఆమెను వెన్నాడుటు దురాత్ము లేతలచే నియమింపబడినవారా? అట్లయిన నితడామె నెందులకు హింసించుట? ఇందుగల రహస్యమేమి? యని భ్రమర

తనలో దానే ప్రశ్నముల నైచుకొన దొడగెను. నాగేంద్రనాథు డంతలోనే—యామెను చూచుట తలోనే—పెదవివిరుచుట, కోపముతో నామె వెడలినదెసకే చూచుట యన్నియు నామె కనుమానాస్పదము లయ్యెను నాగేంద్రునిచూపులు నిశితములును కఠినములునై యున్నవి అతనిముఖమున నిప్పటికిని కోపచిహ్నములు కానవచ్చుచుండెను వీరుకాని తన్ను కనిపెట్టిరేమో యని యతడనుమానించెను అనుమాననివృత్తికి భ్రమర నొకమారు మధుర నొకమారు తిలకించెను. అతి సందులకు తమ్ము జూచినాడో భ్రమర గ్రహించి యామెవ్వరని తానెరుగనట్లు ప్రశ్నలు వేయమొదలిడెను.

'ఇంత రాత్రివేళ పరుగులిడుచున్న దెవరు?'

'ఎవ్వతెయో వెఱ్ఱిది'

'వెఱ్ఱిదా! పాపము దాని నెవ రేమిచేయుచున్నారో?'

'ఎవ్వరేమిచేయుదురు. ఈయూర పిచ్చియాసుపత్రి కలదు. బహుశః దానినుండి యిప్పుడు వెడలివచ్చుచుండెనేమో?'

ఆమెకు పిచ్చియా! భ్రమర యావాక్యముల నమ్మలేకపోయెను కాని యామె నేమియు నెరుగనట్లు యూరకుండెను. ఊరకున్నను ఆమె ధ్యానములు మాత్రము పరిపరివిధముల బరువులిడుచుండెను. ఇట్టులుండ వారు నాగేంద్రనాథుని భవనము ప్రవేశించిరి. వారలు బండిడిగి లోనికి పోయిరి. భవనము వెనుక నేదియో కలకలము వారికి వినవచ్చెను. కాని యది వారు విప్పించుకొనకయే మేడ మీదికి వెడలిరి. మధురాభ్రమరలకు వేఱొకగది సామానుల నుంచుటకు జూపబడినది అంత నాగేంద్రనాథు డిప్పుడే వచ్చెదనని దిగువకు వెడలెను. మధుర భ్రమరకు దగ్గరగా వచ్చి,

'ఆమె సుమ కాదా' యని ప్రశ్నించెను.

'ఔను. కాని నీవాయనకు నేమియు మాటలాడకుము' అని

భ్రమర జవాబిడి దిగువ నాగేంద్రు డెవ్వరితోడనో మాటాడుచుండె నని గ్రహించి, వెలుపలకు వచ్చి నిల్వబడెను.

నాగేంద్రనాథుడు దిగువ నెవరితోడనో మాటలాడుచుండెను. మే మిప్పుడే యీసంగతి కనుగొంటిమి

నాగేం—మీకు బుద్ధులులేవు .. నేనుచూచితిని— క్షమించవలయును.

వా రెవ్వరియో యింకను మాటలాడుకొనిరి. కాని యవి యామెకు వినబడలేదు. త్వర నే యతడు మేడమె ట్లెక్కుచుండెను. అంతట వారు భోజనమొనర్చి చాలరాత్రి యగుటచే బండుకొనిరి.

రాత్రి భ్రమరకు రెండుమూడుమారులు తెలివివచ్చెను. ఆమె కేదియో యొకశబ్దము వినబడుచుండెడిది. అది యేమియో ఆమెకే తెలియకపోయెను. ఎవ్వరో కొందరుమనుజులధ్వని యని మాత్ర మామె తెలిసికొనెను.

౬

ప్రశాంతచంద్రబింబముపై మబ్బుతునుక నిల్చినది, అమృత మాధురీసుమనస్సుకుమారిపై వేడిగాలిదొంతరలు వీచినవి, మధుర ముఖ మంధకారైకపటవృతమాయెను, మధుర దేహము శుష్కపత్రమువలె మాఱిపోయినది. తదీయహృదయాంబునిధి యుచ్చలిత మాయెను. తదేకాలోచనలలోఁ దన్నుఁదానే యామె మఱచుచుండెను. అహ్నియు దినమొకయుగముగా నామెకుఁ దోఁచుచుండెను. అంతయును నామె కంధకారబంధురముగా నుండెను. రాత్రులు నామెకు నరక నిత్యమైనఁ బట్టుకుండెను. ఏమియో విచిత్రధ్వను లామెను నాఁడునాఁ

టికి కలఁచుచుండెను. ఆధ్వనులు తనకే వినఁబడుచుండె నని యామె యూహించుచుండెను కాని, భ్రమరకు నట్టిసవ్వడి తొలినాఁటినుండి యు వినఁబడు చుండెను. పగటిసమయమునగూడ నాధ్వను లామెకు వినవచ్చుచుండెను. కాని శబ్దసమన్విత మగుపగటపూట నవి తెలి యవు. నాగేంద్రనాథుఁ డనిన భ్రమరకుఁగూడ నొకవిధమగు నస హ్యమంకురించెను. కాని యది యెవ్వరికి తెలియనీయక యామె ప్రవర్తించుచుండెను. నాగేంద్రనాథునియెదుట నామె నిలుచుట కనుమానించెడిది. అతని క్రూరములగుదృష్టు లెవ్వరికి భయానకము లు కావు? రాత్రులయం దతఁ డప్పుడెటకో వెడలుచుండెడివాఁడు. అది భ్రమర కన్పట్టును కాని యాతఁ డెటకుపోవుచుండెనో యామె యెఱుఁగ లేకుండెను.

ఒకనాఁడు భ్రమర రాత్రుల విన్పించుశబ్దములఁ గూర్చి నాగేంద్రనాథు నడుగ నిశ్చయించుకొనినది

"రాత్రుల నేవియో భయంకరములగుధ్వను లీచుట్టుప్రక్కల నుండి వినవచ్చుచుండును. అవి యేమి?"

"మీ కవి భయముఁ గల్పించుచున్నవా?" అని నాగేంద్ర నాథుఁ డొకపికటమందహాస మొనర్చుచుఁ బల్కెను.

"చాల భయంకరముగ నున్నవి. నాకు నిద్రకూడ రామాని నది. నేను త్రుళ్ళిపడి లేచి యవి యేమియని యాలోచించినను నా కేమియుఁ దెలియదాయెను. అంత కఠోరకంఠరము నే నెప్పుడును విన లేదు."

"మనభవనము వెనుకనే యొక పిచ్చియాసుపత్రి కలదు. దానిలో నున్నవెఱ్ఱివాం డ్రట్టిగోల చేయుచుందురు."

"వి. మనము వచ్చుచుండఁగఁ జూచినయామె పిచ్చిదియేనా యేమి? అట్లు పరుగిడుచున్నట."

"ఔను" అని నాగేంద్రనాథుఁ డాసంభాషణము మరి పొడు గింప నిష్టములేక వెడలిపోయెను.

అంతయు నాలించినతరువాత భ్రమర "నిజముగా సుమకు వెఱ్ఱియా యేమి!" యని మాటిమాటికి తన్ను దానే ప్రశ్నించు కొనుచు నిదివరకు జరిగినసంగతులతో దీనిఁగూర్చి యాలోచింపఁ దొడగెను. అట్లయిన వెఱ్ఱిలోనే యామె లీలసమాధిపై నట్టిలేఖ యుంచుట యెట్లు తటస్థించును?

మధుర భ్రమరతోడ నైనను మాటలాడుట లేదు. ఎప్పుడో వారు ఏకతమ యున్నప్పుడే మాటలాడుకొనుచుండిరి. అట్టియేకాంత సమయములు వారికరుదుకావు. ఐనను మధుర దుఃఖపరివృతయైనట్లు మాటలాడుట అరుదుగా నుండెను. భ్రమరహృదయమున నెప్పుడు శూలములతోఁ బొడిచిన ట్లగుచుండెను. మధురముఖమున మందహాసము గల్పించుట కామె యెట్టిపనినైన జేయుటకు నిశ్చయించు కొనెను. అయ్యు నామె హృదయము దాను నేర్పు కలది, మధుర యట్లు కాదు. అందుచే నామె యప్పుడప్పుడు మధురను మందలించు చుండెను. మధురమాత్రము యథారీతినే యుండెను. నాగేంద్రనాథుని తోడ నామె మాటలాడుటయే మానినది. భోజనసమయమున మాత్రము ముగ్గురు గలియుచుండిరి. ఒకనాడు నాగేంద్రనాథు డామె చేతి కొకలేఖ నందిచ్చి ఎవ్వరో నీకు వ్రాసిరి యని చెప్పెను. మధుర తన కెవ్వరు లేఖవ్రాయుదురో యెఱుగలేకపోయెను. ఆకవరుపై విలాసము మధుర, నాగేంద్రనాథుని భవనము గోపాలపురము. అని లిఖింపబడియుండెను. ఆవ్రాత యామెకు పరిచితము కాదు. ఎవ్వరది వ్రాసిరో యామె గ్రహింపనేరకపోయెను. ఏకాంతమున నామె యా యుత్తరము దీసి చూచెను. అం దిట్లు లిఖింపబడియున్నది.

'రేపటి రాత్రి పదునొకండు గంటలకు, చెరువుప్రక్క నున్న మఱ్ఱిచెట్టుకడకు రమ్ము. రహస్యవిషయముల గూర్చి నీతో మాటలాడవలెను. నే నెవరో ముందు నీకు తెలియగలదు. అనుమానము వదలుము—   నీక్షేమము గోరు—'

దురంతచింతాకులితయగు మధుర యాలేఖ జూచి వణకి పోయెను. అది యేమియో యామె యెఱుగ లేకుండెను. నాక్షేమము గోరువా రొక రీవిశ్వమం దున్నారా? . . . ఎవ్వరు?. . . .విన యుడా? . . . . . అతని వ్రాతయేనా యిది? . . . . .కాదే? మరెవ్వ రిది వ్రాసియుందురు? నాకు తెలిసినవా రీయూర మరెవ్వరున్నారు? అని యామె తనలో నేగియో యనుకొనుచుండెను. కాని యామెకు చెరు వెచ్చట నున్నదో తెలియదు. కావున మున్ముందు చెరు వెచ్చట నున్నదియో కనుగొననెంచెను. ఆయూరు వచ్చినది మొదలు భ్రమరకాని మధురకాని షికారు వెడలుట లేదు. నేడు మధుర షికారు వెడల నిశ్చయించుకొనెను. నాగేంద్రనాధునితో నామె యందులకే మాటలాడెను.

'ఈదినమున నెచ్చటికైన షికారుపోవలెనని యున్నది?'

నాగేంద్రనాధు డామాటలకు పరమానందము జెందెను. ఆమె తన్నెప్పుడైన ప్రేమించునని యాత డుప్పొంగెను. 'అలాగుననే. ఎచటికి పోదము.'

'ఈయూర జెరు వున్నదా?'

'ఉన్నది.'

'అట్లయిన జెరువుగట్టునకు పోదము.'

'మీయూరు సముద్రపుగట్టునకు బదులు మాయూరు చెరువుగట్టా. బాగుగ నున్నదని' యాతడు మందహాస మొనరించెను.

ఆ మందహాస మెప్పటివలె వికటమే? ఆమందహాసము మధురకు భయోత్పాతము. కాని యాత డది యెరుగడు. ఆమె కానాడు తనపై దయకలిగినదని యతడు భావించెను. సాయంతన మూరుగంటలకు వారు బండిపై చెరువుగట్టునకు పోయిరి. చెరువు వారి భవనమునకు మూడు ఫర్లాంగుల దూరమున నుండెను. చెరువు పడమటితటమున పెద్దమఱ్ఱిచెట్టు కలదు. ఆమఱ్ఱిచెట్టుకడకే తానా మరునాటి రాత్రి వెడలవలయుగదా యని యామె భావించెను. మధురహృదయమున నట్టిభావములు పొడచూపుచున్నవో భ్రమర యెరుగదు. ఆమె నాడు సంతోషముగ నున్నదనియే యామె తలపు. కాని మధురయో? ఆమె భావము లన్యుల కెరుగరానివి మెల్లన నామె యన్నివంకల దిలకించి మఱ్ఱిచెట్టును చూచెను. అది చాల పెద్దది. రాత్రి సమయముల నచ్చోట కేగుట చాల కష్టము. సాయాహ్నమునసే యది యంతభయంకరముగ గన్పట్టుచుండెను. నిశాసమయమున, మహాంధకారమున, నింకెంత భయంకరముగ నది యుండునో కదా! అట్టిభావములతోడనే నాడు మధురహృదయము కలగిపోయెను. సంధ్యారోచులు కరగిపోయినవి మునిమాపు సువర్ణము మాసిపోయినది. అట్టిసమయమున వారు గృహోన్ముఖులైరి. మధుర ప్రక్కనే భ్రమర నడచుచుండెను. ఆమె భుజముపై జేయినిడి మధురమద గమనంబున నడచుచుండెను. రాజవీధిలో నక్కడక్కడ దీపములు వెలుగుచుండెను. ఆదీపముల కాంతిలో విస్పష్టముగ, విజయుడు మరియొక యువకునితో గలసిపోవుచు, మధుర కన్నుల బడెను. వినయుడు కన్నాడ నామెను తిలకించెను. వారి నయనము లొక్కమారు కలసినవి. అంతలోనే వా రొకరిప్రక్కనుండి మరియొకరు వెడలిరి. అప్పట్టున వారి వస్త్రములు ముద్దులాడుకొనినవి. మధుర కోక మారొడలు ఝలదరించెను. ఎప్పుడైన వినయుడు తనకు రక్షకుడు కాగ

లకు. వానిరూపులో నాభావ మున్నది. అని యామె భావించెను. మరల నెన్నిదినములకు వానిని చూచుట యబ్బినది.

మధుర దారిలో వినయుని చూచుటకాని, వారిమాపు లొక్క మారుగా గలయుటకాని యన్యు లెఱుగరు. ఆకలయికలో నెన్నినీ రదసందేశములు వెడలినవో వారికే తెలియవలెను. మధుర కానాటి రాత్రి యవేతలపులు. వినయునితో దా బుచ్చినదినములు — అవి యెంతమధురములగు దినములు—మధురతలపులలో ప్రవేశించినవి. ఆభావములలో నామె ఱైక్యముపోవుచుండెను. తదీయహృదయకమలమున వానిరూపము శాశ్వతముగ ప్రతిష్ఠింపబడినది. వానిరూపమామె హృదయాంతరాళమున నొరుల కెరుగనిచోట దాగినది. అటనుండి యిక నారూపము తొలగనేరదు. స్థాయీభావము బొందిన వినయునిరూపము మధురకన్నులకు సర్వకాలసర్వావస్థలయందును గోచరించుచుండెను. ఆరూపమే యామె కప్పుడప్పుడు హృదయశాంతి నొసగుచుండెను.

ఆనాడెట్లో యామె గడపెను రాత్రి తొమ్మిదిగంటలైనది. మఱియొకరెండుగంటలకు తా నచ్చటికి పోవలయును. 'అచ్చటికి వెడలుటా?' అని తనహృదయము నామె ప్రశ్నించెను. దానికి జవాబేమి? ఆమె కేమియు దోచుటలేదు. ప్రక్కపై మేను వ్రాల్చి యాలోచింపగడగెను. 'మధురా! వెడలుము' అని యామెయంతరాత్మ బోధించెను. 'అట్లే వెడలెదను' అని యామె నిశ్చయించుకొనెను. ఆలోచనాధీనయై యామె యుండగా నామెకు తెలియకమునుపే యామెకు నిద్రవచ్చినది. ఆనిద్రలో దాను చెరువుగట్టుననున్న మఱ్ఱిచెట్టుకడకు వెడలినట్లు కలవచ్చినది. అవకుంఠనసమాచ్ఛాదిత వ్యక్తి యొండచట గోచరించెను.

'మధురా!'

ఆమె పల్కెను. ఆవ్యక్తి ముసుఁగుతీసెను.

వినయా! యనుచునామె లేచెను. అంతయు శూన్యము. అంధకారబంధురము. గదిలో దీప మారిపోయియున్నది. ఎన్నిగంటలైనదో యని యామె తలఁచెను. దీపము లేదే యెట్లు తెలియును. టంగుమని గడియారము గంటకొట్టెను. పదిగంటల ముప్పదినిముసములా?.... ఎంత? ఆమె యాలోచించుచుండఁగనే మరల గడియారము రెండుగంటలు కొట్టెను.

ఎంతపని యైనది? యని యామె విచారించెను.

౨

నాలుగైదుదినములవరకు మధుర కేమియుఁ దోఁచకుండెను. తా నారాత్రి మఱ్ఱిచెట్టుకడకు వెడలిన నేమియైయుండునో యామె సరిగ నూహింపలేకుండెను. తన క్షేమముఁ గోరువారిని చూడలేనైతి నికదా యని యామె చింతావహించెను. ఆమె దుఃఖభారమునఁ గ్రుంగిక్రుంగి యణఁగిపోవుచుండెను. మధుర యానాఁ డుబుసుపోకకునై పత్రికనొండు తీసి చూచుచుండెను. అం దేవి చదివినను ఆమెకు మరికొంత చీకాకుగ నుండెను. అట్లే కాగితములఁ దిరుగవేయుచు నామె బొమ్మలఁ జూడ నారంభించెను. గోపాలపురము వచ్చిననాటి నుండియు నామె కుంచెపై చేయివేయలేదు. అందుచే నామె యాసక్తితో బొమ్మలఁ దిలకించుచుండెను. ఒక్కబొమ్మ యామె నాకర్షించెను. అది విరహిణీపటము. ఆపటము సజీవ మన్నట్టు లుండెను. ఆకన్నులలోఁ దళతళ, చాంచల్యము.....అంతయుఁ దన్నే పోలి యున్నట్లు గ్రహించెను. దానిపై నిట్లున్నది.

విశ్వకళాప్రదర్శనము.

ప్రథమ బహుమానము వేయిరూప్యములు.

వినయుఁడు.

(గోపాలపురము)

(వినయునిచే రచింపఁబడిన త్రిపర్ణపటమునుండి తీసిన
యేకవర్ణచిత్ర మిది.)

వినయుఁడు విశ్వకళాప్రదర్శనమునఁ బ్రథమబహుమానము బడసెనని దెలియుటచే మధుర కొకయపూర్వామోదము ఘటిల్లెను. ఆయామోదములో నామె విపులవిశ్వమునే మరచిపోయెను. వినయు డెంతటియదృష్టవంతుఁడు. ఈజయమున కాతఁ డెంతసంతోషించునో యని యామె యనుకొనెను. కాని యాబహుమానముకన్న తా నొసఁగినచిత్రపటములు—ప్రేమపూర్వకముగఁ దా నిడిన చిత్రములు వానికి వేయిరెట్లు ప్రియములు, అని యామె మరచెను. తదేకదీక్షతో నామె యాచిత్రపటముదెస చూచుచుండెను, లేదా వినయుడు అను నక్షరములదెస చూచుచుండెను. ఆయక్షరములలో వానిస్వరూపము మధురకు గోచరింపఁదొడఁగెను. ఆచిత్రపటమున వానిరూపమె కన్పించెను. ఆమె పెదవులమీఁదుగ వేడివేడినిట్టూర్పుగాడ్పులు వెడలెను. వానినే తలఁచుకొనుచు నామె కుర్చీలోఁ గూరుచుండెను. ఆనాఁటి సాయంతనమునఁ ద న్నాతఁడు చూచుట, వారిదృష్టు లేకమగుట, అందులో నీరవప్రణయసందేశము లిమిడిపోయియుండుట అన్నియు నొక్కమారుగ నామె తలపునకు వచ్చెను. గిఱ్ఱుమని శరవేగమున స్వప్నమువలె నన్నిసంగతులు నామెయెదుట తిరిగినవి. ఆవెఱ్ఱియా పత్త్రికను గుండియలపైఁ బడవైచికొని శూన్యదృక్కుల నల్వంకలఁ బరచుచు వినయునే తిలకించుచుండెను.

ఇంతలో నొక సేవకుఁ డేతెంచి యామెచేతి కొకలేఖ నందించెను. ఆలేఖ యెవరు వ్రాసినది? ఇదివరకు వచ్చినయుత్తరము వ్రాసినవారి వ్రాఁతయే యది యని యామె గ్రహించెను. సేవకుండు వెడలినంతనే యామె యాలేఖను కంపితహస్తములఁ దీసి చదివెను.

అభాగినీ! మధురా!

భవదీయ భవిష్యజ్జీవననౌక యగాధ సముద్రమధ్యమున, కష్టతరంగసంకులితమై ప్రళయఝంఝామారుతోద్ధతిచే నెప్పుడు బోర్లపడునో యూహించుకొంటివా? ఈదినముననైన నీవు సరిగాఁ బదునొకండు గంటలకు చెరువుగట్టుపై మఱ్ఱిచెట్టుకడకు రమ్ము. ఒకచో నేను నీకీ దినమునఁ గానరాకున్నచో రేపటిదినమునఁ గూడ తప్పక రమ్ము. అట్లు రాకున్నచో మరి నీవు నన్ను చూడలేవు. నే నేటికిట్లు వ్రాయుచుంటినో నీవు మున్ముందు తెలిసికొందువు. స్వర్గస్థురా లగు నీజననీ సందేశముగా నిది నీవు నమ్ముము— నీ క్షేమము గోరు—

ఆయుత్తరము చదివినవెంటనే యామె యది యొకపెట్టెలోఁ బడవైచి యొరులకు తెలియకుండ దాచెను. ఆలేఖ వ్రాసినవారెవ్వరో యామెకు త్వరలో దెలిసికొనవలెనని యభిలాషము పొడమినది. అప్పుడు సాయాహ్న మగుచుండెను. నాగేంద్రనాథుఁ డచ్చటి కేతెంచెను. భ్రమరకూడ నచ్చటికి వచ్చెను.

నాగేంద్రనాథుఁ డీదియు నదియు కొంతవరకు మాటలాడి నిలిచి 'మధురా! నీకీ రోజున నేదియో లేఖ వచ్చెనట!'

మధుర కాయుబుసు మాటలాడుట కిష్టములేదు. కాని జవాబిడక విధిలేకపోయెను. 'ఔను.'

'ఎవ్వరు వ్రాసిరి?'

'నా స్నేహితురాలు.'

'మీ యూరేనా?'

'ఔను.'

నాగేంద్రుఁడు మరేమియు నడుగలేదు. భ్రమర వారి సంభాషణమంతయు విస్మయవిస్ఫారితనయనములతో నాలించుచుండెను.

'ఈదినమున షికారుపోదమా!'

'నేను రాజాలను.' అని మధుర యనినంతనే నాగేంద్రనాథుడు లేచి 'నాకించుక పనియున్నది' యని చెప్పి వెడలిపోయెను. అతని వంకనే మధుర కోపదృష్టులు పోయెను. భ్రమర కీసంభాషణ మేమియుగూఢ నర్థము కాలేదు. ఏలయనిన నామె మధుర కెవ్వరికడ నుండియో లేఖవచ్చినదనియే యెఱుగదు. ఆవిషయముగూర్చి యామె మధురను కనుగొనదెంచెను.

'మధురా! లేఖ యేమి?'

'ఏమియును లేదు——' సోదరికికూడ మధుర యాలేఖాంశములలో నొక్కటియు జెప్పదలచుకొనలేదు.

మధుర తనకడ నేదియు దాచదని భ్రమర తలచెను. కాని నేఁ డట్లు జరిగకునికి భ్రమర చకితయయ్యెను. 'మధురా నాకడ నీకు దాచుటా!'

'భ్రమరా! క్షమింపుము. ఆ లేఖలగూర్చి నీకు రెండుమూడు దినములలో దెలియబరతును. అంతవరకు నీ వోర్చుకొనవలెను.'

'ఒకలేఖ కాదా?'

'కాదు. ఇదివర కొండు వచ్చినది.'

భ్రమర కంతయు రహస్యమయముగా గానవచ్చెను. కాని యామె యేమియు జెప్పలేకుండెను. మధురను ప్రశ్నింపలేకుండెను, ఆరెండుదినములు దాటినతరువాత జెప్పునుకదా యని యూరకుండెను, ఆనాటిరాత్రి మధుర తనగదిలో గూరుచుండి యెప్పుడు పదునొకండు గంటలు కొట్టెదరు. అని యాలోచించుచుండెను. పండుకొనిన నిద్ర

వచ్చునని యామె కూరుచుండెను. సరిగా రాత్రి పదిగంటలైనది. నాగేంద్రనాథుడు తనగది వెల్వడి వచ్చి మధురను చూచి, 'ఇంకను మేల్కొని యుంటివేమి?' అని ప్రశ్నించెను.

'నిద్ర వచ్చుటలేదు.' అని యామె పండుకొనుట నభినయించెను. పదునొకండు గంటలకు పది నిమిషము లుండెననగ నాగేంద్రనాథుఁడు మేడమీఁద తన గదిలోఁ బండుకొనఁబోయెను. పదునొకండు కొట్టిరి మధుర చప్పున లేచి యడుగులచప్పు డెవ్వరికిని వినఁబడనట్టులు మెల్లన నడుగులిడుచు మేడ దిగెను. భవనద్వార మొకడ నొక చిన్నదీప మున్నది. అదిదాఁటి యామె బయల్వెడలెను. ఆమె కా చీఁకటిలో కన్నులు కనఁబడవాయెను. కాని దూర దూరమున నున్న దీపముల చిరుకాంతిలో నామె మెల్లనఁ జెరువు గట్టుదెసఁ బోవుచుండెను అప్పు డామెకు మార్గమున మనుజుల సవ్వడి వినవచ్చెను. ఆదెస కామె చూచెను. ఇల్లుగేదుగురు మనుష్యులు చరచర నేదియో యచేతనపదార్థమొండు తీసికొనిపోవుచున్నట్లామె యూహించెను. ఆయూహకే యామెగుండెలు దడదడ కొట్టుకొనసాగెను. ఇఁక నడచుట కామెకు మరి పాదములు సాగలేదు గృహమునకు మరలుదమా? వలదు పర్యవసానము బరిశీలింతము. ఏమైనను కానిమ్ము. అని యామె దృఢనిశ్చయ మొనర్చుకొనెను. ఎన్నియాపదలువచ్చినను ఆవ్యక్తితో నెట్లయిన మాటలాడవలయును. అని యామె నిశ్చితయై మెల్లనఁ బదముల ముందునకిడుచుఁ బోయెను. ఆకారుచీఁకటిలో మర్రిచెట్టొక భయంకరపిశాచమువలె గన్పించెను. మధుర యాదృశ్యముఁ గన్నుల నిల్పలేకపోయెను. ఎట్టకేల కామె యాచెట్టును డగ్గరెను. ఆమెభుజమున కేదియొ తగులుటయు నామె ప్రక్కకు తొలఁగి భయముతో నటు చూచెను. అది

యొకయూడ. దానికే భయమందితిఁగదాయని యామె నెమ్మది వహించెను.

అచ్చో నొకయరగంటవరకు మధుర నిల్వఁబడెను. ఆకులు లిన చప్పుడుకూడ నామెను కలఁచుచుండెను. కాని యావ్యక్తి యాగమ నమే లేదు. మధుర యాచీఁకటిలో నిక నిల్వలేకపోయెను. ఆమె మెల్లన గృహోన్ముఖ యయ్యెను. భవనములోని కామె వెడలి మేడ మెల్లన నెక్కెను. అచ్చో నామెకు నాగేంద్రనాథుఁడు ప్రత్య క్షమయ్యెను. ఆమెపైఁ బెద్ద పిడుగుపడిన ట్లయ్యెను. అతఁ డేమి ప్రశ్నించునో? ఛీ! వానికి కా నేటికి వెరచుట. ఆమె యనుకొనినట్లు నాగేంద్రుఁ డామెను జూచి యాశ్చర్యమున నిట్లనెను.

'మధురా! ఇంతరాత్రివేళ నేకతమ మెటు పోతివి.'

'ఎచ్చటకును లేదు.'

'ఏమి? నాతో నసత్యమా! ఛీ! నేను చెప్పెదను.'

మధుర మౌనమూనెను.

'వినయునికడకు......నీమనను హరించినవానికడకు . సిగ్గు లేదా! నాకంటఁబడుటకు.'

'నే నంతనీచపుఁబని చేయను......కాని నే నెచ్చటికి పోతి నోమాత్రము నీ కెరుఁగఁజేయును' అని చెప్పుచు నామె తనగదిలోనికి పోయెను. అప్పుడే పండ్రెండుకొట్టిరి.

భ్రమర వారిసంభాషణమంతయు నాలించి యాశ్చర్యముచే నేమియు నెరుఁగదాయెను......ఆలేఖలు వినయుఁడు కాని వ్రాయ లేదుకద యని యామె యనుకొనెను.

ప్రియమిత్రుఁ డగువిజయునిగృహంబున వినయుఁడు నాఁటి రాత్రి కూర్చుండి సంభాషింపుచుండెను. రాత్రి తొమ్మిది దాఁటిపో యినను వారు మాటలాడుకొనుచునే యుండిరి. వా రిప్పు డమందా నంద మనుభవింపుచుండిరి. చిత్రకళాప్రదర్శనమున వినయుఁడు ప్రథమబహుమానము వడయుటచే విజయున కాతఁ డనిన మరియుఁ బ్రేమగనుండెను. విజయుఁడు సాధారణముగ వినయునిగృహమున నతఁడు బొమ్మలువ్రాయుచుండఁ జూచుచుండును. విజయుఁడు మరి యొకగ్రంథమును రచించి యది చిత్రపటశోభితముగ బ్రకటింపనెం చెను. వినయుడు కథనంతయు చదివి, బొమ్మల గొన్ని వ్రాయుచుం డెను. ఆనాటిరాత్రి వారు పుస్తకప్రకటనముగూర్చి యాలోచించు చుండిరి.

'విజయా! త్రివర్ణచిత్రములు ప్రకటించుటకు చాలసొమ్ము కావలసియుండును.'

'ఐన నేమి? బొమ్మలుకూడ వేరుగ నమ్మిన సొమ్మురావ చ్చును.' విజయునకు సొమ్మునిన లక్ష్యములేదు. అందునను పుస్తక ప్రకటనమున వెనుదీయడు. ఇట్లు వారు మాటలాడుకొనుచుండగ బదిగంటలు కొట్టిరి. వినయు డది విని లేచెను.

'నే నిక గృహమునకు పోవలయును. చాల నాలస్య మైపో యినది.'

'చీకటిగ నుండును. పోగలవా!'

'భయము లేదు.' అని వినయుఁడు బయల్వెడలెను.

వినయుడు గుమ్మముదిగునరికి నాప్రక్కనే వానికి చీకటిలో నొకమనుజుడు గోచరించెను. కాని యాత డెవ్వడైన వానికేమి? అత డాదెస చూడకయే తనదారిని వెడలెను. ఆవ్యక్తి వానివెనుకనే

నడచుచు బోవుచుండెను. వీధియంతయు నంధకారబంధురమై యుండెను. అం దెవ్వరును నడచుటలేదు. విజయుడు మాత్రము,—తన్నెవ్వరో వెన్నాడుచున్నా డనుసంగతి మరచియే—నడచుచుండెను అట్లు నడచుచు నాతి డిదివరకొకమా రట్టిచీకటిలో నడచుట, ఒక పాడుగృహమున దాగియుండుట, మొదలగుసంగతు లన్నియు తలచుచుండెను. ఆనాడు తా నొనర్చినసాహసము తలచిన వానికే నమ్మకములేకుండెను. ఇప్పు డెవ్వరైన దన్నడ్డగించిన? అట్టి వెట్టియూహ ఇంకొకటి యుండదని తలచెను. కాని తన్నొకడు వెన్నాడుచుండెనని యెరుగడు. త న్నాత డొకవేళ నేమైనజేయుననియైన వాడెరుగడు. అట్లు తన్నొకడు వెన్నంటివచ్చుచుండెనని తెలిసిన వినయు డేమిచేయును? కాని వినయున కాతలపే లేదు. ఎట్లయిన నాత డనుమానించినవాడుకాడని యావ్యక్తి యెరిగి యట్లే వాని వెన్నంటి వచ్చుచుండెను. కాని వినయున కాచీకటిలో గొంచెము కొంచెముగ డెందమున భీతి యంకురించుచుండెను. .. ..ఏమది. తన్నెవ్వరో వెన్నాడుచుండిరా! అత డాగ్రత్తగ వినెను. నిశ్చయంబుగ ద న్నెవ్వరో వెన్నంటివచ్చుచుండిరని యతడు తెలిసికొనెను. వినయు డొక్కొక్కమా రడుగుల మెల్లన నిడుచుండెను. అప్పు డావ్యక్తియు మెల్లన నడచుచుండెను. వినయుడు త్వరితగమనుడై వెడలుచుండ నావ్యక్తియు దనయడుగుల జరచర నిడుచుండెను. ఇంతలో వినయుడు తనగృహము సమీపించెను. తా నింటిలోనికి వెడలిన నావ్యక్తి తనగృహము దెలిసికొనును. దానివలన నేదియో యాపద సంభవించును. అని యత డాలోచించి తన యింటిపై పైన దిరుగక నడచు చుండెను. ఆవ్యక్తియు వాని వెన్నునే యుండెను,

వినయున కేమియు దోచకుండెను. అత డేపనిమీదనో పోవుచున్నవాడై యుండకూడదా! వినయుడు టక్కున నొకవో

నాగెను ఆవ్యక్తియు నాగెను. వినయుఁ డింక నోర్వలేక శరవేగమున ప్రక్కసందులోనికి పోయెను. ఆతఁడామె యొక్క గృహము చీడీలోనికి వెడలి, గోడవార నిల్వఁబడెను. ఆవ్యక్తి యాసందులోనికి వచ్చెను. కాని వినయుఁ డతనికి కన్పడలేదు. అతఁ డిటునటు తిరుగుచు నుండెను. వినయుఁ డూపిరైన విడువసాహసింపలేదు. ఇంతలో నా యింటిద్వారము తెరువఁబడెను. వినయుఁ డట్లే చూచుచునుండెను. అతని వెన్నంటివచ్చిన వ్యక్తి ప్రక్కకు పోయెను. ఆగృహమునుండి వినయునకు చిరపరిచితయగు నాధనళాఁబకి వెల్వడివచ్చెను. ఆమె గృహమిదియా?

సుమ వెల్వడినయంతనే ద్వారము మూయఁబడెను. ఎవ్వరో లోన నుందురని యతఁడు తలఁచెను.

ఏమి యీవింత?

సుమ వీధివెంబడి పోవుచుండ వినయుని వెన్నంటిన వ్యక్తి యామె వెనుకనే పోవదొడఁగెను. ఏమి యీ రహస్యము?

వినయుఁడు బయలుదేరి నాఁడు గృహమునకు వెడలుసరికి పదునొకండు గంటలు కొట్టిరి. 'ఇంతరాత్రివరకు ఎక నెప్పుడు నిల్లు విడిచి యుండకుము.' అని జనని యతనిని మందలించెను. అతఁడుకూడ నింక నట్లుచేయరాదని తలఁచెను.

— —

౭

మధుర కానాఁడు నిద్ర లేదు. నాగేంద్రనాథుఁడు తన్నట్లు ప్రశ్నించినాఁడు! 'వినయునికడకు పోయితివి!' అని తానట్లొనర్చుట తప్పని యామె యెఱుఁగదా! తన్నట్లుత డడుగుట యెంత హైన్యము. అని యామె భావించెను. 'నేనెప్పటికిని వాని స్వాధీనమున నుండను.

అతడు దుర్మార్గుడు వానిచరిత్ర మెవ్వరికిని తెలియదు. అట్టివానిని నే వివాహమాడను.' అని యామె నిశ్చయించుకొనెను. తెల్లవారు వఱకు నవే భావములు.

ఉదయముననే భ్రమర సోదరికడ కరుదెంచి కూర్చుండెను. నాగేంద్రనాథుఁ డెటకు వెడలెనో కాని వారికాపూట యూతఁ డగ పడలేదు. తొలినాఁటి రాత్రిసంగతులు భ్రమరహృదయమున నాటు కొని యుండెను.

'మధూ! మధూ! నీవు నా హృదయమున సహాకారణముగ నగ్ని రవ్వలొల్కఁ జేయుచుంటివి. నీ రహస్యములన్నియు నాకడ దాప కుండ చెప్పుము.'

మధుర మౌనముద్ర వహించెను.

'నేనొకటి యడిగెదను కోపింపవుకద.'

'అడుగుము.'

'నిన్నటి రాత్రి మీసంభాషణము నేనాలించితిని.'

'ఏమి!'

'ఔను. నాకప్పుడే మెలకువ కలిగెను. అతనిమాటలు నీకఠిన ములగు జవాబులు వినియుంటిని.'

'నావి కఠినములగు జవాబులా? ఆమాట లాతఁ డెట్లనెనో! ఎంతటిగౌరవహీన వాక్యములు?'

'ఔను! కాని నీవలనఁ దప్పున్నది.'

'నావలన! . ఎట్లు?'

'నీవెచ్చటకి వెడలితివి?'

'ఇది నేనిప్పు డెవ్వరికిని తెలియఁబఱుపనిశ్చయించుకొనలేదు. అదితప్పుగా భావించుచుండిన నేనేమి చేయఁగలను? ముస్ముందంత యుఁదేట తెల్లము కాఁగలదు.'

'నాతోడఁగూడఁ జెప్పవా?'

'లేదు. రేపటిదినమున నీతో నంతయుఁ జెప్పెదను. అటుపై మనము మనయూరు వెడలుదము.'

'ఏమి!'

'ఈవివాహ మెన్నఁటికి జరగనేరదు.'

'మధురా! నాకు నదేభావము పుట్టుచున్నది. ఈతనిప్రవర్తన మంతయు బాగుగ లేదు.'

'మన కెన్నిచిక్కులు వచ్చునో!'

'రానిమ్ము. ఎన్నఁటికి దేవుఁడే కలఁడు. ఆతఁడు మనల రక్షింపఁగలడు. మరియొకటి. అవసరమైన మనము వినయునికడ సహాయ మపేక్షింపవచ్చును.'

వినయునిపేరు వినినంతనే మధురభావములలోఁ బరివర్తనము కలిగినది ఆమెభావ మంతయు నతనిమీఁదికే పోయినది. 'భ్రమరా! వినయుఁడు విశ్వకళాప్రదర్శనఁ బ్రథమబహుమానము నడసెను సుమా!' అనియెను.

'నీకెట్లు తెలిసినది?'

'ఇదిగో పత్రికలోఁ బ్రకటింపఁబడెను.'

అదిన మంతయు నేదియోసంభాషణములోఁ గడచెను. నాగేంద్రనాథుఁడు మధ్యాహ్నమునూఁడుగంటలకు గృహమునకేతెంచెను. కొంతవడకు మధురాభ్రమరలతో మాటలాడి వెడలెను. ఆనాటిరాత్రి మధుర పదునొకొండుకొట్టుటకుపూర్వమే యావ్యక్తిని కలియవలెనని బయల్వెడలెను. ఆమె లేచుట భ్రమర కనిపెట్టియేయుండెను. మధుర మేడ దిగెను. భ్రమర యామెను వెన్నంట నిశ్చయించెను. భ్రమర వెన్నంటెను.

మధురకు తెలియకుండ నాగేంద్రనాథుఁడు, అతనికి తెలియకుండ భ్రమర, నడచుచుండిరి. ఆచీఁకటిలో మధుర గుండెదడదడతో వెడలుచుండెను. భవనద్వారమున దీపముకూడ లేదు. భ్రమర కేమియుఁదోఁచుట లేగు. ఆమె నడచుచుండెనే కాని యొడలు తెలియలేదు.

మధుర మట్టిచెట్లు సమీపించెను. అక్కడ నెవ్వరును లేరు. ఆమె కేమియుఁ దోఁచుట లేదు. ఇంతలో నామెకు పదధ్వని వినవచ్చెను.

'అయ్యో! ఎవ్వరో ఆమెను పట్టుకొనిరి. హా' యని కేకవైచి యామె యచేతనయై నేల కొరగెను.

భ్రమర యాదృశ్యముఁ జూచి యాపాదమస్తకము వణకినది నాగేంద్రనాథునిగొంతుక ఆమెకు వినిపించెను.

' . . . . పడవేయుఁడు.'

ఇంకను మాటలు జరిగినవి—

దురాత్ముఁ డెంతపని చేసినాఁడు, తానేమిచేయుట? ఆమెకొక యపూర్వాలోచన కలిగెను. ధైర్యముతో నామె తనగదిలోఁ బందుకొన నిశ్చయించెను. పరుఁగున బోయి పట్టుకొనవచ్చెను.

పదినిముసములలో నాగేంద్రనాథుఁడు మేడ నెక్కెను. భ్రమరగదిలోఁ జూచెను. ఆమె గాఢనిద్రాపరవశయై యున్నదని తలఁచెను.

— —

౧౧

మధురా! మధురా! అయ్యయ్యో! ఎంతటిఘోరము. తలఁచుకొనిన గుండియ లవియుచుండెను. అబ్బ! నాగేంద్రనాథుఁడు—వానినామము నుచ్చరింపరాదు — ఇట్టిపని నాచరించెను. వాని

చేతు లెట్లాడెను. తాను మధురను ప్రేమించుచుంటినని చెప్పెడి వాఁడే! ఇదియా వాని ప్రేమ' అని భ్రమర తలఁచుకొనుచుండెను. తెల్లవారిన తరువాతఁ దానెట్లుండవలెనో యని యామె తన్నుదానే ప్రశ్నించుకొనుచుండెను. కడకీకపటనాటకమునఁ దనపాత్రముఁదాను నిర్వహింపఁగలనో లేనో యని సంశయించెను. అన్నిఁటికి దైవముపై నామె భారము నైచెను.

ఉదయరాగిణి ప్రాక్పర్వతశిఖరమున నృత్యకేళీవిలాసము నెరపుచుఁ దన మందహాసరోచిస్సులు గొన్ని భ్రమరపైఁ బ్రసరింపజేసెను. ప్రాభాతికమంద వాయులీలాగీతికలతో సర్వము మఱచి సుఖస్వప్నములఁ గాంచుచున్న భ్రమర యాకాంతిగని మేల్కాంచెను. ఆమె యింతవఱకు మధురతో సంభాషించుచు నున్నట్లు కలగాంచుచుండెను. కాని యిప్పుడో—మధురసంగతి తలఁచుకొనిన నామె దుఃఖమునకు మేర లేకుండెను.

నాగేంద్రనాథుఁ డప్పుడే మేడదిగి వెడలెను. అది భ్రమర కనుఁగొనెను. అతఁడెట్లు ప్రవర్తించునో చూడవలెనని యామెనిశ్చయించుకొనెను. అతఁడు సాధారణముగఁ బ్రతిదినము నిశీథమున నప్పటికి వెడలుచుండును? అతఁడేదియోని క్రూరకార్యము జేయునా? అని యామె యనుకొనుచుండెను. నాగేంద్రనాథు డెప్పుడు గృహమునకు వచ్చునో యని యామె తనగదిలోనే వేచియుండెను. రమారమి యెనిమిదిగంటల కతడు భవనద్వారమున నెవ్వరితోడనో మాటలాడుచుండెనని యతనిమాటలసవ్వడి విని యామెగ్రహించెను. వారు ప్రతిదినము నెనిమిదిగంటలకే కాఫీ పుచ్చుకొందురు. కావున భ్రమర [illegible] అన్నో [illegible] [illegible]ముగా [illegible] [illegible] ఫలాహారములు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తా నేమియు నెరు

గనట్లు ముప్పూర కమర్పజేసెనే! దీనిపర్యవసాన మెట్టులు ఫలించునో కదా!

భ్రమరభోజనశాలలో నాసీనయైనపదినిముషములలో నాగేంద్రనాథుడుకూడ నచ్చటికి కేతెంచెను. అత డారాత్రి యంతయు మేల్కొని యుండెనని వానికన్నులే చెప్పుచుండెను. వానిమోమున గోపభావము ప్రస్ఫురించుచుండెను. కన్నులెఱ్ఱగా నగ్నికణములనలె జూపరకుభయంకరములుగ నుండెను, ఆవులింతలు వచ్చుచుండెను. దానినిబట్టియైన రాత్రి యాతడు నిద్రింపలేదని యెఱుగవచ్చును. వికారవికటహాసము నేడు వానిముఖమున గనబడలేగు. అతడు తనయాసనమున నాసీనుడై రెండుమూడు నిమేషములవఱకు నిటునటు చూచుచు నూరకుండెను. అత డెవ్వరికొఱకో నిరీక్షించుచున్నట్లుండెను. భ్రమర వానిభావముల గనిపెట్టెను.

'మధుర యింకను రాలేదేమి?'

భ్రమర వానియంతరంగమున నున్నమలినభావంబుల నెఱుగలేకపోలేదు. తానేమియు నెఱుగనట్లుగ నటించుచుండెను. కావున దానుకూడ నేమియు నెఱుగనట్లు నటింపవలెను. అని భ్రమరయనుకొనెను.

'నిద్రపోయినదా?'

'ఏమో నాకెఱుకలేదు. నేనుదయముననే నిద్రపోయితిని. ఆమె హృదయము నిద్రవెడలు నలవాటు లేదే!'

'మీతోడ వచ్చినదేమో యనుకొనుచుంటిని.'

'లేదు. నాతోడ రాలేదు.'

'అట్లయిన దాను వెడలెనేమో, ఇక రావచ్చును.'

పదినిముసములు వారొకరితో నొకరు మాటలాడకుండ నచ్చ

టనేకూరుచుండిరి. వారాలోచనాసముద్రమున గొట్టుకొనుచుండిరి. భ్రమర యేమియు నెఱుగదనియే నాగేంద్రుడు తలచుచుండెను.

'ఏమిది? కాఫీ చల్లబడుచున్నది. తొలుత మనము త్రాగు దము. ఆమె వచ్చినతరువాత నామెయొక్క తేయు ద్రావును'

ఈసంభాషణమంతయు దానేమియు నెరుగననుటకే చేయబ డుచున్నదని భ్రమర యూహింపకపోలేదు.

నాగేంద్రనాథుడు కాఫీ త్రాగుట ముగించి. 'నేనీదినమున బనిమీద పోవలయును. మధ్యాహ్నము రెండుగంటలవఱకు రావీలు లేదు. మధుర వచ్చిన నిట్లని చెప్పుము.' అని గుమ్మమువరకు పోయి మరలివచ్చి 'వివాహముహూర్తము నిశ్చయము చేయించితిని.' అనెను.

'ఎప్పుడు?'

'ఈదినముననే నిశ్చితమయ్యెను. ఆదివారమునాడు వివా హము.'

'సరే' యని భ్రమర లోలోన కోప మణచుకొనెను.

నాగేంద్రనాథుడు మరిరెండు నిముషములలో శకటముపై నెక్కి యెటో పోవుచుండెను.

భ్రమర యేకాకినియై తనగదిలోc గూరుచుండెను. ఆమె కెందుమీదను దృష్టిపోకుండెను. ఎట్లీ విపరీతమహాసముద్రమునుండి గట్టునకు చేరుటో ఆమెకు తెలియకుండెను. మధ్యాహ్నము రెండు గంటలవరకు నాగేంద్రనాథుcడు రాడు కావున నీలోపున నేమి చేయుట. మధుర పెట్టెలో నాయుత్తరముల దాచియుండునా? ఇప్పు డెవ్వరును తన్ను పరిశీలించువారు లేరు.

తత్క్షణమ యామె మధురగదిలోని కేగెను. అదృష్టవశమున పేటికతాళము లచ్చోటనే దొరకెను. ఆమె మెల్లగc బెట్టె తీసి

మూలమూలలఁ గూడ బరిశోధించెను. రెండు లేఖలుతప్ప మరి యేమియు నందుఁ గన్పట్టలేదు.

అందెట్టి విషయములఁ జూడవలసివచ్చునో యని యామె తల్లడిలుచు లేఖల విప్పి చదివెను ఎవ్వరో వ్రాసినవారు? అది వినయుని వ్రాఁతకాదుగదా! అట్టి యక్షరములు నిదివఱ కామె చూచి యుండెను. కాని యెవ్వరిది? ఆమె కేమియుఁ దెలియలేదు ఒకచో నాగేంద్రనాథుఁడే యట్లు వ్రాయించియుండఁడుకదా! ఆ దురాత్ముడే యింతటి పాపపుబని చేయువాఁడు అట్టివాఁ డాతఁడే కాదగుఁను. ఆతఁ డెదురుగ నుండిన వానిని మ్రింగివేయవలయు నని నంతకోపము భ్రమ రకు వచ్చినది. కాని శాంతించెను.

రెండు గంటలకు సరిగ నాగేంద్రుఁ డేతెంచెను. అప్పటికి భ్రమర తన గదిలో నుండెను. 'మధుర రాలేదు.' అని యామె యాత్రముతో వాని కెరుకపరచెను. అతఁడు రెండడుగులు వెనుకకు జరిగి,

'ఏమి? రాలేదా!' యని ప్రశ్నించెను.

'దురాత్ముఁడు, అంతయు నాయు,' యని భ్రమర తనలో ననుకొని యేమియు నెరుఁగనట్లు 'రాలేదు. నాకు భయము వేయు చున్నది.' అనియెను.

నాగేంద్రనాథుఁ డొకనిమిష మూరకుండి, 'నాకొక యను మానమున్నది' యనెను.

'ఏమది?'

'మొన్నటి నిశీథమున మధుర యెచ్చటికో వెడలివచ్చు చుండగ నేను చూచితిని. . . . . . '

'అసంభవము. ఆమె యట్లు వెడలఁగలదా!'

'కాని వెడలినది. నేనామె నప్పుడు ప్రశ్నించిన నామె యేమియుఁ జెప్పకుండనే తనగదిలోనికి పోయెను.' నిన్నటిదినమునఁ గూడ నట్లే వెడలియుండవచ్చును అప్పు డెవ్వరిచేతనో పడవచ్చును.'

'ఆమె నిక నీవుగూడ లేనా?' అని భ్రమరి రుద్ధస్వరమునఁ బలికెను.

'భ్రమరా! నేను ప్రయత్నపూర్వకముగా నామెను గూర్చి కనుఁగొందును. నీవు నిస్పృహ వహింపకుము.'

భ్రమరి తన గదిలోనికి పోయెను. 'మహాత్మా! నీపాపమునకు మేర లేదా యేమి? ఎన్ని యనర్థములు' అనుకొనెను.

౧౧

వినయుఁడు సుమ గృహము నన్వేషించుచు నుదయముననే బయలువెడలెను. తొలినాఁటిరాత్రి తాఁజూచిన గృహమునకడ కేతెంచి మెల్లన లోనికి తిలకించెను, అది శూన్యగృహమువలెఁ గన్పించెను. అతఁడు మెల్లగఁ దలుపు ద్రోసెను. లోన గడియ లేదు, తత్క్షణమే యాతఁడు లోనఁ బ్రవేశించెను. ఆగృహమున పలిభాగమున మఱియు మూఁడుగదులు. అందొక గదిలో శయ్యపై నొకయువతి నిద్రించుచుండెను. వినయుఁడు ధైర్యముతో నాగదిచెంత కేఁగి యామెను తిలకించెను. ఆమె నిచటనో యాతఁ డిదివఱకు చూచినట్లు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. ఆమె యెవ్వరు!

ఒకనాఁటిరాత్రి నాగేంద్రనాథుని భవనమునఁ దానీమెనే చూచియుండెను. వారిసంభాషణముఁ గూడ నాలించియుండెను. అతఁడామె నిప్పు డెట్లు మేల్కొల్పుట యని యెంచెను. తిన్నగ

నతఁడు వీధిద్వారముకడ కేఁగి గడియ వేసెను. ఆశబ్దమున కామెకు మెలకువ వచ్చెను.

'ఎవరది?'

అతఁడు జవాబీయ లేదు.

సుమా!

ఆమె స్వరము హీనముగ నుండెను. ఆమె రోగార్తురాలై యున్నను వినయుఁడు గ్రహించెను. అతఁడు మెల్లగ నామెకడ కేఁగి చెంతనే యున్న యాసనముపై నాసీనుఁడాయెను. ఆమె యాశ్చర్యమునకు మితిలేదు. 'నీ వెవరు?' అతిహీనస్వరముననే యామె యడిగెను.

'అమ్మా! నేను నీతోఁ గొన్ని విషయములఁ గూర్చి మాటలాడవలెనని వచ్చితిని.'

'నాతోడనా?'

'ఔను. నీ వేమియు నాశ్చర్యముఁ జెందవలదు. నీ వొకమారు నాగేంద్రనాథుని భవనమున నిశీథమున నతనితో సంభాషింపనే యెంచియుంటివి. అపుడు నిన్నతఁడు ప్రహరింపఁబోవుట మరుగుదువు. అప్పుడు దెబ్బ చేయకుండ నొకఁడు వారించెను.'

'ఔను. నేనాతని కెంతయుఁ గృతజ్ఞురాలను.'

'అతఁడే నేను.'

ఆమె వినయుని సాభిలాషముగఁ దిలకించెను. ఆచూపులలో కృతజ్ఞభావము గనుపట్టుచుండెను. ఆమె యొకమారు మందహాసమొనర్పఁ బ్రయత్నించెను గాని యది యామె శుష్కవదనమునఁ [illegible] పోయెను.

'[illegible] నిన్ను [illegible]!'

ఒకనిముస [illegible] వినయుఁడు 'సీత [illegible]

విడిచి యెటకేగుదువు? నీవిట్లు శుష్క శరీరమున నెట్లుండఁగలవు?' అని ప్రశ్నించెను

'నీవు నాతనయ నెఱుఁగుదువా?'

'సుమను నేనెరుగుదును. ఆమెకూడ నాగేంద్రనాథునివలన నిడుమలు పడుచుండెనా?'

'అయ్యయ్యో! ఆసుర్మార్గుఁ డామెనుపట్టి యెంతటి వేదన పాలుచేయుచుండెనో కదా! అది విధాతకే యెరుక.'

'ఆపాషండుని సీతనయ వివాహమాడుటకు కారణమేమి?'

'నన్నాప్రశ్న యడుగవలదు నాయంతట నేను, ఈపాపిష్టి చేతులతో నామెకంఠమున కరిత్రాడు తగిల్చితిని. ఆ యురిత్రాడు నాగేంద్రరూపమున నామెను బాధించుచుండెను.'—పాపము! ఆమె కనుల వెంబడి నీరు జొటజొట కారదొడగెను. వినయునకు గుండె నీరయ్యెను 'జీవితేశ్వరి యనిన నాతని కేటికి కోపము?' అని వినయు డడిగెను.

'అది నాతనయ దురదృష్టము.'

'నాగేంద్రుడనిన సుమకు ప్రేమము కలదా?'

'ఆమె పతిభక్తిపరాయణ. అత డేమి యనినను నాతనయ సహించును. మరి తిరుగుమాట పల్కుట లేదు. అతని నామె ప్రేమించును. కాని యాతని దుష్టచరిత్రము విని మండిపడును. వాని చర్యలన్ని నామెకేమియు నిష్టము లేదు. అతనియెడల నెంతభక్తి కలదో యతనిదుష్టకార్యములయం దంతతిరస్కృతి యామెకు కలదు, అతడనిన నామెయెంత ప్రేమ జూపునో, వానిచరిత్ర మనిన నంత కోపము జూపును.'

'అత డందులకా నితనయను చెరసాలలో నుంచుటకు ప్రయ

త్నించుచుండును. కేవల మాక్షేపముచేతనా నీతనయ నాత డట్లు వేదనలపాలొనర్చుట?'

'అదియే కాదు . . నేనొకపౌరపాటుపని యొనర్చితిని. వానిరహస్యచరిత్రము సుమ కెరిగించితిని. అందొక గభీరరహస్య మిమిడియున్నది. ఆమె కది తెలియుటచే నాత డామెను బాధించును

'నీవారహస్యము బైటబెట్టినను?'

'నేనది తెలియజేయలేను . . . వలదు. ఆసంభాషణము వలదు. . . . కాని నాయనా! నీవు మాత్ర మీసంగతి యొరుల కెరిగింపరాదు . . . తెలిసినదా!'

'నేనట్లున్నటికి చేయను.' అని యాతడు రెండుమూడు నిమిసము లూరకుండి 'అమ్మా! నేనిప్పు డొకముఖ్యవిషయముం గూర్చి నీతో మాటలాడ నెంచితిని.' అనెను.

'నాయనా! చెప్పుము.'

'సుమ వివాహ మెవరొనర్చిరి.'

'ఈయూరనే క్రైస్తవమతాధికారి చేసినాడు'

'అత డది ప్రైవసమ్ముఖమున నొనర్చెనా?'

'అట్లే చేసెను! కాని యన్యు లెరుగరు.'

'అత డావివాహము గూర్చి లిఖించెనా?'

'లిఖించెను. కాని లాభము లేదు.'

'ఏమి?'

'నేనేమియు జెప్పలేను. వానినే నీవడుగుము.'

'మరియొకమారు నీతో సంభాషింపవలెనని యున్న.' అని చెప్పుచునతడు వీధిలోనికి వెడలి 'ఈమె కీదినమున నెవ్వరు భోజనము వెట్టెదరు.' అని యాలోచించి, కొన్నిఫలముల గొని తిరిగి

వచ్చి 'అమ్మా! ఈఫలముల స్వీకరింపుము. సుమవచ్చిన తరువాత భోజన మిడుదును.' అని యిచ్చెను.

'నాయనా! మంచిది. మరిరెండుమూడు దినములవరకు నామె రాదని తలతును.' అని మరల గన్నులు మూసెను.

వినయుడు వీధిలో నడుగుపెట్టినంతనే యతని కెదురుగ ప్రేమ చంద్రుడుంట చూచి యాశ్చర్యచకితు డయ్యెను.

'ప్రేమచంద్రా! ఈయూ రెప్పుడు వచ్చితివి?'

ఉన్మత్తునివలె వినయుని జూచి, ప్రేమచంద్రుడు మారుపల్క లేదు.

'ప్రేమచంద్రా! ఎప్పుడు వచ్చితివి?'

'నీ కెందులకు?'

వినయుం డప్రతిభుం డయ్యెను.

'సుమగృహములోనికి నీ వెందులకు వెడలితివి? అయ్యో! నాసుమ! నీవామెను బాధించువారిలో నొకడవా?'

అతనికి సుమగృహ మెట్లు తెలిసెనో యని వినయుం డాశ్చర్య సమన్వితుడయ్యెను. 'నీ కామెగృహ మెట్లు తెలియును?' అని యడి గెను.

'నాకన్నియుం దెలియును. ఆమె వెనుకనే వచ్చినం దెలిసినది. నాకు తెలియని దీవిశ్వమున లేదు. లేదు. ఎందు కుండవలయునో నీకు తెలియునా! తెలియదు. నీ వెవడవు నేనెవండను.' అనుచుం ప్రేమ చంద్రుండు చరచర వెడలెను.

'ఈతం డున్మత్తుడైనాండు.' అనుకొనుచు వినయుండు గృహో న్ముఖుం డయ్యెను.

--- ---

లోక మంతయు గాఢధ్వాంతయవనికావిలుప్తమై యుండెను. నిశాసమయమున నట్టిచో నెవ్వరు మేల్కొని యుందురు? మధురమాత్రము దుఃఖభారమునఁ గన్నులెత్త లేకున్నను, నిద్రావిహీనయై యుండెను. ఎవ్వరెట్లు తన్నాగదిలోఁ బడవైచిరో యామె యెఱుఁగదు. ఆ లేఖల వ్రాసినపాపి యెవరు! అదే యామెతలఁపు. ఆమె కెల్లప్పుడును భయముగనే యుండెను. ఎవరో యచ్చో నెచ్చటినుండియో యరచుచున్నట్లామెకు విన్పించుచుండెను. ఆమె యెల్లప్పుడుఁ గన్నులు తెఱచియే యుండును కాని యాచీఁకటిలో నంతయు శూన్యము. ఏమియుఁ గానరాదు. ఆమె కాన్నాఁ డాహారము లేదు. అట్టిచో నెట్లు జీవించుటో? ఛీ! ఈ బ్రతుకుటకన్న మృత్యుదేవతాదృఢపరిష్వంగమున శాశ్వతసుషుప్తి నొందుటయే మేలు.

'అయ్యయో! ఆ లేఖల నే నేటికి నమ్మవలయును. అందులకే యిట్టియిక్కట్టులు ప్రాప్తించినవి. నాగేంద్రనాథుని కుతంత్రమా యేమిది? అతఁడే యట్టు లేఖల వ్రాసెనా? . .....ఏమి! ఎందునకు కాఁగూడదు. ఆదుర్మార్గుఁ డెంతటికార్యమున కొడిగట్టునో యెవ్వరెఱుఁగుదురు . .....హా జననీ! స్వర్గలోకములో ననంతసౌఖ్యము ననుభవించుజననీ! ఈ యభాగినికి, నీతనయకు, నీ వై దీవనలొసఁగవలయును. ఇంక నాకన్నులకు పగలనుమాట లేదా! ఇట్లే నే నిచ్చో వశింపవలెనా! ....ఏమది. ఎవ్వరిదాపదధ్వని? ఆనచ్చువారెవ్వరు? నన్ను వారు రక్షింతురా?' అని మధుర పరిపరివిధమున విలపించుచుండెను. ఆమెకన్నుల నంతశ్శోకధారాపాతములై బాష్పబిందువులు దొరలిపోవుచుండెను.

ఆమె యనుమానించినట్లె యెవ్వరో యాచీఁకటిలోఁ దలుపు తెఱచిరి. ఆ తెఱచినవాఁ డొకస్థూలకాయుఁడు. వానిచేతనొక చిన్న

దీపముమాత్ర మున్నది. అది గాలిలో నెప్పు డారిపోవునో యన్నట్లు లుండెను. ఆమెలోలుతఁ దనతలుపు తెఱచి యుండరని యూర కుండెను. కాని యాచిఱుదీపపుకాంతియే యామె కఖండజ్యోతి యయ్యెను. ఆమెకన్నులు తొలుత మిఱుమిట్లుగొల్పెను. ఆమె కను లెత్తి మెల్లనద్వారముప్రక్కకు చూచెను.

'ఇట్లురమ్ము' అని యాస్థూలకాయుఁ డామెహస్తము బట్టి లేవదీసి చెప్పెను. అతఁ డేమిచేయునో యని భయమందుచు నామె వానివెనుకనే వెడలెను.

తడబడుచు నామె యడుగు లిడుచుండెను. ఆమె కాదారి యెత్తుపల్లములుగా నుండుటచే దూలిపోవుచుండెను. ఇరువదిగజముల దూరము నడచునరి కచ్చో నొకయాసనముపై నెవఁడో కూర్చుండి యుండుట నామె తిలకించెను. వానిముందే యామె నతఁడు నిల్వ బెట్టెను. అతఁడు 'మధురా! నీవు నేచెప్పినది వినవలయును' అనెను. అది నాగేంద్రనాథుని కంఠస్వరము. 'ఛీ! ఆదురాత్ముఁడే' యని మధుర తనహృదయాంతరమునఁదలఁచి 'వినకవిధిలేదా!' అనియెను.

'నేచెప్పినరీతి నీవు నడువవలయును.'

'ఎట్లు?'

'నీవు నేచెప్పినచొప్పున నడచుట కంగీకరించిన యెడల నవి తెలియబరతును.'

'అంతవఱకు చెప్పవా?'

'చెప్పదలఁచుకొనలేదు.'

'అట్లయిన మానుము.'

అంతటినిబ్బరముగా నామె జవాబొసఁగునని నాగేంద్రుఁడు కలలోఁగూడ తలఁపలేదు. 'నీప్రాణములపై నాశలేదా!' అని కోప ముతోఁ బల్కెను.

'ఎవరిప్రాణములు వారికి తీపికాదా ?'

'నీప్రాణములు నీకుకావలసిన, నీవొకమారు ప్రపంచకములో నిలువఁదలఁచిన, నేను చెప్పినట్లొనర్పుట కంగీకరింపుము '

'నీవు చెప్పినట్లు చేయుటకన్న మృత్యుముఖమునఁ బడుటయే వేయిరెట్లుత్తమము.'

'అట్లయినఁ బ్రాణములు వదలుకొనుటకు సిద్ధముగ నుండుము.

'ఎప్పుడు నేను నీచేతఁ బడితినో యానాఁడే నాప్రాణములపై నాశ వదలితిని.'

'నీ వెవరితో మాటలాడుచుంటివో తెలియునా!'

'తెలియకేమి? పాపాత్ముఁడగు నొకహంతకునితో మాటలాడు చుంటినని నాకు తెలియును.'

'నీవు త్వరలో దీనికి తగినశిక్ష ననుభవించెదవు. అయినను చెప్పుచుంటిని వినుము . నీవు నన్ను వివాహమాడుట కంగీకరింపవలయును, ఇప్పుడు జరిగినసంగతులు పైవారి కెఱుకపఱుపరాదు. అట్లైననీప్రాణములు నీవి, లేకున్న నీవి కావు.'

'నేనంగీకరింపను.'

'హుఁ. రేపటివఱకు గడువొసఁగితిని. ఆలోచించుకొమ్ము. లేనిచో నీకే తెలియును .....ఓరీ. ఈమెను మరలఁ గొట్టులో పెట్టి రమ్ము.. త్వరలో రమ్ము.'

సేవకుఁ డొకచోఁ గూర్చుండి నిద్రపోవుచుండెను. నాగేంద్రుఁడు వానిని తన్ని లేపి 'దుష్టా! ఒడలు తెలియక చరింపకుము.' అని హెచ్చరించెను. సేవకుఁడు మరల నామెను దీసికొని వెడలెను. అతఁ డామెగదిని సమీపించుసరికి గాలిచే వానిచేతిదీప మారెను. నాగేంద్రునిపైఁ గల కోపము గాలివలన వానికి ద్విగుణీకృత మాయెను. అతఁడు విసుఁగుకొనుచు నిద్రామత్తతతో గదితలుపు

త్రోసెను. కాని యది రాలేదు. చీకాకుతో నాతఁ డొక తన్ను దన్నెను. వెంటనే తలుపులు విడెను. అతఁ డామె నందులోనికి నెట్టి తలుపు వేసి వెడలెను. పదినిముసములు దాఁటెను.

'ఎవ్వరిది?' మధుర యాప్రశ్నమునకు చకితయై 'నీవెవ్వరు.' అని తిరుగఁ బ్రశ్నించెను.

'అభాగినీ! మధురా! నీవేనా!'

'నా పేరు నీకెట్లు తెలియును '

'నేనెవరో యెఱుఁగుదువా?'

'కన్నులు కానరాకున్నవి!'

'అయ్యయ్యో! నీజనని నోకవారాలు తెలుసుకొనుము. అపవిత్ర శక్తి నీకు తోడ్పడఁగలదు.'

మధుర నిర్మలధ్యానతత్పరయై కన్నుల నీరు గార్చుచు భక్తి పూర్వకముగా నంజలి యొనర్చెను

౧3

'భ్రమరా!'—

'భ్రమరా! అత్యంతావశ్యకమగు పని!'

బంగరుస్వప్నలకోనలలోఁ దేలిపోవుచున్న భ్రమర నాకర్షక కంఠస్వరము మేల్కొల్పెను.

'భ్రమరా! భ్రమరా!'

అది నాగేంద్రనాథుని కంఠస్వరము. ఆ యర్ధరాత్రిసమయమున నతఁడేల తన్ను మేల్కొల్పుచుండెనో యామె యెఱుఁగదు. కాని యామె గాఢనిద్ర నభినయించెను మరల నాగేంద్రుఁడు పిలుచునని యామె తలచెనే కాని యట్లు కాలేదు. అతఁడు మెల్లగ మధురి

గదిలోఁ బ్రవేశించినట్లు పదధ్వనివలన భ్రమర యెఱింగెను. ఆమె గదిలో వాని కేమిపని యున్నదియో భ్రమర తెలిసికొనలేకుండెను. అత డేమి చేయునో మాతని యామె తలచె గాని యడ్డగించుటకు సాహసింప లేకపోయెను. ధ్వనిబట్టి యామె వాఁడొనర్చుచున్న దంతయు గానకున్నను, కొంతయైన గ్రహించుచుండెను, మఘురా పేటి కలు తెఱవఁబడెను. రెండుమూడు నిమేషములలో మరల మూయ బడెను. ఆమె పేటికలో వస్త్రములు తక్క మరియేమియు లేవని భ్రమర యెఱుఁగును. ఏమనిన, తానన్నియు నిదివఱకే సంగ్రహించెను. పదినిముసములవఱకు గదియు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. అతడు వెడలిపోయెనని భ్రమర యూహించుచుండఁగ పదధ్వని మరల విన వచ్చెను. గదిలో దీపము లేనందున నామె కేమియు గన్పట్టలేదు. కాని యాతఁడు తన చెంతకే వచ్చియున్నట్లామె తెలిసికొనెను. వానిచేతి చిన్నకరదీపిక యుండెను. ఆమె కన్నులు మూసికొని యున్నను, దానికాంతి యామె కొకించుక తెలియుచుండెను.

భ్రమర కిప్పుడు గట్టిచిక్కు వచ్చెను. ఆమె యిప్పుడు గాఢ సుషుప్తి నెట్లభినయింపవలెనో యెఱుఁగకుండెను. కాని ప్రయత్నించి యభినయింపఁగడఁగెను. సహజముగా నట్టియెడ మనశ్చాంచల్యము నొక్కచోఁ గట్టిపెట్టియుంచుట కష్టతరము. భ్రమర కపటసుషుప్తిలో నుండఁగా నామె నాసికారంధ్రములకడ నేదియోపదార్థము నుంపఁబడి నట్లామె గ్రహించెను. ఆవిషవాయువు లోనఁ బ్రవేశించినఁ దన కేమియాపద ఘటిల్లునో యని యామె నిమిషమాత్రమున . . . . కాదు. . . . ఊహామాత్రమున నూపిరి విడుచుట మాని తెలివితప్పిన ట్లుండెను. రెండునిమిషంబు లట్లుచేసియుండుట యామె కతికష్టతర మయ్యెను. అప్పుడే యాపదార్థ మామె నాసికదగ్గఱనుండి తీసివేయఁబ డెను. ఆమె నిశ్చయముగా నవసన్నయైన ట్లభినయించెను. నాగేం

ద్రనాథుఁ డామెముఖము బరిశీలించి, యాపేటికఁ దెఱచి యందుఁగ లవస్తువులఁ దీయుఁగడగెను.

అదృష్టవశమున నాపేటికలోఁ దాను మధుర పేటికనుండి తీసి న లేఖలఁ బెట్టలేదని భ్రమర సంతసించెను. వాని నామె తనవస్త్రాభ్యంతరమున దాఁచియుంచెను కావున భయము లేదని తలఁచెను. భ్రమరక పుడొకయూహతోఁచెను. అట్లొనర్చుటకె యామెతత్క్షణము నిశ్చయించుకొనెను. 'అయ్యో! దొంగలు!! దొంగలు!!! దొంగలు! దొంగలు!!' అనియామెగట్టిగా నఱచెను. కన్నులనుమాత్రము తెఱవనేలేదు.

నిముషములోఁబదధ్వనియయ్యెను. 'ఏరీదొంగలు?' అని—ఆకంఠస్వరము నాగేంద్రనాథునిది—ఇంతలోఁ గొందఱుసేవకులు కూడమేడపై కేతెంచిరి. అస్థల మంతయు కాంతిమయ మయ్యెను.

'భ్రమరా! దొంగలా!'

నాగేంద్రనాథుఁడే యిట్లు ప్రశ్నించుటెటికో యామె యెఱుఁగకపోలేదు. కాని యామె యది కప్పిపుచ్చి, భీతనయనముల నిటు నటుత్రిప్పుచు వణకుచున్నకంఠస్వరముతో 'పాఱిపోయెనేమో'యనెను. నాగేంద్రనాథుని సేవకులు గది పరిశీలించి నిజముగా దొంగలందుప్రవేశించియుండిరనినిశ్చయించుకొనిరి. కొందఱుసేవకులు భవనమంతయు వెదకిరి. కాని నాగేంద్రుఁడే యాదొంగ యని యెవ్వరెఱుఁగుదురు.? నాగేంద్రుఁడు తానేమియు నెఱుఁగనట్లు నటించెను. వానిచాకచక్యమునకు భ్రమర వెఱగందెను. నాగేంద్రుఁడు తినకోపమంతయు సేవకులపైఁ గనబఱచుచు 'వీరికేమియు నొడలు తెలియకున్నది. జాగ్రత్త. మఱియొకమారిట్టిపని జరుగనిండు! మిమ్మందఱఁ దొలఁగించెదను. ఛీ! నాముందు మీరుండకఁ పొండు. భవన మంతయుఁ బరిశీలింపుడు.' అని గద్దించెను.

సేవకులు మాఱుమాట లేక వెడలనుద్యమించుచుండ మరల నాతఁడు 'నేటినుండి భవనమునకు ప్రతిదినము గావలికాచుటకు సిద్ధముకండు. లేకున్న నెన్నియత్యాచారములు జరుగునో!' అనియెను. వారటనుండి మెల్లగ నతడేమి చేయునో యనుభయంబున, నొండొరులముఖముల జూచుకొనుచు మేడ దిగిపోయిరి.

ఈవిచిత్రనాటక మంతయు దిలకించుచున్న భ్రమర, నాగేంద్ర నాథునిసాహసమున కచ్చెరువందెను. అంతటికపటి యీలోకమున నికజన్మింప డని యామె తలచెను. అట్టివానికి తగినంతకపటముగ దాగూడ నటింపవలెనని యామె యూహించెను.

భ్రమరా! ఇట్లు జరుగట శోచనీయముగ నున్నదినుమా!'

'ఆసంగతి తలచుకొనిన నాకు భయమగుచుండును. ఆదుర్మార్గు లెవ్వరై యుండునో కదా!'

'అత డేమి దొంగిలించెను.'

'ఏమియును లేదు. నాపెట్టె వెరచినట్లు చప్పుడైనంత నాకు మెలవి వచ్చినది. తత్క్షణము కేకలిడితిని.'

ఒకరినొకరనుమానింపలేదని యిద్దరును హృదయములలో జాలసంతసించిరి.

'భ్రమరా! దీనినిబట్టి యొకటి యనుమానింపనగును.'

'ఏమి?'

నీయెడను, మధురయెడను, ఎవ్వరో యత్యాచారము దలచుచున్నారని,—కాదా?'

'ఔను. అది నిశ్చయమై యుండవచ్చును.'

'మీకు శత్రువులెవ్వరైన నున్నారా?'

'లేరు' అని యామె జవాబిడెనే కాని 'నీవే శత్రుడ' వని హృదయములో ననుకొనెను.

నాలుగైదు నిమేషములు సంభాషణము జరిగెను. తరువాత నాగేంద్రుడు తనగదిలోనికి వెడలుటకు లేచి 'నీకిచ్చోసహాయమవసరమా?' అనియెను. భ్రమర వలదనియెను. నిజముగ దొంగ యున్న యెడ భయపడవచ్చును. కాని యాతడే దొంగయగునప్పు డేమి చేయుట! — మరల వారు స్వప్నరాజ్యములలో సుఖవిహారము నొనర్చిరి.

౧౮

'జననీ! లీలా! భవదీయపవిత్రనామామృతరసపానమున సర్వపాతక నాశన మగును. ఈశుష్కజీవిదేహమున ప్రాణవాయువులు నిలిచి యున్నంతవఱకు నిన్నెన్నదలచుకొననిమ్ము. జననీ! జననీ! ఏమి? నన్ను రమ్మనిపిలుచుచుంటివా? ఏదీ! ఆమోము? అయ్యో! నాకిక గన్పడదా! . . . ఈయెడదయెప్పుడాగునోకదా. భవదీయపదారవిందములచెంత నాశిరము వాంచి, వేడివేడికన్నీరువిడిచి. నాహృదయ దుఃఖము నీకెఱుక పఱచుటకు సమయ మిక నేతెంచును. నాకిపు డెంతసంతోషముగ నున్నది. జననీ! వేగముగ రమ్ము, నన్ను నీయొడిలో జేర్చుకొనుము. అప్పుడు శాశ్వతనుసుప్తిలో నన్లేయుందును. నాచిన్నతనమున నీయొడిలో దలయుంచి నిద్రించితినేమో! అది యంతయు నజ్ఞానావస్థ.'

అంతయు గాఢాంధకారము. చీకటినే యంతట నావరించి యుండుటచే నొకరిమొగ మింకొకరి కగపడలేదు.

'మధురా! మధురా!'

ఆస్థూలకాయుని కంఠస్వరముకాదు. మరి యెవ్వరిది? నాగేంద్రనాథుని పర్కుశస్వరము.

'మధురా! మధురా!'

'ఈనాఅంత్యసమయమునగూడ నన్నిట్లు పిలుచువా రెవ్వరు? నన్నిక నెవ్వరును రక్షింపలేరు'

'నేను నిన్న చెప్పినసంగతు లేమిచేసితివి?'

'నేనిక జీవింపలేను . . .అయ్యయ్యో! ఈసమయమున గూడ నన్నేకాంతముగ విడువరా? .. శరీర మవసన్నమై పోవుచున్నది. ఇఁక నేనెంతయోకాలము జీవింపను . ఛీ! నీవు నాతో నిప్పు డేమియు వచింపకుము. నాశ్రవణముల నీవాక్యములతో మలినము లొనర్పకుము. నన్ను ముట్టకుము.'

'మధురా! ఏమిది. ఇంతలో నింత ముంచుకొనివచ్చెను. వైద్యుని పిలిపించెదను .....'

అతనిస్వరము వికృతమును భీతము నై యుండెను.

'వలదు......ఉస్సు.'

'ఏమది .....'

'వలదు. నేనిఁక జీవింపను నాకు జీవితముపై నాసలేదు. ఇక నెంతప్రయత్నించినను నేను జీవింపను .. నేను జీవించి యేమి ఫలము . . . అయ్యో!.... ఈ ప్రాణవాయువు లెగిరిపోవుటకిఁక నెంతయోకాలము లేదు... ..జననీ! లీలా! లీలా!!

'మధురా! నిస్పృహ యేటికి?'

వానిహృదయ మొకించుక మెత్తవడినట్లయినది.

'నాకు జీవితాశ లేదు.'

'అతఁ డేమియు ననలేకపోయెను.

'జననీ! లీలా! ఏదీ యామందహాసము. ఆకాంతిలో నే నద్భుతంబుగ లీనమై యుంతమయ్యెదను .. ....జననీ!.... ..'

వానికర్కశహృదయమున దయాలేశ మూరెను.

'మధురా! ఎంతలో నెంతమార్పు!'

'నాతో నాయుబును చెప్పవలదు .....నాకోర్కెలం గొన్ని నెరవేర్చెదవా?'

'చెప్పుము. మధురా! నీవేమి చెప్పినను చేసెదను.'

'నేనిఁక మరణించెదను. భ్రమరకు తప్ప నది యొరుల కెఱుగ జేయవలదు. ఆమెను నాముఖము చూడనిమ్ము.....నాజననియగు లీల సమాధిప్రక్కనే నాసమాధి నిర్మింపుము . . . అదియ నేఁజెప్ప వలసినది......ఉన్న.'

'మధురా!..... '

'జననీ! ఇదే! నన్ను రమ్మనుచుంటివా? వచ్చుచుంటిని! జననీ! లీలా! ఇదే వచ్చుచుంటిని. ఆఁగుమాఁగుము... . . ..జననీ! నీచేయూత నొసగుము . . ఇదిగో! లేచివచ్చెదను ! కరుణామయీ! . . ..నీపాదము లంటనిమ్ము . ..జననీ ..ఈ మలిన హస్తములతో వాని స్పృశించి .. కన్నీటితోఁ గడిగివైతును. జెననీ! . ..ఆవిమాన మేమి?..... నీవెచ్చో నుంటివి? . ఏమిది?......ఎచ్చటఁ జూచినను నీరూపమే! . .జననీ.. లీలా! ఇదే వచ్చుచుంటిని . . జ న ..నీ!— — — — —

తదీయ ప్రాణవాయువులు మహానంద తేజోమయస్వర్గీయసమీరమారికలలోఁ దేలిపోయెను.

---

*

*

మాధురి

చతుర్థఖండము

(సాఫల్యము)

౧

''ప్రమదా! ప్రమదా!''

కలకల నవ్వుచుఁ బ్రమద వచ్చి విజయుని చెంగట నిలువఁబడెను.

'వినయుఁ డేఁడీ!'

'ఏమో! ఎటో వెడలినాఁడు. మీగృహమునకే వచ్చియుండునని నేననుకొనుచుంటిని. రాలేదా?'

'లేదు.'

'నీకెదురు కాలేదా?'

'లేదు. ఎచ్చటికేఁగెనో?'

'అంతతొందరపని యేమి?'

'ఏమియును లేదు.'

'ఏమియు లేదా!' అని ప్రమద నవ్వెను. ఆమందహాసములో వెన్నెల వెల్లివిరిసిపోయినది. ఆమధురహాసతరంగంబులలో విజయుడు తేలిపోయి యనంతానందలీలావినోదమున నొడలు మఱచి 'ప్రమదా నీగ్రంథముఁ బూర్తియొనర్చితివా?' అనియెను.

విజయుఁడు ప్రమదకు భాషయం దభిరుచి కల్పించెను. వాని చేయూతఁ గొని యామె పుస్తకములఁ గొన్ని పఠించి వానిసారము గ్రహింపఁగల్గెను. ఆలేతహృదయములో నూత్నభావములు మొల

కెత్తుచుండ నామె యొకచిన్నగ్రంథము రచించెను. తొలుత నది రచించుచున్నట్లామె యెవ్వరికిఁ దెలియఁజేయలేదు, కాని యొక నాఁడు విజయుఁ డదికనిపెట్టెను.

'నేఁడే పూర్తియైనది.'

'నాకొకపరి చూపెదవా?'

వెంటనే ప్రమద యాచిన్నగ్రంథముఁ దెచ్చెను. స్త్రీవిద్యాభివృద్ధి వలన దేశమునకు లాభ మున్నదని చెప్పు నొకచక్కని చిన్ని గాథ యందిమిడి యున్నది. కథ యందుకొఱకే కల్పింపఁబడినది. ప్రమదగ్రంథముఁ దెచ్చియు నతని కది యొసఁగుట మానెను.

'ఇటు లిమ్ము.'

'కాని నీయనుమతి లేకుండ నేనొకటి యొనర్చితిని.'

'ఏమి చేసితివి?'

'విజయా!.. ..ఈగ్రంథము......'

'చెప్పుము.'

'ఈగ్రంథము నీకంకితమిచ్చితిని.'

విజయుని యానందమునకు మేర లేకపోయెను. అత డామెను తనహస్తముల బట్టి గాఢమగుప్రేమతో గ్రుచ్చి కౌగిలించుకొనెను. ఆమె సిగ్గున మోమువాంచెను.

'ప్రమదా! దానికా యనుమతి?'

ఆమె యేమియు మాటలాడక వానిచేతిలో బొత్తము నుంచెను. ముత్యములవంటి యక్షరములతో నందిట్లు లిఖింపబడియుండెను.

శ్రీవిజయునకు

ఈనాప్రథమ ప్రయత్నమును

ప్రేమతో

సమర్పించుచుంటిని.

——

ఆయక్షరముల శతసహస్రసమయములు చదివినను వానికి తృప్తి లేకుండెను.

'ప్రమదా! నీవు నన్ను ప్రేమించుచుంటివా?'

'నీవు నన్ను ప్రేమింపలేదా?'

ఆ శ్వేతహృదయములో నున్న ప్రేమరసము తొట్రిలుటకు నాడే ప్రథమము. ఆమె ప్రేమయనిన నేమో నిరూపింపగలదా!

'నేను నిన్ను ప్రేమింతును. ప్రమదా! నేను నిన్ను ప్రేమింతును. ప్రమదా! నన్నట్లు చూచుచుంటివేమి.'

'నీకన్నులలో నానీడ చూచుచుంటిని.'

కవితాశక్తిని మించి యామె హృదయము నవ్యవీణానినాదమ్మున నెంత చక్కని, మెత్తని, తీయని, శ్వేతపల్కులు పల్కుచున్నది! వానిని తదేకదీక్షతోఁ జూచుచు నామె మందహాస మొనర్చెను. మధుర స్మేరాంకురంబులు తరగలై పొంగి పొరలినవి. అతడు కూడ హాసము నొనర్చుచు నామె ముంగురుల సవరించుచుండెను. ఆమె చెక్కులపై జేయిడుచుండెను. నిశ్చలులై యాయమాయిక సౌందర్యమునకు తనలో దానే యాంత డానందించుచుండెను. ఆమె సన్నని శరీరము తీగవలె నల్లలాడుచుండెను. గులాబీపువ్వులవలె నామె చెక్కుల వన్నెలు పూయుచుండెను. ఆమె పెదవిపై లేఁజిఱు నవ్వు నాట్య మొనర్చుచుండెను.

వేయి రేకులతోడ విరియు తమ్మిపూవువలె వాని హృదయము ప్రేమపూర్ణమై విరిసిపోవుచుండెను. నవవికాసముతో వాని హృదయము నిండిపోయెను. ప్రశాంతయామినీసమయంబున సుధాధారల జిల్కుచేయు చంద్రుని జూచి పొంగిపోవు వార్ధివలె వానిమనస్సనేక భావభంగములతో బొంగెను. మరందభారమున మోము వాంచు నలరుగన్నెవలె నావ్రీడావతి త్రపాభరమున మోమర వాంచు

చుండ నాతఁ డామె చెక్కిట శేయిచైచి యామె మోమెత్తి చుంబించెను. వారి నెమ్మేనుల బులకలమొలకలు మొత్తములై పూచెను. అపూర్వానందములో వారన్యము మఱచి యొండొరుల జూచుకొనుచు నట్లె రెండుమూడు నిమేషములు ప్రతిమలై యుండిరి.

మలయమారుతకిశోరుఁడు లతావనితల గాగిలింతల గదియించి రహస్యగీతముల బ్రణయసందేశము లంపెను. పుష్పకన్య బంభరకుమారకుని తొలిముద్దులో గన్నరమోడ్చెను. దూరమున గల కోకిల మొండు. కొసరికొసరి ప్రణయరహస్యముల బలుకుచుండెను. కొండ వెనుక నున్న మబ్బులలో నాగానమునకు ప్రతిధ్వని వినవచ్చుచుండెను. ప్రమదావిజయు లొకరినొకరు చూచుకొనుచు నానందహాసము లొనర్చుకొనిరి

'ప్రమదా! నేను నీకే యొసగగలను.'

'ఎందులకు!'

'నీప్రేమకు . . . .నీకేమి కావలయును.

ప్రమద మాటాడ లేదు.

'చెప్పవేల త్రపావతీ!'

ప్రమద కింకనుమానమే.

'ఇదిగో! హృదయకుసుమము. చెలీ! నీకిది యొసగెదను. నీ చిఱునవ్వు వెన్నెలలో దాని కానందము కలుగుగాక.'

౨

వినయు డాలోచనాధీనుడై యన్యము మఱచినాడు. కేవలము జిత్రపుబొమ్మవలె నాతఁడు పనిచేయ మొదలిడినాడు. వాని హృదయము వానికేది సౌరం బోధించుచున్నట్లుండెను. అబోధప్రవాహ మాతడు నడచుచుండెను. హృదయము వివిధముల బరుగు

లిడుచుండెను. ప్రేమచంద్రుడు సుమ నెంతగాఢముగ ప్రేమించు చున్నాడు, అత డున్మత్తుడై నాడే, అయ్యయో ప్రేమ! ప్రేమ యెంత మధురము . .. మధురా! నీవన్యాధీనవు ..ఆమె వివాహమింకను కాలేదుకదా . లేదు. నాకిక సౌఖ్యమేది? .. నాసోదరిని విజయుని కిచ్చి వివాహ మొనరించి నేను వారిసంతోషమే నాదిగా దలచుచు గాలము పుచ్చెదను .. నాగేంద్రనాధుడు! .. వాసరహస్య మెఱుగ రాదా తప్పక యెరుగవలెను ..సుమ జనని యది యెఱుక పఱచును ఆమెకడకే పోవలెను' వినయు డిట్లాలోచించి సుమ గృహమునకై బయల్వెడలెను, వినయు డావీధిలో ప్రవేశించుసరికి ప్రేమచంద్రుడు వాని కెదురయ్యెను. అత డింకను సుమ యెప్పుడే తెంచునో యని వేచియున్నవాడని వినయుడు గ్రహించెను.

'నాసుమ! ..ఏమైనది?'

వినయునిదృష్టులలో గరుణ పొంగి పొరలినది. ప్రేమచంద్రుడు శూన్యదృక్కుల నిటునటు త్రిప్పి తీక్ష్ణముగా వినయుని తిలకించి 'నాసుమ నేమిచేసితివి? లేదు . .ఆమె దేవతామూర్తి. ఆమె మాయమైనది . .నీకామె కనబడినదా?' అనియెను.

వినయుడు నిరవుడయ్యెను.

'నీకామె కనబడలేదా?'

ఏమిచేయవలయునో వినయునకు తోచినదికాదు, 'లేదు' అనినూతడు బదులిడెను.

'నీవు సుమ కొఱకై యీాయూరు వచ్చితివా?'

'లేదు......'

'ఇది మాయూరు.'

'అట్లయిన సుమ గృహమున కెందులకు పోదువు.'

'ఏమియును లేదు.'

'సుమ యెచ్చో నున్నది?'

'నాకు తెలియదు ?'

'అగ్రహారమున నెవ్వరున్నారు?'

'నాకు తెలియదు?'

'నీకు తెలియదా? అంతయు నసత్యము. నాకెఱుగ జేయ నీ కిష్టములేదు. పోనిమ్ము......' అనుచు నతడు వెడలెను.

వినయుడు వాని వెనుకనే, తనచూపుల బంపెను. ప్రేమ చంద్రుడు మరియొకదిక్కునకు పోయి మరివాని కగపడలేదు.

వినయుడు గమ్యస్థానము జేరి, లోని కేగెను. రోగిశయ్యా తలంబున నిద్రావస్థలో నుండెను. ఆశుష్కవదనముపై నేటికో యొక చిఱునవ్వు వ్యక్తమొనర్చి మాయమైనది. నిశ్చలుడై యతడు శయ్యాపార్శ్వమున నిశ్శబ్దముగనిల్వబడెను. పదినిముసములు దాటిన తరువాత నామె మెల్లగగనురెప్ప లెత్తెను.

'అమ్మా! నీశరీరమున నెట్లున్నది?'

'నాయనా! నేనిక జీవింపను. అయ్యో! నాసుమను చూడ లేనా యిక? ఆమె యెప్పుడే తెంచునో? అంతవఱకు నేనుజీవింతునా?'

'అధైర్యపడి ప్రాణములు పోగొట్టుకొందువా?'

'అయ్యయ్యో! నేను జీవింపను! నాకధైర్య మేల! నాకు స్వర్గమువచ్చుచుండగా నాకెంత యానందము!'

'అమ్మా యేమి యీమాటలు. నీసుమకొఱకైన జీవింప వా!......ఆమె నిను చూచుటకు వేడుకపడదా?'

'అయ్యయ్యో! నేను పాపాత్మురాలను. ఆమెదుఃఖమునకు నేనే కారకురాలను. కాని యామె నన్నెట్లు నిందింపదు. ఆమె నా గర్భమున నేల జనించినది? అపవిత్రమూర్తి యిక నాపాపపుగన్నుల కగపడదు.'

'జననీ! భవదీయహృదయతంత్రులు జీర్ణములై యున్నవి. ఇప్పుడు వగవకుము. ధైర్య మవలంబింపుము.'

'నాయనా! నీవు స్వర్గదూతవా?'

'జననీ! నేనొక మానవమాత్రుడను. అధముడను. పవిత్రుల గని యానందింతును.'

'నాయనా! నీవాక్యములలో నమృత మున్నది. నీచూపులలో నమృత మున్నది, నీవమృతమయమాధురీమూర్తివి; నీవలననే నాకు జీవములు నిల్చియున్నవి—'నాయనా! నాయవసానసమయమున నాకడ నెవ్వరుందురు? నీవేకదా! నేను సుమనే పుత్త్రినిగ జూచుచుంటిని. నీవొకపుత్త్రుడవు కమ్ము! నీపవిత్రహస్తములు నా హస్తముల బెట్టుము.'

అతడ ట్లొనర్చెను.

'నాయనా! నాప్రక్కనే యాసీనుడవు కమ్ము!'

అతడట్లు చేసెను.

'నాయనా!' ఈలోకములో నాకును సుమకును బంధుగులు లేరనుకొరత నీవలనదీరినది. నీవామె కికముందు రక్షకుండవు కమ్ము. ఏమి యట్లు చేసెదవా?'

'అమ్మా! నీయాజ్ఞ పరిపాలింతును.'

'ఆమెకు నేనేమియు జెప్పనవసరములేదు. ఆమెప్రవర్తనము నాకే యాశ్చర్యము కల్గించును. తదీయవిచారమయవీథులలో నామరణము నిర్ఘాతపాతసదృశము కాగలదు. అప్పటున నీవే యామె నూఱడింపుము.'

ఆమె యొకదీర్ఘనిశ్వాసము విడిచెను.

'నాయనా! నాపలుకులు సావధానుడవై వినుము.'

'జననీ! చెప్పుము.'

ఒకనిముస మామెకన్నులు మూసికొనెను. చిన్నినిట్టూర్పు విడిచెను. మరలఁ గనులు విప్పెను.

'నేనఁక జీవింపనని యెఱుఁగుదును, నాసుము యేమైనదో నాకు తెలియకున్నది. నాచరిత్ర మామెకుఁ గూడఁ దెలియదు కాని యామెయది గ్రహించినది. నాఅంత్యసమయమున నేనొనర్చినపాపములఁ దెలిపెదను. నీవే యవి యెఱుఁగుటకు తగుదువు. అవి నీహృదయములోదాచిఁయుంచుము. తెలిసినదా!'

జననీ! అవగతమైనది.'

ఆమె మరియొకదీర్ఘనిశ్వాసము విడిచి మరల ని ట్లు వచించెను ఆమె లేనిబలముఁ దెచ్చుకొని మాటలాడుచుండె నని వినయుఁడు సుళువుగ నెఱిఁగెను.

'నాయనా! నాజీవితచరిత్ర మెఱిగిన నీవు నన్ను నిందించెద వేమో? కాని నీవట్టివాడవు కావు. నేను కళంకిని నని భావింపకుము. అది దేవుడే తీర్పు చేయగలడు . —— . నేనిప్పు డెంత వికృతముగ నుంటినో చిన్నతనమున నంత చక్కగ నుండెడిదానను. నేనెవ్వరి యింటనో కాలము బుచ్చుచుండెడిదానను. నాచిన్నతనముననే నా జననీజనకుల గోలుపోయితిని. కావున నాకు జీవము వుచ్చుటకు ధనము లేకుండెను. ఎవ్వరో దయకలవారు నాకు ధన మొసగెడివారు. నా బాల్యమంతయు నట్లె గడచినది. నేనంతటి హీనదశలో నుండగా గోపాలపురపు బూర్వపుజమీందారునికడ బనిలో బ్రవేశించితిని. అతడే నన్ను పోషించుచుండెడివాడు. వానికొమరుని పెంచుటకు నేను నియమింపబడితిని. జమీందారుని భార్య ప్రసవించినకొలది దినముల లోనే మరణించెను. అతడును విరక్తిచే మరల వివాహ మాడుట లేదు. అతడు దయకలవాడు. సరళహృదయుడు. కుమారు డగు నాగేంద్రనాథుని పెంచునప్పుడు నేను జాగ్రత్తగా బనిచేయుచుండెడి

దానను. అప్పటినుండియు నతడు నాకెన్నోవిధముల దోడ్పడి నాహీన స్థితినుండి నన్ను రక్షించెను. అతనికి కృతజ్ఞతాపూర్వకవందనముల కంటె నేనేమొసగగలను. అతడు నన్ను సోదరీప్రేమతో నాదరించెడి వాడు. నన్నే యననేమి, సర్వసేవకులు నాతనికి తుల్యులుగనే చూచు చుండెడివాడు. అత డెన్నియో ధర్మకార్యము లాదరించెను. అట్టి సమయమున నాతనికడకు, ఆనందపురవాసియగు నమరేంద్రుడు, అతిథిగా నేతెంచెను. వారిద్దరకును పరమమైత్రి. రమారమి రెండు మాసములవఱకు నమరేంద్రు డీయూరనే యుండెను. అతడు చక్కని వాడు అతనిని నాకన్నులెప్పుడు చూచినవో కాని యప్పుడే నాహృద యము వానిపైకి పోయెను. అతడును నన్ను ప్రేమించెను.

ఆమె మరల నొక నిట్టూర్పు విడిచెను. కొంచెము మంచి నీరము లోనగుమని వినయునకు సంజ్ఞాసూచకముగ దెలియజేయ నత డట్లాచరించెను.

'ఆదినము లెట్లు గడచెనో నాకెఱుకలేదు నేనొక సేవకు రాలను. అత డొక యున్నతవంశసంభూతుడు. అట్టివాని నభిలషిం చుట యెట్లు. కాని యతడును నన్ను ప్రేమించుటచే నాకమితమగు నానందముకల్గినది. అతడు నన్ను ప్రేమించుచుండె నని యతని దృష్టులే నాకు చెప్పుచుండెడివి.'

ఆమె మరి చెప్పలేకపోయెను. ఐదునిముసములవఱ కామె కన్నులరమోడ్చి యుండెను కాని వినయు డామె చెప్పబోవున దంతయు నూహించుచుండెను. జ్ఞప్తికి వచ్చినదానివలె నామె కన్నుల దెఱచి 'నాయనా! .....అతనితో మాటలాడుటకైన నాకు భయ ముగా నుండెడిది. అప్పుడప్పుడతడే నాతో సంభాషించెడివాడు. ఒక నాడు మాహృదయరహస్యముల నొకరికొకర మెఱుకపఱచుకొంటిమి. అప్పటి నాయానందమునకు మేరలేదు. ఆరెండు నెలలు గడచినవి.

అత డీయూరు విడిచి వెడలిపోయెను. నాహృదయ మాతనితోడనే పోయినది . ...వత్సరము రమారమి గడచెను. నేనప్పుడు సుమను కంటిని.

ఆమె మరల నిట్టూర్చెను.

వినయు డాశ్చర్యముతో నంతయు నాలించుచుండెను. మరల నామె చెప్పుట మొదలిడెను. 'నేనాసంగతి యాతని కొక లేఖమూలమున దెలియబఱచితిని. నేనప్పటికిని జమీందారునికడ సేవ యొనర్చుచుంటిని. అత డొసగు జీతముతోడనే జీవించుచుంటిని. ఒకనెల దినములలో నమరేంద్రుడు నాకొక యిర్వదిరూప్యము లంపెను. దానితో మరియొక లేఖగాని మరియేమియు లేదు. అట్లే ప్రతిమాసము నాతడు నాకు ధనమంపుచునుండువాడు.'

ఆమెకన్నులలో నశ్రువు లూరెను. వానిని మెల్లన దుడుచుకొని యామె గద్గదస్వరముతో నిట్లు చెప్పదొడగెను.

'ఇట్టు లుండగా జమీందారుడు కలకత్తానగరమున వాస మొనర్చుటకు బయల్వెడలెను. వాని కీపురమున నుండుట కిచ్ఛలేకపోయినది. నాగేంద్రుడు నాకడ నుండుట కలవాటుపడినవా డగుటచే జమీందారు డెక్కువజీతమిచ్చి నన్నుకూడ రమ్మనెను. నాకు గూడ వెడలుదమని బుద్ధి వొడమెను. సుమ నొకరి కప్పగించి నేను వెడలితిని. ఇదియంతయు నరేంద్రు డెఱిగెను. అత డప్పటికి వివాహమాడి యుండెను. కాని యతనిభార్య యుత్తమగుణాఢ్య. వారే సుమను తీసికొని వెడలి రని నాకు తెలియవచ్చెను.'

మరియొకరెండునిముస లామె యూరకుండెను. మరి యామె చెప్పవలసిన దేమియు లేదని వినయుడు భావించెను. కాని మరల నామె యిట్లు చెప్పెను.

'అమరేంద్రుడును వాని సతీమణియగు లీలయు నాకూతు

ననురాగముతోఁ జూచిరి. వారామెను ప్రేమించిరి. ఆమెశ్రేయము నభిలషించిరి. వారిపవిత్రాత్మలకు శాంతి యగుగాక !......నేనీతరు వాత—అనఁగా లీలామహేంద్రులు గతించినతరువాత—నాకూఁతు నీ నాగేంద్రుని కొసఁగితిని.'

ఆమెకంఠమున గద్గదిక, పెదవులఁ గంపముఁదోచెను. ఆవృత్త మంతయుఁ దలఁచుకొని యామె దుఃఖించుచున్నదని వినయుఁడు తల చెను. ఆమెకన్నులలో గిఱ్ఱున నీరుతిరిగెను.

'నాయనా! ఈనామాటల నీహృదయము మూలమూలల దాఁచికొని మరచిపొమ్ము.'

'జననీ! నీయిష్టము.'

'నాయనా! నీకు మరియొకరహస్య మెఱుఁగ జేసెదను. అది సుమ కూడ నెఱుఁగును. నీవామెకడ కేఁగునప్పు డాయుబుసుమాత్ర ము తేవలకు. ఆమె కదియన్న నిష్టము లేదు.'

'అట్లే ఆచరింతును.'

'నాయనా! నేనట్లెందుకు చెప్పితినో తరువాత తెలియఁబఱ చెదను. సావధానుఁడ వగుము.'

ఆమెగొంతు హీనముగ నైనది. వినయుఁడు జాగ్రత్తగ నామె పలుకు లన్నియు నాలించుచుండెను.

'నాయనా! ఇదియొకరహస్యము. జాగ్రత్తగ వినుము. నేను చనిపోవుచుం దది నాహృదయమునుండి పంపివై చెదను. అదియొరుల కెఱుకపఱచుదాఁక నాహృదయభారము పోదు...... .....నాయ నా!... ..అది యెట్లాచరించితినో నాకే తెలియదు. ఆరహస్యము నాహృదయాంతరాళములో నెట్లు, ఇన్నిదినములు దాచియుంచితినో నాకే యాశ్చర్యముగా నున్నది. నాయనా!....... తెల్పుచుంటిని. వినుము,

అలయికచే నామె యొక్క నిముస మూరకుండి సేదదేరి మరల వినయునితో నిట్లనియెను.

'నేను జమీందారునితోఁ గలకత్తా వెడలియుంటి నని నీకిది వఱకే యెఱుకపఱచితిని. జమీందారుని యనుమతిఁగొని నేను ప్రతి సంవత్సరము నీయూరే తెంచి, ఒకటిరెండువారము లిటనుండి వెడలి పోవుచుండెడిదానను. అట్టిసమయములందు సుమను చూచుట కవ కాశము కలుగుచుండెడిది ...జమీందారుఁడు వృద్ధుఁడైనకొలఁది వానివిరక్తియుఁ గొడుకుచంచలగుణములు నధికములు కాఁజొచ్చెను. వత్సరముపై వత్సరము పదివత్సరములు కావచ్చెను. కాని జమీం దారుడు తన గృహము, ఊరు, ఉబుసేలేదు. అతడు, కొమరుని, నీవు వ్యవహారముల జూచుకొనుచుండుమని చెప్పుచుండెడివాడే కాని యా యభాగ్యు డాతనిపలుకుల జెవిని పెట్టుటమానినాడు.'

ఆమె మరియొక పెద్దనిట్టూర్పు పుచ్చి మంచినీరముల ద్రావి యిట్లు చెప్పుట కారంభించెను.

'నాయనా!... కాల మంతయు నొక్కరీతిని జనదు. కష్టము లందఱకుఁ బ్రాప్తించుచుండును. ఒకనాఁడు జమీందారుడు దివం గతుడయ్యెను. అప్పటికి నేనొకర్తనే వారికడ బనిచేయుచుండెడి దానను. ఈయూరు సేవకు లిదివఱకే వచ్చుట కంగీకరింప మానుటచే నాయూరు సేవకులనే నియమించిరి. అతడు మరణించినక్షణము వా రతనిని వీడిరి. అప్పుడు జమీందారుని కుమారుడు నేనును నీయూరు రావలయు నని తలచితిమి. కాని చంచలు డగు నాత డాయూరున దురభ్యాసములకు లోనైనాడు. కావున నాయూ రాతడు విడువ నంగీకరింపలేదు.'

ఆమె గట్టిగా నిట్టూర్చెను.

నాయనా! తక్కుంగల సంగతులు వినిన నీకే యాశ్చర్యము

కలుగగలదు . . . అట్టిచో వాని స్నేహితులు ప్రతిదినము వానికడ కేతెంచి హాయిగా గాలము బుచ్చుచుండెడివారు. ఇట్లుండగా నొక నాడు, దురాత్ముడొకడు జమీందారుని కుమారుని హత్య చేసెను. . .'

వినయు డుద్విగ్నహృదయుడై విస్మయవిస్ఫారితనయనంబులతో నది యాలించుచుండెను.

'అతడు హత్య చేయుచుండ నేను చూచియుంటిని. తత్క్షణము నా ప్రాణములుకూడ బోయియుండును. కాని వానిని నేను ప్రాణభిక్ష వేడితిని . . . అదిగో ఆదురాత్ముడే యిప్పటి జమీందారుడు అప్పటి నుండి యతడే నాగేంద్రుడను పేరితో గోపాలపురము నేలుచున్నాడు.'

వినయుని ఆశ్చర్యమునకు మేర లేకుండెను.

'అప్పుడు నేనును, అతడును ఈయూరు వచ్చితిమి. నా సుఖ సుఖపడుటకు వాని కష్టపెట్టితిని. నాయొక్క అదియే రహస్యము. ఆ రహస్యము నా తరువాత నిను తెలుసుకొనిరి. ఇప్పుడు నీకెరుక జేసితిని.'

వినయుని హృదయము గద్గదమొందెను.

'నాయనా! నాయావహ్నమున [illegible] కాలస్యమగును.'

అప్పటికి చంద్రభానుడు పూర్ణముగ వెలుగుచుండుటచే పండ్రెండు గంటలు కావచ్చినదని యిరువురు బయలుదేరెను.

3

ప్రశాంత నీముఖావలోకనమున మానస తరంగములు మిన్ను ముట్టుచుండ, విజయుడు దరహాసము నొనర్చుచుండెను. ముగ్ధావిలోకనంబులతో ప్రమద యతనియెదుట నిలువబడెను.

'ప్రమదా! నిలువబడియుంటివేమి!'

'నేను కూర్చుండను.' అని యామె యేదియో జ్ఞప్తికివచ్చిన దానివలె వెనుకకు పోయి మోము వాంచి క్రేగంట నతనిని చూడ మొదలిడెను.

'ఇంతలోఁ గోప మేమి?'

ప్రమద మౌనముద్రాధారిణి యయ్యెను.

'మాటలాడ వేల?'

'నీ వన్నియు నసత్యములఁ బల్కెదవు.'

'నే నే మబద్ధ మాడితిని?'

ఆమె నీరవయై యుండెను.

'నేను నీతో నసత్య మాడినానా?'

'నీకు తెలియ దేమి?'

'కోపింపక చెప్పుము?'

'నాకు కోప మెందుకు! నా కొకపుస్తకముఁ దెచ్చెదనని నిన్న చెప్పి యప్పుడే యామాట మఱచితివి. అందువలన నాకు నీపైఁ గోపమో నీకు నాపైఁ గోపమో తెలియఁగలదు.'

'నేను తేలే దని నీ కెవ్వరు చెప్పిరి?'

'మఱి పొత్త మేదీ?'

'ఇదిగో' అని విజయుఁడు వస్త్రాభ్యంతరమునుండి పొత్తముఁ దీసి యామెకు కనఁబఱచెను.

ప్రమద గప్పున వచ్చి పుస్తక మందుకొనఁబోయెను. విజయుఁడు కరము మీఁది కెత్తెను. పొత్త మామె కందలేదు.

'పోనిమ్ము, దాచుకొనుము.' అని కుపితయై ప్రమద దూరముగఁ బోయెను. విజయుదెస చూడ మానెను.

వినయుఁ డిది యంతయుఁ దిలకించుచుండెను. వారిమాట

లలో వాని కానందము కలిగినది. తన్మయుఁడై యాతఁడట్లే యుండెను.

ప్రమద కుపితస్వాంతయైన దని విజయుఁడు గ్రహించెను. 'ఇదిగో తీసికొనుము.' అనెను.

ఆమెయు విననియట్లు నటించెను.

'పాత్ర మిందు'

ఆమె వాని నోరఁగఁ జూచెను.

'ఇదిగో'

ఈకోప మెంత రోచకాల ముండ దని యాతఁ డెఱుఁగును. ఆమెకడ కేగి పాత్రము కామెకరములయం దుంచి, విజయుడు వినయునికడ కేతెంచి యిట్లు సంభాషించెను.

'వినయా! నాలుగైదుదినములనుండి కనఁబడుటలేదు. ఏమి? విశేషంబు లేమియు లేవుకద!'

'నీకు తెలియని వేమి కలవు'

'నే నేమి దైవజ్ఞుడనా?'

'కవివి'

విజయుడు చిఱునవ్వు నవ్వెను.

'నీబహుమాన మందినదా! వినయా!'

'బహుమాన మందుకొనుటకు వారు నన్నాహ్వానించిరి కాని నాకు వీలులే దని వ్రాసితిని. బహుమాన మీదినముననే యందినది.

'అట్లయిన నది యేమి చేతువు.'

'నల్వురకు పంచెదను.'

'నిజమే చెప్పుచుంటిని. అందు సగము చిత్రకళాశాలాస్థాపనార్థ మొసఁగితిని. నాల్గవవంతు ననాథబాలికాశరణాలయమున కొసగితిని. తక్కుఁగలధనము బీదల కొసఁగుటకు నిశ్చయించితిని.'

వినయునివితరణబుద్ధికి విజయుఁ డధికసంతోషము వెలిబుచ్చెను అట్టివారివలననే దేశరక్షణము కలుగుచుండునని యాతనియూహము

'వినయా! నేను నీదివ్యమార్గము నికముందనుసరింపఁ బ్రయత్నింతును. ప్రయత్నించు టేమి. అనుసరింతును.'

'ఏమి! ఎట్లు'

'నాపొత్తములవలన నాకధికలాభము కలుగుచున్నది. అది యంతయు బాలికావిద్యాభ్యాసమునిమిత్తము పయోగింపనూహించితిని'

'సఫలమగుఁ గాత!'

'వినయా! ఆమాట కేమి? నిన్నొకవిషయమై ప్రశ్నింపవలె నని యెన్నియో దినములనుండి యూహించుచుంటిని.'

'ఏమియో ప్రశ్నింపుము.'

'నీ వీయూరు వచ్చిన దాది వింతగా నుంటివి.'

'కావచ్చును.'

నీలో నేదియో పరివర్తన ముదయించిన దని నే తలఁచుచుంటిని.'

'ఐన!'

'నీయం దొక దుఃఖ ముదయించినది. దానిమూలమున నీవు కృశించిపోవుచుంటివి. అది మనస్తాపము కాదుకద!'

'విజయా! నీమాటలు వింతగా నున్నవి.'

'జననియుఁ బ్రమదయుఁ గూడ నట్లే చెప్పుచున్నారు.'

'ప్రమద చిన్నపిల్ల! ఆమె కేమి తెలియును.'

'జననియో!'

'మాతృప్రేమ యట్లనిపించును.'

'నేను మిత్రుఁడను. అంతియ! ఏమి మాటలు! నీలోఁ బెద్ద మార్పు కలిగినట్లు నాకు స్పష్టముగఁ గనఁబడుచున్నది.'

'కనఁబడిన నే నేమి చేయఁగలను.'

'నీదుఃఖముఁగూర్చి నాకెఱుఁగఁ జేయుము.'

'దానివలనలాభము లేదు.'

విజయుఁడు మ తేమియుఁ బ్రశ్నింపలేకపోయెను.

వినయుఁడు నాసంభాషణము మరిసాగింపలేదు.

నాల్గుగంటలగు సరికి వినయుఁడు లేచి 'విజయా! నాకు పని యున్నది. మరల నాలుగంటలకే వెంచెదను.'

'వినయా! పనియేమి'

'సాయాహ్నమున నీ కది యంతయుఁ దెలియఁబఱిచెదను.'

'ఏమి తెలియఁబఱుతువు'

'నాగేంద్రునిఁగూర్చి అనాఁటిసంగతి!'

విజయుఁడు విస్మయ, డయ్యెను.

వినయుఁడు తత్ క్షణము బయల్వెడలి మతాధికారిగృహము నకేగెను. మతాధికారి యప్పటికి గృహమున నేకలఁడు. ప్రార్థనామం దిరమున కెదురుగనే యాతని గృహ ముండుటచే నాతడు సాధారణ ముగ గృహముననే యుండును. వినయుని లోనికి రావించి యాసీను జేసి యత డిట్లు ప్రశ్నించెను 'నాయనా! నీకి యూరేనా?'

'ఔను.'

'నీనామధేయ మేమి?'

'వినయుడు.'

'వినయా! నీ వేటికి నాకడ కరుదెంచితివో చెప్పెదవా!'

'తెలియజేతును. మీరు దానివిషయ మెఱుగజేసిన కృతజ్ఞుడ నగుదును.'

'మతవిషయమా?'

'కాదు; ఒక స్త్రీవిషయము.'

'ఏమి .....'

'ఔను. ఒక అనాథ స్త్రీ విషయము.'

'నేనెఱిగినది. యథార్థముగ జెప్పెదను.'

'చిత్తము. మీరు సుమ నెఱుగుదురా?'

'ఎఱుగుదును.'

'ఆమె వివాహము మీ సముఖమున జరిగినది.'

'...... ..'

'అది నాకడ రహస్యముగ నుంప నవసరము లేదు. ఆమె విషయమై నాకంతయు దెలియును. ఆమె శ్రేయముకొఱకు పాటుపడు వారిలో నే నొకడ నని యెఱుగుదు.'

'. .... .'

'ఆమె వివాహ వార్తా మెందులకు దాచ బ్రయత్నించుచు నున్నదో యెఱుగవలయునని నే నిల్లు వచ్చితిని.'

'.... .'

'నేనా విషయ మొరుల కెఱుగ జేయను. మరణించుచున్న యామె జనని యాదేశమువలన నేను మీకడ కేతెంచితిని. మీ వలననే యాసంగతి యెఱుగగల నని యామెయే వచించినది. మీరు చెప్పినచో నది నాహృదయములో దాచెదను.'

'నాయనా! నీకది యెఱుగ జేయుటకు నా కేమియు ననుమానము లేదు. నీ వశిన ట్లది దాచవలయును.'

'అట్లే యొనర్చెదను.'

'ఆమె యెవరిని వివాహమాడెనో యెఱుగుదువా?'

'నాగేంద్రనాథుని.'

'అతనిని సుమ పెండ్లియాడుటకు పాపమామె జననియే కారణము.'

'ఔను.'

'సుమ వివాహము నేనే జరిపితిని వారిలో వారికి ప్రేమ లేక పోలేదు. సుమ యాతనిని ప్రేమముగ జూచెడిది. కాని వానిగుణముల కసహ్యించుకొనుచుండెడిది, ఏవగించుకొనెడిది.'

'అదియును తెలియును'

'ఇంక నీకేమి కావలయును.'

'తన వివాహము నామె యొరుల కెందుల కెఱుగనీయదు?'

'ఆమె కావివాహమే యిష్టము లేదు. ముఖ్యముగా వానిని చిక్కులు పెట్టుట యిష్టములేదు. అందువలన నొరుల కెఱుగ జేయదు'

'అతఁ డెఱుగఁ జేయఁడా?'

'ఆమె యనినవాని కపరిమిత మగు కోపము.'

'అంతకుమించి మీకు మరియేమియుఁ దెలియదా?' అని వినయుఁడు ప్రశ్నించుసరికి ఐదుగంటలు కొట్టెరి

'నాయనా!' నా కిఁకఁ బనియున్నది. నాగేంద్రుడు నాకడ కెందులకో యీనాడిప్పు డేగుదెంతునని కబురంపినాడు. అతడే తెంచు వేళ యైనది.'

'అత డేటికే తెంచును.'

'నాకు తెలియదు.'

'అతడు మరల వివాహమాడ నెంచియున్నాడు. అందులకు మీయనుమతి పొందుటకు నై యుండును.'

'అది యెన్నటికిని జరుగనేరదు. అతడు మరల వివాహమాడ వీలు లేదు. వాని నీసంగతి కనుగొందును.'

'అంతయు నిశ్చితమైనది.'

'ఎన్నిదినము లైనది.'

'నెలదినము లగును.'

'వధువు దేయూరు?'

'ఆనందపురము. కీర్తిశేషు డగు నమరేంద్రునితనయ.'

'అతసిదా! . . . ఈవివాహము కానేరదు. నేను కానీయను. ఆదురాత్మునకు మరల వివాహము?'

'నేను సెలవుతీసికొందును.'

'అని వినయు డతనికి నమస్కరించి వీధిద్వారము దాటుసరికి నాగేంద్రు డతనికి గన్పించెను. ఒకరి నొకరు చూడకుండ నెవరి దారిని వారు వెడలిరి వినయుడు ఫలముల గొన్ని గొని రోగికడకు వెడలెను.

రోగి మరణశయ్యపై నున్నాడు వినయుడు కనుగొని తత్తర ముతో శయ్యాపార్శ్వమున నిల్వబడెను.

'నాయనా! సమయమున కేగుదెంచితివి . . . నాప్రాణము లుపోవు...చు . న్న . వి . నా ను మ జా...గ్ర.. త్త... గ...కా...పా . డు . భార . ము—ని .'

ప్రతినిమిషమునకు నాతని ప్రాణవాయువు లన్తరించుచు సమ్మోశనము గాంచి యెటకో యెగిరిపోవుచున్నవి.

వినయు డాదృశ్యము చూడలేక వెంటనే యచటనుండి మరలెను,

* * * * *

సాయాహ్నమున వినయుడు మఠాధికారిగృహములోని కేగెను. అత డట లేడు. ప్రార్థనామందిరమున నత డొంటరిగ గూరుచుండియుండెను.

'వినయూ! నీ వనిన ట్లయినది.'

'ఏమి?'

'తాను వివాహ మాడును ననియు సుమవివాహము రద్దు పఱుపవలయు ననియు జెప్పినాడు.'

'తరువాత.'

'నే నది నీలుకా దంటిని. ఎవరు నిన్ను వివాహ మాడెద రని నేను వానిని ప్రశ్నించితిని. ఎవరో నిశ్చయము కాలే దనినాడు.'

'అంతయు నబద్ధము.'

'ఆనందపురపు అమరేంద్రునితనయను వివాహ మాడుటకు నిశ్చయించుకొంటి వేమో యని నే నంటిని.'

'లేదనినాడా?'

'కాదు ఆమె మరణించినదట.'

వినీలాంబరమునుండి పిడుగువడిన ట్లయ్యెను.

విహ్వాలనయనుడై యతడు వేగముగ బోయెను.

౪

వినయునకు లోకమంతయు నంధకారబంధురముగఁ గన్పట్టెను. నిర్ఘాతపాతసదృశ మగు మధుర మరణవార్త వినినంతనే యాతఁడు పాతాళములోనికి క్రుంగిపోయినాఁడు. 'పుష్పకుమారి ధూళిలోఁ గలసిపోయినది. మకరందము పాతాళలోకమున ఇంకిపోయినది. సౌరభము గాలిలో లీనమైపోయినది.' అని యతఁడున్మత్తచిత్తమునఁ జింతించెను. కపటుఁ డగు నాగేంద్రనాథునినుండి మధురను రక్షింపఁ గలనని యతఁ డూహించెనే కాని, యా కట్టినమేడ లన్నియు నొక్కమాఱుగ నేలఁ గూలినవి. లోకమే లేనియ ట్లాతఁడు భావింపఁ గడఁగెను.

వినయుఁ డానాఁడు భోజనమైనఁ జేయలేదు. అట్టి రాత్రి యెనిమిదిగంటలకు విజయుని గృహమునకు వినయుఁడు వెడల నిశ్చ

యించుకొనెను. విజయునితో నీసంగతు లన్నియుఁ జెప్పుటకై యాతఁడు కృతనిశ్చయుఁ డయ్యెను.

విజయుఁడు సుఖమయకల్పనలలోఁ దూగులాడుచుండెను. తదీయభావవిహంగము ప్రేమమయవీథులలో నెగురుచుండెను. విజయునిఁ జూచి యాతడు చప్పున నతనిచెంత కేతెంచెను.

'నీకొఱకు సాయంతన మూఁడుగంటల కేగుదెంచి యుంటిని. కాని నీవు గృహమున లేవు.' అని విజయు డుపక్రమించెను.

'ఔను. అప్పటికి నేను గృహోన్ముఖుడ గాలేదు ఒక్కయరగంటపూర్వమే వచ్చితిని.'

'భోజనమైనదా?'

'ఐనది.' అని వినయుఁ డసత్య మాడెను. లేదనినయెడ మిత్రుడు కారణ మడుగు నని యత డట్లు చెప్పెను.

'వినయా? సాయాహ్నమున నాయువతిగూర్చి యెఱుగఁజేసెద నని చెప్పితివి. చెప్పెదవా?'

'విజయా! అందులకే ముఖ్యముగా నిప్పుడు వచ్చియుంటిని. నాహృదయమున నది దాచుకొన లేను.'

'వినయా? నీమాట లాశ్చర్యకరములు.'

'ఎందులకు?'

'నీమాటలలోఁ బూర్వపువిధము లేదు. క్రొత్తవానివలె నుంటివి. ఆ రహస్యము నెఱుఁగఁజేసిన భయమేమి?'

'కాని నీ వది యన్యుల కెఱుఁగనీయకుము.'

'అందులకా యనుమానము!'

'అనుమాన మేమి కాని మరణోన్ముఖ యగు నాయువతి వాక్యముల ననుసరించి యట్లంటిని.'

'ఆమె మరణించినదా!' యని విజయు డాశ్చర్యసూచకస్వరంబున ప్రశ్నించెను.

'ఔను. నేడే సాయాహ్న మూడుగంటలకు మరణించెను.

అంతట వినయుడు సుమను తా నానందపురమున కేగుచుండ జూచుటయు, నామె విమలసుత యనియు, నాగేంద్రనాథునకు సుమకు వివాహమగుటయు ప్రస్తుత నాగేంద్రుడు కపటుడనియు, మిత్రున కెఱిగింప. నతని యాశ్చర్యమునకు మేర లేకపోయెను. వినయు డంతయు నెఱుగజేసెనే కాని, మధురనుగూర్చి, తా నామెను ప్రేమించుట గూర్చి, ఆమెను నాగేంద్రనాథునికి వివాహమొనర్ప జరిగిన ప్రయత్నముల గూర్చి, ఆమె మరణము గూర్చి, చెప్పుట మాని నాడు. కాని మఱియొకవిధమున నది వచించెను.

'నాగేంద్రుడు మరల వివాహమాడుటకై ప్రయత్నించి సఫలీకృతు డాయెను '

'మరల వివాహమైనదా?'

'లేదు. నిశ్చయమైనది......'

'వివాహ మెప్పు డగును?'

'ఇక గానేరదు.'

'అదేమి.'

'వధువు మరణించినది.' అని యతడు శోకదీర్ఘనిశ్వాసము వీడి నిమీలిత నేత్రములతో బరుండెను.

'పాపము! ఆమె మరణించినది' అని మరల నతడు సిట్టూర్చి హృదయాంతరాళములో 'మరణించినది.' అనుకొనెను.

'ఆమెను నీ వెఱుగుదువా?' అని విజయు డడిగెను కాని, యూహాలోకములో దిరుగాడుచున్న వినయు డది యాలింపలేదు.

'వినయా!'

'ఆ'

'నీ వామె నెఱుగుదువా?'

'ఇంచుక'

'ఆమె యెవరు?'

'ఆమె యానందపుర నివాసిని.'

విజయుడు మఱియేమియు బ్రశ్నింపలేదు. ప్రశ్నించినను వినయుడు చెప్పదలచుకొనలేదు.

అప్పుడే పండ్రెండుగంటలు కొట్టిరి.

వినయుడు లేచి 'నే నిక నింటి కేగవలయును.'

విజయు డతనితోడనే ద్వారముకడ కేతెంచెను. సమముగా నదే సమయమున వీధిలో నొకడు పోవుచునున్నట్లు వారు కనుగొనిరి.

'అత డెవ్వడో తెలియునా విజయా!'

'చెప్పలేను.'

'అతడు నాగేంద్రుడు. అతడు మరేదియో ఘోరకార్యము జేయదలచినట్లు తలతును. నేను వానిని వెన్నాడెదను.'

'నేను కూడ వచ్చెదను.'

నిశ్శబ్దపదములతో వారు వాని నిరువదిగజములదూరమునుండి వెన్నాడిరి.

తాను వెన్నాడబడుచున్నాడని యెఱుగకయే నాగేంద్రనాధు డునడచుచుండెను. అతడు ప్రార్థనామందిరమున కెందులకు పోవుచుండెనో వారెఱుగ లేకుండిరి. వినయునిభావముమాత్రము పరిపరివిధముల బోవుచుండెను.

నాగేంద్రుడు ప్రార్థనామందిరముదెస తిలకించెను. మరల మతాధికారిగృహమువంక చూచెను. లోకము నిద్రావస్థలో నున్నట్లాతడు గ్రహించెను. చుట్టుప్రక్కల జూచెను. కాని యాచీకటిలో జెట్టుచాటున నున్న వినయ విజయు లతని కన్నుల బడలేదు.

మఠాధికారిగృహముతో కలసియెయొక చిన్నగృహముకలదు. ఆగృహము చిన్నదియయ్యు రమణీయముగ నున్నది. నాగేంద్రు డచ్చటికి వెడలెను. అత డెందుల కట కేగెనో వారెఱుగజాలిరి. అందు, సర్వస్వము నుండును. మఠాధికారి యన్ని కాగితముల నచ్చటనే బీరువాలలో నుంచును. అందుగల తనవివాహ శాసనము దీసి వేయుటకై యత డట్లు చేయుచుండె నని వా రూహించిరి.

నాగేంద్రు డట్లో తలుపు తెఱవగలైను అతడు లోని కేగి దీపము వెలిగించినట్లు వా రూహించిరి.

'వినయా! ఒకపని చేసెదను.' అని విజయుఁడు మెల్లన నడుగు లిడుచు గృహద్వారము కడ కేగెను

అత డేమిచేయునో యని వినయుడు విస్ఫారితనయనములతోఁ జూచుచుండెను.

లోపల నేదియో విఱుగబడినట్లు శబ్దమయ్యెను.

విజయుడు తిరిగివచ్చెను.

'ఏమి యొనర్చితివి.'

'వెలుపల గొళ్లెము దవిలించితిని.'

'వానికి తెలియ లేదా?'

'అప్పుడే యేదో శబ్దమైనది. . . . .'

'అదేమి! . . . '

ఇర్వురు నా గృహమువంక తిలకించిరి. దానినుండి ధూమము గప్పుగప్పున వెల్వడుచుండెను.

ఇంతలో ద్వారము లాగిన చప్పుడు!

అఘోరదవానలములో నాతడు మండిపోవలసినదే! ఆద్వార మెట్లు తెఱవబడును!

ఒక్కమాఱుగ గృహము దగ్ధమగుచుండెను. అగ్ని జ్వాలలు

మిన్నంటికెగయుచుండెను. పదినిముషములలో నా ప్రదేశము జనసంకుల మయ్యెను దగ్ధగృహమునుండి యొక పెద్దకేక వెల్వడెను.

వినయుడున్మత్తునివలె, కీలికాపరివృత మగు ద్వారముపై నొక్కతన్ను తన్నెను. ద్వారము తెఱవబడెను. అచేతన మగు నాగేంద్రుని శరీరము వినయుని పదముల ముందుపడెను. దానితో నాతడు శరవేగమున బరుగిడి వెల్వడెను.

ఈ వెఱ్ఱిసాహసమున కందఱు నచ్చెరువందిరి. కాని నాగేంద్రు డెందుల కాగృహములో నుండెనో, వినయు డది యెట్లెఱుగగల్గెనో వారు ప్రశ్నించుకొనలేదు.

నాగేంద్రుడు తన కడసారిచూపు, రక్షకునిదెస బఱపి, యిహలోకమును వీడి చనెను. కరుణార్ద్రహృదయముతో దుఃఖాశ్రుకణము విడిచినవా రొక్కరు నందు లేరు.

* * * *

సంధ్యారోచులు నేలకు జాఱిపోవుచున్నవి. అరుణారుణాంధతమస్సులు తూర్పుదిక్కునుండి క్రమ్ముకొని వచ్చుచున్నవి. షికారు వెడలినవా రందఱు గృహములఁ జేరిరి. పక్షులు కులాయములఁ జేరుకొనెను.

ఆ సాంధ్యసమయము, హృదయములోఁ గల్గు ప్రేమభావము నిస్పృహా స్ఫురింపఁజేయుచుండెను. కోకిల విరహాకంఠరము యువజన హృదయాకర్షముగా నుండెను. కొండపై మబ్బులలో నానాదము ప్రతిధ్వనించుచుండెను. వినీలాంబరంబు విచలితచిత్తముతో ప్రళయమేఘాంధకారబంధుర మయ్యెను.

ఆనందపురక్షేత్రస్థ శ్మశానవాటికలో వినయుడు, విషణ్ణహృదయంబుతో, వికృతవదనముతో, విషాదసంసిక్తభావంబుతో,

నిస్పృహతో నిల్చియుండెను. తదీయహస్తములు ముకుళీకృతములై యుండెను వానికన్నులు నిమీలితములై యుండెను.

వినయునకు జీవితములపై వనన్యాత జనించినది. మిత్రున కెఱుగ జేయకుండనే యాత డానందపురమున కేగెంచెను. అచ్చట ప్రాణములు విడిచివేయవలె నని యాతడు నిశ్చయించుకొనెను.

అమ రేంద్రుని సతీమణి యగు లీలసమాధి కెదురుగ నిల్వబడి యాతఁ డిట్లు ప్రార్థించెను.

'జననీ! భవదీయగుణగణాకర్ణనమున నాశ్రవణేంద్రియములు ముక్తిఁబొందినవి. నేఁడు నీసమాధి దర్శించుటచే నాకన్నులనుండి కలుషము తొలఁగుఁగాక! నిన్ను ప్రార్థించుటకైన నేను తగను. భవదీయ తనయ నీకడ నిప్పుడు సుఖ మనుభవించుచుండె ననుకొందును.'

నిమీలితాక్షుఁడై యుండి, లేచి యతఁ డాప్రక్కనే నిర్మింపఁ బడిన యొకక్రొత్తసమాధి కెదురుగ నిల్వఁబడియుండెను. అదియెవ్వరి సమాధియో ఫలకముపై లిఖింపఁబడియుండలేదు. కాని యది మధుర దని యాతఁ డిదివఱకే తెలిసికొనెను.

'మధురా! .. మధురా! . ... మధురా! . ..

అబ్బ! . . తలఁచుకొనినప్పు డెల్ల గుండె నీరగుచున్నది .... నీకొ ఱకే నే నిదివఱకు జీవించితిని . నీకొఱకే మరణింతును . . . ఈ మరణ మెంత సుఖ మొసఁగును . మధురా! . . . .శాశ్వతానం దమూర్తి! ఈ దీనుఁడు నీచిఱునవ్వుదొంతరలలో . . .తొలఁకి లుచున్న నీయానందరేఖలలో . . ఎంతహాయి . . . ఎంతసుఖ ము. . . . .ఎంతయానందము, . అనుభవించినాఁడో! . . . . ఇప్పుడు . . . .మరణించుచు . . నిన్ను చూతు నను తలఁపుతోఁ గూడ . . . .నిలువునఁ బులకించుచు నట్టిమహానందమే కల్పించుకొను చున్నాఁడు.

'మధురా! ... స్వర్గీయానందమాలికాగ్రనాట్యసుందరీ! ... అమృత మాధుర్యమూర్తీ! .... చేయూత నిమ్ము'

అతని వాక్యములు ముగిసెను.

సుదీర్ఘమును, సునిశితమును, అగు నొకకటుకరవాలము వాని కరమున నిప్పుడు మెఱయుచుండెను. అతఁ డదివక్షస్థలమున కెదురుగ నత్తి సుదృఢముగ బట్టియుంచెను.

మధురా!... ..మధురా!!..   మధురా!!!

ఊహామాత్రములోననే, వానిగుండియలలో గ్రుచ్చుకొనుటకై కత్తిపట్టుకొని యున్నహస్తము నెవ్వరోపట్టుకొనిరి.

అచ్చెరువుతో నాతఁడు వెనుకకు తిరిగెను.

ఆధవళాంబరి వానికిరము బట్టియుంచెను. ఆమెప్రక్కనే భ్రమర నిలువబడియుండెను.

'సుమా!' యని యత డనియెను.

ఆమె తనయవకుంఠనము దొలగించెను.

మందహాసరేఖాంకితవదనయు, మోహనమూర్తియు, తరళోత్ఫుల్లనయనయు నగు 'మధుర' వాని కట్టెదుట గన్పట్టెను.

విస్మయవిస్ఫారితవిలోలవిలోకనంబులతో, నాత డానందాశ్రుపూరము లూరుచుండ నావిచిత్రదృశ్యము గనుగొనెను వారిహాసరేఖ లైక్యమయ్యెను, వారిసంతోషబాష్పములు కలసెను.

ఇరువురు నొక్కమాటు దానిని నమ్మలేకుండిరి. ఇరువురు, లీలాసమాధికడ నిల్చి నమస్కరించిరి.

చెట్టుమీదనుండి పువ్వులవాన పడెను!

———

౫

మధురకథనము:—

గోపాలపురములో నుండగా నాకొకలేఖ వచ్చినది. రాత్రి పదునొకండు గంటలకు చెఱువుగట్టునకడ కేకాంతముగ రమ్మని యందు లిఖింపబడి యుండెను. నే నట్టిరాత్రి యాస్థలమున కేకాకినై వెడల లేకపోయితిని. మఱునాడుకూడ నాకట్టి లేఖయే వచ్చినది. ధైర్యముతో నానాడట కేగితిని. కాని నాకెవ్వరు నట నగపడలేదు. నేను గృహమున కేతెంచుసరికి నాగేంద్రుడు మేల్కొనియుండి నన్నన రాని మాటలాడెను. వానికి జవాబైన నే నిడమానితిని. మఱునాడ దేసమయంబున మరల నచ్చటి కేగితిని. ఎవ్వరో దురాత్ములువచ్చి నన్ను బంధించి యెటనో పడవైచిరి. నాకు తెలివి వచ్చి నేను చూడగా నొక చీకటిగదిలో బంధంపబడియున్నట్లు గ్రహించితిని. ఆ చీకటికోణములో గడియ యొక యుగముగా గడపితిని.

ఒకనాటిరాత్రి నన్నొక స్థూలకాయుడు నాగేంద్రునికడకు తీసికొనిపోయెను. అప్పుడతడే నన్ను బంధించె నని యెఱుగగలిగితిని. అత డెన్నియో యసందర్భప్రలాపము లాడెను. నేను వానికి కఠినముగ జవాబిడితిని. అట్లయిన నాప్రాణములు దక్కవని యతడు భయపెట్టెను. సేవకుడు మరల నన్ను బంధించుటకు గదిలోనికి దీసికొనిపోయెను. కాని ప్రమాదమున నాతడా చీకటిలో మఱియొక గదిలో నన్ను బంధించెను.

ఆగదిలోనే మఱియొక యువతి బంధింపబడియుండెను. ఆమె నన్నెఱిగినట్లు మాటలాడదొడగెను. తొలుదొల్త నేనామె కంఠస్వరము గుర్తింపలేనైతిని. ఆమె తన్ను నాకెఱుగజేసెను. నే నప్రతిభురాలనైతిని. ఆమె సుమ యని యెఱిగి నేను సంతసించితిని.

సుమ సీగసముగా నుండెను. ఆమె తన వివాహము గూర్చి చెప్పెను. తన జన్మరహస్య మెఱిగించెను. ఆమె నాకు సోదరి యని తెలిసినంత నాకు పట్టరాని దుఃఖము వచ్చెను. ఆమె సరళహృదయము నప్పుడే నేను గ్రహింపగలిగితిని. ఆమె నాగేంద్రుని పూర్వవృత్త మంతయు నెఱిగించినంత నా యాశ్చర్య మసమానమైనది.

అప్పు డామె తన భర్త యగు నాగేంద్రుని రహస్యము నా హృదయంబులో దాచు మని చెప్పినది. ఆమె పతిభక్తి వర్ణనాతీతము. తన పతిచర్య లెంతగర్హ్యములైనను తా నతనికి దాసి ననియే యామె వచించినది. ఆతనియం దామెకు భక్తియు గౌరవము కలవు.

ఆమె కృశించియున్నది. దుఃఖభారముచే నట్లున్నదని నే నూహించితిని. కాని యామెకు దేహమున నేదియో రోగముద్భ వించెను. అట్లయ్యు నామె నాకు ధైర్యము చెప్పినది. తా నే నాకా లేఖల వ్రాసితినని యామె చెప్పినది. అందులకు కారణము నాతో రహస్యముల జెప్పుటకే. కాని తొలినాడే నాగేంద్రు డామెను బంధించెనట.

ఆమె ధైర్యవచనములే నన్ను కొంతవఱకు నెమ్మదిపఱచెను. అప్పు డామె తన దుస్తుల నా కిచ్చెను. నాదుస్తు లామెయు, నామె దుస్తులు నేనును ధరించితిమి. ఆమె నావలెనే యుండుటకు కారణ మెఱిగినదే!

ఆమె గదితాళము తలుపున కమర్చబడియున్నది. కావున తాళము లోనుండి తీయవచ్చునని యామె చెప్పెను. వెంటనే యట్లొ నరించితిమి. ఆమె నాగదిలోనికి వెడలెను. నేను పాఱివచ్చితిని.

నన్నామె, మతాధికారిగృహమునకు పొమ్మనినది. సుమా నా స్థానమునే యచ్చట మెలగు మనినది. నే నట్లే యొనర్చితిని. భ్రమ్మ

రకు సేవకు డాకనిచే లేఖ నంపితిని. అందువలన నది మఱియొకరి చేత బడ దని నాయభిప్రాయము. దైవవశమున నట్లే జరిగెను.

నిన్నరాత్రి నాగేంద్రుడు భయంకరాగ్నికీల కాసంహతులలో బడి మరణించినవార్త యీదినముననే మాకెఱుగవచ్చెను.

సుమ మరణించిన దని తెలిసి విచారించితిని.

*　　*　　*　　*　　*

భ్రమర కథనము —

మధురను నాగేంద్రుడే బంధించె నని, యీనాడు వానిని నేను వెన్నాడియుండుటచే గ్రహించితిని. కాని నేనేమియు నెఱుగని యట్లే వానియెదుట ప్రవర్తించితిని. ఒకనాటిరాత్రి మూడుగంటలు దాటియుండును, నాగేంద్రుడు నన్ను మేలొల్పెను. 'ఎందులకు' అని నేను ప్రశ్నించితిని. 'మధుర కనబడినది' యని యాతడు బదులిడెను. ఆమెబంధనములు విడె నని నేనానందించితిని. 'ఏది?' యని మరల బ్రశ్నించితిని. అతనివదనము విషాదలేఖాంకితమై యుండెను. కాని యాతడు మఱేమియు జెప్పుట మాని నన్ను గన్నుని సంజ్ఞ రొనర్చెను. అతడు నన్నుక్రింద బంధించుట కీపన్నాగిడ పన్నియుండడుకదా యని నే ననుమానించితిని. కాని మధురను చూడవలయు నని యాత్రముతో బోతిని. మేడదిగువగదిలోని కేగితిమి.

'భ్రమరా! మధుర .

'ఏమి' యని నేను భయముతో బ్రశ్నించితిని. 'మరణించి నది.' అని యతడు పూర్తి యొనర్చి నాశిరమున నిర్ఘాతమును విడిచెను. నాకు కాలుకదలలేదు. కాని ధైర్యము జేసి కన్నీ రద్దుకొని లోనికి పోతిని.

ఆగదిలోనున్న శరీరము సుమ దని నే ననుకొనలేదు. అచ్చముగ మధురవలెనే యామె కనబడెను. ఆమెవక్షము బాష్పధారలతో నార్ద్రమొనరించితిని. 'ఆమెజనని సమాధిప్రక్కనే తనసమాధి నిర్మింపు డని యామెకోరినది.' అత డట్లు చెప్పినంత నాదుఃఖము ద్విగుణీకృత మయ్యెను. 'పరుల కెఱుగరానియ్యరాదట.' నే నేమియు మాటలాడలేదు. అప్పుడే యాదేహ మిటకు గొని దేబడినది. నేనుశ్ర మచ్చోటనే యుంటిని. ఉదయ మెన్మిది గంటలకే మధుర యుత్రి మందినది. అందామె జాగ్రత్తకొఱకు తననామము వ్రాయలేదు. నేను మఠాధికారిగృహమున కేగి మధురను చూచియు, సుమ యనియే భ్రమించితిని. ఏకాంతస్థలమున నామె యంతయు జెప్పెను.

* * * * *

సేవకుడు, రామ్ కథనము:—

మధుర మరణించె నని తెలుపుటకు నాగేంద్రుడు సురేంద్రుని కడ కొకనా డుదయమున నెనిమిదిగంటల కేతెంచెను. ఆవాక్యములు విని సురేంద్రుడు మూర్ఛిల్లెను. ఒకగంటవఱ కుపచారము లొనర్చితిమి గాని తెలివిరాలేదు. అట్లగుటకు కారణము, తొలినాడే మధురకు వివాహము కానున్నదని యత డీవార్త నంపెను. నాగేంద్రుడు తత్క్షణము వెడలెను. మధ్యాహ్నమునకు సురేంద్రుడు యథాస్థితికి వచ్చెను. సమాధి నాల్గుదినములలోనే కట్టుటకై ప్రయత్నములు జరిగినవి. మరి ఏవార్తయు రాలేదు. తర్వాత భ్రమరయు మధురయు వచ్చిరి. మధుర యని తొలుదొల్త మే మెఱుగమైతిమి.

——

ఉపసంహారము

మధురావినయులకు, ప్రమదావిజయులకు, మహోన్నతముగా నుద్వాహము జరిగినది.

భ్రమర వివాహమాడుట మాని సోదరితోడను తండ్రితోడను సుఖకాలక్షేపము చేయదొడగెను.

సుగుణకుమారుని కన్నులపండువుగ గాంచుచుండెను.

వారందఱు నానందపురమునందే కలసియుండిరి.

*   *   *   *   *

ఐదుసంవత్సరములు గడచెను. వినయునకొక కుమారుడు నొకకొమరితయు గల్గిరి.

విజయునకు ముద్దుకొడుకు నేసులలో జెలువునింపుచుండెను. సాయాహ్నమున వారందఱు సముద్రతీరమున గూర్చుండియుండిరి. అప్పు డచ్చటికి ఉన్మత్తు డగు ప్రేమచంద్రు డేతెంచెను.

ప్రేమచంద్రుడు వినయునికుమారుని చూచి 'నీ పేరేమి?' యనెను.

'నాపే రమరేంద్రుడు' అని యతడు వచించెను.

అతనితో నాడుచున్న ప్రమదకుమారుని చూచి యదేప్రశ్న నాత డడిగెను.

పసిబాలు డగు నాతడు వానిని నవ్వుచు జూచెను.

'సుగుణచంద్రుడు' అని విజయుడు పల్కెను.

వినయుడు తన కూతును ముద్దాడుచుండెను.

'ఆమె నీబిడ్డయా?'

'ఔను!'

'ఆమె పేరేమి?'

'సుమ!'

ప్రేమచంద్రుడు శరవేగమున నచ్చటనుండి పోవుచున్నాడు.

సంధ్యాగోదావరి అంబరవారి మందహాసరుచు లైక్యమై పోయెను.

స ం పూ ర్ణ ము

